

PHILONEA,

INEDITA ALTERA, ALTERA

NUNC DEMUM

RECTE EX VETERE SCRIPTURA ERUTA.

EDIDIT

CONSTANTINUS TISCHENDORF,

DR THEOL ET PHIL. THEOL ITEMQUE PALAEOGR. BIBL. IN UNIV. LIPS. PROF P. O. LEGG DR. HONOR. CANTABR IUR CIV. DR HONOR OXON REGI SAX. A CONS AULIC. INTIMIS ORDINUM IMPP RUSS S STANISL SUPREMIS INSIGNIBUS ET S ANNAE CLASSE II CUM CORONA IMP. DECORATUS ORD REGII SAX. ALBERT IMP AUSTR. FRANC IOS ET MAGNID. BAD LEON. ZARINO. PRAEFECTUS ORDD. REGG BORUSS CORON. CL II. ET AQU RUBR CL III EQUES REG GRAEC SALV CENTURIO IMP FRANC. LEGION. HONOR REG BAVAR S MICH. CL. I. REG. SUEC DE STELL POLAR REG. ITALIC SS MAUR ET LAZAR MAGNID VIMAR FALC ALB CL I DUC. PARM S. LUDOV. EQUES REGIAE SOCIETATIS LITTERAR. LONDIN REGIAE IRICAE ACADEMIAE DUBLIN. BIBLIOTHECAE CAESAR PUBL PETROPOL ET INSTITUTI AEGYPT. SOC HONORAR REG SOCIETATIS SCIENTIAR UPSAL SOC. EXTER SOCIETATUM HAG PRO VIND REL. CHRIST ET ORIENT. AMERICAN. SOC. AB EPIST HISTOR THEOL. LIPS ET ORIENT GERM. SOC ORD.

CUM DUABUS TABULIS.

LIPSIAE

GIESECKE ET DEVRIENT.

1868.

IOSEPHO LIBERO BARONI DE WERNER,

IMPERATORI AUSTRIAE APUD REGEM SAXONIAE LEGATO,

CAROLO DE PETERSS,

IMPERATORI OMNIUM RUSSIARUM A CONSILIIS INTIMIS,

CAR. GUST. ADOLPHO DE BOSE,

REGI SAXONIAE A CONSILIIS IPSIS INTIMIS,

VIRIS

AMPLISSIMIS EXCELLENTISSIMIS ILLUSTRISSIMIS,

LITTERARUM OPTIMARUM FAUTORIBUS

SIBI CONIUNCTISSIMIS

CUM EXIMIA GRATI ANIMI SIGNIFICATIONE

D. D. D.

CONSTANTINUS TISCHENDORF.

PRAEFATIO.

Anno huius saeculi quadragesimo in regiones Transrhenanas et Transalpinas peregre abeunti, codices utriusque Testamenti antiquissimos ex bibliothecarum umbra in lucem ut protraherem, Chr. Aenoth. Orthob. Grossmann auctor erat ut, si quid otii suppeteret, exeutiendis libris Philonis Iudaei scriptis operam darem. Quod negotium quum libenter in me suscepissem, non modo omnes codices Parisinos, qui vel opera Philonis vel certe nonnihil excerptum inde continebant, diligenter exploravi et cum editione Mangeiana contuli, sed etiam quum anno 1843 relictis Parisiis totius Italiae bibliothecas perlustrabam, plerosque Philoneos codices perscrutatus sum, ut novae quam Grossmannus parabat operum Philonis editioni quantum possem consulerem. Quo labore factum est ut viro Philonis per omne vitae tempus studiosissimo supellectilem criticam subministrarem multo ditiorem quam qua ipse Mangeius superiore saeculo usus est. Neque acquiescendum mihi erat in emendanda eorum scriptura quae vel a Mangeio vel ante eum iam edita essent, sed etiam contigit ut plura invenirem quibus supplerentur edita atque augerentur.

Quibus studiorum meorum fructibus quantopere Grossmannus delectatus sit, luculenter ipse eo libello academico testatus

est, quem anno 1856 ad recolendam reformationis Lutheranae memoriam scripsit.[1] Quo quidem quum ille edendi quae a me accepisset initium facere sibi videbatur,[2] accidit ut vitae litteris consecratae finem faceret: brevi enim post in morbum incidit, quo litterarum orbi cum magno amicorum quos plurimos habebat dolore ereptus est.

Quae tum erat spes, diuturnas viri beatae memoriae lucubrationes circa Philonem brevi post proditura esse, ea non expleta est; nec magis ineditorum, quae annis 1842 et 1843 ex bibliothecarum latebris protracta ad eum miseram, ex illo tempore quicquam in lucem prolatum est.[3] Quod quum multos aegre ferre scirem, ipse vero aegerrime ferrem, meum esse ratus sum ut detrimentum, quod litterae ab aliorum tarditate accepissent, ipse pro viribus reconcinnarem. Quum igitur ineunte anno 1866 iter Italicum repetissem, inprimis ut post errores Angeli Maii celeberrimum Bibliorum codicem Vaticanum diligentissime excuterem, revocavi etiam, quae annos plus viginti tantum non intermiseram, studia Philonis. Memineram autem duo eius in Italia codices auctoritate praeter ceteros excellere, alterum Vaticanum, alterum Laurentianum; illum enim omnium solum tracta-

---

[1] Ibi ipsa prima pagina haec leguntur: „Haec ille se mandata lubenter „et pro viribus procuraturum pollicitus per litteras Parisiis, Florentia, Roma, „Neapoli, Hierosolymis missas ita nomen exsolvit, ut non possem vel satis „admirari actuosam Viri inter perquirendos atque excutiendos sacros codices „occupatissimi virtutem atque industriam, vel officii eius ac potius pietatis „erga me documenta declaranda grati animi testificatione exaequare iustisque „laudibus extollere.“

[2] „Quae specimina ne diutius scriniis meis inclusa laterent, placuit quae„dam quasi Sibyllae folia promere doctorumque virorum iudicio submittere.“ Ibidem pag. 2.

[3] Nunc vero nova Philoni spes adest. Vir enim doctrina pariter ac diligentia subtilitateque excellens, I. C. Guil. Otto, sacrorum apud Glauchavienses antistes, novam omnium Philonis operum editionem molitur. Cui ut contingat etiam Grossmanni supellectile augeri, vehementer optamus.

tum Philonis gravissimum, quem de posteritate Caini inscripsit, praebere, manu imperitissima in usum editoris Londinensis descriptum; Laurentianum vero non solum Angelo Maio olim inedita praebuisse, sed alia etiam continere quae nondum invenissent editorem. Utrique igitur codici Romae et Florentiae nova studia impendi. Laurentianus tamen, quum intra paucos dies quos Florentiae destinaveram propositum perficere non potuissem, suadente A. C. Ferruccio, illustri bibliothecae praefecto, viro intellegentissimo meique amantissimo, ex itinere reduci etiam missus est Lipsiam.

Ex utroque codice quae hauserim, et quid illa ad litteras Philoneas emendandas augendasque valeant, paullo accuratius est dicendum. Dicam autem primum de Laurentiano codice.

I.

Is est in bibliotheca Laurentiana plutei X. codex XX. Quam formam haberent membranae et quam scripturam, priore tabula huic libro subiuncta ante oculos ponendum curavimus. Videntur ineunte fere saeculo tertio decimo manu Graeca exercitatissima scriptae esse. Neque aliter olim visum est Angelo Mariae Bandinio, cuius de eo verba in catalogo codicum Graecorum bibl. Leopold. Laurent. haec sunt: „Cod. Graec. membranaceus Ms. in 12. saeculi XIII. minute sed accurate emendateque exaratus constat foliis 399, cuius specimen damus tab. VII. num. IV." Recensuit Bandinius l. l. tom. I. pag. 487 sqq. etiam quae continet codex. Qua in re quum loco XV. devenisset ad librum Philonis περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἴδει νόμων εἰς τρία γένη τῶν δέκα λόγων etc., probe sensit edita scriptis multo breviora esse, praesertim quum non ad manum haberet nisi Philonem Coloniae Allobrogum a. 1613 editum. Deesse igitur eius libri duas partes indicavit, alteram quae est de septenario, et tertiam

de colendis parentibus. Addit vero etiam alteram, postquam primus Hoeschelius edidit, prodisse in editione Parisina anni 1640. Tertiam denique speravit in editione Londinensi a. 1742, quam quidem Florentiae „reperire minime contigerat“,[1] locum nactam esse. Cuius spei hanc caussam habuit, quod in ipso codice Antonius Cocchius Mugellanus anno 1733 testatus est contulisse se textum scriptum cum edito Turnebi. Unde lucri aliquid in editionem Londinensem redundaturum esse ipse quoque Mangeius speravit, quemadmodum tom. II. pag. 335. ad initium libri de specialibus legibus de non committendo furto etc. adnotavit, spem sibi apographi Medicei a viro eruditissimo Ant. Cocchio medico Florentino factam esse, seque ad calcem editionis adiecturum promisit si quid notatu dignum occurreret. At nec Mangeius quod exspectabat a medico Florentino accepit, quamvis ei alia multa gratissimo animo accepta referret,[2] nec alibi quicquam lucem vidit quod docta eius viri industria ex ineditis codicis Laurentiani haustum fuerit.

[1] Nondum contigerat quo tempore primum catalogi volumen scribebat. Alterius vero voluminis pag. 634 perscripsit tandem nactum se esse librum desideratissimum procurante Dav. Ruhnkenio „iniquissimo quidem pretio.“

[2] Cf. editionis Mangeianae vol. I. Prolegg. pag. XIX. Ad calcem vero tomi II. in eis quae ad huius de quo agimus libri textum adnotata sunt (vide ad pag. 272 usque 296, quae falso ad librum de sacrificantibus trahuntur) nec Cocchii nec codicis Medicei ulla mentio fit. Pauca quae ibi emendantur, ut ἀγανακτῆσαι 5, 3 pro ἀγανακτήσας, εἰ γένοιτο pro γένοιτο, ἀτυχίαν addito κρίνοντα, χάριτος 28, 7 pro χάριτας, in ipsa editione aperto typorum vitio leguntur nec a nobis relata sunt (praeter ἐναπιναίως 36, 1 repetitum in ed. Richt. quamvis Mang. ad calcem ed. correxisset). Praeterea Mangeius ibidem etiam coniecturarum aliquid proponit: pro ἔστω 10, 9 ἴσθω, pro ἀλληγορῆσαι 11, 4 ἀλληγορία vel ἀλληγορίαι, pro προσαποβάλλῃς 27, 11 προσαπολλύῃς, pro προσῆκεν pag. 28, 3 προῆκεν, pro τοῦτο γὰρ pag. 51, 18 τούτῳ γὰρ. Ad 27, 8 notat „δεικνύεις: forsan ἐπιδεικνύεις.“ Ad 28, 19 notat „θῆτας: quidni μισθωτούς?“ Ad 56, 10 „προέορτος: quidni προεόρτιος, ut supra saepius?“ Item ad 63, 5 „δεκτικωτάταις: omnino repone δεητικωτάταις.“ Quibus de locis confer quae edidimus.

Nec magis viam litteras Philoneas locupletandi, quam Bandinius egregio catalogo suo commoustraverat, secutus quisquam est usque ad annum 1818, quo Angelus Maius, Ambrosiani tunc collegii doctor, Florentiam se contulit ut tractatum de colendis parentibus exscriberet. Quod dum instituebat, una vidit, neque ea quae in codice tractatum illum proxime praecedunt et de cophini festo inscribuntur, ab editoribus Philonis esse adhibita. Utraque igitur exscripsit atque eo quo dixi anno foras dedit. Quod quanta ille cum aequalium laude fecerit satis constat. Philonea illa exceperunt quas iam inde ab anno 1815 ex libris maxime palimpsestis pretiosas Latinorum et Graecorum reliquias protulerat, ut Cornelii Frontonis, Ciceronis, Plauti, ut Isaei, Themistii, Dionysii Halicarnassensis.

Quod autem dudum viris doctis innotuit, passim plus in Angelo Maio fiduciae quam intellegentiae fuisse, id vix alio specimine luculentiore prodidit quam his quos primus edidit Philonis libellis. Tantopere enim vetere scriptura interpretanda erravit ut Philonis opus plurimis ac pessimis vitiis deformaret, quae quidem fideliter alios repetisse miror. Quum scriptor usu compendiorum frequentissimo excellat, neque tamen ab ea ratione qua plerumque illa adhibebantur recedat, a nemine legi potest nisi qui, quibus librarii aetatis mediae mirum in modum delectati sunt, compendiorum rationem penitus habet cognitam. Quod minime in Maium cadere adnotatione huius libri critica docetur, unde aliquid exemplorum afferamus. Pro παρὰ ταύτασ legit παρὰ ταῦτα, qua in re cum compendio etiam accentum neglexit, ex ὡσ πάνδημοσ fecit ἀπάνδημοσ. pro ἀγαθοῖσ, quod ipsum edendum sciebat, ἀγαθοῦ scriptum esse opinatus est, ex ἀδιαστάτωσ fecit ἀδιαστάτον (hoc accentu), θεὸν ex θεοῦ, alibi ex θεὸσ, οὕτωσ ex τοῦτο, δι' αὐτὸ ex διὰ τοῦτο, τὸ ἐπίστημα (!) ex τὰσ ἐπιστήμασ, κατ' αὐτὸ ex κατ' αὐτὰσ, τὸν ex τὴν, ἀναιρέσεωσ ex ἀναιρέσει, τῆσ εἰσ ἐσθῆτα καὶ τροφὴν ex τῶν εἰσ ἐσθῆτασ καὶ τροφὰσ, ἀνωτάτησ

ex ἀνωτάτω, δευτεραίαν ex δευτερείοισ, δοκῶν ex δοκεῖν, αὐτοκελευστὶ ex αὐτοκέλευστον, ubi rursus ab accentu rectum discere poterat, χὰρίζοντεσ ex χαρίζονται, ἑνὸσ ἑκάστου ex ἕνεκα τοῦ, οὔτε ex οὐ γὰρ, ὦσ οὖν ex ὦσ γὰρ, καθόσιμα incredibili modo finxit ex καθωσϊμένα (pro καθωσιωμένα, de quo vide infra pag. 78 sq.), ἀνθρώπου ex ἀνθρώπων, ἀνθρωπώδεισ ex ἀνθρωποειδεῖσ, διαζεύξεων ex διαζεύξασ, θεὸν πλαστεῖν ex θεοπλαστεῖν, καὶ mox pro τὸν mox pro τὸ habuit, alibi καὶ pro ἢ legit, πρι et μρι, quibus compendiis nihil frequentius est, plene scripsit πατέρι et μητέρι. Qui errores cum aliis, qui ne compendiorum quidem difficultate excusari possunt (ut quod ἐάν cum ἐὰν confudit tota oratione misere turbata pag. 80), editioni Maianae eo plus detrimenti attulerunt, quod ipsum sensum multorum in quos incidunt locorum perverterunt, quemadmodum pag. 78 καὶ in τὸ mutato totum locum corrupit, ut interpretatione Graecis addita probatur.

Quae quum ita sint, vehementer gaudeo quod libelli Philonis de cophini festo et de colendis parentibus, quos magni faciundos nemo negabit, nunc demum, quinquaginta post editionem principem annos, ex eo, quo solo ad hace tempora pervenerunt, codice tales in lucem prodeunt quales Philone litterisque huius aetatis digni videbuntur.

Accedit alterum quod mihi gratuler magnopere. Totus enim liber, qui est de specialibus legibus, iusiurandum, cultum septenarii et parentum cultum spectantibus, ab imperfectissima, qua huc usque utebatur, forma ad multo perfectiorem ope eiusdem codicis Laurentiani est perductus: non enim modo scripturam quae edi consuevit plurimis locis corrigere adeoque restituere contigit, verum etiam pleraeque libri de septenario sive de decem festis partes, quum antea paucis tantum excerptis constitissent, nunc primum datae sunt integrae. Non posse textum, quemadmodum ex Boico codice Hoeschelius ediderat, pro integro haberi satis iam docebat singularum partium inaequalitas;

inde enim a tertio die festo sive novilunio tanta est orationis parsimonia ut prorsus discedat a tenore eorum quae de primo et altero praecedunt. Quod longe aliter in Laurentiano codice fieri quum non animadvertisset Bandinius, nec qui illum ducem sequebatur Maius vidit, licet quod ante tractatum de colendis parentibus scriptum est de cophini festo eum non fugerit et ipsa prima quae edidit verba, ταῦτα ἐπὶ πλέον ἐμήκυνα, ineditum aliquid excipiant.

Ex re autem videtur, eorum potissimum caussa quibus novum codicis Laurentiani examen instituere placuerit, ut adscribamus quas in paginas singula libri capita incidant. Postquam igitur titulus eius φιλωνοσ περὶ τῶν ἀναφερομένων etc. folio 171 verso scriptus est, caput I. περὶ εὐορκίασ ibidem incipit; II. ὅτι οὐ δεῖ τοὺσ ἐπὶ τοῖσ ἐναντίοισ βεβαιοῦν ὅρκουσ fol. 172 verso; III. περὶ παρθένων καὶ γυναικῶν μεθ' ὅρκου τι ἐπαγγειλαμένων καὶ ἀταμιεύτωσ χαριζομένων fol. 173 verso; IV. περὶ τῶν ἑαυτοὺσ ἀναθέντων fol. 174 recto; V. περὶ κτηνῶν ἀφορισθέντων θεῷ ibidem; VI. περὶ οἰκίασ ἀνατεθείσησ fol. 174 verso; VII. περὶ ἑβδόμησ ibidem; VIII. περὶ τῶν δέκα ἑορτῶν fol. 175 recto; VIIII. πρώτην ἑορτὴν ἀναγράφει πᾶσαν ἡμέραν ibidem; X. περὶ σαββάτου fol. 176 recto; XI. περὶ τοκιστῶν fol. 177 verso; XII. περὶ πράσεωσ ἀδελφῶν fol. 178 verso; XIII. διατί κελεύει τὴν χώραν ἀργεῖν ἐν ἔτει ἑβδόμῳ fol. 179 recto; XIIII. περὶ τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτουσ fol. 180 verso; XV. περὶ πράσεωσ χωρίων ibidem; XVI. περὶ πράσεωσ οἰκίασ ἔξω τειχῶν fol. 181 recto; XVII. διατί ἱερέωσ οἰκίασ ἐν πόλει πραθείσασ εἰσ ἅπαν ἐφῆκε λυτροῦσθαι fol. 181 verso; XVIII. περὶ δανειστῶν καὶ θεραπόντων ὁμοεθνῶν ibidem; XVIIII. περὶ κλήρων διαδόχων ibidem; XX. περὶ παρθένων ἀπολειφθεισῶν ἀνεκδότων fol. 182 recto; XXI. περὶ κληρονομίασ πρωτοτόκου υἱοῦ fol. 182 verso; XXII. ἑορτὴ νουμηνίασ κατὰ σελήνην fol. 183 recto; XXIII. ἑορτὴ διαβατηρίων fol. 184 recto; XXIIII. ἑορτὴ ἀζύμων fol. 184 recto; XXV. διατί ἄζυμα ἐσθίουσιν fol. 185 recto; XXVI. ἑορτὴ

δράγματοσ fol. 185 recto; XXVII. τίσ ἡ τῆσ ἀπαρχῆσ ὠφέλεια fol. 186 verso; XXVIII. περὶ πεντηκοστῆσ καὶ τῶν ἐζυμωμένων ἄρτων fol. 187 recto; XXVIIII. περὶ ἱερομηνίασ fol. 188 recto; XXX. περὶ νηστείασ fol. 188 verso; XXXI. ἑορτὴ σκηνῶν fol. 189 verso; XXXII. καρτάλου πανήγυρισ fol. 190 recto; XXXIII. περὶ γονέων τιμῆσ fol. 191 verso; XXXIIII. κατὰ ψευδορκῶν fol. 194 recto.

Praeterea quum de septenario qui inscribitur libellus antea totus a fide Hoeschelii pependisset, operam dedi ut ipsum codicem unde ille hausit viderem eiusque ad normam edita Augustana exigerem. Petenti Carolus Halm, illustris regiae bibliothecae Monacensi praefectus, magna cum benevolentia obtemperavit misitque codicem bibliothecae illius signatum numero 117. Continet is cum Pythagorae carminibus aureis quae feruntur Libaniique et Iuliani orationibus Philoneum nihil aliud nisi librum de septenario, Davidis Hoeschelii cura primum editum Augustae Vindelicorum anno 1614. Est autem eorum ex numero, quos saeculis quinto et sexto decimo Graeci patria pulsi in Italia scripserunt: id quod viri rei palaeographicae gnari facile agnoscent ex litterarum imagine, quam tabula altera ex lapide desumptam praebet. Solebant codices eiusmodi non tantum sollerter ac nitide, sed etiam emendatius antiquioribus scribi, Monacensis tamen liber scripturae vitia haud pauca habet; est vero etiam ubi ab Hoeschelio paullo incuriosius expressus sit. Vitiorum exempla sunt: παιδιάδοσ καὶ εἰρήνησ (pro ὀρεινῆσ), μακρϋγορεῖν, τῆσ ἑκάστω (pro ἑκάστων) ψυχῆσ, οἰκαιοτέρων (pro εἰκαιοτ.), κοσμοποιήτασ pro κοσμοπολίτασ, αἱ σώματοσ κῆραι (pro κῆρεσ), ἄνευ φραινόμενοσ pro ἐνευφραινόμενοσ, αὐτῇ δὲ pro αὐτὴ δέ, αἰδῶν pro ἀηδῶν, ἄρισται pro ἄριστα, σκολάζειν pro σχολάζειν, ἐποβάλλοντα pro ἐπιβάλλοντα, τῶν ἰδέων pro τῶν ἰδίων, τισ πταῖσμα pro τι πταῖσμα, ἐπανθρωπίαν pro ἀπανθρωπίαν, ὑμεῖσ - ἀπολαύσεται, τὸν σκληροδίαιτον pro τὸ σκληρ., κελεύω pro κελεύει, βεβαιοῦνται pro βεβαιοῦντασ, καθα-

θεῖναι, τὸ παντελῆ, παθεῖ pro ποθεῖ. Quae quidem longe pleraque Hoeschelius tacite correxit. Quae vero idem invito codice edidit, ea sub textu a nobis adnotata sunt, nisi quod quum prima libri plagula prelo exibat, codex Monacensis nondum ad manus erat. Hinc adde haec: 15, 3 δὲ a scriptore omissum supplevit Hoeschelius, (ibidem σκοποῦ recte et cod. et edd., non σκόπου) v. 8 seq. πρὸσ ἀρετὴν et ἀπεργάσασθαι ipse codex habet, item cum Laur. τοὺσ δ' ἀφηνιαστὰσ, 16, 3 ipse codex ἢ δι' ἓξ ἡμερῶν, quorum loco Hoeschelius quum ἢ ἐξ ἡμερῶν edidisset, ad calcem libri adnotavit „lege ἢ δι' ἓξ ἡμερῶν, ut infra." Versu 6 Hoeschelius δράχμα edidit notata in margine codicis lectione δράγμα, v. 8 codex ἐνάτῃ habet pro ἐννάτῃ (ad v. 8 apud nos lege ἐστὶν ἢ pro ἐστὶ ἢ), v. 9 codex et editio princeps ἀρκτέον δ' ἀπὸ. Inprimis vero memorabile est quod 16, 4 pro δ' ἢ μετὰ in codice Bavarico prima manu eodem quo in Laurentiano vitio δ' ἡμέρα scriptum erat, sed tam bene correctum est ut rasura nisi acriter attendenti non appareat.

Ille vero codex, quem expressit Hoeschelius, nisi forte potius apographo eius usus est,[1] eo ipso loco desinit ubi excerpta

[1] Hoc ex paucis notis ad finem editionis pagina extrema dimidia adiectis sequi videtur. Ut enim quinquies Boicum codicem ab eo quem ipse sequitur distinguere videtur, ita lectioni διαπνεύσαντεσ (vide infra 23, 3) pro ἀναπνεύσαντεσ haec adscribit: „codex Boicus et vetus, quem vir clariss. Andreas Schottus e nobilissimi et eruditissimi Theodori Canteri Bibliotheca - misit." Quibus indicari videtur non tam Boicum quam „veterem illum ex Canteri bibliotheca" plerumque a se expressum esse. At nec hoc dicit videturque potius ab utroque illo distinguere suum quendam. Quae vero ad verba ἑπόμενοι δὲ etc. adnotavit (vide in textu), omnino docent praeter exempla illa duo nihil aliud ei ad manus fuisse. Atque ipsum Boicum si non secutus est, dubitari nequit quin apographum eius aliquod sit secutus; cum illo enim adeo haec editioni Hoeschelianae communia sunt: πάντων μὲν ἀμέτοχοσ κακοῦ, δανεῖται, περιουσίᾳ ζῶν pro περιουσιάζων, ἀρεστῶσαν pro ἀρετῶσαν, ὑμεῖσ - ἀπολαύσεται, ἔθνει pro ἔθει, εὐπόρωσ pro ἀπόρωσ. Mangeius quidem, qui ipsam editionem principem non viderat, nec fontem nosse poterat. II, 277 ad

quae supra diximus incipiunt, pag. 40 post verba τὰς ἐκ δούλων ὑπηρεσίας. Quam in rem Hoeschelius sic: „Ἑπόμενα δὲ etc. haec usque ad finem in codice Boico et vetere desiderantur, suppleta ex recentiore antigrapho eiusdem Th. Canteri.“ Quo de antigrapho prorsus nihil innotuit, nec magis unde fluxerit. Fortasse coniecerit aliquis, ex ipso Laurentiano codice, praeter quem testis huius partis alius nullus inventus est, fluxisse ita, ut qui conficiebat Laurentianam scripturam in brevius contraheret. Cui sententiae non obstat quod duabus primis libri de septenario partibus Monacensem quam Laurentianum malebat sequi. Ut enim haud mediocris in Laurentiano scripturae legendae difficultas est, ita est nulla in Monacensi. Quod ipsum in caussa esse poterat cur reliqua excerpere ex Laurentiano quam integre transscribere mallet. Quod utut est, illud dubium non est quin recens antigraphum Canterianum, quo ad edendas posteriores libri de septenario partes usum se esse Hoeschelius profitetur, Laurentiani codicis auctoritati longe posthabendum sit.

II.

Iam transeundum nobis est ad librum Philonis, quem de posteritate Caini inscripsit. Qui cum in editionibus Turnebi (Par. 1552), Parisina anni 1640 Hoeschelianis ineditis instructa et Francofurtensi anni 1691 nondum locum habuisset, primum a Thoma Mangey Londini anno 1742 editus est. Inventus enim erat in Vaticana bibliotheca codex, in quo

initium libri de septenario haec adnotavit: „Non extat opusculum hoc in Turnebi editione, ideo forsan quod in nullo codicum Parisiensium Mss. occurrat, adeoque primo editum a Dav. Hoeschelio anno 1613“ (immo 1614) „ex codice Vaticano 379, ut conjicio. Neque enim in alio quovis codice Ms., quod sciam, occurrit.“ Itaque nec Cocchius Mangeio quanta hac in re Laurentiani codicis auctoritas esset indicaverat.

cum multis aliis Philonis operibus etiam hoc legebatur. Quo solo omnium Philonis codicum, qui numerum quadragenarium explent, opus istud, quo commentarius mysticus isque uberrimus in Genesin 4, 16—26 de Caino eiusque posteris continetur, his temporibus servatum esse haud mirum videtur, quum iam in antiquitate raro videatur inventus esse. Nec enim, quod iam Mangeius mirabatur, Eusebius aut Hieronymus, nec Photius aut Suidas, qui pleraque Philonis opera indicarunt, libri de posteritate Caini mentionem fecere. Fieri tamen poterat ut ab antiquis communi quodam nomine cum aliis libellis eiusdem scriptoris celeberrimi comprehenderetur, ut quo Eusebius hist. eccl. 2, 18, 1 utitur, νόμων ἱερῶν ἀλληγορίαι.[1] Quae coniectura eo confirmatur, quod in parallelis sacris Iohannis monachi (Damasceni?), quemadmodum in codice Rupefucaldino leguntur, nonnihil ex libro de posteritate Caini affertur quod ex libris de legum sacrarum allegoriis[2] desumptum dicitur. Tamen Hieronymus quidem hoc Philonis opus, sive de posteritate Caini sive alio nomine inscribi solebat, non ad manus habebat, quoniam in nominum Hebraicorum interpretatione, qua Philonem maxime et Origenem sequebatur, plurima etymorum huic libro inserta praeteriit.

Videtur autem ad raritatem libri, quem certe codex Vaticanus de posteritate Caini inscriptum habet, argumenti difficultas vel, ut rectius dicam, quae ab argumento orta est scripturae depravatio valuisse. Quae quidem quum iam in codices multo antiquiores Vaticano inrepsisse credenda sit, facile intellegitur cur ipse liber ab usu remotus sit ac tantum non interciderit.

Quam ad depravationem quum in codice Vaticano ab inso-

[1] τὴν τῶν εἰσ Γένεσιν διεξελθὼν πραγματείαν ἐν οἷσ ἐπέγραψε νόμων ἱερῶν ἀλληγορίαισ (alii ἀλληγορίασ).

[2] Equidem ex ipso codice notavi ἐκ τῆσ η' τῶν νόμων ἀλληγορίασ. Mangeio vero teste I, 226 etiam ἐκ τῶν η' καὶ θ' τῆσ νόμων ἱερῶν ἀλληγορίασ ibi scriptum est.

litis ductuum implicationibus, passim etiam a chartae squalore haud exigua legendi difficultas accessisset, factum est ut apographum in manus Mangeii perveniret scatens vitiis. Haec ut tollerem, novum Romae codicis examen institui. Quod quem eventum habuerit, doctis lectoribus ante oculos positum est. Is enim qui in usum Mangeii codicem Romanum descripsit,[1] modo perperam legit, id quod plus centies accidit, modo se non adsecutum esse veterem scripturam ipse significavit, modo nonnihil per incuriam praetermisit. Pauca imperitae lectionis exempla haec sunt: ἀποδεούσησ pro ἀπᾳδούσησ, ὁ ἀφραστάτοισ pro ὁ ἄφρων ἀστάτοισ, ἤγουν pro ἡδονῶν, συνεγγίσασ pro συνεγγίζει, ἀνατέμνω pro ἀνατεμῶν, χαῦνοι pro κάμνοιεν (sive κάμνοι), κεχαρίσθαι pro κεχάρισται, ἐγνώκασαν pro ἐγνώκατε, ἐπινέμει pro ἐπιπέμπει, δυσάρετον pro δυσεύρετον, μαθουσάλεμ pro μαθουσάλα, περὶ φύσεωσ pro παρὰ φύσιν, γενneὰσ pro γεννᾶν, ἐσθὲν pro ἐαθὲν, κατ᾽ ἀριθμὸν pro καταριθμηθὲν, σφοδρῶσ pro σφόδρα, ἀποκλίνει pro ἀποκλῖνον, μερίμνεται pro μεμίμηται, ἐκπληθόμενοι pro ἐκλαθόμενοι, σκόπου (sic) pro σκοπῶν, ἐμφύλωσ pro ἐμφύλιοσ, ἔναντι pro ἐναντίαισ, παρηκένασεν pro παρήκμασεν, ἀρετὴ pro ἀρετῶν, οἴκου pro ὄγκου, χαριστὰ pro χαριστέον, σκεπάρνην pro σκαπάνην, ψυχὰσ pro τύχασ, πράγματα ὠφελιμώτατα pro πρᾶγμα ὠφελιμώτατον, σταθμῶν pro σταθμᾶται, τῇ ὠφελέσει pro ἢ ὠφελήσειν, ἀπαράδεκτον pro εὐπαράδεκτον, ἀκολούοντεσ pro κολούοντεσ, προχέουσα pro προσχέασα, ἐπακμύρων pro ἐπακμάζων, ἔρημοσ pro ἔρωσ, μικρῷ pro πικρῷ, οὐ μὴ pro εἰ μὴ, ἀφιδρύμενα pro ἀφιδρύματα, ψευδόμενοι pro ψευδώνυμοι, κατανοητικὸν pro κατανοη-

[1] Hac de re Mangeius in Praefatione pag. XVII haec tradidit: „Adieci tractatum integrum de Posteritate Caini non ante editum nec a viro erudito memoratum, e Codice Vaticano transcriptum et ad me Roma transmissum cum eiusdem Codicis collatione a Cl. Fouchet Eleutheropoleos episcopo in Partibus Infidelium. Quod quidem debere me grate confiteor viro summae pariter dignitatis et humanitatis, eminentissimo Cardinali Polignac, tunc temporis Regis Christianissimi negotia Romae procuranti."

θῆναι, ἑρμηνεύεται ἂν pro ἑμηνύετ' ἂν, περιττὴν pro ποτε την, ὑπερβέβηκε pro ὑπερβεβηκὼσ. Deinde se nescire quid scriptum esset significavit passim, ut Mang. p. 235 ἄχ**, ubi legendum est ὀχετεύειν (sive ὀχετοὺσ): Mang. pag. 236 **πηρὸν pro λυπηρὸν: Mang. 245 ὑπὸ φυ** pro ὑπὸ φύσεωσ, ibidem διὰ** καὶ pro διατονικὰ: Mang. 247 ἐξ** ἔσ pro ὀξείαισ: Mang. 250 ἀρχὰσ*** οὔτ' ἡ διάστασισ pro ἀρχὰσ οὐ τούτων διάστασιν: Mang. 258 διὰ** καὶ ἀρετῆσ pro διαθέσεωσ καὶ ἀρετῆσ: Mang. 261 πολέμων δὲ καὶ** ἀνατροπῇ, ubi στάσεων nesciebat.[1] Deinde aliquoties plura verba excidere passus est, ut Mang. 241 διὰ μὲν τῶν λόγων τοὺσ ἀκούοντασ ante διὰ δὲ τῶν ἔργων: Mang. 246 αἱ τῶν πραγμάτων ἰδιότητεσ τυποῦσιν αὐτὸν κατὰ τοὺσ ἰδίουσ χαρακτῆρασ· μεγάλα γὰρ inter καὶ γὰρ et ἢ μικρὰ: Mang. 248 ἢ δόξησ ἢ τιμῆσ ἢ ἀρχῆσ ἢ κτήσεωσ inter ἢ χρημάτων et ἢ συνόλωσ: Mang. 258 συνεχοῦσ καὶ ἀπαύστου τῶν ἀμυθήτων ἔργων inter ἐκ τῆσ et φορᾶσ.[2]

Ab his igitur scriptoris Romani vitiis textus libri Philonei ante omnia purgandus erat. In quibus licet multa tam manifesta essent, ut iam Mangeii cura et studio corrigerentur,[3] tamen

[1] Contrarium in modum erravit ille Mang. 333 exeunte, ubi ἐκ φιλαρέτων καὶ φύντεσ descripsit, unde Mangeio aliquid post καὶ excidisse videbatur. At καὶ non est in codice.

[2] Ex alio genere est Mang. 250, ubi post προθῆται κεφάλαιον ante ὥσπερ ὀϊστοὺσ verba ὥσπερ σκοπὸν εὐστόχωσ ἀποδείξεισ editoris culpa exciderunt, ut ex interpretatione Latina cognoscitur.

[3] Secuti sumus in his adnotationem sub ipso textu positam. Ad quam emendationes accedunt ad calcem editionis additae. His plura notantur vitiose typis exscripta, quae pleraque in editione tacite correximus; sexies (116, 9 ἄλλα 118, 1 ἐκ τῶν οὖν τῆσ 124, 14 ἐγκυκλίοισ ἐγχορευούσῃ 131, 15 προχέουσα 139, 4 ὁ Σὴμ pro ἡμεῖσ, 139, 7 ἁλώμενοσ) coniecturas proponit in edd. Richt. et Tauchn. receptas; passim praeit nostram emendationem vitiorum manifestorum apographi vel ipsius codicis. Praeterea haec fere memoratu digna sunt: 87, 2 proponit ἀπλήστωσ 87, 5 ἀνταλλάξηται vel ἀντικαταλλάξηται 88, 7 μέγεθοσ 89, 6 πορρωτάτω 97, 3 ἐκεῖνοσ 98, 8 πιθανὰσ ῥήσεισ (ad 101, 11 scripsit: „διασυνιστὰσ operis dormitantibus in loco non suo ponitur." Volebat, opinor, de διασυνήτου dicere.) 101, 14 πρεσβυτέρα 103, 9 ἐπιτυχόντα 104, 14 ὃσ pro ἢ, 107, 3 κἂν τὰ αἴσχιστα 109, 15 διῴκισὲν 119, 6 ἀκο-

alia permulta quum leviora tum graviora nondum correcta erant, nec fere confidenter poterant corrigi nisi repetito manu scriptorum examine. Ipsorum vero manu vetere exaratorum quanta sit vitiositas,[1] quum ex eis locis indicari poterit quos quamvis suspectae fidei non mutavimus, tum ex eis — sunt autem plurimi — quos coniectura aggressi sumus. Qua in re ut saepe Mangeium ducem habuimus, quod ubi fit in commentariis relatum est, ita multa invito illo vel certe tacito emendare conati sumus. Quod studium in edendis his Philonis opusculis non tantum ad librum de posteritate Caini, sed etiam ad ea quae ex Laurentiano codice vel Maio praeeunte vel primi edidimus et ad fragmenta Philonis ex variis codicibus a nobis hausta conferre placuit. Nec frustra, ut speramus. Sunt enim in ipsis coniecturis quae simul ac inventa sunt tanta probabilitate praestent, ut nihil relinquant dubitationis. Quod multi experti sunt qui eodem studiorum genere delectantur. In certissimis huius libri coniecturis nescio an ponam 8, 5 καὶ στίφραν (καὶ στρυφνήν) 41, 10 προικιδίουσ pro πρὸσ ἰδίουσ, 80, 5 τοῖσ δρῶσιν pro τί δρῶσιν, 103, 16 σβεστηρίων pro σφεστηρίων (Mang. σχαστηρίων), 104, 2 ἑλκούσησ pro ἑλκοῦ, cum aliis similibus. Rursus alia pro ineptis substituta certe probabilitatis plus quam dubitationis habent, cuiusmodi sunt: 110, 21 ὁ δέ γε νόμοσ τοσοῦτον δεῖ κακὰ ἀγαθῶν ἐπιτρέπειν pro ὁ δὲ γενόμενοσ τοσούτων δεῖν κακὰ ἀγαθῶν ἐπιτρέπει: 126, 14 τῇ μὲν τῆσ παιδείασ τῆσ ἐγκυκλίου χηρευούσῃ δεῖ καθάπερ τινῶν σωματικῶν τῶν αἰσθήσεων ἀγγείων pro τῇ μὲν τοῖσ παιδεύμασι καὶ ἐγκυκλίουσ χορευούσῃ δεῖ καθάπερ τινῶν ἀσωμάτων τῶν αἰσθήσεων ἀγγείων: 118, 3 τὸ γὰρ οὖν δεόντωσ

ρέστοισ 126, 1 πολλὰσ pro ὅλασ 129, 4 sqq. τελειότητοσ pro λογιότητοσ, εἰσαῦθισ pro ἀεί, λογίων pro λόγων 137, 5. 9. 10 ἀναφερομένη, ἔστι τε, φέρεσθαι 139, 15 αὔξησισ pro ἄσκησισ 142, 7 οὗτοσ pro οὕτωσ.

[1] Notabiliora nonnulla haec sunt: κακία pro Κάϊν, ἔστι δὲ ἡ pro ἀδιεξίτητοσ, νεωστὶ pro Τάνεωσ, ζωρίσ pro ζώοισ, φωνὴ pro φύσισ, ἰδέαν pro ουσίαν, ἐπελαύνει pro ἐπιλεαίνει, δαρεούλαισ pro διαρρεούσασ, γῆν ἀντλῆσαι pro πηγὴν πλῆσαι, ἡμεῖσ pro Σὴμ εἰσ.

pro τῷ γὰρ ὄντι ὄντος: 115, 1 τὰ παραπλήσια μελῳδίας τῆς pro τὰ παραπλήσια μελῳδοῦσι τῆς.

Quae quidem dum me hac hieme exercebant, insigni subsidio mihi erat Antonii Westermanni collegae clarissimi mihique coniunctissimi ingenium, quem in consilium locorum contortorum ac difficilium adhibere solebam. Nec fere quicquam satis expedisse aut recte editurus mihi videbar, nisi viri acutissimi litterarumque Graecarum peritissimi indicio comprobatum viderem.

Ceterum operam dedi ut lectores docti etiam codicem Romanum ex imagine scripturae cognoscerent. Quum igitur Romae contulissem cum editis, depinxi accurate quae apud nos pag. 109, 12 sqq. leguntur, [κλη]ρονομίας αὐτοῦ ι̅η̅λ· ἆρ' οὖν etc. nonnullis aliis ex variis locis additis: ἐπιστημόνων ἀνεπιστήμονες, γλώττης, ἀθλητὴς πρὸς ταύρου δύναμιν, ἡμεῖς. Reliqua paullo liberius scripsi: παρ ex παρέρχεσθαι, quod scriptor Romanus pro περιέρχεσθαι habuit, παρὰ φύσιν (scriptor Romanus περὶ φύσεως), ζωρῖς cf. 114, 9, στέον ex χαριστέον cf. 128, 14, διαθέσεως cf. 138, 1, μάζων ex ἐπακμάζων cf. 131, 19, στάσεων cf. 142, 13. Codex est bombycinus formae maioris, scriptus ut videtur saeculo quarto decimo.

Vaticanum excipit in tabula Monacensis codex num. 459, membranaceus, scriptus saeculo fere tertio decimo exeunte. Is valuit ad litteras Philoneas augendas libris illis tribus Hoeschelii cura anno 1587 primum editis: de nominum mutatione, de somniis, altera (apud Mangeium) sacrarum legum allegoria. Verba cum signo crucis adnotata ad Hoeschelium referenda sunt.

III.

Restat ut de eis dicamus quae ad finem libri collocavimus.

Primo loco dedimus quae Philo de Cherubinis scripsit, commentans in Exod. 25, 18 sqq. Hanc Quaestionum in Exodum partem Graece a nobis inventam anno 1843 in codice Vati-

cano num. 379 primus Grossmannus edidit anno 1856 libello academico, de quo supra p. V sq. relatum est. Iam ante nos Armeniace redditam invenerat in libro altero Quaestionum in Exodum Zohrabus, Aucherius vero Armeniace adiuncta interpretatione Latina anno 1826 ediderat. Quod Grossmanni „anecdoton" hac occasione data duas ob caussas repetendum duximus. Altera est quod libelli eiusmodi academici a litterarum commercio semoti sunt proptereaque in paucorum hominum manus solent pervenire. Altera eaque gravior, quod verba Graeca parum curae ab editore nacta sunt, philosophiae illo quidem Philoneae curiosissimo atque scientissimo. Praeter leviora enim quae putantur, interpunctionem dico et accentuum spirituumque signa, quae tacite correximus, plura deprehendimus quae manum criticam postularent. In quibus quae in editorem potius quam in codicis scripturam eiusque apographum cadant, dicere non habeo.

Altero loco accedit breve Philonis fragmentum ex catena codicis Vaticani num. 746 a nobis protractum. Neque illud in eodem libello academico satis emendate vulgatum est.

Tertio loco nonnullas Philonis sententias addidimus, anno 1853 ex codice saeculi decimi, quem bibliotheca patriarchalis Alexandrina possidet, a nobis erutas. Repetitae sunt ex Anecdotis nostris sacris et profanis, ita quidem ut non repeteremus nisi quae ab editis Mangeianis notabiliter differrent aut nondum editae viderentur.

Iam nihil superest nisi ut laborum quos in Philone posuimus bonos fructus optemus. Optamus ut valituri sint ad restituendum pristinum operum Philonis splendorem, ut futuro Philonis editori quam plurimum profuturi sint, ut multorum studia circa philosophum hunc praestantissimum, sapientiae laude ornatissimum, excitent atque adiuvent.

Scribebam Lipsiae 1. die m. Mai. 1868.

ΦΙΛΩΝΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΕΙΔΕΙ ΝΟΜΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΓΕΝΗ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΛΟΓΩΝ [ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ· ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ· ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ] ΤΟ ΠΕΡΙ ΕΥΟΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ ΤΙΜΗΣ.

Ἐν μὲν τῇ πρὸ ταύτησ συντάξει δύο κεφάλαια ἠκρίβωνται τῶν δέκα, τό τε περὶ τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺσ αὐτοκρατεῖσ ἑτέρουσ καὶ τὸ περὶ τοῦ μηδὲν θεοπλαστεῖν χειρότμητον· εἴρηται δὲ καὶ τὰ ἑκατέρῳ τῶν κατὰ μέροσ διατεταγμένων ἁρμόττοντα νόμιμα. νυνὶ δὲ περὶ τῶν τριῶν τῶν κατὰ στοῖχον ἑξῆσ διαλεξώμεθα, πάλιν ἐφαρμόττοντεσ τὰ προσήκοντα τῶν ἐν εἴδει.

* Quae uncis inclusimus, το τριτον το τεταρτον το πεμπτον, in codice Laurentiano non leguntur. Post σεβασμου editiones addunt και, quod cod. Laur. rectissime omittit. Pro εβδομαδοσ edd. εβδομησ. Sequimur hac in re codicis Laur. scripturam. Non autem dubium videtur quin Philo ἑβδομὰσ et ἑβδόμη promiscue scripserit, quemadmodum etiam in 2. libro Maccabaeorum ἑβδομὰσ identidem pro ἑβδόμη legitur: 6, 11 ἄγειν τὴν ἑβδομάδα 15, 4 ἀσκεῖν τὴν ἑβδομάδα 12, 38 τῆσ δὲ ἑβδομάδοσ ἐπιβαλλούσησ. Infra in titulo uterque codex περι [τησ] εβδομησ praebet; paullo vero post Laurentianus codex περὶ τῆσ ἱερᾶσ ἑβδομησ, codex vero Hoeschelii πε. τ. ἱερ. ἑβδομάδοσ.

1 συντάξει Laur., edd. βίβλῳ. Ibidem ἠκρίβωνται Laur., edd. ἠκρίβωται

2 τό τε περὶ τοῦ: Laur. om. περὶ τοῦ. Ibidem καὶ τὸ: Mang. addidit τὸ ex Laur.

3 χειρότμητον Laur., edd. χειρόκμητον

4 περὶ τῶν τριῶν: Laur. om. τῶν

5 κατὰ στοῖχον Laur. Edd. κατὰ τὸ στοιχεῖον Mangey reponi voluit κατὰ τὸν στίχον, id quod in ed. Tauchn. transiit. Ibidem διαλεξώμεθα Laur., edd. διαλεξόμεθα

ΠΕΡΙ ΕΥΟΡΚΙΑΣ.

Πρῶτον δέ ἐστι τῶν τριῶν τὸ μὴ θεοῦ ὄνομα λαμβάνειν ἐπὶ ματαίῳ. ὁ γὰρ τοῦ σπουδαίου, φησί, λόγοσ ὅρκοσ ἔστω, βέβαιοσ, ἀκλινήσ, ἀψευδέστατοσ, ἐρηρεισμένοσ ἀληθείᾳ. κἂν εἰ ὀμνύναι μέντοι βιάζοιντο αἱ χρεῖαι, πατρὸσ ἢ μητρὸσ ζώντων μὲν ὑγείαν καὶ εὐετηρίαν, τετελευτηκότων δὲ τὴν μνήμην ὅρκον ποιητέον· ἀπεικονίσματα γὰρ οὗτοι καὶ μιμήματα θείασ δυνάμεώσ εἰσι, τοὺσ μὴ ὄντασ εἰσ τὸ εἶναι παραγαγόντεσ. ἀναγέγραπταί τισ ἐν τοῖσ νόμοισ τῶν ἀρχηγετῶν καὶ ἐπὶ σοφίᾳ μάλιστα θαυμασθέντων ὀμνὺσ κατὰ τοῦ φόβου τοῦ πατρόσ, ὑπὲρ ὠφελείασ οἶμαι τῶν ἔπειτα καὶ διδαχῆσ ἀναγκαίασ, ἵνα τοὺσ γονεῖσ ὃν χρὴ τρόπον τιμῶσι, στέργοντεσ ὡσ εὐεργέτασ καὶ εὐλαβούμενοι ὡσ ὑπὸ φύσεωσ κατασταθέντασ ἄρχοντασ, καὶ μὴ ῥᾳδίωσ ἐπιχειρῶσιν ὀνομάζειν θεόν. ἄξιον ἐπαινεῖν καὶ τούσ, εἴ ποτε βιασθεῖεν ὀμνύναι, τῷ μέλλειν καὶ βραδύνειν καὶ ἀποκνεῖν ἐμποιοῦντασ δέοσ οὐ μόνον τοῖσ ὁρῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖσ προκαλουμένοισ εἰσ τὸν ὅρκον· εἰώθασι γὰρ ἀναφθεγξάμενοι τοσοῦτον μόνον νὴ τόν, ἢ μὰ τόν, μηδὲν προσπαραλαβόντεσ, ἐμφάσει τῆσ ἀποκοπῆσ τρανοῦν ὅρκον οὐ γενόμενον. ἀλλὰ καὶ προσπαραλαβέτω τισ, εἰ βούλεται, μὴ μὴν τὸ ἀνω-

* Titulum ex margine codicis Laur. sumpsimus, item titulos qui sequuntur.

1 πρῶτ. δέ: Laur. om δέ

2 ὅρκος: Laur. εὔορκος

3 ἀληθείᾳ: Laur. κλήσει θείᾳ. Ibidem κἂν εἰ: ita Mang. ex Laur. Antea κἂν εἰ μὴ

4 ὑγείαν καὶ εὐετηρίαν Laur., edd. ὑγίειαν καὶ εὐγηρίαν

6 οὗτοι Laur., edd. οὗτοί γε

7 ἀρχηγετῶν Mang. ex Laur., antea ἀρχιγενῶν

8 Laur. om. καὶ ἐπὶ σοφ. μαλ. θαυμασθ.

8 cf. Gen. 31, 53.

12 εἴ ποτε Laur., edd. ὁπότε

13 ἀποκνεῖν: in Laur. scriptura ἀποκλαίειν in ἀποκνεῖν correcta est

14 προκαλουμένοις: Laur. προσκαλ.

15 μόνον Mang. ex Laur. addidit

16 et 17 προσπαραλαβόντες et προσπαραλαβέτω: sic Laur. (non bis παραλ. ut Mang.) pro προσλαμβάνοντες et προσλαβέτω. Praeterea ἐμφάσει

τάτω καὶ πρεσβύτατον εὐθὺσ αἴτιον, ἀλλὰ γῆν, ἥλιον, ἀστέρας, οὐρανόν, τὸν σύμπαντα κόσμον· ἀξιολογώτατα γὰρ ταῦτά γε καὶ πρεσβύτερα τῆσ ἡμετέρας γενέσεωσ καὶ προσέτι ἀγήρω διαιωνιοῦντα τῇ τοῦ πεποιηκότοσ γνώμῃ.

Τοσαύτῃ δέ τινεσ εὐχερείᾳ καὶ ῥᾳθυμίᾳ χρῶνται, ὥστε τὰ ἐν γενέσει πάντα ταῦθ' ὑπερβάντεσ ἐπὶ τὸν ποιητὴν καὶ πατέρα τῶν ὅλων ἀνατρέχειν τῷ λόγῳ τολμῶσι, μὴ τόπουσ εἰ βέβηλοι ἢ ἱεροί, μὴ καιροὺσ εἰ ἐπιτήδειοι, μὴ αὐτοὺσ εἰ καθαροὶ σῶμα καὶ ψυχήν, μὴ τὰ πράγματα εἰ μεγάλα, μὴ τὰσ χρείασ εἰ ἀναγκαῖαι, προεξετάσαντεσ, ἀλλά, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτ', ἀνίπτοισ χερσὶ πάντα φύροντεσ, ὡσ δέον, ἐπειδὴ γλῶτταν ἡ φύσισ αὐτοῖσ ἐδωρήσατο, λελυμένῃ χρῆσθαι καὶ ἀχαλινώτῳ πρὸσ ἃ μὴ θέμισ. οὖσ ἐχρῆν ὀργάνων τῷ καλλίστῳ, ᾧ φωνὴ καὶ λόγοσ, τὰ βιωφελέστατα καὶ κοινωνίασ αἴτια, συντετράνωται, πρὸσ τιμὴν καὶ σεμνότητα καὶ εὐδαιμονισμὸν καταχρῆσθαι τοῦ πάντων αἰτίου. νυνὶ δ' ὑπὸ τῆσ ἄγαν ἀσεβείασ περὶ ὧν ἂν τύχῃ

iam Mang. ex Laur. dedit pro προφάσει. Ibidem εἰ βούλεται ex Laur. est. Edd. εἰ βούλοιτο. Ibidem μὴ μὴν (ed. Richt. μέν ex errore ut videtur, cuiusmodi alia haud pauca habet) τὸ: Laur. μὴ μέντοι

3 πρεσβύτερα: Laur. πρεσβύτατα. Ibidem διαιωνιοῦντα Mang. ex Laur. pro διαιωνισθέντα

5 sq. ὥστε τὰ ἐν γενέσει πάντα ταῦθ': ita Laur., edd. ὥστ' ἐν γενέσει πάντα ταῦτα (ed. Richt. πάνθ' omisso ταῦτα)

6 ποιητὴν καὶ πατέρα: Laur. πατέρα καὶ ποιητὴν

7 τῷ λόγῳ τολμῶσι: ita Mang. ex Laur. pro τολμῆσαι

8 αὐτοὺσ: hoc spiritu Laur., edd. αὑτοὺσ

9 Mang. ex Laur. se addidisse profitetur μὴ τὰσ χρείασ εἰ ἀναγκαῖαί εἰσι προσεξετάσαντεσ (edd. Richt. et Tauchn. προσεξετάσοντεσ). At codex om. εἰσι et προεξετάσαντεσ habet.

10 τοῦτ' Laur., edd. τοῦτο. Ibidem χερσὶ et φύροντεσ iam Mang. ex Laur. dedit pro ποσὶ et φέροντεσ

11 ἡ φύσισ αὐτοῖσ Laur., edd. αὐτοῖσ ἡ φύσισ

12 ἀχαλινώτῳ Laur., edd. ἀχαλίνῳ. Ibidem ὀργάνων τῷ καλλίστῳ ᾧ: haec in Laur. corrupta sunt. Voluit scriptor, quemadmodum quae scripserat correxit, sic fere legi: ὀργάνῳ ᾧ τὰ κάλλιστα ἤ τε

13 συντετράνωται: Laur. τετράνωται

15 νυνὶ δ' Laur., edd. νυνὶ δὲ

τὰς φρικωδεστάτας ὀνομάζουσι κλήσεις, καὶ ἄλλα ἐπ᾽ ἄλλοις ἀναφέροντες ὀνόματα σωρηδὸν οὐκ ἐρυθριῶσι, νομίζοντες τῇ πυκνότητι καὶ τῷ συνεχεῖ τῶν ἐπαλλήλων ὅρκων οὗ διανοοῦνται περιέσεσθαι, λίαν ὄντες εὐήθεις. οὐ γὰρ πίστεως ἡ πολυορκία τεκμήριον, ἀλλὰ ἀπιστίας ἐστὶ τοῖς εὖ φρονοῦσιν.

Ἐὰν δέ τις ἐκβιασθεὶς ὀμόσῃ περὶ παντὸς οὑτινοσοῦν, ὃ μὴ νόμος ἀπείρηκε, παντὶ σθένει καὶ πάσῃ μηχανῇ τὸν ὅρκον βεβαιούτω, μηδὲν ἐμποδὼν τιθέμενος εἰς τὴν τοῦ γνωσθέντος τελείωσιν, καὶ μάλιστα ἐπειδὰν μὴ ὀργαὶ ἀτίθασσοι ἢ λελυττηκότες ἔρωτες ἢ ἐπιθυμίαι ἀκάθεκτοι τὴν διάνοιαν ἐκμήνωσιν ὡς ἀγνοῆσαι τὰ λεγόμενα καὶ πραττόμενα, λογισμῷ καὶ διανοίᾳ νηφούσῃ ποιείτω τὸν ὅρκον. τί γὰρ ἄμεινον ἢ ἀψευδεῖν παρὰ πάντα τὸν βίον καὶ ταῦτα μάρτυρι θεῷ χρώμενον; ὅρκος γὰρ οὐδὲν ἢ διαμαρτυρία θεοῦ περὶ πράγματος ἀμφισβητουμένου. θεὸν δὲ μὴ ἐπ᾽ ἀληθείᾳ καλεῖν πάντων ἀνοσιώτατον. ὁ γὰρ τοῦτο ποιῶν μόνον οὐκ ἄντικρυς βοᾷ, κἂν ἡσυχάζῃ· σοὶ χρῶμαι τοῦ ἀδικεῖν προκαλύμματι· αἰδουμένῳ μοι τὸ δοκεῖν ἁμαρτάνειν συνέργησον· ἀντ᾽ ἐμοῦ πονηρευομένου τὴν αἰτίαν ὑπόστηθι· μέλει γάρ

1 φρικωδεστάτας: Laur. φυσιωδεστάτας. Ibidem ἄλλα Laur. pro ἄλλ᾽, item ἀναφέροντες pro ἐπιφέροντες

3 οὗ Laur., edd. ὧν

4 ἀλλὰ ἀπιστ. Laur., edd. ἀλλ᾽ ἀπ.

5 ἐστι τοῖς Laur., edd. ἐστὶ παρὰ τοῖς

7 ἀπείρηκε: ita Laur. pro ἀπειρήκει, ex quo ἀπειρήκοι corrigi possit. Ibidem πάσῃ μηχανῇ Laur. pro μηχ. πάσ.

9 pro ἐπειδὰν Maug. proposuit ἐπειδέτω. Sed vide quae sequuntur.

10 ἐκμήνωσιν Laur. pro ἐκμαίνωσιν

11 λογισμῷ καὶ διανοίᾳ: sic Laur. pro λογισμῷ δὲ ἡ διανοίᾳ (καὶ iam Maug. recepit retento δέ). Pro νηφούσῃ male Laur. μὴ νηφ. Ibidem ποιείτω correximus pro ποιεῖται, quod Laur. praebet. Apud Maug. etc. ποιῆται.

11 sq. Pro τί γὰρ ἄμεινον ἢ ἀψευδεῖν Laur. καὶ γὰρ ἄμεινον ἀψευδεῖν

12 παρὰ πάντα τὸν βίον Laur., edd. παρ᾽ ὅλον τὸν βίον

13 οὐδὲν ἢ διαμαρτυρία Laur. pro οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἡ μαρτυρία

15 σοί: Laur. om.

16 προκαλύμματι ex Laur. sumpsimus pro παρακαλύμματι. Ibidem τὸ δοκεῖν ex Laur. est pro τῷ δοκεῖν

17 μέλει iam Maug. ex Laur. dedit pro μέλλει

μοι πλημμελοῦντι μὴ φαύλῳ νομίζεσθαι, σὺ δὲ τῆσ παρὰ πολλοῖσ δόξησ ἀλογεῖσ, οὐδὲν τῆσ εὐφημίασ ἐπιστρεφόμενοσ. ἅπερ καὶ λέγειν καὶ ἐννοεῖσθαι ἀσεβέστατον. ἀγανακτῆσαι γὰρ ἂν, οὐχ ὅτι θεὸσ ὁ πάσησ κακίασ ἀμέτοχοσ, ἀλλὰ καὶ πατὴρ καὶ ὀθνεῖοσ ἄνθρωποσ μὴ τελείωσ ἀρετῆσ ἄγευστοσ, εἰ τοιαῦτα ἀκούοι. πάντασ μὲν οὖν ὅρκουσ, ὡσ ἔφην, βεβαιωτέον, ὅσοι περὶ καλῶν καὶ συμφερόντων γίνονται πρὸσ ἐπανόρθωσιν κοινῶν ἢ ἰδίων πραγμάτων φρονήσεωσ καὶ δικαιοσύνησ καὶ ὁσιότητοσ ἡγουμένων. τούτοισ ἐμφέρονται καὶ τῶν εὐχῶν αἱ νομιμώταται διὰ περιουσίαν ἀγαθῶν ἢ παρόντων ἢ προσδοκωμένων γινόμεναι.

ΟΤΙ ΟΥ ΔΕΙ ΤΟΥΣ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΕΝΑΝΤΙΟΙΣ ΒΕΒΑΙΟΥΝ ΟΡΚΟΥΣ.

Τοὺσ δὲ ἕνεκα τῶν ἐναντίων ἐπικυροῦν οὐκ εὐαγέσ. εἰσὶ γὰρ οἳ ὀμνύουσιν, ἂν τύχοι, κλοπὰσ καὶ ἱεροσυλίασ ἢ φθορὰσ καὶ μοιχείασ ἢ τραύματα καὶ σφαγὰσ ἤ τι τῶν ὁμοιοτρόπων κακῶν ἐργάσεσθαι, καὶ ἀνυπερθέτωσ αὐτὰ δρῶσι, ποιούμενοι πρόφασιν τὸ εὐορκεῖν, ὡσ οὐκ ἄμεινον καὶ θεῷ κεχαρισμένον μᾶλλον τῆσ παραστάσεωσ τῶν ὅρκων τὸ

1 Pro πλημμελοῦντι Laur. habet πονηρευομένῳ. Ibidem παρὰ πολλοῖσ Laur. pro παρὰ τοῖσ πιστοῖσ

2 τῆσ εὐφημίασ Laur., edd. om. τῆσ

3 sq ὁ πάσησ: Laur. ἁπάσησ

4 ὀθνεῖοσ iam Mang. ex Laur. pro ὁ θεῖοσ, item v. 5 τελείωσ pro τελείων recepit

5 τοιαῦτα Laur. pro τοιαῦτ'

7 κοινῶν ἢ ἰδίων Laur. pro ἰδίων ἢ κοινῶν

12 Titulum, ut iam notatum est, ex margine cod. Laur. sumpsimus.

14 ἂν τύχοι: hanc scripturam etiam Laur. confirmat. Ed. Richt. ἐὰν τύχῃ, ed. Tauchn. ἐὰν τύχοι. Ibidem κλοπὰσ καὶ ἱεροσυλίασ: Laur. κλ. ἢ ἱερ. Ibidem φθορὰσ καὶ μοιχείασ Laur., edd. μοιχ. καὶ φθορ.

15 ἐργάσεσθαι pro codicum scriptura ἐργάσασθαι reponendum nobis cum Mang. videbatur

16 τὸ εὐορκεῖν ex Laur. iam Mang. pro τοῦ (edd. Richt. et Tauchn. τῷ) εὐορκεῖν

17 παραστάσεωσ reponere ausi sumus pro παραβάσεωσ, quod in codd. est, sed ferri nequit. Mang. coniecit βεβαιώσεωσ.

μηδὲν ἀδικεῖν. ἐπὶ δικαιοσύνῃ καὶ πάσῃ ἀρετῇ νόμοσ ἐστὶ πάτριοσ καὶ θεσμὸσ ἀρχαῖοσ. νόμοι δὲ καὶ θεσμοὶ τί ἕτερον ἢ φύσεωσ ἱεροὶ λόγοι τὸ βέβαιον καὶ πάγιον ἐξ αὑτῆσ ἔχοντεσ, ὡσ ὅρκων ἀδιαφορεῖν; ἴστω δὴ πᾶσ ἐνωμότωσ ἄδικα δρῶν, ὅτι εὐορκεῖ μὲν οὔ, τὸν δὲ πολλῆσ φυλακῆσ καὶ ἐπιμελείασ ἄξιον ὅρκον ἀνατρέπει, ᾧ τὰ καλὰ καὶ δίκαια ἐπισφραγίζεται· προστίθησι γὰρ ὑπαίτια ὑπαιτίοισ ἐν οὐ δέοντι γινομένοισ ὅρκοισ, οὓσ πολὺ βέλτιον ἦν ἡσυχάζεσθαι, πράξεισ παρανόμουσ. ἀπεχόμενοσ οὖν τοῦ ἀδικοπραγεῖν ποτνιάσθω τὸν θεόν, ἵνα μεταδῷ τῆσ ἵλεω δυνάμεωσ αὑτῷ, συγγνοὺσ ἐφ' οἷσ ἀβουλίᾳ χρησάμενοσ ὤμοσε. διπλάσια γὰρ αἱρεῖσθαι κακὰ δυνάμενον τὴν ἡμίσειαν αὐτῶν ἀποφορτίσασθαι, μανία καὶ φρενοβλάβεια δυσίατοσ. εἰσὶ δ' οἳ τὴν φύσιν ἄμικτοι καὶ ἀκοινώνητοι δι' ὑπερβολὴν μισανθρωπίασ γεγονότεσ, ἢ καὶ ὑπ' ὀργῆσ ἢ μανίασ χαλεπῆσ δεσποίνησ ἐκβιασθέντεσ, ὅρκῳ τὴν ἀγριότητα πιστοῦνται τῶν ἠθῶν, οἵτινεσ οὔ φασιν ὁμοτράπεζον ἢ ὁμώροφον ἕξειν τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα, ἢ πάλιν τῷ δεῖνι μὴ παρέξειν ὠφέλειάν τινα ἢ παρ' ἐκείνου τι λήψεσθαι μέχρι τελευτῆσ. ἔστι δ' ὅτε καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τὸ ἀσύμβατον διαφυλάττουσιν, οὐδὲ νεκροῖσ τοῖσ σώμασιν ἐπιτρέποντεσ ἐν θήκαισ τὰ νομιζόμενα παρασχεῖν. οἷσ παραινέσαιμι ἂν καθὼσ καὶ τοῖσ προτέροισ, εὐχαῖσ

1 μηδὲν iam Mang. ex Laur. pro μὴ δεῖν

2 τί ἕτερον: ita Laur., edd. addunt εἰσὶν

3 καὶ πάγιον ἐξ αὑτῆσ: ita Laur. pro καὶ τὸ πάγιον ἐξ αὑτῶν

4 δὴ ex Laur. est pro δέ. Ibidem εὐορκεῖ iam Mang. ex Laur. pro εὐορκήσει reposuit.

5 φυλακῆσ: Laur. φήμησ. item postea ὃν pro ᾧ

9 συγγνοὺσ: ita iam Mang. ex Laur. dedit pro συγγενοῦσ. quod male in edd. Richt. et Tauchn. revocatum est.

11 δ' Laur., ut etiam Mangey. Edd. Richt. et Tauchn. δέ. Item alibi.

13 ὑπ' ὀργῆσ ἢ μανίασ ex Laur. pro ὑπ' ὀργῆσ οἷα. ἐκβιασθέντεσ vero Laur. minus recte post ἀγριότητα transponit.

15 ὁμώροφον Laur., edd. ὁμορόφιον

16 τι λήψεσθ. μέχρι iam Mang. ex Laur. pro τινὰ λήψ. καὶ μέχρ.

18 θήκαισ, ut iam Mangey voluit, reposuimus quamvis invitis codicibus, in quibus διαθήκαισ scriptum est.

19 παραινέσαιμι ἂν καθὼσ ex Laur. est pro παραινέσαιμ' ἂν καθ' ἃ

καὶ θυσίαισ ἐξευμενίζεσθαι τὸ θεῖον, ἵν' εὕρωνταί τινα ψυχικῶν ἀρρωστημάτων θεραπείαν ἀναγκαίαν, ἃ μηδεὶσ ἀνθρώπων ἱκανὸσ ἰάσασθαι.

Ἕτεροι δ' εἰσὶ κομπασταὶ τῶν ὑπ' ἀλαζονείασ φυσωμένων, οἳ λιμοδοξοῦντεσ οὐδενὶ τῶν εἰσ ὠφελιμωτάτην ὀλιγόδειαν χρῆσθαι δικαιοῦσιν, ἀλλὰ κἂν προτρέπῃ τισ ἕνεκα τοῦ τὸν ἀφηνιασμὸν τῶν ἐπιθυμιῶν ἀναχαιτίσασθαι, τὴν νουθεσίαν ὕβριν εἶναι νομίζουσι καὶ πρὸσ τὸν ἁβροδίαιτον ὠθούμενοι βίον ἀλογοῦσι τῶν σωφρονιστῶν, γέλωτα καὶ χλεύην τιθέμενοι τὰσ φρονήσεωσ ὁμοῦ καλὰσ καὶ λυσιτελεστάτασ ὑφηγήσεισ. εἰ δὲ δὴ καὶ τύχοι τισ οὖσα περιουσία καὶ ἀφθονία τῶν περὶ βίον, ὅρκοισ ἐπισφραγίζονται τὴν χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν εἰσ πολυτέλειαν. οἷον δή τι λέγω· πρώην τισ τῶν οὐκ ὀλίγα κεκτημένων ὑγρὸν καὶ διαρρέοντα βίον ἀσπασάμενοσ, ἐπειδὴ πρεσβύτησ παρὼν συγγενὴσ ἢ πατρικὸσ ὥσ γ' οἶμαι φίλοσ ἐνουθέτει, πρὸσ τὸ σεμνότερον καὶ αὐστηρότερον τὴν δίαιταν παρακαλῶν μεταβαλεῖν, τὴν παραίνεσιν οὐ μετρίωσ δυσχεράνασ ὤμοσεν ἀντιφιλονεικῶν, ἕωσ ἂν τὰσ χορηγίασ ἔχῃ καὶ παρασκευάσ, μηδενὶ χρήσεσθαι τῶν εἰσ εὐτέλειαν, μὴ κατὰ πόλιν, μὴ κατ' ἀγρούσ, μὴ πλέων, μὴ πεζεύων, ἀλλ' αἰεὶ καὶ πανταχοῦ τὸν πλοῦτον ἐπιδείξεσθαι. πλούτου δὲ ταῦθ', ὠσ ἔοικεν, ἐπίδειξισ οὐκ ἔστι μᾶλλον ἢ ἀλαζονείασ καὶ ἀκρασίασ. καίτοι τῶν ἐν ταῖσ μεγάλαισ ἡγεμονίαισ οὐκ ὀλίγοι μέχρι νῦν εἰσὶν οἳ παμπληθεῖσ ἔχοντεσ παρασκευὰσ καὶ χορη-

2 ἀναγκαίαν ex Laur. addidimus

3 φυσωμένων Laur., edd. φυσσωμένων

5 κἂν: ita etiam Laur., edd. Richt. et Tauchn. καὶ ἄν. Ibidem τῶν ἐπιθυμιῶν Laur. omittit.

6 ἀναχαιτίσασθαι: ita Laur. pro ἀναχαιτίσαι

7 sqq. a βίον post ὠθούμενοι Laur. transilit ad βίον post τῶν περὶ

10 sq. δή τι iam Mang. ex Laur. pro δή τοι, item v. 12 ἀσπασάμενοσ pro ἀσπαζόμενοσ. Praeterea Laur. pro τῶν οὐκ ὀλίγα habet οὐκ ὀλίγα τῶν

12 sq. ὥσ γ' οἶμαι: ita rursus Laur., edd. nil nisi γ' οἶμαι

14 μεταβαλεῖν etiam Laur. Ed. Richt. μεταβάλλειν

15 καὶ παρασκευάσ Laur. pro καὶ τὰσ παρασκ.

16 sqq. pro μηδενὶ χρήσεσθαι et ἐπιδείξεσθαι Laur. male μηδὲν χρήσασθαι et ἐπιδείξασθαι. Contra ex eodem iam Mang. μὴ πεζεύων adsumpsit. Accedit nunc αἰεὶ pro ἀεὶ.

20 μέχρι νῦν ex Laur. iam Mang. addidit.

γίασ ἀφθόνουσ, ὥσπερ ἐξ ἀεννάου πηγῆσ πλούτου ῥέοντοσ αὐτοῖσ ἀδιαστάτωσ, ὅμωσ ἐφ᾽ ἃ καὶ ἡμεῖσ οἱ πένητεσ ἔστιν ὅτε τρέπονται, κεραμεᾶσ κύλικασ καὶ ὀβελίασ ἄρτουσ καὶ ἐλαίασ, ἢ τυρὸν ἢ λάχανα προσόψημα, καὶ θέρουσ μὲν περίζωμα καὶ λινῆν ὀθόνην, χειμῶνοσ δὲ χλαῖναν ἀρραγῆ καὶ στιφρὰν καὶ τὰ πρὸσ κοίτην ἔστιν ὅτε χαμαίστρωτα, πολλὰ χαίρειν φράσαντεσ κλίναισ ἐλεφαντίναισ ἢ χελώνησ ἢ χρυσοῦ πεποικιλμέναισ, καὶ στρωμναῖσ ἀνθοβαφέσι καὶ ἐσθῆσι μαλακωτέραισ πορφυραῖσ, καὶ πεμμάτων μελιπήκτων περιεργίαισ, καὶ τραπεζῶν πολυτελείαισ. αἴτιον δ᾽ οὐ μόνον οἶμαι τὸ φύσεωσ αὐτοὺσ εὐμοίρου λαχεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ παιδείασ ὀρθῆσ ἐκ πρώτησ ἡλικίασ ἐφάψασθαι, ἥτισ ἀνεδίδαξε πρὸ τῶν ἡγεμονικῶν τὰ ἀνθρώπινα τιμᾶν, καὶ ἐνδιαιτωμένη τῇ ψυχῇ μόνον οὐ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ὑπομιμνήσκει τῆσ ἀνθρωπότητοσ, ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν καὶ ὑπερόγκων ἀντισπῶσα καὶ στέλλουσα, καὶ τὸ ἄνισον ἰσότητι θεραπεύουσα. τοιγαροῦν τὰσ πόλεισ εὐετηρίασ, εὐθηνίασ, εὐνομίασ, εἰρήνησ ἀναπεπλήκασιν, ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν ὑπεξελόμενοι, πάντα δ᾽ ἀφειδῶσ καὶ ἀταμιεύτωσ χαριζόμενοι. τὰ μὲν δὴ τῶν εὐγενῶν καὶ ὡσ ἀληθῶσ ἡγεμόνων ἔργα ταῦτα καὶ

1 ἀεννάου (-νν- etiam Laur.) πηγῆσ: ita Laur. pro ἀενν. τινὸσ πηγῆσ

2 ἐφ᾽ ἃ: Laur. ἐφ᾽ ᾧ. Sed ibidem ex eodem ἡμεῖσ οἱ πένητεσ pro οἱ πέν. ἡμ. scripsimus.

3 κεραμεᾶσ et ὀβελίασ ad codicem Laur. conformavimus, in quo κεραμέασ et ὀβελέασ (non ὀβολέασ) invenimus. Edd. κεραμικάσ et ὀβολιαίουσ

5 καὶ στιφρὰν: ita correximus codicis Laur. scripturam ἢ (post ἀρραγῆ inlatum) κολιστίφραν. Edd. καὶ στρυφνὴν

6 φράσαντεσ: Laur. φράσασ, item infra καὶ χρυσοῦ pro ἢ χρ. Ex eodem vero iam Mang. ἀνθοβαφέσι pro ἐνθαβαθέσι reposuit.

7 ἐσθῆσι: Laur. ἐσθῆτεσ. Ibidem ex Laur. μαλακωτέραισ πορφυραῖσ pro καὶ ἁλουργίσι, quod interpretamentum videtur, reposuimus.

9 αἴτιον δ᾽ οὐ μόνον οἶμαι Laur., edd. αἴτιον δὲ οὐ μόνον. Quae paullo post sequuntur, εὐμοίρου λαχεῖν et ἐφάψασθαι, iam Mang. ex Laur. recepit pro εὐμοιρῆσαι et ἅψασθαι, quorum utrumque ed. Richt. revocavit.

11 post τιμᾶν, quod ipsum Laur. male om., edd. ἥτισ addunt, Laur. non habet

15 εὐετηρίασ, εὐθηνίασ Laur., edd. εὐσθενείασ, εὐπορίασ

16 καὶ ἀταμιεύτ. χαριζόμενοι: haec Laur. om.

17 sq. καὶ τούτοισ Laur., edd. καὶ τὰ τούτοισ

τούτοισ παραπλήσια. τὰ δὲ τῶν νεοπλούτων ἐκεῖνα, πλάνῳ τινὶ τύχησ εἰσ πολυχρηματίαν περιηκόντων, οἳ τὸν ἀληθῆ καὶ βλέποντα πλοῦτον, ἐξ ἀρετῶν τελείων συνεστῶτα καὶ τῶν κατ᾽ ἀρετὰσ πράξεων, οὐδ᾽ ὄναρ ἴσασι, τῷ δὲ τυφλῷ προσέπταισαν, ἐφ᾽ οὗ σκηριπτόμενοι, κατ᾽ ἀναγκαῖον τὴν ἄγουσαν ὁδὸν οὐχ ὁρῶντεσ, εἰσ ἀνοδίασ ἐκτρέπονται, θαυμάζοντεσ τὰ μηδεμιᾶσ ἄξια σπουδῆσ καὶ τὰ φύσει τίμια γελῶντεσ, οἷσ ὁ ἱερὸσ λόγοσ ὅρκον ἐν οὐ δέοντι ποιουμένοισ οὐ μετρίωσ ἐπιτιμᾷ καὶ ὀνειδίζει· δυσκάθαρτοι γὰρ καὶ δυσίατοι, ὡσ μηδὲ παρὰ θεῷ τῷ τὴν φύσιν ἵλεῳ συγγνώμησ ἀξιοῦσθαι.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕΘ ΟΡΚΟΥ ΤΙ ΕΠΑΓΓΕΙΛΑΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΤΑΜΙΕΥΤΩΣ ΧΑΡΙΖΟΜΕΝΩΝ.

Παρθένων δὲ καὶ γυναικῶν τὸ περὶ τὰσ εὐχὰσ αὐτοκρατὲσ ἀφείλετο, τῶν μὲν τοὺσ πατέρασ κυρίουσ, τῶν δὲ γυναικῶν τοὺσ ἄνδρασ ἀποφήνασ εἴσ τε βεβαίωσιν τῶν ὅρκων καὶ λύσιν. καὶ μὴν εἰκότωσ· αἱ μὲν γὰρ παρθένοι δύναμιν ὅρκων οὐκ ἴσασιν, ὡσ χρήζειν τῶν ἐπικρι-

1 sq. ἐκεῖνα, πλάνῳ τινὶ τύχησ etc. Pro his Laur. miro errore ἐκεῖνα· πλανῶνται εὐχῆσ εἰσ πολυχρ. περὶ οὐκ ὄντων

3 ἐξ iam Mang. ex Laur. pro ὑπὸ reposuit, item paullo post ἐφ᾽ οὗ pro ἐφ᾽ ᾧ

5 εἰσ ἀνοδίασ Laur. pro εἰσ ἀνοδίαν

6 ἄξια σπουδῆσ Laur. pro ἄξια τιμῆσ

7 ἐν οὐ δέοντι rectissime Laur. Edd. addunt καιρῷ

8 δυσκάθαρτοι iam Mang. ex Laur. pro δυσκατόρθωτοι

* Titulus in codice verbis τὰ μὲν δὴ τῶν εὐγενῶν (v. 17 pag. 8) appositus est, sed huc demum quadrat.

13 cf. Num. 30, 4 sqq.

13 αὐτοκρατὲσ ἀφείλετο: Laur. αὐτοκράτορεσ ἀφείλαντο et postea ἀποφήναντεσ.

15 εἴσ τε βεβαίωσιν τῶν ὅρκων: ita Laur. Edd. εἰσ (Mang. coniecit ὡσ) βεβαίωσιν ὅρκων. Post λύσιν vero quae edd. addita habent: τῆσ (Mang. proposuit τῶν) μὲν πατρόσ, τῆσ (Mang. ut ante) δὲ ἀνδρόσ εἶναι, ea Laur. recte omittit.

15 μὴν: male Laur. μήποτ᾽

16 Pro παρθένοι, quod Laur. praebet, edd. διὰ νεότητα. Ibidem τῶν ἐπικρινούντων: Laur. τὰ τῶν ἐπικριν.

νούντων· αἱ δὲ πολλάκις ὑπ' εὐχερείας ὀμνύουσιν ἃ μὴ τοῖς ἀνδράσι συνοίσει. διόπερ αὐτοῖς ἀνέθηκε τὴν ἐξουσίαν τὰ ὀμοσθέντα φυλάττειν, ἢ τοὐναντίον. χῆραι δὲ μὴ ταχέως ὀμνύτωσαν. οὐ γὰρ ἔχουσι τοὺς παραιτητάς, οὔτε ἄνδρας ὧν διεζεύχθησαν, οὔτε πατέρας ἀφ' ὧν μετανέστησαν ὅτε τὴν πρὸς γάμον ἀποικίαν ἐστέλλοντο, ἐπειδὴ μένειν τοὺς τούτων ὅρκους ἀναγκαῖον, ἐρημίᾳ τῶν κηδεμένων βεβαιουμένους. ἐὰν δέ τις ἐπιορκοῦντά τινα εἰδὼς μὴ καταμηνύσῃ ἢ ἀπελέγξῃ, φιλίᾳ ἢ αἰδοῖ ἢ φόβῳ διδοὺς πλέον ἢ εὐσεβείᾳ, τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ἔνοχος ἔστω· διαφέρει γὰρ τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν τὸ συνεπιγράφεσθαι ἀδικοῦντι. αἱ δὲ κατ' ἐπιόρκων δίκαι αἱ μὲν ἀνάκεινται τῷ θεῷ, αἱ δὲ ἀνθρώποις. θεῷ μὲν αἱ ἀνωτάτω καὶ μέγισται· ἵλεως γὰρ οὐ γίνεται τοῖς οὕτως ἀσεβοῦσιν, ἀλλὰ μένειν εἰς αἰεὶ δυσκαθάρτους ἐᾷ, δικαίως οἶμαι καὶ προσηκόντως. ὁ γὰρ ἀμελὴς τί δεινὸν εἰ ἀνταμεληθήσεται, οἷς δίδωσι τὰ ἴσα καρπούμενος; αἱ δ' ἀπ' ἀνθρώπων διάφοροι, θάνατος ἢ πληγαί, τῶν μὲν ἀμεινόνων καὶ περιττῶν εἰς εὐσέβειαν θανάτου δίκας βεβαιούντων, τῶν δὲ μαλακώτερον χρωμένων ὀργαῖς δημοσίᾳ μάστιγι τυπτόντων ἀναφανδὸν ἐν κοινῷ.

1 ὑπ' εὐχερείας Laur. pro ὑπὲρ εὐχ.

2 αὐτοῖς: Laur. αὐταῖς. Ibidem post ἐξουσίαν edd. addunt τοῦ, quod Laur. om. Ibidem ὀμοσθέντα edendum videbatur. Laur. ὀνομασθέντα, edd. νομισθέντα. Mang. ὁρισθέντα coniecit. φυλάττειν, quod sequitur, Laur. pro διαφυλάττ. praebet.

3 τοὐναντίον confirmat Laur. Edd. Richt. et Tauchn. τὸ ἐναντίον. Ibidem ταχέως Laur., edd. ῥᾳδίως. Infra οὔτε Laur. pro οὔτ'

5 τὴν πρὸς: Laur. om. τὴν

6 ἐρημίᾳ: Laur. ἠρεμίᾳ

8 cf. Lev. 5, 1.

10 αἱ δὲ κατ' ἐπιόρκ. δίκαι et τῷ θεῷ ex Laur. dedimus, edd. δίκαι δὲ κατ' ἐπιόρκ. et θεοῦ

12 ἀσεβοῦσιν Laur., edd. ἀσεβήσασιν. Quod praecedit ἀνωτατω, iam Mang. ex Laur. pro ἀνώταται reposuit. Ibidem εἰς αἰεὶ Laur., edd. ἀεὶ

15 διάφοροι scripsimus, ut iam Mang. scribi voluit, pro διαφθοραί. Laur. διαφοραί, suprascripto θ inter φ et ο ut fieret διαφθοραί. Ibidem τῶν μὲν ἀμεινόνων καὶ περιττῶν iam Mang. ex Laur. reposuit pro τούτων μὲν ἀμείνω καὶ περὶ τῶν

εἰσὶ δὲ καὶ πληγαὶ τοῖσ μὴ δουλοπρεπέσιν οὐκ ἔλαττον δίκησ θανάτου.

Ταῦτα μὲν οὖν αἱ ῥηταὶ προστάξεισ περιέχουσιν. ἔστι δὲ καὶ ἀλληγορῆσαι τὰ περὶ τὸν τόπον, ἔχοντα θεωρίαν κατὰ ἀναγωγὴν τὴν διὰ συμβόλων. εἰδέναι τοίνυν ἐχρῆν ὅτι ὁ τῆσ φύσεωσ ὀρθὸσ λόγοσ πατρὸσ ὁμοῦ καὶ ἀνδρὸσ ἔχει δύναμιν, ἐπὶ ἐννοίαισ διαφόροισ· ἀνδρὸσ μέν, ἐπειδὴ τὸν ἀρετῶν σπόρον ὥσπερ εἰσ ἀγαθὴν ἄρουραν τὴν ψυχὴν καταβάλλεται, πατρὸσ δ', ὅτι βουλὰσ ἀγαθὰσ καὶ πράξεισ καλὰσ καὶ σπουδαίασ γεννᾶν πέφυκε καὶ γεννήσασ ἐκτρέφει ποτίμοισ δόγμασιν, ἃ παιδεία καὶ σοφία χορηγοῦσι. διάνοια δ' ἀπεικάζεται ποτὲ μὲν παρθένῳ, ποτὲ δὲ γυναικί, ἢ χηρευούσῃ ἢ ἀνδρὶ ἔτι ἡρμοσμένῃ. παρθένῳ μὲν οὖν διάνοια ἁγνὴν καὶ ἀδιάφθορον διαφυλάττουσα ἑαυτὴν ἀπό τε ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν, ἔτι δὲ λυπῶν καὶ φόβων, ἐπιβούλων παθῶν, ἧσ τὴν προστασίαν ὁ γενέτησ ἀνῆπται πατήρ· τῆσ δ' ὡσ γυναικὸσ ἀστείασ ἀστείῳ λόγῳ τῷ κατ' ἀρετὴν συμβιούσησ τὴν ἐπιμέλειαν ὁ αὐτὸσ λόγοσ οὗτοσ ἐπαγγέλλεται, σπείρων ἀνδρὸσ τρόπον ἐννοίασ

---

1 ἔλαττον confirmat Laur., nec mutandum videtur. Mang. ἐλάττουσ proposuit.

3 ἔστι δὲ καὶ Laur., edd. om. καὶ. Postea vitiosam scripturam περὶ τῶν τόπων ex Laur. emendavimus.

4 κατὰ ἀναγωγὴν ex Laur. addidimus; edd. om.

5 ἐχρῆν ὅτι ex Laur. est; edd. προσήκει tantum

6 ἐπὶ ἐννοίαισ Laur. pro ἐπινοίαισ

7 τὸν ἀρετῶν σπόρον adhibito Laur. correximus, in quo legitur τὸν ἀέρα τῶν σπόρον (sed mutatum est in σπόρων). Edd. τῶν ἀρετῶν σπόρον

9 ἐκτρέφει confirmat Laur. Mang. reponi volebat ἐκτρέφειν

10 ἃ παιδεία καὶ σοφία χορηγοῦσι. διάνοια δὲ ἀπεικάζεται: Laur. παιδεία καὶ σοφία χορηγοῦσαι διαδίδοται· ἃ δ' ἀπεικάζεται, quae corrupta esse apparet.

10 sq. ποτὲ μὲν et ποτὲ δὲ Laur. pro τότε μὲν et τότε δὲ

12 οὖν iam Mang. ex Laur. addidit. Ex eodem διάνοια et διαφυλάττουσα edidit pro διανοίασ et διαφυλαττούσησ

13 sq. ἐπιβούλων παθῶν ἧσ: pro his Laur. ἐπιβουλιῶν· παθῶν ὧν. Ibidem γενέτησ ex Laur. est pro γεννητὴσ

15 ἀστείασ: Laur. non habet

16 οὗτοσ: Laur. (sed habet οὕτωσ) post λόγοσ, edd. ante λόγοσ

ἀρίστας. ἡ δ' ἂν ἀπορφανισθῇ ψυχὴ καὶ γενεᾶς τῆς κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ ἐπιγαμίας τῆς κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, χηρεύουσα τῶν καλλίστων καὶ ἔρημος οὖσα σοφίας, ὑπαίτιον ἑλομένη ζωήν, ἔνοχος ἔστω οἷς ἔγνω καθ' αὑτῆς, ἰατρὸν ἁμαρτημάτων οὐκ ἔχουσα οὔθ' ὡς ἄνδρα συμβιωτὴν οὔθ' ὡς πατέρα γεννητὴν τὸν κατὰ σοφίαν λόγον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΑΥΤΟΥΣ ΑΝΑΘΕΝΤΩΝ

Τῶν δὲ μὴ μόνον τὰς οὐσίας ἢ μέρη τούτων, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς ἀνάθεμα ποιησαμένων ἐν εὐχαῖς ὥρισε τιμάς, οὐ πρὸς κάλλος ἢ μέγεθος ἤ τι τῶν ὁμοιοτρόπων ἀπιδών, ἀλλὰ πρὸς ἀριθμὸν ἴσον. διακρίνας ἄνδρας ἀπὸ μόνων γυναικῶν καὶ νηπίους τελείων. κελεύει γὰρ ἀπὸ μὲν εἰκοσαετίας ἄχρις ἑξηκονταετίας ἀνδρὸς εἶναι τιμὴν δραχμὰς διακοσίας νομίσματος ὁλαργύρου, γυναικὸς δ' εἴκοσι πρὸς ταῖς ἑκατόν· ἀπὸ δὲ πενταετίας ἄχρις εἰκοσαετίας τοῦ μὲν ἄρρενος π' δραχμάς, τῆς δὲ θηλείας μ'· ἀπὸ δὲ βρέφους εἰς πενταετίαν τοῦ μὲν ἄρρενος δραχμὰς κ', τοῦ δὲ θήλεος ιβ'· τῶν δ' ὑπὲρ ξ' ἔτη βεβιωκότων, πρεσβυτῶν μὲν δραχμὰς ξ', πρεσβυτίδων δὲ μ'. τὰ δ' ἴσα καὶ ἐπ' ἀρρένων καθ' ἡλικίαν ἑκάστην καὶ ἐπὶ θηλειῶν ὁμοίως διετάξατο, τριῶν ἕνεκα τῶν ἀναγκαιοτάτων. ἑνὸς μέν, ὅτι ἴσον ἐστὶ καὶ ὅμοιον τὸ

1 κατὰ τὴν φρόνησιν Laur., edd. om. τήν. Contra paullo post Laur. ὀρθὸν om.

3 οἷς rectissime Laur. pro ἧς. Ex eodem καθ' αὑτῆς pro καθ' ἑαυτῆς dedimus. Male vero pro οὔθ' bis οὐδ' habet.

8 sq. ἑαυτοὺς et ἀνάθεμα Laur. pro αὑτοὺς et ἀνάθημα

11 ἀπὸ μόνων ex Laur. pro αὐτὸ μόνον

11 cf. Lev. 27, 3 sqq.

12 μὲν om. Laur., postea πρὸς τοῖς pro πρ. ταῖς habet.

14 π' δραχμάς: ita Laur. Iam Mang. ex Laur. adsumpsit δραχμάς, sed scripsit δραχμ. ὀγδοήκοντα. Quae paullo post sequuntur, μ', κ', ιβ', ξ', ξ', μ', ea omnia Laur. praebet pro τεσσαράκοντα, εἴκοσι, δώδεκα, ἑξήκοντα bis, τεσσαράκοντα.

16 sq. δραχμὰς post ἄρρενος et post πρεσβυτ. μὲν ex Laur. est (prius iam Mang. recepit, alterum ignorabat).

17 ἐπ' ἀρρένων Laur., edd. ἐπὶ ἀρρ.

18 διετάξατο ex Laur. pro διέταξε

ἀξίωμα τῆσ εὐχῆσ, ἐάν τε καὶ ὑπὸ μεγάλου τινόσ, ἐάν τε καὶ ὑπὸ εὐτελοῦσ γένηται. δεύτερον δ' ὅτι τοὺσ εὐξαμένουσ ἁρμόττον οὐκ ἦν ταῖσ τῶν ἀνδραπόδων ὑποβάλλεσθαι τύχαισ· ἐκεῖνα γὰρ πρὸσ τὰσ τῶν σωμάτων εὐεξίασ καὶ εὐμορφίασ ἢ τοὐναντίον ἐπευωνίζεται. τρίτον δ' ἔτι καὶ ἀναγκαιότατον, ὅτι παρὰ μὲν ἡμῖν ἀνισότησ, ἰσότησ δὲ παρὰ θεῷ τίμιον.

ΠΕΡΙ ΚΤΗΝΩΝ ΑΦΟΡΙΣΘΕΝΤΩΝ ΘΕΩ.

Ταῦτα μὲν ἐπ' ἀνθρώπων· ἐπὶ δὲ κτηνῶν ταῦτα νενομοθέτηται. ἐάν τισ ἀφορίσῃ κτῆνοσ, εἰ μὲν εἴη καθαρὸν ἔκ τινοσ γένουσ τῶν τριῶν ἅπερ εἰσ θυσίαν ἀπενεμήθη, βοῦσ ἢ πρόβατον ἢ αἴξ, ἐκεῖνο καταθυέτω μὴ ὑπαλλαττόμενοσ, μήτε χεῖρον κρείττονοσ μήτ' ἄμεινον χείρονοσ· οὐ γὰρ πολυσαρκίᾳ καὶ πιότητι ζώων χαίρει θεόσ, ἀλλ' ἀνυπαιτίῳ τοῦ εὐξαμένου διαθέσει. ἐὰν δὲ ὑπαλλάττηται, δύο ἀνθ' ἑνὸσ καθιερούτω, τό τε ἀρχαῖον καὶ τὸ ἀντ' ἐκείνου. ἐὰν δέ τισ εὔξηταί τι τῶν μὴ καθαρῶν κτηνῶν, ἀγέτω πρὸσ τὸν δοκιμώτατον τῶν ἱερέων, ὁ δὲ τιμάσθω μὴ ὑπερβάλλων τὴν ἀξίαν, προσεπιθεὶσ καὶ τῆσ τιμῆσ τὸ πέμπτον, ἵν', εἰ δέοι καθαρὸν ἀντὶ τούτου ζῷον ἱερουργεῖν, μηδὲν ὑστερίζοι τῆσ ἀξίασ τιμῆσ, καὶ ἄλλωσ ὑπὲρ τοῦ δυσωπῆσαι εὐξάμενον,

---

1 ἐάν τε καὶ priore loco: καὶ ex Laur. addidimus. Idem vero pro ἐάν τε καὶ ὑπὸ altero loco ἢ τὸ δοκεῖν praebet.

2 γένηται Laur. pro γίνηται. Item ex Laur. scripsimus δεύτερον δ' et τρίτον δ' ἔτι καὶ ἀναγκαιότατον pro δευτέρου δ' et τρίτου δ', ὃ καὶ ἀναγκαιότατον. Ibidem τοὺσ ante εὐξαμένουσ om. Laur.

4 ἐπευωνίζεται ex Laur. pro προσεπευωνίζονται

9 ἐπ' ἀνθρώπων iam Mang. ex Laur. pro περὶ ἀνθρ. edidit. Ibidem ipsi νενομοθέτηται ex Laur. hausimus pro νομοθετεῖται.

9 sqq. cf. Lev. 27, 9 sqq.

12 μήτε χεῖρον: Laur. μὴ τὸ χεῖρον

13 ζώων: Laur. om. Ibidem vero θεὸσ Laur. pro ὁ θεόσ

15 εὔξηται iam Mang. ex Laur. pro εὕρηται

17 καὶ τῆσ τιμῆσ τὸ Laur. pro τῆσ τιμῆσ καὶ τὸ

18 ἀντὶ τούτου ζῷον iam Mang. ex Laur. pro ἀντὶ ζώου. Ibidem ὑστερίζοι Laur. pro ὑστερίζῃ

ὅτι τὴν εὐχὴν ἐποιήσατο οὐ συλλογισμῷ. τὸ μὴ καθαρὸν ζῶον, ὥσ γ' οἶμαι, τότε νομίσασ εἶναι καθαρόν, πλάνῳ διανοίασ κεκρατημένησ ὑπὸ πάθουσ.

ΠΕΡΙ ΟΙΚΙΑΣ ΑΝΑΤΕΘΕΙΣΗΣ.

Οἰκία δ' εἰ γένοιτο ἀνάθημα, πάλιν ἐχέτω τιμητὴν ἱερέα. οἱ δ' ὠνούμενοι μὴ τὰ ἴσα κατατιθέσθωσαν. ἀλλ' εἰ μὲν ὁ εὐξάμενοσ ἀνακομίζεσθαι προέλοιτο, ἐπιδαψιλευέσθω τὸ πέμπτον, κολάζον τὴν εὐχέρειαν καὶ ἐπιθυμίαν, διττὸν κακόν, ἐν οἷσ μὲν ηὔχετο τὴν εὐχέρειαν, ἐν οἷσ δ' ἐφίεται ὧν πρότερον ἐξέστη τὴν ἐπιθυμίαν· εἰ δ' ἕτεροσ, μηδὲν πλεῖον τῆσ ἀξίασ κατατιθέσθω. ὁ δ' εὐξάμενοσ μὴ μακροὺσ ἐμποιείτω χρόνουσ πρὸσ τὴν ὧν ηὔξατο τελείωσιν ἢ τίμησιν· ἄτοπον γὰρ τὰσ μὲν πρὸσ ἀνθρώπουσ ὁμολογίασ ἐπιτέμνειν πειρᾶσθαι, τὰσ δὲ πρὸσ θεὸν τὸν ἀνεπιδεᾶ καὶ οὐδενὸσ χρήζοντα ἐκπροθέσμουσ ἀποφαίνειν, μελλήσει καὶ βραδυτῆτι διελέγχοντασ αὑτοὺσ ἐπὶ τῷ μεγίστῳ τῶν ἀδικημάτων, ὀλιγωρίᾳ τῇ πρὸσ αὐτόν, οὗ τὴν θεραπείαν ἀρχὴν καὶ τέλοσ εὐδαιμονίασ εἶναι νομιστέον. ὅρκων μὲν δὴ πέρι καὶ εὐχῶν ἅλισ.

---

1 ὥσ γ': Laur. ὥσ τ'. Quae vero sequuntur, τότε νομίσασ εἶναι καθαρόν, ex Laur. dedimus pro τοῦτο νομίσασ εἶναι

2 κεκρατημένησ Laur. pro κεκρατημένοσ

6 ἀνάθημα Laur. pro ἀνάθεμα

7 κατατιθέσθωσαν Laur. pro κατατιθέτωσαν

8 sq. κολάζον et διττὸν κακόν: ita Laur. pro κολάζων et διττῶν κακῶν. Sed iam Mangey: „scribe omnino διττὸν κακόν".

10 εἰ δ': Laur. εἴ θ'

11 πλεῖον: ita Laur. pro πλέον

12 ἐμποιείτω: Laur. ποιείτω. Idem paullo post om. ἢ τελείωσιν, quod an ipse Philo addiderit dubitari potest.

14 χρήζοντα Laur. pro χρεῖον

17 εὐδαιμονίασ: Laur. om. vix recte.

ΠΕΡΙ ΕΒΔΟΜΗΣ.

῾Εξῆσ δ᾽ ἐστὶ κεφάλαιον τὸ περὶ τῆσ ἱερᾶσ ἑβδόμησ, ᾧ μυρία καὶ ἀναγκαῖα ἐμφέρεται εἴδη τῶν ἑορτῶν, αἱ τῶν φύσει μὲν ἐλευθέρων, διὰ δὲ καιροὺσ ἀβουλήτουσ θητευόντων καθ᾽ ἕβδομον ἐνιαυτὸν ἀφέσεισ, αἱ πρὸσ χρεώστασ τῶν συμβαλλόντων φιλανθρωπίαι τὰ δάνεια ἑβδόμῳ ἔτει τοῖσ ὁμοφύλοισ χαριζομένων, αἱ ἀνάπαυλαι τῆσ βαθυγείου πεδιάδοσ τε καὶ ὀρεινῆσ, αἳ γίνονται παρὰ ἑξαετίαν, τὰ περὶ τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτουσ νομοθετηθέντα. ὧν καὶ ἡ ἄνευ κόπου ψιλὴ διήγησισ ἱκανὴ τοὺσ μὲν εὐφυεῖσ τελειῶσαι πρὸσ ἀρετήν, τοὺσ δ᾽ ἀφηνιαστὰσ καὶ σκληροὺσ τὸ ἦθοσ εὐπειθεστέρουσ ἀπεργάσασθαι. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆσ ἐν ἀριθμοῖσ ἑβδόμησ εἴρηται διὰ μακροτέρων πρότερον ἥν τε ἔχει φύσιν ἐν δεκάδι, καὶ ἣν συγγένειαν πρόσ τε αὐτὴν δεκάδα καὶ πρὸσ τετράδα τὴν δεκάδοσ ἀρχήν τε καὶ πηγήν, καὶ ὡσ συντεθεῖσα μὲν ἀπὸ μονάδοσ ἑξῆσ γεννᾷ τὸν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι τέλειον ἀριθμόν, τοῖσ αὐτοῦ μέρεσιν ἴσον, εἰσ ἀναλογίαν ἀχθεῖσα κύβον ὁμοῦ καὶ τετράγωνον ἀποτελεῖ, καὶ ὡσ μυρία ἄλλα κάλλη θεωρημάτων ἐξ αὐτῆσ ἐπιδείκνυται, περὶ ὧν οὐ καιρὸσ μακρηγορεῖν. ἕκαστον δὲ τῶν προκειμένων καὶ ἐμφερομένων εἰδῶν ἐπισκεπτέον, ἀπὸ τοῦ πρώτου τὴν ἀρχὴν ποιησαμένουσ. ἦν δὲ πρῶτον τὸ περὶ ἑορτῶν.

---

* Titulum hunc etiam Hoeschelius habet, sed post περι add. τησ.

1 δ᾽ om. Laur. Ibidem ἑβδόμησ ex Laur. est; cod. Hoesch. ἑβδομάδοσ

2 εἴδη: Laur. τὰ εἴδη. Idem v. 3 ἐνιαυτῶν

5 τῆσ βαθυγείου: Laur. τοῦ βαθ.

6 παρὰ Laur., Hoesch. παρ᾽. Pro πεντηκοστοῦ Laur. ἑξηκοστοῦ

7 ἡ Laur. om. ἄνευ κόπου: sic ex Laur. scripsimus, Hoesch. ἡ ἄνευ σκόπου

8 sq. πρὸσ ἀρετήν, ut pro ἀρετὴν inm Hoesch. in notis legi voluit, confirmat Laur., item ἀπεργάσασθαι pro ἀπεργάζεσθαι, quod rursus Hoesch. in notis ex „codice Boico" attulit. Utrumque etiam Mang. ex cod. Vat. recepit. Ibidem τοὺσ δ᾽ Laur., Hoesch. τοὺσ δὲ

10 ἥν τε: Laur. γὰρ addit.

13 τοῖσ αὐτοῦ Laur. Inepte Hoesch. τοῖσ αὐτοῖσ

18 τὸ περὶ, quod Mang. ex Vat. pro περὶ reposuit, confirmat Laur., sed non addit τῶν, quod edd. habent.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΕΟΡΤΩΝ.

Εἰσὶ τοίνυν ἀριθμῷ δέκα ἑορταί, ἃσ ἀναγράφει ὁ νόμοσ. πρώτη μέν, ἣν ἀκούσασ θαυμάσαι τισ ἂν ἴσωσ· αὕτη δ' ἐστὶν ἡμέρα πᾶσα. δευτέρα δὲ ἡ δι' ϛ' ἡμερῶν ἑβδόμη· σάββατον αὐτὴν Ἑβραῖοι πατρίῳ γλώττῃ καλοῦσι. τρίτη δ' ἡ μετὰ σύνοδον τὴν κατά τινα σελήνην νέαν νουμηνία. τετάρτη δ' ἡ τῶν διαβατηρίων, ἣ καλεῖται πάσχα. πέμπτη δ' ἡ τῶν ἀσταχύων ἀπαρχή, τὸ ἱερὸν δράγμα. ἕκτη δ' ἄζυμα, μεθ' ἣν ἡ τῶν ἑβδομάδων ὄντωσ ἑβδόμη. ὀγδόη δ' ἱερομηνία. ἐννάτη δὲ νηστεία. δεκάτη δὲ ἡ τῶν σκηνῶν, ἥτισ ἐστὶ τῶν ἐτησίων ἑορτῶν συμπέρασμα, εἰσ τέλειον ἀριθμὸν δεκάδα τελευτῶσα. ἀρκτέον δὲ ἀπὸ τῆσ πρώτησ.

ΠΡΩΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΑΝΑΓΡΑΦΕΙ ΠΑΣΑΝ ΗΜΕΡΑΝ.

Ἅπασαν ἡμέραν ἑορτὴν ἀναγράφει ὁ νόμοσ, πρὸσ τὸν ἀνεπίληπτον βίον ἁρμοζόμενοσ, ὡσ τῶν ἀνθρώπων ἑπομένων τῇ φύσει καὶ τοῖσ ταύτησ διατάγμασι. καὶ εἴγε μὴ παρευημέρησαν αἱ κακίαι καταδυναστεύσασαι καὶ τοὺσ περὶ τῶν συμφερόντων λογισμοὺσ τῆσ ἑκάστων

* περι των δεκα εορτων ex Laur. scripsimus pro περὶ τῶν ἑορτῶν, ὡσ εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν δέκα ut Hoesch.

2 θαυμάσαι: Laur. θαυμασοι, unde θαυμάζοι possit reponi.

3 ἡ δι' ϛ'. Eadem scriptura infra ineunte περὶ σαββάτου capite. Ibi codex ἤδη· ϛ', hoc vero loco ἤδη ζ. Hoesch. Mang. Richt. ed. Tauchn. ἡ ἐξ, sed iam Mang. vidit quid substituendum esset.

4 δ' ἡ μετὰ: Laur. corrupte δ' ἡμέρα. Idem paullo post καὶ νέαν, unde καινὴν effici potest. νουμ- Laur. pro νεομ-, confirmat vero et ipse -μηνίαν, quod correximus -μηνία reposito.

5 τετάρτη δ' ἡ Laur. pro τετάρτη δὲ

7 ἡ τῶν ἑβδομάδ. Laur. pro ἡ τῆσ τῶν ἑβδ.

8 ἥτισ ἐστὶ τῶν Laur. pro ἥτισ ἐστὶ ἡ τῶν. Sequitur in Laur. δημοσίων pro ἐτησίων, in eodem ἀριθμὸν omittitur.

* Inscriptionem ex Laur. sumpsimus. Inrepsit vero in ipsum textum ante ἀρκτέον, et pro ἀναγράφει tantum ἀνὰ scriptum est.

15 sqq. hunc locum ope codicis Laurentiani restituimus. Praeeunte Hoeschelio edd. ita: αἱ κακίαι, καταδυναστεύσασαι τοὺσ πε. τ. συμφ. λογισμοὺσ οὖσ τῆσ etc. Tamen non post ἔμειναν cum Laur. ἂν addidimus, nec μία

ψυχῆσ ἐξῴκισαν, ἀλλ' ἔμειναν αἱ τῶν ἀρετῶν δυνάμεισ εἰσ ἅπαν ἀήττητοι, μία ἂν ἦν ἀπὸ γενέσεωσ ἄχρι τέλουσ χρόνου ἀδιάστατοσ ἑορτή, καὶ αἵ τ' οἰκίαι καὶ αἱ πόλεισ ἐν ἀδείᾳ καὶ ἐκεχειρίᾳ μεσταὶ πάντων ἂν ἦσαν ἀγαθῶν, εὐδίαν ἄγουσαι πραγμάτων. νυνὶ δ' αἱ πλεονεξίαι καὶ ἀντεπιθέσεισ, ἃσ ἄνδρεσ ὁμοῦ καὶ γυναῖκεσ μηχανῶνται καθ' ἑαυτῶν καὶ κατ' ἀλλήλων, τὸ συνεχὲσ τῆσ ἱλαρᾶσ διέκοψαν εὐθυμίασ. ἐμφανὴσ δὲ τοῦ λεγομένου ἡ πίστισ. ὅσοι γὰρ ἢ παρ' Ἕλλησιν ἢ παρὰ βαρβάροισ ἀσκηταὶ σοφίασ εἰσίν, ἀνεπιλήπτωσ καὶ ἀνυπαιτίωσ ζῶντεσ, μήτ' ἀδικεῖν μήτ' ἀντιδικεῖν αἱρούμενοι, τὰσ τῶν φιλοπραγμόνων ὁμιλίασ ἐκτρεπόμενοι καὶ τὰ χωρία ἐν οἷσ ποιοῦνται τὰσ διατριβὰσ προβέβληνται, δικαστήρια καὶ βουλευτήρια καὶ ἀγορὰσ καὶ ἐκκλησίασ καὶ συνόλωσ ὅπου τισ τῶν εἰκαιοτέρων ἀνθρώπων θίασοσ ἢ σύλλογοσ, οἷα βίον ἀπόλεμον καὶ εἰρηναῖον ἐζηλωκότεσ, θεωροὶ τῆσ φύσεωσ καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πάντων ἄριστοι, γῆν καὶ θάλατταν καὶ ἀέρα καὶ οὐρανὸν καὶ τὰσ ἐν αὐτοῖσ φύσεισ διερευνώμενοι, σελήνῃ καὶ ἡλίῳ καὶ τῇ χορείᾳ τῶν ἄλλων ἀστέρων πλανητῶν τε καὶ ἀπλανῶν ταῖσ διανοίαισ συμπεριπολοῦντεσ, τὰ μὲν σώματα κάτω πρὸσ χέρσον ἱδρυμέ-

---

ἂν ἦν cum Laurentiana scriptura μία ἄρα ἦν commutavimus. Quae vero sequuntur, ἀπὸ γεν. ἄχρι τέλουσ χρόνου, rursus ex Laur. sunt pro ὁ ἀπὸ γεν. ἄχρι τελευτῆσ χρόνοσ

4 sq δ' (sic cod.) αἱ πλεον. κ. ἀντεπιθέσεισ: Laur. δὲ πλεον. κ. ἀντιθέσεισ

5 καθ' ἑαυτῶν Laur. Edidit Hoesch. κατὰ θ' ἑαυτῶν, sed adnotavit: καθ ἑαυτ. ex „cod. Boico". Illud igitur ex errore fluxit.

7 ἡ πίστισ: Laur. ἡ om.

9 μήτ' ἀδικεῖν excidit in Laur., sed habet μήτ' ἀντιδικεῖν. Hoc idem (non μήτ' ἀνταδικεῖν, ut Mang. scripsit, quem ed. Tauchn. secuta est) sub ἴσωσ Hoesch. in margine adnotavit. Codex Hoeschelii ἀνδικεῖν. Item τὰσ τῶν φιλοπρ. ὁμ.-ἐκρ. καὶ τὰ χωρία - προβέβληνται (cod.-ηται), δικαστήρια etc. ex Laur. edidimus, Hoesch. pro καὶ τὰ dedit καὶ κατά, ad quam scripturam Mang. notavit: „vel dele καὶ vel post διατριβὰσ adde μονωθέντεσ." Nimirum coniunxerunt Hoesch. et Mang. προβέβληνται cum eis quae sequuntur. Ed. Tauchn. καὶ τὰσ τῶν - ἐκτρ. κατὰ χωρ.

13 οἷα: Laur. om. Idem v. 15. male ἐν αὐτῇ pro ἐν αὐτοῖσ

17 ἱδρυμένοι: edd. Hoesch. Richt et Tauchn. male ἱδρύμενοι. Adnotavit vero Mang. „melius ἱδρυόμενοι". Ipse cod. Hoesch. ἱδρυμένοι.

ναι, τὰσ δὲ ψυχὰσ ὑποπτέρουσ κατασκευάζοντεσ, ὅπωσ αἰθεροβατοῦντεσ τὰσ ἐκεῖ δυνάμεισ περιαθρῶσιν, οἷα χρηστοὶ τῷ ὄντι κοσμοπολῖται γενόμενοι, οἳ τὸν μὲν κόσμον ἐνόμισαν εἶναι πόλιν, πολίτασ δὲ τοὺσ τῆσ σοφίασ ὁμιλητάσ, ἀρετῆσ ἐγγραφούσησ, ᾗ πεπίστευται τὸ κοινὸν πολίτευμα πρυτανεύειν.

Γέμοντεσ οὖν καλοκἀγαθίασ καὶ τῶν περὶ σῶμα καὶ ἐκτὸσ ἀλογεῖν ἐθιζόμενοι, καὶ ἐξαδιαφορεῖν τὰ ἀδιάφορα μελετῶντεσ, καὶ κατὰ τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἀλειφόμενοι, καὶ συνόλωσ ἐπάνω τῶν παθῶν ἵστασθαι σπουδάζοντεσ ἀεὶ καὶ τὸν ἐπιτειχισμὸν αὐτῶν πάσῃ δυνάμει καθαιρεῖν παιδευόμενοι, καὶ ταῖσ τῆσ τύχησ μὴ καμπτόμενοι προσβολαῖσ διὰ τὸ προεκλελογίσθαι τὰσ ἐπιθέσεισ αὐτῆσ — ἐπικουφίζει γὰρ καὶ τὰ βαρύτατα τῶν ἀβουλήτων ἡ πρόληψισ — καινὸν οὐδὲν ἔτι τῆσ διανοίασ τῶν συμβαινόντων ἐπιλαμβανούσησ, ἀλλ' ὡσ ἐπὶ παλαιοῖσ καὶ ἑώλοισ ἀμαυρὰν τὴν ἀντίληψιν ποιουμένησ, εἰκότωσ ἐνευφραινόμενοι ταῖσ ἀρεταῖσ ἅπαντα τὸν βίον ἑορτὴν ἄγουσιν. οὗτοι μὲν οὖν ὀλίγοσ εἰσὶν ἀριθμόσ, ἐμπύρευμα κατὰ πόλεισ ὑποτυφόμενοι σοφίασ, ἕνεκα τοῦ μὴ κατὰ τὸ παντελὲσ σβεσθεῖσαν ἀρετὴν ἐκ τοῦ γένουσ ἡμῶν ἀφανισθῆναι. εἰ δὲ τοῖσ ὀλίγοισ συνεφρόνησαν οἱ πανταχοῦ καὶ

---

2 sq. τὰσ ἐκεῖ δυνάμεισ Laur., edd. τὰσ ἄνω δυνάμεισ. Ibidem οἷα (Mang. malebat οἱ) χρηστοὶ τῷ ὄντι κοσμοπολῖται γενόμενοι correximus, licet Laur. confirmet Hoeschelii textum οἷα χρηστοὺσ τ. ὄ. κοσμοπολίτασ (ipse cod. Hoesch. κοσμοποιήτασ) γενομένουσ.

3 εἶναι ex Laur. addidimus, item v. 4 τῆσ ante σοφίασ.

4 πεπίστευται (ut ed. Hoesch.): ita Laur. in margine habet, in textu vero πιστεύεται.

7 ἀδιάφορα: Laur. διάφορα

10 τύχησ scribi debebat pro ψυχῆσ, quod edd. tuentur. Ex Laur. vero καμπτόμενοι pro καθαπτόμενοι sumptum est.

11 προεκλελογίσθαι: ita scripturam Laurentianam προεκλελογεῖσθαι correximus. Hoesch. etc. προσεκλελογῆσθαι

12 πρόληψισ: Laur. πρόσληψ. Ibidem ἔτι Laur. pro ἐπὶ, quem in modum iam Mang. corrigi volebat.

13 ἐπιλαμβανούσησ Laur. Edd. ὑπολαβούσησ, sed codex Boiens. ut Hoesch. notavit et ipsi recognovimus, ὑπολαμβανούσησ.

15 ἅπαντα τὸν Laur., edd. ἅπαντά γε τὸν

16 εἰσὶν: ita Laur. et Hoesch. in marg., codex Hoeschelii ἐστὶν

ἐγένοντο οἵους ἐβούλετ' εἶναι ἡ φύσις, ἀνεπίληπτοι καὶ ἀνυπαίτιοι πάντες, ἐρασταὶ φρονήσεως, χαίροντες τῷ καλῷ δι' αὐτὸ τὸ καλόν, καὶ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν ἡγούμενοι, τὰ δ' ἄλλα ὑπήκοα καὶ δοῦλα ὡς ἂν ἄρχοντος, εὐδαιμονίας ἂν αἱ πόλεις ἐγένοντο μεσταί, τῶν μὲν ὅσα λύπης αἴτια καὶ φόβων ἀμέτοχοι, πλήρεις δὲ τῶν ἀπεργαζομένων χαρὰς καὶ εὐπαθείας, ὡς μηδένα καιρὸν ἐλλείπειν ἱλαροῦ βίου, πάντα δὲ τὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ κύκλον εἶναι ἑορτήν.

Διὸ παρ' ἀληθείᾳ δικαζούσῃ τῶν φαύλων οὐδὲ εἷς ἀλλ' οὐδὲ τὸν βραχύτατον χρόνον ἑορτάζει, συνειδήσει τῶν ἀδικημάτων ἀγχόμενος, καὶ τῇ ψυχῇ κατηφιῶν, εἰ καὶ τῷ προσώπῳ μειδιᾶν καθυποκρίνοιτο. ποῦ γὰρ ἔχει καιρὸν ἀψευδοῦς εὐφροσύνης κακοβουλότατος ὢν καὶ συζῶν ἀφροσύνῃ καὶ περὶ πάντα ἀκαιρευόμενος, γλῶτταν, γαστέρα, τὰ γεννητικά; δι' ἧς μὲν γὰρ ἐκλαλεῖ τὰ ἀπόρρητα καὶ ἡσυχαστέα, τὴν δὲ ἀκράτου πολλοῦ καὶ ἐδεσμάτων ἀμέτρων ἀναπίμπλησιν ὑπὸ λαιμαργίας, τοῖς δὲ καταχρῆται εἰς ἐκνομωτάτους οἴστρους καὶ μίξεις ἀθέσμους, οὐ μόνον ἀλλοτρίοις γάμοις ἐπιμαινόμενος, ἀλλὰ καὶ παιδοφθορῶν καὶ βιαζόμενος τὸν ἄρρενα τῆς φύσεως χαρακτῆρα παρα-

1 ἐγένοντο οἵους ἐβούλετ' εἶναι ἡ φύσις: ita rectissime Laur. pro ἐγένονθ' οἵους ἐβουλεύθη (Mang. suspicatus est ἐβουλήθη) φύσις. Ipse cod. Hoesch. certe ἐβουλεύθ' ἡ φύσις.

4 ἄρχοντος Laur. Edd. omnes ἄρχοντες. Sed iam Hoesch. in notis: „lege ἄρχοντος scil. τοῦ καλοῦ". Atque sic ipse codex eius.

5 ἀμέτοχοι: male Laur. ἀμέτοχα

6 ἐλλείπειν Laur. pro ἐπιλείπειν. Uterque cod. ἱλαροῦ, edd. τοῦ ἱλαροῦ

8 οὐδὲ εἷς Laur., edd. οὐδεὶς

9 ἀγχόμενος: Laur. ἐχόμενος

10 Ex Laurentiano edidimus καὶ τῇ ψυχῇ κατηφιῶν, εἰ καὶ τῷ. Pessime edd. κἂν (Richt. et Tauchn. καὶ ἂν) τῇ ψυχῇ καὶ τῇ φωνῇ καὶ τῷ. Mang. scribi voluit ἀγχόμενος τῇ ψυχῇ, κἂν τῇ φωνῇ etc.

11 sq. συζῶν: Laur. ζῶν, unde etiam ζέων effici possit. Ex Laur. est πάντα pro πάντ'.

13 μὲν γὰρ ἐκλαλεῖ Laur. pro μὲν ἐκβάλλει

14 ὑπὸ: Laur. ἀπὸ. Post vero v. 15 εἰς Laur. pro πρὸς

16 οὐ μόνον ἀ. γ. ἐπιμαινόμενος Laur. pro ὁ οὐ μό. ἀ. γ. ἐπιμεμηνώς

17 παιδοφθορῶν: ita cum Mang. corrigendum videbatur pro παιδοσπορῶν, quod etiam Laur. confirmat.

κόπτειν καὶ μεταβάλλειν εἰσ γυναικόμορφον ἰδέαν, ἕνεκα τοῦ μεμιασμένῳ πάθει καὶ ἐπαράτῳ χαρίσασθαι. δι' ἣν αἰτίαν ὁ πάντα μέγασ Μωϋσῆσ, τὰσ ὑπερβολὰσ τοῦ περὶ τὴν ὄντωσ ἑορτὴν κάλλουσ ἰδών, τελειοτέραν ἢ κατ' ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπέλαβεν εἶναι καὶ ἀνέθηκεν αὐτῷ θεῷ, φήσασ κατὰ λέξιν οὕτωσ· ἑορταὶ κυρίου. τὸ γὰρ ἐπίλυπον καὶ περιδεὲσ τοῦ ἡμετέρου γένουσ λογιζόμενοσ καὶ ὥσ ἐστι μυρίων κακῶν μεστόν, ἃ γεννῶσι μὲν αἱ ψυχῆσ πλεονεξίαι, γεννῶσι δ' αἱ σώματοσ κῆρεσ, προσβάλλουσι δ' αἱ τῆσ τύχησ ἀνωμαλίαι καὶ τῶν συνόντων αἱ ἀντεπιθέσεισ μυρία κακὰ δρώντων τε καὶ πασχόντων, εἰκότωσ ἐθαύμαζεν εἰ δύναταί τισ ἐν τοσούτῳ πελάγει πραγμάτων ἑκουσίων τε καὶ ἀκουσίων φορούμενοσ καὶ μηδέποτ' ἠρεμῆσαι οἷόσ τε ὢν μήδ' ἀκινδύνῳ βίῳ μετ' ἀσφαλείασ ἐνορμίσασθαι, τὴν μὴ λεγομένην ἀλλὰ πρὸσ ἀλήθειαν οὖσαν ὄντωσ ἄγειν ἑορτήν, ἐνευφραινόμενοσ καὶ ἐντρυφῶν θεωρίᾳ τε τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ καὶ ἀκολουθίᾳ φύσεωσ καὶ ἁρμονίᾳ πρὸσ ἔργα λόγων καὶ πρὸσ λόγουσ ἔργων. ὅθεν ἀναγκαίωσ εἶπε τὰσ ἑορτὰσ εἶναι μόνου θεοῦ· μόνοσ γὰρ εὐδαίμων καὶ μακάριοσ, παντὸσ μὲν ἀμέτοχοσ κακοῦ, πλήρησ δ' ἀγαθῶν τελείων, μᾶλλον δ', εἰ χρὴ τἀληθὲσ εἰπεῖν, αὐτὸσ ὢν τἀγαθόν, ὃσ οὐρανῷ καὶ γῇ τὰ κατὰ μέροσ ἐπώμβρισεν ἀγαθά. παρ' ὃ καὶ τῶν

---

2 πάθει καὶ ἐπαράτῳ Laur. pro καὶ ἐπαρ. πάθ.

5 cf. Lev. 23, 2.

5 ἐπίλυπον pro ἐπίλοιπον, quod etiam Laur. confirmat, adstipulante Mangeio scripsimus.

6 Pro περιδεὲσ Laur. ἐπιδεὲσ

7 sq. δ' αἱ σώματοσ: Laur. δὲ σώματοσ. Paullo post rursus τύχησ cum Mangeio correximus pro ψυχῆσ, quod in libris scriptum est.

8 κῆρεσ: cod. Hoesch. κῆραι

10 εἰκότωσ Laur. pro εἶθ' οὕτωσ

11 sq. οἷόσ τε ὢν uterque codex pro οἷόσ τ' ὢν

12 Pro μετ' ἀσφαλείασ Laur. male μεταμελείασ, nec recte idem v. 13 ὄντωσ ἄγειν om.

17 παντὸσ μὲν ἀμ. κακοῦ Laur. pro πάντων μὲν ἀμέτ. κακῶν, sed ipse cod. Hoesch. πάντων μ. ἀ. κακοῦ. Versu sq. τἀγαθὸν Laur. pro τὸ ἀγ.

19 post τὰ (Laur. om.) κατ. μερ. cum Mangeio ἐπώμβρισεν scribendum duximus pro ὤμβρισεν

πάλαι τισ ἀρετώσῃ διανοίᾳ γαληνιασάντων τῶν παθῶν ἐμειδία, χαρᾶσ ἐγκύμων καὶ ὑπόπλεωσ γενομένη, καὶ λογισαμένη παρ' ἑαυτῇ, μήποτ' ἄρα τὸ μὲν χαίρειν μόνον ἐστὶν ἴδιον θεοῦ, αὐτὴ δὲ διαμαρτάνει σφετεριζομένη τὰσ ὑπὲρ ἄνθρωπον εὐπαθείασ, εὐλαβεῖταί τε καὶ τὸν ψυχικὸν γέλωτα ἀρνεῖται μέχρι τοῦ παρηγορηθῆναι. τὸ δέοσ γὰρ αὐτῆσ ὁ ἵλεωσ ἐπικουφίζει θεόσ, χρησμῷ κελεύσασ ὁμολογεῖν ὅτι ἐγέλασεν, ἵν' ἡμᾶσ ἀναδιδάξῃ ὅτι οὐ κατὰ τὸ παντελὲσ ἐστέρηται τὸ γενητὸν χαρᾶσ, ἀλλ' ἔστιν ἡ μὲν ἀμιγὴσ καὶ ἀκραιφνεστάτη, μηδὲν τῶν τῆσ ἐναντίασ ἐπιδεχομένη φύσεωσ, ἐξαίρετοσ θεοῦ, ἡ δ' ἀπ' ἐκείνησ ῥυεῖσα μικτή, βραχέσιν ἀνακεκραμένη λυπηροῖσ, ἀνδρὸσ ἤδη σοφοῦ δωρεὰν μεγίστην λαβόντοσ τὴν τοιαύτην μῖξιν, ἐν ᾗ πλείω τὰ ἡδέα τῶν ἀηδῶν ἀνακέκραται. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον.

ΠΕΡΙ ΣΑΒΒΑΤΟΥ.

Μετὰ δὲ τὴν συνεχῆ καὶ ἀδιάστατον καὶ διαιωνίζουσαν ἑορτὴν ἄγεται δευτέρα, ἡ δι' ϛ' ἡμερῶν ἱερὰ ἑβδόμη. ἣν οἱ μὲν ὠνόμασαν παρθένον, εἰσ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἁγνείαν ἀπιδόντεσ αὐτῆσ, οἱ δ'

1 ἀρετώσῃ διανοίᾳ: ita in Laur. correctum est pro ἀρετῶσα διάνοια, quod etiam Hoesch. in suo codice invenit. Fortasse erit qui suspicetur ἀρετ. διάν. aliena manu textui inlatum esse. Ibidem γαληνιασάντων Laur. pro γαλην. αὐτῇ praebuit.

2 παρ' ἑαυτῇ Laur. pro παρ' αὐτῇ (cod. αὐτ.)

3 μόνον ἐστὶν ἴδιον θεοῦ Laur. pro ἰδιόν ἐστι μόνου θεοῦ. Etiam διαμαρτάνει (quod iam Hoesch. in margine notavit) Laur. pro διαμαρτάνη.

4 τε καὶ ex cod. Hoesch. Laur. om. τε, edd. male δὲ καὶ

5 cf. Gen. 18, 10 sqq.

6 ὁ ἵλεωσ ἐπικουφ. θεόσ Laur. pro ἐπικ. ὁ ἱλ. θε.

6 sq. ἵν' ἡμᾶσ et γενητὸν Laur. pro ἵνα (ipse cod. ἵν') ἡμᾶσ et γεννητὸν (cuius loco iam Mangeio γεννητὸν reponendum videbatur)

10 βραχέσιν confirmat Laur. Mang. malebat οὐ βραχ., sicut paullo ante ἐξαιρέτωσ.

12 οὖν: Laur. omittit.

15 καὶ διαιωνίζουσαν Laur. Edd. pler. καὶ om., at nec editio princ. nec ipse codex Hoeschelii.

16 ἡ δι' ϛ': Laur. ἤδη· ϛ', cod. Hoesch. ἡ δι' ἕξ

17 ἀπιδόντεσ edd. et (om. αὐτῆσ) Laur. At cod. Hoesch. ἐπιδόντεσ

αὐτοὶ καὶ ἀμήτορα, σπαρεῖσαν ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς τῶν ὅλων, ἰδέαν τῆς ἄρρενος γενεᾶς, ἀμέτοχον τῆς πρὸς γυναικῶν· ἀνδρειότατος γὰρ καὶ ἀλκιμώτατος ἀριθμός, εὖ πεφυκὼς πρὸς ἀρχὴν καὶ ἡγεμονίαν. ἔνιοι δ᾽ αὐτὴν καιρὸν προσηγόρευσαν, ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν τεκμαιρόμενοι τὴν νοητὴν αὐτῆς οὐσίαν. ὅσα γὰρ τῶν ἐν αἰσθητοῖς ἄριστα, δι᾽ ὧν αἱ ἐτήσιοι ὧραι καὶ τῶν καιρῶν αἱ περίοδοι τεταγμένως ἐπιτελοῦνται, μετέσχηκεν ἑβδομάδος, λέγω δὲ πλανήτας ἑπτὰ καὶ ἄρκτον καὶ πλειάδας καὶ σελήνης αὐξομένης τε καὶ μειουμένης ἀνακυκλώσεις καὶ τῶν ἄλλων τὰς ἐναρμονίους καὶ παντὸς λόγου κρείττους περιφοράς. Μωϋσῆς δ᾽ ἀπὸ σεμνοτέρου πράγματος ἐκάλεσεν αὐτὴν συντέλειαν καὶ παντέλειαν, ἑξάδι μὲν τὴν γένεσιν τῶν τοῦ κόσμου μερῶν ἀναθείς, ἑβδομάδι δὲ τὴν τελείωσιν. ἑξὰς μὲν γὰρ ἀρτιοπέριττος ἀριθμός, ἐκ τοῦ δὶς τρία παγείς, ἔχων ἄρρενα μὲν τὸν περιττόν, θῆλυν δὲ τὸν ἄρτιον, ἐξ ὧν εἰσὶν αἱ γενέσεις κατὰ φύσεως θεσμοὺς ἀκινήτους. ἑβδομὰς δ᾽ ἀμιγέστατος καὶ φῶς, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, ἑξάδος· ἃ γὰρ ἐγέννησεν ἑξάς, ταῦθ᾽ ἑβδομὰς τελεσφορηθέντα ἐπεδείξατο. παρ᾽ ὃ καὶ γενέθλιος τοῦ κόσμου δεόντως ἂν προσαγορεύοιτο, καθ᾽ ἣν τὸ τοῦ πατρὸς ἔργον τέλειον ἐκ τελείων μερῶν ἀναφανέν, προστέτακται πάντων ἀπέχειν ἔργων ἐν αὐτῇ. οὐκ ἐπειδὴ ῥαθυμίας ὁ νόμος εἰσηγητής· αἰεὶ γὰρ ἐθίζει κακοπαθεῖν καὶ πρὸς πόνον ἀλείφει καὶ τοὺς ἀργεῖν καὶ σχολάζειν ἐθέλοντας προβέβληται· διείρηται γοῦν

3 ἀριθμός Laur. pro ὁ ἀριθμός. Ibidem εὖ πεφυκὼς πρ. ἀρχ. καὶ ἡγεμονίαν: Laur. πρ. ἀρχ. καὶ εὐδαιμονίαν εὖ πεφ.

4 τεκμαιρόμενοι Laur. pro τεκμηράμενοι. At ipse codex Hoeschelii τεκμηρόμενοι, nisi quod eadem manu -ράμενοι substitutum est.

6 ἐπιτελοῦνται: Laur: ἀποτελοῦνται

7 πλανήτας (hoc acc. uterque cod.) ἑπτά: Laur. πλ. ϛ΄

8 ἀνακυκλώσεις Laur. pro ἀνακυκλήσεις

9 sq. περιφοράς: Laur. διαφοράς

14 sq. ἀκινήτους: Laur. ἀνικήτους

19 ἀπέχειν: sic scribendum videbatur pro ἀνέχειν. Ceterum corrupta h. l. Laurentiani scriptura est; habet enim: ἀνεφάνη· προστέτακται πάντων ἂν ἔχειν ἔργον ἐν αὐτῇ

20 αἰεὶ Laur., item ἐθέλοντας. Edd. ἀεὶ et θέλοντας

ϛ′ ἡμέρας ἐνεργεῖν, ἀλλ᾽ ἵνα τοὺς συνεχεῖς καὶ ἀτρύτους πόνους χαλάσῃ καὶ τὰ σώματα μεμετρημέναις ἀνέσεσιν ἀνακτησάμενος καινώσῃ πάλιν πρὸς τὰς αὐτὰς ἐνεργείας. οἱ γὰρ διαπνεύσαντες οὐκ ἰδιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀθληταὶ ῥώμην συλλέγονται καὶ ἀπὸ κραταιοτέρας δυνάμεως ἀνυπερθέτως ἕκαστα τῶν πρακτέων τλητικῶς ὑπομένουσι. προστάξας μέντοι μὴ διαπονεῖν τοῖς σώμασι κατὰ τὰς ἑβδομάδας ἐφῆκε τὰς ἀμείνους πράξεις ἐπιτελεῖν. αὗται δ᾽ εἰσὶν αἱ διὰ λόγων καὶ δογμάτων τῶν κατ᾽ ἀρετήν· προτρέπει γὰρ φιλοσοφεῖν τὸ βελτιοῦν τὴν ψυχὴν καὶ τὸν ἡγεμόνα νοῦν. ἀναπέπταται γοῦν ταῖς ἑβδόμαις μυρία κατὰ πᾶσαν πόλιν διδασκαλεῖα φρονήσεως καὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ δικαιοσύνης καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν· ἐν οἷς οἱ μὲν ἐν κόσμῳ καθέζονται, σὺν ἡσυχίᾳ τὰ ὦτα ἀνωρθωκότες, μετὰ προσοχῆς πάσης, ἕνεκα τοῦ διψῆν λόγων ποτίμων, ἀναστὰς δέ τις τῶν ἐμπειροτάτων ὑφηγεῖται τἄριστα καὶ συνοίσοντα, οἷς ἅπας ὁ βίος ἐπιδώσει πρὸς τὸ βέλτιον. ἔστι δ᾽, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν κατὰ μέρος ἀμυθήτων λόγων καὶ δογμάτων δύο τὰ ἀνωτάτω κεφάλαια, τό τε πρὸς θεὸν δι᾽ εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος, καὶ τὸ πρὸς ἀνθρώπους διὰ φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης· ὧν ἑκάτερον εἰς πολυσχιδεῖς ἰδέας καὶ πάσας ἐπαινετὰς τέμνεται. ἐξ ὧν δῆλόν ἐστιν ὅτι Μωϋσῆς οὐδένα καιρὸν ἀπράκτους ἐᾷ τοὺς χρωμένους αὐτοῦ ταῖς ἱεραῖς ὑφηγήσεσιν· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ συνέστημεν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ἀπένειμε καὶ τῷ σώματι τὰ οἰκεῖα ἔργα καὶ τῇ ψυχῇ τὰ ἐπιβάλλοντα, καὶ ἐφεδρεύειν τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις ἐσπούδασεν, ἵνα πονοῦντος μὲν τοῦ σώματος

---

1 ϛ′ Laur. Edd. ἕξ. Praeterea cf. Exod. 20, 9.

3 διαπνεύσαντες Laur., item cod. Boic. apud Hoesch. Hinc ἀναπνεύσαντες invito codice editum est.

9 τὸ βελτιοῦν Laur. Edd. τότε, βελτιοῦντας

12 ἀνωρθοκότες (sed habet ἀνωρθοκ.) Laur. pro ἀνωρθηκότες

14 ἐμπειροτάτων: Laur. ἀριστοτάτων. Ibidem τἄριστα (non τὰ ἄρ.) ex cod. Hoesch. est; cod. Laur. ἄριστα habet.

16 sq. τό τε προς - καὶ τὸ πρὸς: Laur. τά τε πρὸς - καὶ πρὸς

21 sq. τῷ σώματι: Laur. τῷ om. Sed recte idem τὰ ἐπιβάλλοντα pro ἐπιβάλλ.

διαναπαύηται ἡ ψυχή, ἀναπαύλῃ δὲ χρωμένου διαπονῇ, καὶ οἱ ἄριστοι τῶν βίων ὅ τε θεωρητικὸσ καὶ πρακτικὸσ ἀμείβωσιν ἀντιπαραχωροῦντεσ ἀλλήλοισ, ὁ μὲν πρακτικὸσ λαχὼν ἑξάδα κατὰ τὴν τοῦ σώματοσ ὑπηρεσίαν, ὁ δὲ θεωρητικὸσ ἑβδομάδα πρὸσ ἐπιστήμην καὶ τελειότητα διανοίασ.

Ἀπείρηται δὲ κατ᾽ αὐτὴν πῦρ ἐναύειν ὡσ ἀρχὴν καὶ σπέρμα τῶν περὶ βίον πραγματειῶν, ἐπειδήπερ ἄνευ πυρὸσ οὐδέν ἐστι τῶν εἰσ τὰσ πρὸσ τὸ ζῆν ἀναγκαίασ χρείασ ἐργάσασθαι· ὡσ δι᾽ ἑνὸσ τοῦ τ᾽ ἀνωτάτω καὶ πρεσβυτάτου τῶν εἰσ τὰσ τέχνασ καὶ μάλιστα τὰσ βαναύσουσ αἰτίου κεκωλῦσθαι καὶ τὰ τῶν κατὰ μέροσ ὑπηρεσιῶν. ἀλλ᾽ ἔοικε διὰ τοὺσ ἀπειθεστέρουσ καὶ ἥκιστα προσέχοντασ τὸν νοῦν τοῖσ προσταττομένοισ καὶ τἄλλα προσνομοθετεῖν, οὐ μόνον ἐλευθέρουσ ἀπέχειν ἔργων ἀξιῶν ταῖσ ἑβδόμαισ, ἀλλὰ καὶ θεράπουσι καὶ θεραπαίναισ ἐφιεὶσ ἄδειαν, καὶ μόνον οὐκ ἐλευθερίαν δι᾽ ἓξ ἡμερῶν προκηρύττων τούτοισ, ἵν᾽ ἀμφοτέρουσ ἀναδιδάξῃ μάθημα κάλλιστον· τοὺσ μὲν δεσπότασ αὐτουργεῖν ἐθίζεσθαι, μὴ ἀναμένοντασ τὰσ ἀπὸ τῶν οἰκετῶν λατρείασ καὶ ὑπηρεσίασ, ἵν᾽, εἴ τινεσ ἀβούλητοι καιροὶ κατάσχοιεν κατὰ τὰσ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μεταβολάσ, μὴ τῷ ἀήθει τῆσ αὐτουργίασ προκάμνοντεσ τοῖσ ἐπιτάγμασιν ἀπαγορεύωσιν, ἀλλ᾽ εὐκινητοτέροισ χρώμενοι τοῖσ τοῦ σώματοσ μέρεσιν εὐφόρωσ καὶ μετὰ ῥαστώνησ ἐνεργῶσι· τοὺσ δ᾽

---

1 διαναπαύηται ἡ ψυχή: hoc ordine Laur., edd. ἡ ψυχ. διαν. Ibidem Laur. διαπονεῖ

4 ἑβδομάδα πρὸσ Laur., edd. ἑβδ. καὶ πρὸσ

6 κατ᾽ αὐτὴν Laur. Edd. κατὰ ταύτην

6 cf. Exod. 35, 2.

8 sq. τοῦ τ᾽ ἀνωτάτω Laur. pro τοῦ ἀνωτάτου

10 καὶ τὰ τῶν correximus. Edd. et Laur. om. τά.

11 προσέχοντασ: Laur. παρεχομένασ. Ibidem cum Mangeio προσταττομένοισ edendum videbatur pro πραττομένοισ.

12 προσνομοθετεῖν (ut etiam lib. 2 de Monarch. p. 825 scripsit Philo): Laur. νομοθετεῖν. Ibidem ἀπέχειν rursus coniecimus pro ἀνέχειν.

14 μόνον οὐκ, ut etiam Mang. scribi volebat, Laur. pro μόνον. Ibidem δι᾽ ἓξ ἡμερῶν προκηρ. τούτοισ: Laur. προκηρ. ἓξ ἡμερῶν τούτοισ

18 προκάμνοντεσ: Laur. προσκάμν.

οἰκέτας μὴ ἀπογινώσκειν τὰς ἀμείνους ἐλπίδας, ἀλλ᾿ ἔχοντας τὴν δι᾿ ἓξ ἡμερῶν ἄνεσιν ἐμπύρευμά τι καὶ ζώπυρον ἐλευθερίας τὴν εἰς τὸ παντελὲς ἄφεσιν, εἰ διαμένοιεν χρηστοὶ καὶ φιλοδέσποτοι, προσδοκᾶν. ἐκ δὲ τοῦ τοὺς μὲν ἐλευθέρους ὑπομεῖναι τότε τὰς τῶν δούλων ὑπηρεσίας, τοῖς δ᾿ οἰκέταις ἐγγενέσθαι μετασχεῖν ἀδείας συμβήσεται τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἐπιδοῦναι πρὸς ἀρετὴν τελειοτάτην, ὑπομιμνησκομένων ἰσότητος καὶ ἀντεκτινόντων ἀλλήλοις χρέος ἀναγκαῖον τῶν τε λαμπρῶν εἶναι δοκούντων καὶ τῶν ἀφανεστέρων. ἀλλὰ γὰρ οὐ θεράπουσι μόνον ἐκεχειρίαν ἔδωκεν ὁ νόμος ταῖς ἑβδόμαις, ἀλλὰ καὶ κτήνεσι. καὶ μέντοι φύσει θεράποντες μὲν ἐλεύθεροι γεγόνασιν· ἄνθρωπος γὰρ ἐκ φύσεως δοῦλος οὐδείς· τὰ δ᾿ ἄλογα ζῶα πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων χρείαν καὶ ὑπηρεσίαν εὐτρεπισθέντα δούλων ἔχει τάξιν· ἀλλ᾿ ὅμως ἀχθοφορεῖν ὀφείλοντα καὶ τοὺς ὑπὲρ τῶν κεκτημένων ὑπομένειν πόνους τε καὶ καμάτους ἀναπαύλας εὑρίσκεται ταῖς ἑβδόμαις. καὶ τί δεῖ τῶν ἄλλων μεμνῆσθαι; οὐδὲ γὰρ βοῦς, πρὸς τἀναγκαιότατα καὶ χρησιμώτατα τῶν ἐν τῷ βίῳ γεγονώς, γῆς προετοιμαζομένης εἰς σποράν, καὶ πάλιν δραγμάτων συγκομισθέντων εἰς καρποῦ κάθαρσιν,

---

1 sq. μὴ ἀπογινώσκειν τὰς: Laur. μὴ ἀπογινώσκοντας. Idem ἓξ quod sequitur om.

2 ζώπυρον Laur. pro ζωπύρημα

4 ὑπομ. τότε τὰς τῶν δούλων Laur. pro ὑπομ. τὰς δούλων

7 ἀντεκτινόντων: Laur. ἀντεκτιννόντων, unde ἀντεκτιννυόντων reponi potest. Infra uterque codex ἀποτιννύντες, rursusque Laur. ἀντεκτίννειν.

8 ἀλλὰ γὰρ οὐ Laur. pro ἀλλ᾿ (cod. ἀλλὰ) οὐ

10 καὶ μέντοι Laur. pro καί τοι

11 τὰ δ᾿ ἄλογα ζῶα Laur. pro τὰ δ᾿ ἄλλα ζῶα. τῶν, quod sequitur, in Laur. deest.

14 εὑρίσκεται Laur. pro εὑρίσκεσθαι

15 οὐδὲ γὰρ etc: Laur. οὔτε habet et om. καὶ χρησιμ. τῶν ἐν

16 sq. Hoeschelii codex post γεγονὼς add. ἄροτρον (Mang. ἄροτον correxit), item ἀλοητόν post εἰσκομισθέντων (συγκομ. ex Laur. edidimus). At utrumque aliena manu inlatum videtur. Exclusimus autem eo confidentius, quum Laur. certe alterum, ἀλοητόν, non habeat.

17 εἰς καρποῦ κάθαρσιν: Laur. εἰς καρποὺς καθαίρειν

τότε καταζεύγνυται, τὴν τοῦ κόσμου γενέθλιον ἡμέραν ἑορτάζων. οὕτωσ ἄρα διὰ πάντων τὸ ἱεροπρεπὲσ αὐτῆσ πεφοίτηκε.

ΠΕΡΙ ΤΟΚΙΣΤΩΝ.

Τοσούτου δ' ἀξιοῖ σεβασμοῦ τὴν ἑβδόμην, ὥστε καὶ τἄλλα ὅσα μετέχει ταύτησ τετίμηται παρ' αὐτῷ. κατὰ γοῦν ἕβδομον ἐνιαυτὸν ἀεὶ χρεωκοπίαν εἰσηγεῖται, πένησιν ἐπικουρῶν καὶ τοὺσ πλουσίουσ ἐπὶ φιλανθρωπίαν προκαλούμενοσ, ἵνα τῶν ἰδίων μεταδιδόντεσ ἀπόροισ χρηστὰ καὶ παρ' αὐτῶν προσδοκῶσιν, εἰ γένοιτό τι πταῖσμα. πολλὰ δὲ τἀνθρώπινα καὶ οὐκ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὁ βίοσ ὁρμεῖ, πνεύματοσ ἀστάτου τρόπον μεταβάλλων πρὸσ τἀναντία. καλὸν μὲν οὖν τὴν ἀπὸ δανειστῶν χάριν ἐπὶ πάντασ φθάνειν χρεώστασ. ἐπεὶ δ' οὐ πάντεσ πρὸσ μεγαλοφροσύνην πεφύκασιν, ἀλλ' εἰσὶν ἥττουσ ἔνιοι χρημάτων ἢ οὐ σφόδρα εὔποροι, καὶ τούτουσ ἐδικαίωσεν εἰσφέρειν ἃ μὴ λυπήσει διδόμενα. παρὰ γὰρ τῶν ὁμοεθνῶν εἰσπράττειν οὐκ ἐάσασ ἐφῆκε παρὰ τῶν ἀλλοτρίων κομίζεσθαι, τοὺσ μὲν καλέσασ εὐθυβόλωσ ἀδελφούσ, ἵνα μηδεὶσ φθονῇ τῶν ἰδίων ὡσ ἂν ἐκ φύσεωσ συγκληρονόμοισ ἀδελφοῖσ· τοὺσ δὲ μὴ ὁμοεθνεῖσ, ὅπερ εἰκόσ, ἀλλοτρίουσ ὠνόμασεν. ἡ δ' ἀλλοτριότησ ἀκοινώνητον, εἰ μὴ καὶ ταύτην τισ ὑπερβολαῖσ ἀρετῶν μεθαρμόσαιτο πρὸσ συγγενικὴν οἰκειότητα. συνόλωσ γὰρ ἐν ἀρε-

1 γενέθλιον: Laur. γενομένην

2 πεφοίτηκε: ita ex Laur. emendavimus quod in edd. scriptum est πεφοίτηται. Pro αὐτῆσ quod praecedit Laur. αὐτῶν

* Titulus περι τοκιστ. in codice paullo post ponitur, ad verba πολλὰ δὲ τἀνθρώπινα. Quod non recte fieri in promptu est.

5 sq. ὅσα μετέχ. ταύτησ Laur. pro ὁπόσα ταύτ. μετέχ.

9 παρ' αὐτῶν corrigendum erat, ut iam Hoesch. in margine adscripsit, pro περὶ αὐτῶν

14 Verba καὶ τούτουσ ἐδ. εἰσφ. exciderunt in Laur.

16 ἀλλοτρίων, ut iam Mang. monuit, pro ἄλλων substituendum erat.

17 τῶν ἰδίων: Laur. τοῖσ ἰδίοισ

20 συνόλωσ γὰρ ἐν ἀρεταῖσ: ita optime Laur. Ex ed. Hoesch. ante edebatur συν. γ. ἐνάρετοσ. Quo de loco Mang. sic: „Mendosus locus et ni fallor mutilus. Morell. in margine pro ἐνάρετοσ scripsit ἐναρίθμιοσ, sed neque sic placet. Ita vero forsan scribendum: οἰκειότητα, φιλοθέῳ ἐντραφεὶσ πολιτείᾳ καὶ νόμοισ.“

ταῖσ ἡ πολιτεία καὶ νόμοισ, οἳ τὸ καλὸν μόνον καὶ ἀγαθὸν εἰσηγοῦνται. ὑπαίτιον δὲ τὸ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ· δανείζεται γάρ τισ οὐ περιουσιάζων, ἀλλὰ δῆλον ὅτι χρεῖοσ ὤν, ἐπαναγκαζόμενοσ τόκουσ τοῖσ ἀρχαίοισ προσαποτίνειν, ἀπορώτατοσ ἐξ ἀνάγκησ γίνεται, καὶ νομίσασ ὠφελεῖσθαι βλάπτεται, καθάπερ τὰ ὀλιγόφρονα τῶν ζώων τῷ παρόντι δελεασθείσ. σοὶ δ' εἴποιμ' ἄν, ὦ δανειστά, τί κοινωνίᾳ τρόπον ἀκοινώνητον συσκιάζεισ; τί δὲ λόγῳ μὲν δοκεῖν εἶναι χρηστὸσ καὶ φιλάνθρωποσ προσποιῇ, ἐν δὲ τοῖσ ἔργοισ ἀπανθρωπίαν ἐπιδείκνυσαι καὶ δεινὴν σκαιότητα, πλείω ὧν ἔδωκασ ἀναπράττων, καὶ ἔστιν ὅπου διπλάσιον, πενιχρότερον ἀπεργαζόμενοσ τὸν πένητα; τοιγάρτοι συναλγεῖ μὲν οὐδείσ, ὅταν ὀρεχθεὶσ πλειόνων προσσυναποβάλῃσ καὶ τὰ ὄντα, πάντεσ δ' ἐφήδονται, τοκογλύφον καὶ ὀβολοστάτην καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνομάζοντεσ, ὡσ ἔφεδρον ἀλλοτρίων κακῶν καὶ τὴν ἑτέρων ἀτυχίαν ἰδίαν κρίνοντα εὐτυχίαν. ἀλλὰ πηρόν, ὡσ ἔφη τισ, ἡ κακία, καὶ ὁ δανείζων τυφλόσ, τὸν χρόνον τῆσ ἀποδόσεωσ οὐ βλέπων, ἐν ᾧ μόλισ ἢ οὐδ'

1 οἳ τὸ καλ. μόνον καὶ ἀγαθὸν: sic ex Laur. scripsimus, nisi quod μόνοι praebet. Edd. οἳ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν

2 δὲ: Laur. omittit. Recte vero idem δανείζεται pro δανεῖται, ad quod Hoesch. in margine notavit δανιεῖται vel δανείζεται. Ibidem περιουσιάζων: ita omnino scribendum erat pro περιουσίᾳ ζῶν, quod duce ipso codice cum Hoeschelio omnes ediderunt.

3 ἐπαναγκαζόμενοσ Laur. pro ὡσ (Mang. „melius ὃσ") ἐπαναγκ.

4 Pro προσαποτίνειν uterque codex προσαποτείνειν

5 βλάπτεται Laur. pro ἔτι (ἐπι?) βλάπτεται. Ibidem τῷ παρόντι δελεασθείσ: sic egregie Laur. (male vero ὀλιγόφωνα pro ὀλιγόφρονα) pro τῷ δελέατι τῷ παρόντι

7 τί δὲ λόγῳ μὲν etc.: haec in Laur. sic: τί δὲ τῷ μὲν δοκεῖν χρηστὸσ τοῖσ ἔργοισ ἀπανθρωπίαν ἐπιδ.

8 ἐπιδείκνυσαι Laur., edd. δεικνύεισ

9 πλείω Laur. pro πλεῖον. Item ἔστιν ὅπου διπλάσιον Laur. pro ἔστιν ὅτε (ipse codex ὅτι) διπλασιάσασ

11 προσσυναποβάλῃσ Laur. pro προσαποβάλῃσ (ita cod., edd. -λλῃσ)

13 ἀλλοτρίων rectissime Laur. pro ἀνθρωπίνων. Ibidem κρίνοντα, quod ex margine ed. Hoesch. iam Mang. etc. receperunt, confirmat Laur. pro κρίνοντεσ

14 πηρόν, ut iam voluit Mangeius, pro πονηρὸν reposuimus.

ὅλωσ ὧν ἐκ πλεονεξίασ τεύξεσθαι προσεδόκησεν ἐφίξεται. οὗτοσ μὲν οὖν διδότω δίκασ τῆσ φιλαργυρίασ, ἃ προήκατο μὴ κομιζόμενοσ, ἵνα μὴ ἀτυχίασ ἀνθρώπων ἐνεργάζηται προσοδευόμενοσ ἐξ ὧν οὐ προσῆκεν. οἱ δὲ χρεῶσται τῆσ ἀπὸ τῶν νόμων φιλανθρωπίασ ἀξιούσθωσαν, τόκουσ καὶ ἐπιτοκίασ μὴ τελοῦντεσ, αὐτὸ δὲ μόνον τὸ ἀρχαῖον ἀποτιννύντεσ. πάλιν γὰρ ἐν καιροῖσ τὸν αὐτὸν ἔρανον ἀνταποτίσουσι τοῖσ συμβάλλουσιν, ἀμειβόμενοι ταῖσ ἴσαισ ὠφελείαισ τοὺσ χάριτοσ ἄρξαντασ.

ΠΕΡΙ ΠΡΑΣΕΩΣ ΑΔΕΛΦΩΝ.

Τοιαῦτα διαταξάμενοσ ἑξῆσ ἀναγράφει νόμον ἡμερότητοσ καὶ φιλανθρωπίασ μεστόν. ἐάν, φησί, πραθῇ σοί τισ ἐκ τῶν ἀδελφῶν, ἓξ ἔτη δουλευέτω σοί, τῷ δὲ ἑβδόμῳ προῖκ᾽ ἐλεύθεροσ ἀφείσθω. πάλιν ἀδελφὸν τὸν ὁμόφυλον εἶπεν, ὑποσπείρων τῇ τοῦ κεκτημένου ψυχῇ διὰ τῆσ προσρήσεωσ τὴν πρὸσ τὸν ὑπήκοον συγγένειαν, ἵνα μὴ ὡσ ξένου, πρὸσ ὃν οὐδὲν φίλτρον ἐστὶν εὐνοίασ, κατολιγωρῇ, φιλοίκειον δέ τι προπεπονθὼσ πάθοσ ἐκ διδασκαλίασ, ἣν ὁ ἱερὸσ λόγοσ ὑπηχεῖ, μὴ ἀγανακτῇ μέλλοντοσ ἐλευθεροῦσθαι. τοὺσ γὰρ τοιούτουσ δούλουσ μὲν ὀνομάζεσθαι συμβέβηκε, μισθωτοὺσ δὲ τῷ ὄντι εἶναι, τῶν ἀναγκαίων ἕνεκεν ὑπηρετοῦντασ, κἂν εἰ μυριάκισ αὐτεξούσιον δυναστείαν καὶ

2 μὴ κομιζόμενοσ: Laur. μὴ om. Postea cod. Hoesch. (sed non edd.) προσήκατο

3 ἐνεργάζηται ex Laur. pro ἐργάζηται sumpsimus.

5 ἀποτιννύντεσ: ita uterque codex. Male edd. ἐπιτιννύντεσ

12 cf. Deut. 15, 12.

12 ἐκ ex Laur. addidimus, item σοί post δουλευέτω

14 ὑποσπείρων confirmat Laur. Mang. „forte ἐπισπείρων".

15 πρὸσ τὸν ὑπήκοον Laur. Edd. ex cod. Hoesch. πρὸσ τὸ ὑπ.

17 προπεπονθὼσ Laur. pro πεπονθὼσ. Ibidem ὁ ἱερὸσ λόγοσ: Laur. ὁ ἱερεὺσ

18 ἀγανακτῇ: Laur. ἀγανακτεῖ

19 sq. μισθωτοὺσ et ἕνεκεν Laur. pro θῆτασ et χάριν

20 κἂν εἰ etc. cum eis quae praecedunt coniunximus, edd. cum eis quae sequuntur. Qua cum re cohaeret quod ex Laur. οὓσ τίθασσ. pro οὐ τίθασσ. (Mang. παραγγέλματα;) reposuimus.

δεσποτείαν ἀπειλῶσί τινεσ κατ' αὐτῶν. οὖσ τιθασσευτέον, ἐπιλέγοντασ τὰ χρηστὰ ἐκεῖνα τοῦ νόμου παραγγέλματα· μισθωτόσ ἐστιν, ὦ ἄνθρωπε, ὁ λεγόμενοσ δοῦλοσ, καὶ αὐτὸσ ἄνθρωποσ ὤν, ἔχων πρὸσ σὲ τὴν ἀνωτάτω συγγένειαν· ἔπειτα καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔθνουσ, τάχα δὲ καὶ φυλέτησ καὶ δημότησ, ἐνδείασ χάριν εἰσ τουτὶ τὸ σχῆμα ὑπηγμένοσ. ἀνελὼν οὖν ἐκ τῆσ ψυχῆσ ἐπίβουλον κακόν, ἀλαζονείαν, ὡσ μισθωτῷ προσφέρου, τὰ μὲν διδούσ, τὰ δὲ καὶ λαμβάνων. παρέξει μὲν οὖν ἐκεῖνοσ ἀοκνότατα τὰσ ὑπηρεσίασ αἰεὶ καὶ πανταχοῦ, μηδὲν ὑπερτιθέμενοσ, ἀλλὰ φθάνων τὰσ σὰσ ἐπικελεύσεισ τάχει καὶ προθυμίᾳ· σὺ δ' ἀντιδίδου τροφὰσ καὶ ἐσθῆτα καὶ τὴν ἄλλην ἐπιμέλειαν, μὴ καταζεύξασ ὡσ ζῷον ἄλογον, μηδὲ πλείοσι καὶ βαρυτέροισ τῆσ δυνάμεωσ ἄχθεσι πιέζων, μηδ' ὑβρίζων, μηδ' ἀπειλαῖσ καὶ ἐπανατάσεσιν εἰσ χαλεπὰσ δυσθυμίασ ἐφελκόμενοσ, ἀλλ' ἀναχωρήσεισ διδοὺσ καὶ ἀνέσεισ μεμετρημένασ. τὸ γὰρ μηδὲν ἄγαν ἐστὶ πάντων καὶ μάλιστα πρὸσ οἰκέτασ δεσποτῶν. ὑπηρετηθεὶσ μέντοι χρόνον αὐταρκέστατον, ἑξαετίαν, ὅταν ὁ ἱερώτατοσ ἀριθμὸσ ἐνίστασθαι μέλλῃ, τὸ ἕβδομον ἔτοσ, ἐλεύθερον μεθίεσο τὸν ἐλεύθερον φύσει, μηδὲν ἐνδοιάσασ· ἀλλ', ὦ γενναῖε, καὶ γεγηθὼσ δίδου τὴν χάριν, ὅτι καιρὸν ἔλαβεσ τὸ ζῴων ἄριστον ἄνθρωπον ἐν τοῖσ μεγίστοισ εὐεργετῆσαι. δούλῳ γὰρ οὐκ ἔστι μεῖζον ἐλευθερίασ ἀγαθόν. χαίρων οὖν καὶ προσεπιδαψιλευσαί

1 ἀπειλῶσι ex Laur. edidimus, dubitanter quidem. Codex Hoeschelii ἀπίδωσι. Mang. proposuit ἀποδιδῶσι, item καθ' αὐτῶν. Ad ἀπειλῶσι cf. infra v. 12. Ibidem Laur. ἐπιλέγοντεσ

5 τουτὶ: Laur. τοῦτο. Ibidem ὑπηγμένοσ Laur., edd. ἀπηγμένοσ

6 κακόν: Laur. κακῶν

8 ἀοκνότατα τὰσ: Laur. ἀοκνοτάτουσ. Ibidem αἰεὶ ex Laur. est pro ἀεί.

9 σὰσ om. Laur.

10 τροφὰσ Laur., edd. τὰσ τροφὰσ

12 ἐπανατάσεσιν: Laur. ἐπαναστάσεσιν

14 ἐστὶ πάντων ex coniectura scripsimus. ἐπὶ enim, quod edd. pro ἐστὶ praebent, parum quadrat ad ea quae sequuntur, πρὸσ οἰκέτασ δεσποτῶν. Laur. ad ἐπὶ πάντων addit ἄριστον

18 sq. τὸ ζῴων ἄριστον Laur. pro τὸ ἄριστον ζῷον

τι τῶν ἰδίων, ἀφ' ἑκάστου μέρους τῆς κτήσεως ἐφοδιάζων τὸν ἐλευθερωθέντα. σὸν γὰρ ἐγκώμιον, εἰ μὴ πένης ὢν ἀπαλλάττοιτο τῆς οἰκίας, ἀλλὰ τῶν εἰς τἀναγκαῖα ἀφορμῶν ηὐπορηκώς, ἵνα μὴ πάλιν ὑπ' ἐνδείας εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀτυχίαν ὑπαχθεὶς δουλεύειν ἀναγκασθῇ διὰ σπάνιν τῶν περὶ δίαιταν καὶ ἡ σὴ χάρις ἀναιρεθῇ. πενήτων μὲν δὴ πέρι τοσαῦτα.

ΔΙΑΤΙ ΚΕΛΕΥΕΙ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΑΡΓΕΙΝ ΕΝ ΕΤΕΙ ΕΒΔΟΜΩ.

Κελεύει δ' ἑξῆς τὴν χώραν ἀργὴν ἐᾶν ἔτει ἑβδόμῳ, διὰ πολλά. πρῶτον μέν, ἵνα τὴν ἑβδομάδα διατιμήσῃ κατὰ πάντας χρόνους ἡμερῶν καὶ μηνῶν καὶ ἐνιαυτῶν· ἑβδόμη τε γὰρ πᾶσα ἡμέρα ἱερά, τὸ καλούμενον παρ' Ἑβραίοις σάββατον, μήν τε ὁ ἕβδομος κατὰ πᾶν ἔτος ἑορτῶν ἔλαχε τὴν μεγίστην, ὥστ' εἰκότως καὶ ὁ ἕβδομος ἐνιαυτὸς τοῦ περὶ τὸν ἀριθμὸν σεβασμοῦ τυχὼν ἐκτετίμηται. δεύτερον δ' ἐκεῖνο· μὴ παντάπασιν ἴσθι τοῦ κέρδους, ἀλλὰ καὶ ἑκὼν ζημίαν ὑπόμεινον, ἵνα καὶ τὴν ἀκούσιον βλάβην, εἴ ποτε γένοιτο, ῥᾳδίως ἐνέγκῃς, ἀλλὰ μὴ ὡς ἐπὶ καινῷ καὶ ξένῳ δυσχεραίνων ἀθυμήσῃς. εἰσὶ γὰρ τῶν πλουσίων οὕτως ἀτυχεῖς τὰς γνώμας τινές, ὥστ' ἀπορίας ἐπι-

1 ἐφοδιάζων τὸν ἐλευθερωθέντα Laur. pro ἐφοδιάσας τὸν εὐεργετηθέντα

3 ηὐπορηκὼς Laur. pro εὐπορηκώς

4 ὑπαχθεὶς δουλ. ἀναγκασθῇ: haec ad utriusque codicis scripturam concinnavimus. Hoeschelii enim codex sic habet: ὑπαχθῇ δουλ. ἀναγκασθείς, Laur. ἀπαχθεὶς δουλ. ὑπαχθῇ

5 πενήτων: Laur. προσηλύτων

9 την χώραν ἀργὴν ἐᾶν Laur. pro ἀργὴν καὶ (at cod. Hoesch. καὶ non habet) ἀνάροτον τὴν χώραν ἐᾶν

9 cf. Lev. 25, 4.

10 διατιμήσῃ Laur. pro τιμήσῃ

12 μήν Laur. pro μηνῶν

14 sq. δ' ἐκεῖνο confirmat Laur. Mang. malebat δι' ἐκεῖνο.

15 παντάπασιν Laur. pro πάντα φησὶν

16 ῥᾳδίως: Laur. ῥάως

17 καινῷ ante καὶ Laur. om. Ibidem ἀθυμήσῃς Laur. pro ἀθυμῇς. Male idem ει pro εἰσί.

18 ὥστ' Laur. pro ὡς. Idem vero ἀφορίας pro ἀπορίας

σχούσης στενάζουσι καὶ κατηφοῦσιν οὐδὲν ἧττον ἢ εἰ πᾶσαν ἀφῃρέθησαν τὴν οὐσίαν. ἀλλὰ τῶν Μωσέως ὁμιλητῶν ὅσοι φοιτηταὶ γνήσιοι, καλοῖσ ἐνασκούμενοι νομίμοισ ἐκ πρώτησ ἡλικίασ, ἐθίζονται τὰσ ἐνδείασ εὐμαρῶσ ὑπομένειν διὰ τοῦ καὶ τὴν ἀρετῶσαν χώραν ἐᾶν ἀργήν, ἅμα καὶ μεγαλοφροσύνην ἀναδιδασκόμενοι, καὶ τὰσ ὁμολογουμένασ ὠφελείασ μόνον οὐκ ἐκ τῶν χειρῶν ἑκουσίωσ μεθιέναι. τρίτον κἀκεῖνο αἰνίττεσθαί μοι δοκεῖ, τὸ μηδενὶ προσήκειν τὸ παράπαν ἀνθρώπουσ ἄχθει βαρύνειν καὶ πιέζειν. εἰ γὰρ τοῖσ μέρεσι τῆσ γῆσ, ἃ μήτε ἡδονῆσ μήτε ἀλγηδόνοσ πέφυκε κοινωνεῖν, μεταδοτέον ἀναπαύλησ, πῶσ οὐχὶ μᾶλλον ἀνθρώποισ, οἷσ οὐ μόνον αἴσθησισ πρόσεστιν ἡ κοινὴ καὶ τῶν ἀλόγων ζώων, ἀλλὰ καὶ λογισμὸσ ἐξαίρετοσ, ᾧ τὰ ἐκ πόνων καὶ καμάτων ὀδυνηρὰ τρανοτέραισ φαντασίαισ ἐντυποῦνται; παύσασθε οὖν, οἱ λεγόμενοι δεσπόται, τῶν ἐπὶ δούλοισ σφοδρῶν καὶ δυσυπομονήτων ἐπιταγμάτων, ἃ καὶ τὰ σώματα κατακλᾷ βιαζόμενα καὶ τὰσ ψυχὰσ πρὸ τῶν σώματων ἀπαγορεύειν ἀναγκάζει. φθόνοσ γὰρ οὐδεὶσ προστάττειν τὰ μέτρια, δι᾽ ὧν καὶ ὑμεῖσ τῆσ προσηκούσησ ὑπηρεσίασ ἀπολαύσετε, καὶ οἱ θεράποντεσ εὐκόλωσ τὰ κελευσθέντα δράσουσι καὶ τὰσ διακονίασ οὐ πρὸσ ὀλίγον, ἅτε προκαμόντεσ· καί, εἰ δεῖ τἀληθὲσ εἰπεῖν, ἐν τοῖσ πόνοισ προγηράσαντεσ ὑπομενοῦσιν, ἀλλὰ πρὸσ μήκιστον ἀθλητῶν τρόπον ἀνηβῶντεσ, οὐ τῶν εἰσ πολυσαρ-

1 στενάζουσι Laur. pro στένουσι. In eodem codice ex κατηφοῦσιν supra scripto ι factum est κατηφιοῦσιν (οῦ non mutato). Male Laur. ἦν εἰ pro ἢ εἰ.

2 Μωσέως: ita h. l. etiam Laur.

4 ἀρετῶσαν (cod. Hoesch. ἀρεστῶσαν) χώραν: Laur. om. χώραν

5 ἀναδιδασκόμενοι confirmat Laur. in margine; in textu habet ἐκδιδασκ.

6 ὠφελείασ Laur. pro προσόδουσ. Ibidem ἑκουσίωσ Laur. pro ἑκουσίῳ γνώμῃ. Pro μεθιέναι idem μεθίενται

9 μήτε - μήτε Laur. pro μήθ᾽ et μήτ᾽

11 ἀλόγων: Laur. ἄλλων. Aliter supra.

12 ἐντυποῦνται Laur. pro ἐντυποῦται. Idem paullo post κατακλᾶν

17 εὐκόλωσ Laur. pro εὐφόρωσ. Nec vero ex eodem ἀπολαύσητε et δράσωσι recipienda videbantur, nec magis προκάμνοντεσ.

19 ἐν τ. πόνοισ Laur. Edd. ἐν om. Idem ὑπομενοῦσιν pro ὑπομένουσιν.

20 ἀνηβῶντεσ: Laur. ἀμείβοντεσ

κίαν πιαινομένων, ἀλλ' οἷσ ἔθοσ ἐγγυμνάζεσθαι διὰ ξηρῶν ἱδρώτων πρὸσ τὴν τῶν περὶ τὸν βίον ἀναγκαίων καὶ χρησίμων κτῆσιν. παυσάσθωσαν καὶ οἱ τῶν πόλεων ἡγεμόνεσ φόροισ καὶ δασμοῖσ συνεχέσι καὶ μεγάλοισ αὐτὰσ ἐκτραχηλίζοντεσ, οἳ τὰ μὲν ἴδια ταμεῖα πληροῦσιν ἅμα τοῖσ χρήμασι καὶ τὰσ ἀνελευθέρουσ κακίας τὰσ τὸν σύμπαντα βίον αὐτῶν ῥυπαινούσασ θησαυροφυλακοῦσιν. ἀνηλεεστάτουσ γὰρ καὶ γέμοντασ ἀπανθρωπίασ τοὺσ τῶν φόρων ἐκλογεῖσ ἐπίτηδεσ αἱροῦνται, τὰσ πρὸσ πλεονεξίαν ἀφορμὰσ αὐτοῖσ ἐνδιδόντεσ, οἱ δὲ τῇ φυσικῇ σκαιότητι προσειληφότεσ καὶ τὴν ἐκ προσταγμάτων δεσποτικῶν ἐκεχειρίαν, καὶ πάντα ὑπὲρ ἀρεσκείασ τῆσ ἐκείνων ἐγνωκότεσ πράττειν, οὐδὲν παραλείπουσι τῶν χαλεπωτάτων, ἐπιείκειαν καὶ ἡμερότητα μηδ' ὄναρ ἰδόντεσ. τοιγάρτοι πάντα συγχέουσι καὶ συμφύρουσιν ἀργυρολογοῦντεσ, ὡσ μὴ μόνον ἐκ τῶν οὐσιῶν ἀναπράττειν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν σωμάτων, ὕβρεσιν, αἰκίαισ, πρὸσ ἀποτομίαν κεκαινουργημέναισ βασάνοισ. ἤδη δέ τινασ ἀκούω μηδὲ νεκρῶν ἀποσχέσθαι δι' ἀγριότητα καὶ παρηλλαγμένην λύτταν, οἳ ἐπὶ τοσοῦτον ἐθηριώθησαν, ὡσ καὶ τύπτειν ὑστριχίσι τολμᾶν τοὺσ τεθνεῶτασ. καὶ ἐπειδή τισ τῆσ ἄγαν ὠμότητοσ κατεμέμφετο, εἰ μηδ' ὁ θάνατοσ ἡ κακῶν ἁπάντων ἀπαλλαγὴ καὶ ὡσ ἀληθῶσ τελευτὴ περιποιήσει τοῖσ ἐκποδὼν τὸ ἀνύβριστον, ἀλλ' ἀντὶ ταφῆσ καὶ τῶν νομιζομένων αἰκίασ ὑπομένουσιν, ἀπολογίᾳ χείρονι κατηγορίασ ἐχρῶντο, φάσκοντεσ προπηλακίζειν τοὺσ τεθνεῶτασ, οὐχ ὑπὲρ τοῦ κωφὴν καὶ ἀναίσθητον κόνιν ὑβρίζειν, ἀνωφε-

2 περὶ τὸν βίον Laur. Edd. τὸν om.

4 ταμεῖα: Laur. μέτρα

5 ἅμα τ. χρήμ. Laur. om. Ibidem κακίασ τὰσ pro κακίασ καὶ, quod in edd. est, reponendum iudicavimus.

6 θησαυροφυλακοῦσιν Laur. Edd. -κοῦντεσ

9 ἐκ προσταγμάτων et v. 10 πάντα Laur. pro ἐξ ἐπιταγμάτων et πάνθ'

12 συγχέουσι καὶ συμφύρουσιν Laur. pro φύρουσι καὶ συγχέουσι.

16 ἐθηριώθησαν: Laur. ἐθεωρήθησαν

17 ὑστριχίσι Laur. pro ὕστριξι

19 περιποιήσει τοῖσ ἐκποδὼν Laur. pro περιποιήσαιθ' οἷσ (Mang. coniecit περιποιήσαιτο τοῖσ) ἐκποδ.

λὲσ γάρ, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τοῦ τοὺσ ἢ κατὰ γένοσ ἢ καθ᾽ ἑταιρίαν προσήκοντασ εἰσ οἶκτον ἀγαγεῖν καὶ προκαλέσασθαι λύτρα καταθέσθαι τῶν σωμάτων, ὑστάτην ἀπονείμαντασ χάριν.

Εἶτα, ὦ φαυλότατοι πάντων ἀνθρώπων, εἴποιμ᾽ ἂν αὐτοῖσ, ἃ διδάσκετε οὐ προεμάθετε; ἢ προκαλεῖσθαι μὲν εἰσ ἔλεον ἑτέρουσ εἰ καὶ δι᾽ ὠμοτάτων ἔργων οἴδατε, τὰ δὲ χρηστὰ καὶ φιλάνθρωπα πάντα τῆσ ἑαυτῶν ψυχῆσ ἐκτέτμησθε; καὶ ταῦτα μὴ ἀποροῦντεσ ἀγαθῶν ὑφηγητῶν καὶ μάλιστα τῶν ἡμετέρων νόμων, οἳ καὶ τὴν γῆν μεθῆσαν φόρων τῶν ἐτησίων, ἄνεσιν καὶ ἀνάπαυλαν αὐτῇ παρασχόντεσ; αὕτη δέ, καίτοι δοκοῦσα ἄψυχοσ εἶναι, πρὸσ ἀμοιβὴν ηὐτρέπισται καὶ χάριτοσ ἀντίδοσιν, ἣν ἔλαβε δωρεὰν ἀντεκτίνειν ἐπειγομένη· τυχοῦσα γὰρ ἀδείασ ἔτει ἑβδόμῳ καὶ μὴ πονηθεῖσα, σύμπαντα δὲ τὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ κύκλον ἐλευθεριάσασα, τῷ μετὰ ταῦτα διπλασίουσ, ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ πολυπλασίουσ ὑπὲρ ἐλευθερίασ ἤνεγκε καρπούσ. τὸ παραπλήσιον μέντοι καὶ τοὺσ ἀλείπτασ ἰδεῖν ἔστι δρῶντασ ἐπὶ τῶν ἀθλητῶν. ὅταν γὰρ αὐτοὺσ συγκροτήσωσιν ἐπαλλήλοισ καὶ συνεχέσι γυμνασίαισ, πρὶν εἰσ ἄκρον καμεῖν, ἀνακτῶνται, παρέχοντεσ ἀνέσεισ οὐ μόνον τῶν ἐν ἀθλήσει πόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸσ ἐδωδὴν καὶ πόσιν, τὸ

---

1 ἢ κατὰ γένοσ: Laur. ἢ om. Versu 2 codex Hoesch. προσκαλέσασθαι

4 εἶτα et διδάσκετε Laur. pro εἶτ᾽ et διδάσκετ᾽. Ibidem αὐτοῖσ: Laur. αὐτούσ

5 προκαλεῖσθαι et εἰ καὶ δι᾽ ὠμοτάτων: Laur. προκαλεῖσθε et καὶ δικαιώματα τῶν

6 sq. πάντα τῆσ ἑαυτῶν ψυχ. Laur. Edd. τῆσ αὐτ. ψυχ. omisso πάντα.

8 ἡμετέρων: Laur. ὑμετέρων. Ibidem μεθῆσαν Laur., codex Hoeschelii μεθεῖσαν, edd. μεθίεσαν. Ferri potest μεθῆσαν, cuius formae exempla innotuerunt, nisi μεθῆκαν mavis reponere.

9 φόρων Laur. pro ἀπὸ φόρτων

11 ἀντεκτίνειν: Laur. ἀντεκτίννειν. Vide supra.

12 ἔτει ἑβδόμῳ Laur. Edd. ἔτ. τῷ ἑβδ.

13 ἐλευθεριάσασα Laur. pro ἀπελευθ.

14 ὑπὲρ ἐλευθερίασ Laur. Edd. ὑπὲρ (Mang. corrigendum esse vidit ὑπ᾽) εὐφορίασ

15 ἰδεῖν ἔστι Laur. pro ἔστιν ἰδεῖν. Pro ἀθλητ. Laur. ἀσκητῶν

17 ἄκρον Laur. (idem antea γυμνασίοισ) pro ἅπαν

σκληροδίαιτον χαλῶντεσ εἴσ τε ψυχῆσ εὐθυμίαν καὶ εὐπάθειαν σώματοσ. καὶ οὐ δήπου διδάσκαλοι ῥαθυμίασ καὶ τρυφῆσ εἰσίν, οἷσ ἐπάγγελμα τὸ πρὸσ πόνουσ ἀλείφειν, ἀλλὰ μεθόδῳ καὶ τέχνῃ προσποιοῦσιν ἰσχὺν κραταιοτέραν ἰσχύϊ καὶ δυνάμεισ σθεναρωτέρασ δυνάμεσι, τὴν ῥώμην ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει καθάπερ ἁρμονίαν συναύξοντεσ. ἔμαθον δὲ παρὰ τῆσ πανσόφου ταῦτα φύσεωσ, ἥτισ τὸ ἐπίπονον καὶ καματηρὸν τοῦ γένουσ ἡμῶν ἐπισταμένη διένειμε τὸν χρόνον εἰσ ἡμέραν τε καὶ νύκτα, τῇ μὲν ἐγρήγορσιν, νυκτὶ δ' ὕπνον παρασχοῦσα. φροντὶσ γὰρ αὐτὴν οἷα μητέρα κηδεμονικωτάτην εἰσῆλθε τοῦ μὴ τὰ ἔγγονα ἀποτρύχεσθαι. μεθ' ἡμέραν γὰρ τὰ σώματα διανίστησι καὶ πρὸσ τὰσ τοῦ βίου χρήσεισ καὶ ὑπηρεσίασ ἁπάσασ ἐγείρει, κεντρίζουσα τοὺσ ἀργῷ καὶ ἁβροδιαίτῳ βίῳ σχολάζειν ἐθιζομένουσ· νύκτωρ δὲ καθάπερ ἐν πολέμῳ τὸ ἀνακλητικὸν ὑποσημήνασα πρὸσ ἀνάπαυλαν καλεῖ καὶ τὴν τῶν σωμάτων ἐπιμέλειαν. οἱ δ' ἀποθέμενοι πολὺ βάροσ πραγματειῶν, ὅσον ἕωθεν εἰσ ἑσπέραν ἦσαν ἐπηχθισμένοι, καὶ ἐπανελθόντεσ οἴκαδε πρὸσ ἡσυχίαν τρέπονται, καὶ καταδαρθέντεσ ὕπνῳ βαθεῖ τὸν μεθημερινὸν πόνον ἐκνοσηλεύονται, καὶ πάλιν νεαλεῖσ καὶ ἀκμῆται γενόμενοι σπεύδουσιν ἕκαστοι πρὸσ τὰ οἰκεῖα καὶ συνήθη. τὸν δολιχὸν τοῦτον ἡ φύσισ διά τε ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεωσ ἀπένειμεν ἀνθρώποισ,

5 ἁρμονίαν Laur. pro ἁρμονίᾳ

8 τῇ μὲν ἐγρήγορσιν, νυκτὶ δ' Laur. Edd. τῇ μὲν ἐγρηγορεῖν, τῇ νυκτὶ δ'. Ibidem Laur. corrupte φρ. γὰρ αὐτῇ ἡμετέρα κηδεμονικωτάτη

9 τοῦ μὴ τὰ ἔγγ. Laur. pro τοῦ τὰ ἔγγ. μή. Quod sequitur ἀποτρύχεσθαι confirmat Laur., sed suprascriptum est ἀποτρίβεσθαι.

11 χρήσεισ Laur. pro χρείασ. Pro ἁπάσασ idem πάσασ. Ibidem κεντρίζουσα e coniectura scripsimus: Laur. κακίζουσα, Hoeschelius ἀναγκάζουσα.

12 ἀργῷ ex Laur. est pro ἀργίᾳ

13 ὑποσημήνασα Laur. pro ὑποσημάνασα

15 ἐπηχθισμένοι Laur. pro ἀπηχθ.

16 ὕπνῳ βαθεῖ: Laur. σὺν τῷ βάρει

17 ἐκνοσηλεύονται confirmat Laur. Apud Maug. vitiose exscriptum ἐκνοσιηλ., hinc Richt. ἐκνοσιλ. Ibidem ἀκμῆται Laur. pro ἀκμῆτεσ

18 ἕκαστοι Laur. pro ἕκαστοσ. Item τὰ οἰκεῖα pro τ' οἰκεῖα

19 post ἡ φύσισ Laur. add. δρόμον. διά τε Laur. pro διά θ'

ἵν' ἐν μέρει μὲν ἐνεργῶσιν, ἐν μέρει δ' ἀτρεμίζοντεσ ἑτοιμότερα καὶ εὐκινητότερα τὰ τοῦ σώματοσ ἴσχωσι μέρη.

Πρὸσ ἅπερ ἀπιδὼν ὁ τοὺσ νόμουσ ἡμῖν προφητεύσασ ἄνεσιν ἐκήρυξε τῇ χώρᾳ, δι' ἑξαετίασ γεωπόνουσ ἐπισχών. ἀλλὰ γὰρ οὐχ ἕνεκα ὧν εἶπον αὐτὸ μόνων τοῦτ' εἰσηγήσατο, ἀλλὰ καὶ τῆσ συνήθουσ φιλανθρωπίασ, ἣν ἅπαντι μέρει τῆσ νομοθεσίασ συνυφαίνειν ἀξιοῖ, τοῖσ ἐντυγχάνουσι ταῖσ ἱεραῖσ γραφαῖσ κοινωνικὰ καὶ χρηστὰ ἐνσφραγιζόμενοσ ἤθη. κελεύει γὰρ τῷ ἑβδόμῳ ἔτει μηδὲν συγκλείειν χωρίον, ἀλλὰ πάντας ἀμπελῶνασ καὶ ἐλαιῶνασ ἀναπεπταμένουσ ἐᾶν, καὶ τὰσ ἄλλασ κτήσεισ ὅσαι σπαρτῶν εἰσὶν ἢ δένδρων, ἵνα τοῖσ ἀπαυτοματισθεῖσι καρποῖσ οἱ πένητεσ ἀδεῶσ χρῆσθαι δύνωνται μᾶλλον ἢ οὐχ ἧττον τῶν κεκτημένων. ὅθεν τοῖσ μὲν δεσπόταισ οὐκ ἐφῆκεν ἐργάζεσθαι, στοχαζόμενοσ τοῦ μηδεμιᾶσ λύπησ αἴτιοσ αὐτοῖσ γενέσθαι ὡσ τὰ μὲν ἀναλώματα παρασχοῦσι, τὰσ δ' ἀντὶ τούτων προσόδουσ μὴ λαμβάνουσι· τοὺσ δ' ἀπόρουσ ὡσ ἰδίων ἀπολαύειν τότε γοῦν τῶν ἀλλοτρίων εἶναι δοκούντων ἠξίωσε, ταπεινοῦ σχήματοσ αὐτοὺσ ἀπαλλάττων καὶ τῶν ἐπὶ μεταίταισ ὀνειδῶν. ἆρ' οὐκ ἄξιον ἐρασθῆναι τῶν νόμων, οἳ τοσαύτησ γέμουσιν ἡμερότητοσ, δι' ἣν οἱ μὲν πλούσιοι διδάσκονται μεταδιδόναι καὶ κοινωνεῖν ὧν ἔχουσι, παρηγοροῦνται δ' οἱ πένητεσ, μὴ πάντοτε ταῖσ τῶν εὐπόρων οἰκίαισ ἐπιφοιτᾶν ἀναγκαζόμενοι πρὸσ ἐπανόρθωσιν ὧν ἐνδεεῖσ εἰσίν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ προσοδευόμενοι καθάπερ ἐξ ἰδίων κτημάτων τοὺσ ἀπαυτοματίζοντασ, ὡσ ἔφην, καρπούσ, χῆραι καὶ ὀρφανοὶ παῖδεσ καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν ἠμελημένων καὶ ἀφανῶν ἕνεκα τοῦ μὴ περιουσιάζειν, ταῖσ τοῦ θεοῦ δωρεαῖσ

5 ἕνεκα ὧν Laur. pro ἕνεχ' (cd. ἕνεκ') ὧν, et μόνων τοῦτ' pro μόνον ταῦτ'

8 cf. Lev. 25, 3 sqq.

9 ἀμπελ. καὶ ἐλαιῶν. Laur. pro ἐλ. καὶ ἀμπ.

14 sq. μὴ λαμβάνουσι (cod. -νωσι) Laur. pro οὐ λαμβ.

20 εὐπόρων Laur. pro ἀπόρων. Pro ἐπιφοιτᾶν idem φοιτᾶν.

21 ἀλλ' ἔστιν ὅτε: Laur. om. ἀλλ', quapropter ἔστι δ' ὅτε scribi possit.

23 καὶ ὅσοι Laur. pro ὅσοι apud Hoesch. Mang. de suo edidit ὅσοι τε. Pro ἄλλοι τῶν minus recte Laur. τῶν ἄλλων

24 ταῖσ τοῦ θεοῦ Laur. Edd. τότε περιουσιάζουσι ταῖσ τ. θε.

ἐξαπιναίωσ πεπλουτηκότεσ, ὃσ αὐτοὺσ πρὸσ κοινωνίαν ἐκάλεσε τῶν κτητόρων ἐν τῷ τῆσ ἱερᾶσ ἑβδόμησ ἀριθμῷ. καὶ ὅσοι μέντοι κτηνοτροφοῦσι, μετ' ἀδείασ ἐπὶ χλοηφαγίασ τὰ οἰκεῖα θρέμματα ἄγουσιν, ἐκλεγόμενοι πεδία εὔχορτα καὶ ἐπιτηδειότατα ἐμβόσκεσθαι, καταχρώμενοι τῇ τῆσ ἐκεχειρίασ ἀδείᾳ. καὶ φθόνοσ οὐδεὶσ ἐκ τῶν δεσποτῶν ἀπαντᾷ, ἅτε παλαιοτάτῳ ἔθει κεκρατημένων, ὃ σύντροφον ἐκ μακρῶν χρόνων γενόμενον εἰσ φύσιν ἐκνενίκηκεν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ.

Ἀρχὴν ταύτην βαλλόμενοσ ὡσπερεί τινα θεμέλιον ἐπιεικείασ καὶ φιλανθρωπίασ, ἑπτὰ ἑβδομάδασ ἐτῶν συνθεὶσ τὸ πεντηκοστὸν ὅλον ἀπέφηνεν ἱερόν, ἐξαίρετα καὶ πάντα διαφερόντωσ καλὰ νομοθετήσασ ἐπ' αὐτῷ παρὰ τὰ κοινωνίαν ἔχοντα. πρῶτον μὲν τόδε. τὰσ ἀλλοτριωθείσασ κτήσεισ οἴεται δεῖν ἀποδίδοσθαι τοῖσ ἐξ ἀρχῆσ κυρίοισ, ἵν' αἱ κληρουχίαι τοῖσ γένεσι διαφυλάττωνται καὶ μηδεὶσ τῶν λῆξιν εἰληχότων εἰσ ἅπαν στερῆται τῆσ δωρεᾶσ.

ΠΕΡΙ ΠΡΑΣΕΩΣ ΧΩΡΙΩΝ.

Ἐπειδὴ καιροὶ πολλάκισ προσπίπτουσιν ἀβούλητοι, δι' οὓσ ἀναγκάζονταί τινεσ πιπράσκειν τὰ ἴδια, καὶ τῆσ ἐν δέοντι χρείασ τούτων προὐνόησε καὶ τοὺσ ὠνουμένουσ ἐκώλυσεν ἀπατᾶσθαι, τοῖσ

1 ἐξαπιναίωσ confirmat Laur. Mang. per errorem ἐναπιναίωσ, idque repetiit Richt. Ibidem Laur. ὡσ pro ὃσ. Postea cod. Hoesch. θρέμματ' et πεδί'.

5 τῇ τῆσ Laur. Edd. om. τῇ. Ibidem ἐκ τ. δεσπ. ἀπαντᾷ ἅτε: Laur. ἀπαντᾷ ταῖσ ἐκ τ. δεσποτῶν. Postea Laur. ἔθει, Hoesch. codex ἔθνει

10 ὡσπερεί τινα θεμ. Laur. pro ὥσπερ θεμ. τινα

11 συνθεὶσ: Laur. συνήθεισ. Pro τὸ vero quod sequitur miro errore ab Hoeschelio, Mang., Richt. et in ed. Tauchn. τὸν (ex codice) editum est.

13 ἐπ' αὐτῷ: Laur. ἐπ' αὐτῶν. Ibidem ἀλλοτριωθείσασ: corrupte Laur. ἀλλοτριώσεισ ἃσ

15 εἰληχότων Laur. pro εἰληφότων. At ipse cod. Hoesch. εἰληχότ.

16 στερῆται: Laur. στερεῖται

19 πολλάκ. προσπίπτουσιν Laur. pro συμπίπτουσι πολλ.

20 sq. χρείασ τούτων προὐνόησε Laur. pro τούτ. χρεί. προὐνόησε

μὲν πιπράσκειν ἐφείσ, τοὺσ δ' ἐφ' οἷσ ὠνήσονται μάλα σαφῶσ ἀναδιδάξασ. μὴ γὰρ δίδοτε, φησί, τὰσ ἐπὶ πανκτησίᾳ τιμάσ, ἀλλὰ τὰσ πρὸσ ἐνιαυτῶν ὡρισμένον ἀριθμόν, οἵ ἐντόσ εἰσι πεντηκονταετίασ. οὐ γὰρ κτημάτων αἱ πράσεισ, ἀλλὰ καρπῶν ὀφείλουσιν εἶναι, διὰ δύο τἀναγκαιότατα· ἓν μὲν ὅτι σύμπασα ἡ χώρα κτῆμα κεκλήρωται θεοῦ, τῶν δὲ θεοῦ κτημάτων οὐχ ὅσιον ἄλλουσ ἐπιγράφεσθαι δεσπότασ· ἕτερον δέ, λῆξισ ἀπονενέμηται ἑκάστῳ τῶν κληρούχων, ἧσ στερεῖσθαι τὸν λαχόντα οὐκ ἐδικαίωσεν ὁ νόμοσ. τὸν μὲν οὖν ἐντὸσ τῆσ πεντηκονταετίασ δυνάμενον ἀναλαβεῖν τὰ οἰκεῖα ἤ τινα τῶν ἐγγυτάτω γένουσ ἀγχιστέων προκαλεῖται πάσῃ μηχανῇ κατατίθεσθαι ἣν ἔλαβε τιμήν, καὶ μὴ τῷ πριαμένῳ, καθ' ὃν ἔδει καιρὸν ὠφελήσαντι, ζημίασ αἴτιον γενέσθαι. τῷ δὲ ἀπόρωσ ἔχοντι συνεπάθησε καὶ μετέδωκεν ἐλέου, τὴν ἀρχαίαν δωρησάμενοσ αὖθισ περιουσίαν, δίχα τῶν κατ' εὐχὴν ἀφιερωθέντων ἀγρῶν ἐν τῇ τάξει τῶν ἀναθημάτων. ἀνάθημα γὰρ οὐχ ὅσιον ἀκυροῦσθαι χρόνῳ· διὸ προστέτακται, τὴν ἀξίαν τιμὴν τούτων ἐκλέγειν μηδὲν καταχαρισαμένουσ τῷ ποιήσαντι τὸ ἀνάθημα.

---

1 ἐφείσ Laur. pro ἐφιείσ

2 ἐπὶ πανκτησίᾳ Laur. Hoesch. ἐ. ἀκτησίᾳ, Maug. correxit ἐ. ἀεικτησίᾳ. At ipse cod. Hoesch. ἐπεπανκτ. (sic). Ibidem ἀλλὰ τὰσ Laur., edd. τὰσ om.

4 αἱ πράσεισ: Laur. om. αἱ

5 sq. κτῆμα κεκλήρωται θεοῦ Laur. pro θεοῦ (Maug. omisit, sed supplendum censuit; at iam Hoesch. ex codice suo ediderat) κτῆμα κέκληται

7 ἑκάστῳ confirmat Laur. Codex Hoesch. ἑκάστου. Idem λαχόντ'.

9 ἐγγυτάτω: Laur. ἐγγυτάτων. Versu 10 vero recte Laur. προκαλεῖται pro προσκαλεῖται.

10 κατατίθεσθαι et ἔδει Laur. pro κατατιθέναι et ἐδεῖτο

13 ἐλέου Laur. pro ἐλέουσ. Antea cod. Hoesch. τῷ δ' εὐπόρωσ

14 ἀφιερωθέντων Laur. pro ἀνιερωθ. Ibidem ἀναθημάτων. ἀνάθημα Laur. pro ἀνεθεμάτων. ἀνάθεμα. Subsequitur δ' in utroque codice. Sed in Laur. praecedit ἐν γὰρ τῇ τάξει: quo loco quum γὰρ ineptum sit, aptissimum vero post ἀνάθημα, in hunc locum, a quo aberrasse videtur, pro δ' transposuimus.

16 τούτων: Laur. τούτω. Ex eodem καταχαρισαμένουσ et ποιήσαντι pro καταχαριζομένουσ (cod. -νου) et ποιησαμένῳ dedimus.

ΠΕΡΙ ΠΡΑΣΕΩΣ ΟΙΚΙΑΣ ΕΞΩ ΤΕΙΧΩΝ.

Ταῦτα μὲν ἐπὶ ταῖσ τῆσ χώρασ διανομαῖσ καὶ κληρουχίαισ διατέτακται· ἕτερα δ' ἐπὶ ταῖσ οἰκίαισ. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτων αἱ μὲν κατὰ πόλεισ ἐντὸσ τειχῶν εἰσίν, αἱ δ' ἐν ἀγρῷ ἔξω τείχουσ ἐπαύλεισ, τὰσ μὲν ἐν τοῖσ χωρίοισ ἐπέτρεψεν ὁ νόμοσ αἰεὶ λυτροῦσθαι, τὰσ δὲ μὴ λυτρωθείσασ ἄχρι τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτουσ ἀποδίδοσθαι προῖκα τοῖσ πάλαι κυρίοισ, καθάπερ καὶ τὰ κτήματα· μοῖρα γὰρ αἱ ἐπαύλεισ κτημάτων. ὅσαι δὲ τειχῶν ἐντόσ εἰσι, μέχρι μὲν ἐνιαυτοῦ τὴν ἀναπομπὴν ἐπὶ τοὺσ πεπρακότασ ἔχουσι· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰσ ἅπαν τοῖσ ἐωνησαμένοισ βεβαιοῦνται, μηδὲν τῆσ τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτουσ ἐκεχειρίασ βλαπτούσησ τοὺσ πριαμένουσ. αἴτιον δὲ τὸ βούλεσθαι καὶ ἐπηλύταισ ἱδρύσεωσ τῆσ ἐνταῦθα βεβαίου παρασχεῖν ἀφορμήν. ἐπειδὴ γὰρ μετουσίαν γῆσ οὐκ ἔχουσιν, ἅτε μὴ καταριθμηθέντεσ ἐν ταῖσ κληρουχίαισ, οἰκιῶν αὐτοῖσ κτῆσιν ὁ νόμοσ ἀπένειμε, φροντίσασ τοῦ μὴ μετανάστασ γενέσθαι τοὺσ τῶν νόμων ἱκέτασ καὶ πρόσφυγασ. αἱ γὰρ πόλεισ, ὅτε ἐκληροδοτεῖτο ἡ χώρα, κατὰ φυλὰσ οὐ διενεμήθησαν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἦσαν συνῳκοδομημέναι, κατὰ τὰσ ἐν ἀγροῖσ ἐπαύλεισ τῶν οἰκητόρων ποιουμένων τὰσ διατριβάσ· ἐξ ὧν ὕστερον ἀναστάντεσ καὶ συνελθόντεσ, ἐπίδοσιν κοινωνίασ καὶ φιλανθρωπίασ, ὥσπερ εἰκόσ, ἐν χρόνῳ μακρῷ λαμβανούσησ, οἰκίασ ἐν ταὐτῷ καὶ πόλεισ ἐδείμαντο, ὧν καὶ ἐπηλύταισ, καθάπερ εἶπον, μετέ-

---

3 τῆσ χώρασ: Laur. ἐν ταῖσ χώραισ

4 cf. Lev. 25, 29 sqq.

4 ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτων: Laur. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τούτων

5 ἐντὸσ τειχῶν Laur. pro τειχ. ἐντ. Ex utroque αἰεὶ pro ἀεί

8 sq. αἱ ἐπαύλεισ Laur., edd. om. αἱ

10 ἀναπομπὴν Laur. pro ἀποπομπὴν. Idem ἐωνησαμένοισ pro ὠνησ., et μηδὲν τῆσ τοῦ pro μηδὲν δὲ (sed cod. τῆσ add.) τοῦ

12 sq. τὸ βούλεσθαι Laur. pro τοῦ βουλ. Idem ἐπηλύταισ (cod. -τασ) ἱδρύσεωσ τῆσ ἐνταῦθα pro ἐπηλ. ἱδρύσ. τοῖσ ἐνταυθοῖ

17 ὅτε Laur., edd. ὅτ'. Idem συνῳκοδομημέναι, quod iam edi consuevit, pro συνοικοδομημέναι, quod est in codice Hoeschelii.

22 ἐπηλύταισ Laur. pro ἐπηλύται

δοσαν, ἵνα μὴ πάντων ἀποροῖεν κατὰ τῶν ἐν ἀγροῖσ καὶ τῶν κατὰ πόλεισ.

ΔΙΑΤΙ ΙΕΡΕΩΣ ΟΙΚΙΑΣ ΕΝ ΠΟΛΕΙ ΠΡΑΘΕΙΣΑΣ ΕΙΣ ΑΠΑΝ ΕΦΗΚΕ ΛΥΤΡΟΥΣΘΑΙ.

Περὶ δὲ τῆσ ἱερωμένησ φυλῆσ τάδε νομοθετεῖται. γῆσ ἀποτομὴν οὐκ ἀπένειμε τοῖσ νεωκόροισ ὁ νόμοσ, ὑπολαβὼν αὐτάρκη πρόσοδον εἶναι τούτοισ τὰσ ἀπαρχάσ. η΄ δὲ καὶ μ΄ πόλεισ ἀπεκλήρωσεν εἰσ οἴκησιν καὶ δισχιλίουσ ἑκάστῃ πήχεισ προάστειον ἐν κύκλῳ. τὰσ οὖν ἐν ταύταισ οἰκίασ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ταῖσ ἄλλαισ, ὅσαι εἴσω τειχῶν τυγχάνουσιν, ἐβεβαίωσε τοῖσ πριαμένοισ, ἐντὸσ ἐνιαυτοῦ τῶν ἀποδεδομένων κομίσασθαι μὴ δυναμένων, ἀλλ' εἰσ ἅπαν ἐφῆκεν αὐτὰσ λυτροῦσθαι, καθάπερ καὶ τοῖσ ἀπὸ τοῦ ἔθνουσ τὰσ ἐπαύλεισ αἷσ ἰσοδυναμοῦσιν· ἐπειδὴ μόνασ ἐκ τοσαύτησ χώρασ διεκληρώσαντο τὰσ οἰκίασ, ὧν οὐκ ᾤετο δεῖν στερεῖσθαι τοὺσ λαβόντασ, καθάπερ οὐδὲ τοὺσ κληρούχουσ τῶν ἐπαύλεων. οἰκιῶν μὲν δὴ πέρι τοσαῦτα.

ΠΕΡΙ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΟΝΤΩΝ ΟΜΟΕΘΝΩΝ.

Τὰ δὲ πρὸσ χρεώστασ δανειστῶν καὶ πρὸσ θεράποντασ δεσποτῶν ὅμοια τοῖσ πρόσθεν νενομοθέτηται, ὅπωσ οἱ μὲν δανεισταὶ μὴ ἐκλέγωσι τόκουσ παρὰ τῶν ὁμοεθνῶν, ἀλλ' ὅσον προήκαντο μόνον

---

4 Hic titulus in codice per errorem manifestum capiti quod sequitur adscriptus est.

8 η΄ δὲ καὶ μ΄ Laur., edd. ὀκτὼ δ. κ. τεσσαράκοντα

9 cf. Num. 35, 5 sq.

10 οἰκίασ: cod. Hoesch. οἰκίαισ. Ibidem εἴσω τειχῶν Laur. pro τειχ. εἴσω et ἀποδεδομένων pro ἀποδιδομ.

13 καὶ τοῖσ ἀπὸ Laur. pro καὶ τὰσ ἀπὸ, quod omnes repetierunt. Ibidem αἷσ: Laur. καὶ

14 ἐκτὸσ αὐτῆσ Laur. pro ἐκ τοσαύτησ

15 λαβόντασ Laur. pro λαμβάνοντασ

18 Titulus capiti quod praecedit appositus est. Cf. v. 4.

21 νενομοθέτηται: Laur. νομοθετεῖται

ἄσμενοι κομίζωνται, εἰ δὲ δεσπόται τοῖσ ἀργυρωνήτοισ μὴ ὡσ φύσει δούλοισ ἀλλ' ὡσ μισθωτοῖσ προσφέρωνται, παρέχοντεσ ἄδειαν ἐλευθερίασ, εὐθὺσ μὲν τοῖσ ὑπὲρ αὐτῶν λύτρα κατατιθέναι δυναμένοισ, αὖθισ δὲ τοῖσ ἀπόροισ, ἢ ὅταν ἐπιγένηται ὁ ἀπ' ἀρχῆσ δουλείασ ἕβδομοσ ἐνιαυτὸσ ἢ ὅταν ὁ πεντηκοστόσ, κἂν πρὸ μιᾶσ ἡμέρασ τύχῃ τισ εἰσ δουλείαν ὑπαχθείσ. ἄφεσισ γὰρ ὁ χρόνοσ ἐκεῖνοσ ἔστι τε καὶ νενόμισται, πάντων ἐπὶ τὰσ ἀρχαίασ διαυλοδρομούντων καὶ ἀνακαμπτόντων εὐπραγίασ. ἐπιτρέπει δ' ἐκ τῶν μὴ ὁμοφύλων [οἵτινεσ ἐξ ἑτέρων ἐθνῶν εἰσίν] οἰκέτασ κτᾶσθαι, βουλόμενοσ πρῶτον μὲν διαφορὰν οἰκείων τε καὶ ἀλλοτρίων εἶναι, ἔπειτα δὲ μὴ κατὰ τὸ παντελὲσ ἀναγκαιότατον κτῆμα θεράποντασ ἀνεῖρξαι τῆσ αὐτοῦ πολιτείασ· μυρία γὰρ τῶν ἐν τῷ βίῳ πραγμάτων ποθεῖ τὰσ ἐκ δούλων ὑπηρεσίασ.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΩΝ ΔΙΑΔΟΧΩΝ.

Υἱοὶ κληρονόμοι γονέων ἔστωσαν, εἰ δὲ μὴ εἶεν, θυγατέρεσ. ὡσ γὰρ ἐν τῇ φύσει γυναικῶν ἄνδρεσ πρωτοστατοῦσι, κἀν ταῖσ συγγενείαισ ἐχέτωσαν προνομίαν, διαδεχόμενοι τὰσ οὐσίασ καὶ τὴν τῶν τετελευτηκότων τάξιν ἐκπληροῦντεσ, ἀνάγκησ νόμῳ κατασχεθέντεσ οὐδὲν θνητὸν γηγενὲσ ἀθανατίζοντι.

---

1 κομίζωνται Laur., Hoesch. κομίζονται Mang. ex errore typorum νομίζωντ.)

3 κατατιθέναι Laur. pro καταθεῖναι

4 ἐπιγένηται Laur. pro ἐπιγίνηται (ipse cod. ἐπιγένηται). Idem rectissime ὁ ἀπ' ἀρχῆσ pro ὁ τῆσ ἀπ' ἀρχῆσ

5 τύχῃ: Laur. τύχοι

6 ὁ χρόνοσ ἐκεῖνοσ Laur. Edd. ὁ χρόνοσ om. Paullo post Laur. τε om.

7 ἐπὶ τὰσ ἀρχαίασ et εὐπραγίασ Laur. pro ἐπὶ ταῖσ ἀρχαίαισ et εὐπραγίαισ

8 Verba, quae uncis circumdedimus, confirmata quidem codice Laurentiano, a Philone videntur aliena.

9 Male Laur. κτᾶσθαι βουλομένοισ· πρῶτον, item οἰκειότατον pro ἀναγκαιότατον

14 Caput 19. ineditum.

18 super νόμῳ in cod. notatur νόμον

19 ἀθανατίζοντι: codex ἀθανατίζον

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΩΝ ΑΠΟΛΕΙΦΘΕΙΣΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ.

Παρθένοι δὲ ἐὰν ἀπολειφθῶσιν ἀνέκδοτοι, προικὸσ ὑπὸ ζώντων ἔτι τῶν γονέων μὴ διωρισμένησ, ἰσομοιρείτωσαν τοῖσ ἄρρεσιν· ἐπιμελείσθω δ' ἡ προεστῶσα ἀρχὴ φυλακῆσ τε τῶν ἀπολειφθέντων καὶ αὐξήσεωσ καὶ τῶν εἰσ δίαιταν καὶ παιδείαν τὴν ἁρμόττουσαν κόραισ ἀναλωμάτων, καὶ ὁπότε γένοιτο ὡραία, καὶ γάμου τοῦ πρέποντοσ, ἀνδρῶν μὲν ἅπασι δοκίμων ἀριστίνδην ἐπικριθέντων. ἔστωσαν δ' οὗτοι μάλιστα μὲν συγγενεῖσ, εἰ δὲ μή, πάντωσ γοῦν δημόται καὶ φυλέται, χάριν τοῦ μὴ τοὺσ κλήρουσ τοὺσ προικιδίουσ ἐπιγαμίαισ ἀλλοτριοῦσθαι, μένειν δ' ἐν ταῖσ ἐξ ἀρχῆσ τεταγμέναισ κατὰ φυλὰσ λήξεσιν. ἐὰν δὲ γενεᾶσ ἔρημοσ ὢν τυγχάνῃ, παρίτωσαν ἐπὶ τὴν διαδοχὴν ἀδελφοὶ τῶν τετελευτηκότων· ἡ γὰρ μεθ' υἱοὺσ καὶ θυγατέρασ ἐν συγγενείαισ τάξισ ἀδελφῶν ἐστίν· εἰ δὲ ἀνάδελφόσ τισ εἴη τελευτῶν, θεῖοι πρὸσ πατρὸσ διαδεχέσθωσαν τὴν οὐσίαν, θείων δὲ μὴ ὄντων θεῖαι, τῶν ἄλλων οἰκείων καὶ συγγενῶν ἐγγυτέρω. σπάνισ δ' εἰ καταλάβῃ τὴν συγγένειαν ὥσ μηδένα τῶν ἀφ' αἵματοσ ἀπολειφθῆναι, ἡ φυλὴ κληρονόμοσ ἔστω· συγγένεια γάρ τίσ ἐστι καὶ ἡ φυλὴ κατὰ περιγραφὴν μείζονα καὶ τελειοτέραν. ἄξιον μέντοι τὸ διαπορηθὲν ὑπ' ἐνίων ἡσυχασθῆναι. διατί γάρ, φασί, πάντων συγγενῶν καὶ δημοτῶν καὶ φυλετῶν ἐπιμνησθεὶσ ὁ νόμοσ ἐν ταῖσ τῶν κλήρων διαδοχαῖσ γονεῖσ μόνουσ παρεσιώπησεν, οὓσ εἰκὸσ ἦν, ὥσπερ κληρονομοῦνται, κληρονομεῖν τὰ παιδίων; ὅτι, ὦ γενναῖε, θεῖοσ ὢν καὶ τὴν τῆσ φύσεωσ ἀκολουθίαν αἰεὶ σκοπῶν οὐδὲν ᾠήθη χρῆναι παλίμφημον εἰσηγεῖσθαι. γονέων μὲν γὰρ εὐχαί, ζῶντασ ἀπολιπεῖν οὓσ ἐγέννησαν, διαδεξαμένουσ ὄνομά τε αὐτῶν καὶ γένοσ καὶ οὐσίαν, ἐχθρῶν δὲ ἀμειλίκτων ἀραὶ τἀναντία, προαποθνήσκειν υἱοὺσ καὶ θυγατέρασ τῶν φυσάντων. ὅπωσ οὖν μηδὲν ἀνάρμοστον καὶ ἀσύμφωνον ἐν ἁρμονίᾳ καὶ συμφωνίᾳ, καθ' ἣν διοικεῖται σύμπασ ὁ κόσμοσ, διαγορεύῃ, παίδων μὲν ἀποθνησκόντων,

2 Caput 20. ineditum.

10 προικιδίουσ: in codice scriptum est πρὸσ ἰδίουσ

16 καταλάβῃ τὴν etc.: praestat, opinor, καταλάβοι τῆσ συγγενείασ.

γονέων δ' ἐπιβιούντων, ἀναγκαίωσ ἅμα καὶ πρεπόντωσ οὐ προσέταξε μητέρασ ἅμα καὶ πατέρασ τὰ υἱῶν καὶ θυγατέρων κληρονομεῖν, εἰδὼσ μὴ συνᾷδον τὸ πρᾶγμα βίῳ τε καὶ φύσει. φυλαξάμενοσ οὖν γυμνοῖσ ὀνόμασι καλέσαι γονεῖσ ἐπὶ παίδων τετελευτηκότων κλῆρον, ὑπὲρ τοῦ μὴ δοκεῖν ἀπευκτὴν ὠφέλειαν προσνέμων ὀνειδίζειν ἢ ὑπομιμνήσκειν πενθοῦσι κακοπραγιῶν, ἑτέρῳ τρόπῳ τὰσ οὐσίασ ἀπένειμεν αὐτοῖσ, βραχὺ παρηγόρημα μεγάλου κακοῦ. τίσ οὖν ὁ τρόποσ; ἀδελφὸν πατρὸσ γράφει κληρονόμον ἀδελφιδῶν, ἤπου διὰ τὸν πατέρα τὸν θεῖον γεραίρων, εἰ μή τισ οὕτωσ ἠλίθιόσ ἐστιν ὥσ ὑπολαμβάνειν ὅτι ἕτερον τιμῶν ἑτέρου χάριν ἀτιμοῦν ἐκεῖνον προαιρεῖται· μὴ καὶ τοὺσ τῶν φίλων γνωρίμουσ οἱ περιέποντεσ ἀμελεῖσ τῶν ἑτέρων εἰσίν, εἰ πάντων εὐνοϊκώτατοι κηδεμόνεσ τούτων ἐπὶ τιμῇ καὶ ἑτέρουσ ἀποδέχονται. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ὁ νόμοσ διὰ πατέρα καλέσασ ἀδελφὸν πατρὸσ ἐπὶ μετουσίαν κλήρου πολὺ πρότερον πατέρα καλεῖ, φωνῇ μὲν οὔ, διὰ τὰ λεχθέντα, γνωριμωτέρᾳ δὲ φωνῆσ δυνάμει τρανούσῃ τὸ βούλημα τοῦ νομοθέτου.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΠΡΩΤΟΤΟΚΟΥ ΥΙΟΥ.

Παίδων ὁ πρεσβύτατοσ οὐκ ἰσομοιρεῖ τοῖσ μετ' αὐτόν, ἀλλὰ διπλασίων ἀξιοῦται, διότι τε ἀνὴρ καὶ γυνὴ πρότερον ὑπάρχοντεσ αὖθισ ἐγένοντο πατὴρ καὶ μήτηρ διὰ τὸν φύντα πρῶτον, καὶ ἐπειδὴ ὁ γενόμενοσ τούτοισ ἀνακαλεῖν ἤρξατο τοῖσ ὀνόμασι τοὺσ σπείραντασ, καὶ τὸ ἀναγκαιότατον, ὅτι ὁ πρὸ τοῦ γενεᾶσ ἔρημοσ οἶκοσ εὔπαισ ἐγένετο πρὸσ τὴν τοῦ γένουσ τῶν ἀνθρώπων διανομήν, ἧσ σπορὰ μὲν γάμοσ, καρποὶ δὲ τέκνων γενέσεισ, ὧν ὁ πρεσβύτατοσ ἀρχή. διὰ ταύτην γ' οἶμαι τὴν αἰτίαν οἱ πρωτότοκοι τῶν μὲν ἄσπονδα εἰργασμένων ἐχθρῶν, ὡσ αἱ ἱεραὶ γραφαὶ δηλοῦσι, μιᾷ νυκτὶ πάντεσ ἡβηδὸν

---

8 γράφει: ita correximus. Codex γράφειν habet.

9 sq. ἕτερον τιμῶν: suprascriptum est ἑτέρῳ τιμὴν

11 sq. εἰ πάντων et κηδεμόνεσ τούτων: codex ἢ πάντων et κηδεμόνεσ τῶν

18 Caput 21. ineditum.

ἀνῃρέθησαν, τῶν δ' ἀπὸ τοῦ ἔθνους χαριστήριον ἀνετέθησαν θεῷ καθιερωθέντες. ἔδει γὰρ τοὺς μὲν βαρυτάτῳ καὶ ἀπαρηγορήτῳ πένθει βαρύναι φθορᾷ τῶν πρωτοστατούντων, γεραίρειν δὲ τὸν σωτῆρα θεὸν ἀπαρχαῖς, αἳ τὴν ἐν τέκνοις ἡγεμονίαν ἔλαχον. ἐπεὶ δ' εἰσί τινες οἳ μετὰ γάμον καὶ παιδοποιίαν ὀψὲ σωφροσύνην ἀπομαθόντες ἐξώκειλαν εἰς ἀκρασίαν καὶ ἐπιμανέντες γυναιξὶν ἑτέραις τὰς προτέρας ἐκάκωσαν καὶ τοῖς ἐξ ἐκείνων οὐκέθ' ὡς πατέρες ἀλλ' ὡς πατρωοὶ προσηνέχθησαν, ἀπομιμησάμενοι τὸ μητρυιῶν εἰς προγόνους δυσσεβές, καὶ ὅλως ἑαυτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἐξέδωκαν ταῖς δευτέραις καὶ παισὶ τοῖς τούτων, ἡδονῆς αἰσχίστου πάθους ἥττους γενόμενοι, χαλινὸν μὲν εἴ πως οἷόν τε ἦν ἐμβαλεῖν ταῖς ἐπιθυμίαις ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνασκιρτᾶν ἐπιπλέον οὐκ ἀπημέλησεν ὁ νόμος. ἐπεὶ δὲ μανίαν ἐξηγριωμένην οἴστρῳ χαλεπόν, μᾶλλον δ' ἀδύνατον ἰάσασθαι, τὸν μὲν ὡς ἀθεραπεύτῳ νόσῳ κατεσχημένον ἀπέλιπε, τὸν δ' ἐκ τῆς διὰ τοὺς νέους ἔρωτας κακωθείσης υἱὸν οὐχ ὑπερεῖδε, κελεύσας αὐτὸν λαμβάνειν διπλάσια τὰ ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς διανομῆς. αἴτια δὲ τούτου πολλά. πρῶτον μὲν γὰρ κολάζει τὸν ὑπαίτιον, ἀνάγκην ἐπιθεὶς αὐτῷ ποιεῖν εὖ ὃν κακῶς διατιθέναι προαιρεῖται, καὶ τῆς ἀγνώμονος γνώμης ἄκυρον ἀποφαίνει δι' ὧν ὠφελεῖ τὸν κινδυνεύσαντα πρὸς ἐκείνου ζημιωθῆναι, τάττων αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τοῦ γεγεννηκότος, ἣν ὁ φύσει πατὴρ ἐπὶ πρεσβυτάτου παιδὸς ἔλιπε. δεύτερον δὲ ἔλεον καὶ οἶκτον λαμβάνει τῶν ἠδικημένων, οὓς βαρυτάτης ἀνίας ἐπικουφίζει μετουσίᾳ χάριτος καὶ δωρεᾶς· οὐδὲν γὰρ ἧττον τοῦ κληρονομοῦντος υἱοῦ τὴν διπλασίαν μοῖραν εἰκὸς ἦν ἥδεσθαι τὴν μητέρα, φιλανθρωπίᾳ νόμου παρηγορηθεῖσαν, ὃς οὐκ εἴασεν αὐτήν τε καὶ

10 τοῖς τούτων: codex τῆς τούτων

12 ἀπημέλησεν: codex ἂν ἐμέλησεν

14 κατεσχημένον: in codice est κατισχημένον

19 sq. πρὸς ἐκείνου pro πρὸς ἐκεῖνο, quod in codice est, substituimus

22 sq. ἐπικουφίζει: codicis scriptura corrupta est. Litterae ἐπ.. αρρίζει apertae sunt, quid vero inter ἐπ et αρ scriptum sit dictu difficile. Fere est ιζ vel β.

25 φιλανθρωπίᾳ νόμου: in codice scriptum est φιλανθρωπίαν ὁμοῦ

γενεὰν εἰσάπαν ἐχθρῶν ἐλαττοῦσθαι. τρίτον δὲ βραβευτὴσ ὢν τῶν δικαίων ἀγαθὸσ ἐλογίσατο παρ' ἑαυτῷ ὅτι τοῖσ μὲν ἐκ τῆσ στεργομένησ ἐπεδαψιλεύσατο τὰσ χορηγίασ ὁ πατὴρ διὰ τὸν πόθον τῆσ γυναικόσ, τοὺσ δ' ἐκ τῆσ στυγηθείσησ οὐδενὸσ παντάπασιν ἠξίωσε διὰ τὸ τῆσ μητρὸσ ἔχθοσ, ὡσ ἐκείνουσ μὲν ἔτι ζῶντοσ προκεκληρονομηκέναι πλείω τῆσ ἰσομοιρίασ, τούτουσ δὲ κινδυνεῦσαι καὶ τελευτήσαντοσ ἁπάντων ἀφαιρεθῆναι τῶν πατρῴων. ἵν' οὖν ἐπανισώσῃ τὴν διανομὴν τοῖσ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γυναικῶν, ὥρισε διμοιρίαν τὰ πρεσβεῖα τῷ τῆσ ἀπηλλαγμένησ παιδί. τούτων μὲν δὴ ἅλισ.

ΕΟΡΤΗ ΝΟΥΜΗΝΙΑΣ ΚΑΤΑ ΣΕΛΗΝΗΝ.

Ἑπόμενοι δὲ τῇ τάξει τρίτον εἶδοσ ἀναγράφομεν ἑορτῆσ, ὃ σημανοῦμεν. ἔστι δὲ νουμηνία κατὰ σελήνην, χρόνοσ ὁ ἀπὸ συνόδου ἐπὶ σύνοδον, ὃν μαθηματικῶν παῖδεσ εὖ μάλα διηριθμήσαντο. τὴν δ' ἐν ἑορταῖσ ἔλαχε τάξιν νουμηνία διὰ πολλά. πρῶτον μὲν ὅτι ἀρχὴ μηνόσ, ἀρχὴ δὲ καὶ ἀριθμοῦ καὶ χρόνου τίμιον. ἔπειτα δ' ὅτι κατὰ ταύτην οὐδὲν ἀφώτιστον ἐν οὐρανῷ· συνόδῳ μὲν γὰρ ἂν ὑποδραμοῦσα ἥλιον σελήνη προσήμεροσ ἐζόφωται, νουμηνίᾳ δὲ πέφυκεν ἀναλάμπειν. τρίτον ὅτι τῷ ἐλάττονι καὶ ἀσθενεστέρῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὸ κρεῖττον καὶ δυνατώτερον ὠφελείασ ἀναγκαίασ μεταδίδωσι· νουμηνίᾳ γὰρ ἄρχεται ἥλιοσ φωτίζειν αἰσθητῷ φέγγει, σελήνη δὲ τὸ ἴδιον κάλλοσ ἀναφαίνει τοῖσ ὁρῶσι. τοῦτο δ' ἐναργήσ ἐστιν ὡσ ἔοικε διδασκαλία χρηστότητοσ καὶ φιλανθρωπίασ, ἵνα μηδέποτε τῶν ἰδίων ἀγα-

---

4 οὐδενὸσ παντάπασιν: codex οὐδ. ἢ παντάπ.

11 Capitis 22. paucissima iam antea edita erant.

12—15 ἑπόμενοι – διὰ πολλά: ex his iam edita haec erant: ἑπόμενοι δὲ τῇ τάξει τρίτην ἑορτὴν ἀναγράφομεν, τὴν κατὰ σελήνησ νουμηνίαν.

15 sq. πρῶτον – τίμιον: haec iam ab Hoesch. edita.

16—18 ἔπειτα δ' – ἀναλάμπειν: ex his editum erat: ἔπειτα δὲ ὅτι κατ' αὐτὴν οὐδὲν ἀφώτιστον ἐν οὐρανῷ.

17 μὲν γὰρ ἂν: ἂν vix recte scriptum est.

19—20 τρίτον – μεταδίδωσι: edd. τρίτον δὲ ὅτι – μεταδίδωσι.

20—2 νουμηνίᾳ – ἐλαύνωσι: edd. νουμηνίᾳ γὰρ ἄρχεται φωτίζειν αἰ-

θῶν ἄνθρωποι φθονῶσιν, ἀλλὰ μιμούμενοι τὰσ ἐν οὐρανῷ μακαρίασ καὶ εὐδαίμονασ φύσεισ ὑπερόριον ψυχῆσ βασκανίαν ἐλαύνωσι καὶ προφέροντεσ εἰσ μέσον τὰ οἰκεῖα κοινοπραγῶσι καὶ χαρίζωνται τοῖσ ἀξίοισ. τέταρτον δ' ὅτι τῶν κατ' οὐρανὸν ἁπάντων ἐν ἐλάττονι προθεσμίᾳ σελήνη τὸν ζῳοφόρον περιπολεῖ· μηνιαίῳ γὰρ διαστήματι τὸν κύκλον ἀνύτει. διὸ καὶ τὸ συμπέρασμα τῆσ περιόδου, τελευτῶν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀφ' οὗ ἤρξατο φέρεσθαι σελήνη, τετίμηκεν ὁ νόμοσ, προσειπὼν ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἑορτήν, ὑπὲρ τοῦ πάλιν ἡμᾶσ ἀναδιδάξαι μάθημα κάλλιστον, ἵν' ἐν ταῖσ τοῦ βίου πράξεσι τὰ τέλη συνῳδὰ ταῖσ ἀρχαῖσ ἀποφαίνωμεν. γενήσεται δὲ τοῦτ' ἐὰν λογισμῷ τὰσ πρώτασ ἡνιοχῶμεν ὁρμάσ, μὴ ἐπιτρέποντεσ αὐταῖσ ἀφηνιάζειν καὶ ἀνασκιρτᾶν τρόπον θρεμμάτων ἀγελάρχην οὐκ ἐχόντων. ἃσ δὲ παρέχεται τοῖσ ἐπὶ γῆσ ἅπασιν ὠφελείασ σελήνη, τί χρὴ διεξιόντα μηκύνειν; ἐμφανεῖσ γὰρ αἱ πίστεισ. ἢ οὐχὶ ταῖσ αὐξήσεσιν αὐτῆσ ἀναχέονται ποταμοὶ καὶ πηγαί, καὶ μειοῦνται πάλιν μειώσεσι, καὶ πελάγη τότε μὲν ἐξαναχωρεῖ καὶ ἀμπωτίζοντα ὑποσύρεται, τότε δ' ἐξαπιναίωσ ἐπιτρέχει κατὰ παλίρροιαν, ὅ τε ἀὴρ αἰθρίαισ καὶ νεφώσεσι καὶ ταῖσ ἄλλαισ μεταβολαῖσ παντοίασ ἐνδέχεται τροπάσ, καρποί τε οἱ σπαρτοὶ καὶ δένδρων αὔξονται καὶ τελεσφοροῦνται σελήνησ περιόδοισ τιθηνουμένησ ἕκαστα τῶν φυομένων καὶ πεπαινούσησ ἐν δρόσοισ καὶ μαλακωτάταισ αὔραισ; ἀλλ' οὐχὶ καιρὸσ ὅπερ ἔφην μακρηγορεῖν, ἔπαινον σελήνησ διεξιόντα καὶ καταριθμούμενον ἃσ παρέχεται ζῴοισ καὶ τοῖσ ἐπὶ γῆσ ἅπασιν ὠφελείασ. διὰ μὲν δὴ ταῦτα καὶ τὰ τού-

σθητῷ φέγγει σελήνην ἥλιοσ, ἡ δὲ τὸ ἴδιον κάλλοσ ἀναφαίνει (Mang. forsan ἀναφαίνειν) τοῖσ ὁρῶσι. τοῦτο δὲ ἐναργὲσ ὡσ ἔοικεν ἐστὶ διδασκαλία — μιμούμενοι τὰσ ἐν οὐρανῷ φύσεισ, ὑπερόριον τῆσ ψυχῆσ καὶ (Mang. deleri voluit) βασκανίαν ἐλαύνωσι.

2 sqq. Inde a verbis καὶ προφέροντεσ εἰσ μέσον usque ad finem capitis (τὴν ἐν ταῖσ ἑορταῖσ) omnia desiderabantur.

6 ἀνύτει: sic invito codice edidimus, qui ἀνύττει tuetur. Contra quam scripturam haud infreqnentem in Steph. Thes. disputatur.

6 τελευτῶν: ita pro τελευτῶντοσ, quod in codice est, scripsimus, sed nec ipsum placet

20 τιθηνουμένησ: codex τιθηνομένησ

τοισ παραπλήσια νουμηνία τετίμηται καὶ τάξιν ἔλαχε τὴν ἐν ταῖσ ἑορταῖσ.

ΕΟΡΤΗ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΩΝ.

Μετὰ δὲ τὴν νουμηνίαν ἔστιν ἑορτὴ τετάρτη, τὰ διαβατήρια, ἣν Ἑβραῖοι πάσχα πατρίῳ γλώττῃ καλοῦσιν, ἐν ᾗ θύουσι πανδημὶ πολλὰσ μυριάδασ ἱερείων, ἀρξάμενοι ἀπὸ μεσημβρίασ ἄχρι ἑσπέρασ ὁ λεὼσ ἅπασ, πρεσβῦται καὶ νέοι, κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἱερωσύνησ ἀξιώματι τετιμημένοι. τὸν γὰρ ἄλλον χρόνον οἱ ἱερεῖσ τάσ τε κοινὰσ θυσίασ καὶ τὰσ ἰδίασ ἑκάστου προστάξει νόμων ἐπιτελοῦσι, τότε δὲ σύμπαν τὸ ἔθνοσ μετὰ πάσησ ἀδείασ ἁγναῖσ χερσὶν ἱερουργεῖται καὶ ἱερᾶται. αἴτιον δὲ τόδε. τῆσ μεγίστησ ἀποικίασ ὑπόμνημά ἐστιν ἡ ἑορτὴ καὶ χαριστήριον, ἣν ἀπ' Αἰγύπτου μυριάσιν ὑπὲρ διακοσίαισ ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν ἐστείλαντο κατὰ τὰ χρησθέντα λόγια. τότ' οὖν, ὡσ εἰκόσ, ἀπολελοιπότεσ χώραν γέμουσαν ἀπανθρωπίασ καὶ ξενηλασίασ ἐπιτηδεύουσαν, καὶ τὸ χαλεπώτατον τὰσ τοῦ θεοῦ τιμὰσ ἀλόγοισ ζώοισ οὐχ ἡμέροισ μόνον ἀλλὰ καὶ ἀγρίοισ προσνέμουσαν, ὑπὸ τῆσ ἄγαν περιχαρείασ ἔθυον αὐτοὶ διὰ προθυμίαν ἄλεκτον καὶ ἐσπευσμένωσ, τοὺσ ἱερεῖσ οὐκ ἀναμένοντεσ. τοῦτο δὴ τότε πραχθὲν αὐτοκελεύστῳ καὶ ἐθελουργῷ πάθει δρᾶν ἐφῆκεν ὁ νόμοσ ἅπαξ εἰσ

---

3 Caput 23. partim iam editum.

4 sqq. Edd. sic: μετὰ δὲ νουμηνίαν ἐστὶν ἑορτὴ τετάρτη τὰ διαβ., ἣν οἱ Ἑβρ. πάσχα καλοῦσιν, ἐν ᾗ θύουσι πανδημεὶ (Laur. πανδημί, quod retinendum videbatur) ἀρξάμενοι κατὰ (Mang. „omnino μετὰ“) μεσημβρίαν ἕωσ ἑσπέρασ. Quae sequuntur inde a verbis ὁ λεὼσ ἅπασ usque ἱερουργεῖτ. καὶ ἱερᾶται, nondum edita erant.

11—18 αἴτιον δὲ – ἀναμένοντεσ. Edd. sic: ὑπομνηστικὴ τῆσ μεγίστησ ἀποικίασ ἐστὶν ἡ ἑορτὴ καὶ χαριστήριοσ, ἣν ἀπ' Αἰγ. μυριάσι πολλαῖσ ἐστείλαντο κατ. τ. χρ. λόγ. τότε οὖν, ὡσ εἰκόσ – ἀλόγοισ ζώοισ προσνέμουσαν, ὑπὸ τῆσ ἄγαν περιχαρείασ ἔθυον, ἱερεῖσ οὐκ ἀναμένοντεσ.

13 ἐστείλαντο: Laur. ἐστείλατο

17 ἄλεκτον, quae vox etiam alibi apud Philonem legitur, non cum ἄληκτον commutandum videbatur. Pro καὶ ἐσπευσμένωσ in codice est καὶ τὸ τάχοσ ἐσπευσμένωσ. Exclusimus τὸ τάχοσ, quod aliena manu ad ἐσπ. notatum videtur.

18 sqq. τοῦτο δὴ – ἀναχαιτίζοι τὴν φοράν: Edd. sic: τὸ δὲ τότε

ἐνιαυτὸν ἕκαστον εἰς εὐχαριστίας ὑπόμνησιν. ταῦτα μὲν κατὰ παλαιὰν ἀρχαιολογίαν ἱστορεῖται. οἷς δὲ τὰ ῥητὰ τρέπειν ἔθος εἰς ἀλληγορίαν, ψυχῆς κάθαρσιν αἰνίττονται τὰ διαβατήρια· φασὶ γὰρ τὸν σοφίας ἐραστὴν οὐδὲν ἕτερον ἐπιτηδεύειν ἢ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ τῶν παθῶν διάβασιν, ὧν ἕκαστον ἐπικλύζει χειμάρρου ποταμοῦ τρόπον, εἰ μή τις τοῖς ἀρετῆς δόγμασιν ἀνακόπτοι καὶ ἀναχαιτίζοι τὴν φοράν. ἑκάστη δ' οἰκία κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον σχῆμα ἱεροῦ καὶ σεμνότητα περιβέβληται, τοῦ σφαγιασθέντος ἱερείου πρὸς ἁρμόττουσαν εὐωχίαν εὐτρεπιζομένου καὶ τῶν ἐπὶ τὰ συσσίτια συνειλεγμένων ἁγνευτικοῖς περιρραντηρίοις κεκαθαρμένων· οἳ παραγεγόνασιν, οὐχ ὡς εἰς τὰ ἄλλα συμπόσια, χαριούμενοι γαστρὶ δι' οἴνου καὶ ἐδεσμάτων, ἀλλὰ πάτριον ἔθος ἐκπληροῦντες μετ' εὐχῶν τε καὶ ὕμνων. ἄξιον μέντοι καὶ τὴν ἡμέραν παρασημήνασθαι τῆς πανδήμου εὐωχίας· ἄγεται γὰρ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ μηνός, ἥτις ἐκ δυοῖν ἑβδομάδοιν συνέστηκεν, ἵνα μηδὲν ἀμοιρῇ τῶν ἀξίων τιμῆς ἑβδομάδος, ἀλλ' αὐτὴ κατάρχῃ πᾶσιν ἐπιφανείας καὶ σεμνότητος.

ΕΟΡΤΗ ΑΖΥΜΩΝ.

Συνάπτει δὲ τοῖς διαβατηρίοις ἑορτὴν διάφορον ἔχουσαν καὶ οὐ συνήθη τῆς τροφῆς χρῆσιν, ἄζυμα, ἀφ' οὗ καὶ ὠνόμασται. διττὸς

πραχθὲν δρᾶν ἐφῆκεν ὁ νόμος ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον — κατὰ παλαιὰν ἀλληγορίαν (Mang. „repone ῥῆσιν") ἱστορεῖται. οἷς δὲ τὰ ῥητὰ τρέπειν πρὸς ἀλληγορίαν ἔθος, ψυχῆς κάθαρσιν αἰνίττεται τὰ διαβατήρια. φασὶ γὰρ — παθῶν διάβασιν. Reliqua desiderantur.

1 sq. παλαιὰν ἀρχαιολογίαν: ita codex.

7—11 ἑκάστη δ' οἰκία — καὶ ὕμνων (in his ex cod. Hoesch. recepimus συσσίτια pro σιτία, quod Laur. praebet, item verba ἁγνευτ. περιρρ. κεκαθαρμ., quae Laur. om.): edd. ἑκάστη δὲ οἰκία — πρὸς τὴν ἁρμόττουσαν — ἀλλὰ πάτρ. ἔθ. ἐκπληρώσοντες μετ' εὐχῆς τε καὶ ὕμνων.

12—15 ἄξιον μέντοι — σεμνότητος: edd. ἄγεται δὲ ἡ πάνδημος θυσία τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, ἥτις ἐκ δυοῖν ἑβδομάδων συνέστηκεν — ἀλλ' αὕτη κατάρχει (Mang. -ρχῃ) πᾶσιν ἐπιφ. κ. σεμν.

18 Cap. 24. Nonnihil iam editum.

19 sqq. συνάπτει δὲ — ἐδημιουργεῖτο: edd. συνάπτει δὲ τοῖς διαβ. ἑορτή, διάφορον ἔχουσα καὶ οὐ — διττὸς δὲ περὶ αὐτῆς λόγος· ὁ μὲν ἴδιος τοῦ ἔθν. — ὡς

δὲ ὁ περὶ αὐτῆσ λόγοσ· ὁ μὲν εἰσ τοῦ ἔθνουσ ἕνεκα τῆσ λεχθείσησ ἀποικίασ, ὁ δὲ κοινὸσ κατὰ φύσεωσ ἀκολουθίαν καὶ τὴν τοῦ κόσμου παντὸσ ἁρμονίαν. ὡσ ἀψευδὴσ ἡ ὑπόσχεσισ ἐπισκεπτέον. ἕβδομοσ ὢν ὁ μὴν οὗτοσ ἀριθμῷ τε καὶ τάξει κατὰ τὸν ἡλιακὸν κύκλον δυνάμει πρῶτόσ ἐστι, διότι καὶ πρῶτοσ ἐν ταῖσ ἱεραῖσ βίβλοισ ἀναγέγραπται. αἴτιον δ' ὡσ οἶμαι τόδε. τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν ἀπεικόνισμά τι καὶ μίμημα συμβέβηκεν εἶναι τῆσ ἀρχῆσ ἐκείνησ, καθ' ἣν ὅδε ὁ κόσμοσ ἐδημιουργεῖτο. τότε γὰρ διακρινομένων τῶν στοιχείων καὶ τὴν ἐναρμόνιον τάξιν λαμβανόντων πρόσ τε αὐτὰ καὶ πρὸσ ἄλληλα διεκοσμεῖτο μὲν ὁ οὐρανὸσ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ταῖσ τῶν ἄλλων πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν ἀστέρων χορείαισ καὶ περιόδοισ, διεκοσμεῖτο δὲ καὶ ἡ γῆ παντοίαισ φυτῶν ἰδέαισ, καὶ ὅση τῆσ ὀρεινῆσ καὶ πεδιάδοσ ἀγαθὴ καὶ βαθεῖα πᾶσα ἐτεθήλει καὶ ἐχλοηφόρει. καθ' ἕκαστον οὖν ἐνιαυτὸν ὑπομιμνήσκων ὁ θεὸσ τῆσ τοῦ κόσμου γενέσεωσ ἀνέφαινε τὸ ἔαρ, ἐν ᾧ πάντα ἀνθεῖ καὶ βλαστάνει. διόπερ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ πρῶτοσ ἀναγέγραπται μὴν ἐν τοῖσ νόμοισ, ἐπειδὴ τρόπον τινὰ τῆσ πρώτησ ἀρχῆσ ἐκμαγεῖόν ἐστιν, ἀπ' ἐκείνησ ὥσπερ ἀρχετύπου σφραγῖδοσ τυπωθείσ. ὁ δὲ μετὰ τὴν μετοπωρινὴν ἰσημερίαν τῇ τάξει πρῶτοσ ὢν ἐν ταῖσ ἡλιακαῖσ περιόδοισ οὐ λέγεται παρὰ τῷ νόμῳ πρῶτοσ, ὅτι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον συγκεκομισμένων τῶν καρπῶν ἁπάντων

δὲ ἀψευδὴσ ἡ ὑπόθεσισ, ἐπισκεπτ. — ἀναγράφεται. αἴτιον δέ, ὥσ γε οἶμαι, τόδε — ἐδημιουργεῖτο.

1 ὁ μὲν εἰσ τοῦ ἔθνουσ: Hoesch. ὁ μὲν ἴδιοσ τοῦ ἔθν. Similiter Philo capite 25., item 28. ineunte. At propter ipsius Philonis usum facile ἴδιοσ pro εἷσ h. l. inferri potuit.

3 ἡ ὑπόσχεσισ: cod. Hoesch. ἡ ὑπόθεσισ

8—13 τότε γὰρ — ἐχλοηφόρει: haec in edd. desiderantur.

11 πλανητῶν: codex πλανήτων

13—18 καθ' ἕκαστον — τυπωθείσ: eadem edd., nisi quod ἀνέφηνε pro ἀνέφαινε habent.

18 sqq. ὁ δὲ μετὰ τὴν — παλίμφημοι φθοραί: haec omnia desiderantur in editis.

18 τῇ τάξει πρῶτοσ: in codice est τῇ τάξει πρώτῃ πρῶτοσ

19 παρὰ τῷ νόμῳ: quum ferri posse videatur, non substituimus παρὰ τοῦ νόμου.

τὰ δένδρα φυλλοροεῖ, καὶ ὅσα ἀκμάζον τὸ ἔαρ ἤνεγκε πάντα ἀφαυαίνεται ξηροῖσ πνεύμασι τοῦ ἀέροσ, αὐχμώδη καταστάντα τοῖσ ἀφ' ἡλίου φλογμοῖσ. πρῶτον μὲν οὖν ἐπιφημίσαι μῆνα, καθ' ὃν ἐστείρωται καὶ ἀγονεῖ ἥ τε ὀρεινὴ καὶ ἡ πεδιάσ, παντάπασι κατέλαβεν ἀνάρμοστον καὶ ἀνοίκειον εἶναι. δεῖ γὰρ τοῖσ πρώτοισ καὶ ἡγεμονίδα τάξιν εἰληχόσι προσεῖναι τὰ κάλλιστα καὶ εὐκταιότατα, δι' ὧν αἱ ζώων καὶ καρπῶν καὶ φυτῶν γενέσεισ καὶ αὐξήσεισ εἰσίν, ἀλλ' οὐχ αἱ παλίμφημοι φθοραί. τῆσ δὲ ἑορτῆσ ἀρχὴ διχόμηνοσ ἡ πεντεκαιδεκάτη, καθ' ἣν σελήνη πλησιφαὴσ γίνεται προνοίᾳ τοῦ μηδὲν εἶναι σκότοσ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ φωτὸσ ἀνάπλεα πάντα διὰ πάντων, ἡλίου μὲν ἕωθεν εἰσ ἑσπέραν ἐπιλάμποντοσ, σελήνησ δὲ ἀφ' ἑσπέρασ μέχρισ ἕω καὶ αὐτῆσ, τῶν ἀστέρων ἀλλήλοισ ἀντιπαραχωρούντων ἀσκίοισ φέγγεσιν. ἡ δὲ ἑορτὴ πάλιν ἐφ' ἡμέρασ ζ' ἄγεται δι' ἣν ἔλαχεν ἐν κόσμῳ ὁ ἀριθμὸσ προνομίαν τε καὶ τιμήν, ἵνα μηδὲν τῶν εἰσ εὐθυμίαν καὶ πάνδημον εὐφροσύνην καὶ εὐχαριστίαν τὴν πρὸσ τὸν θεὸν ἀπολείπηται τῆσ ἱερᾶσ ἑβδομάδοσ, ἣν ἀρχὴν καὶ πηγὴν ἀνθρώποισ ἀγαθῶν ἁπάντων εἶναι διενοήθη. τῶν δὲ ἑπτὰ ἡμερῶν δύο, τὴν πρώτην καὶ τὴν ὑστάτην, ἁγίασ προσεῖπεν, ἀρχῇ καὶ τέλει προνομίαν ὡσ εἰκὸσ διδούσ, καὶ ἅμα βουλόμενοσ, καθάπερ ἐν ὀργάνῳ μουσικῷ, συμφωνίαν τῶν ἄκρων τὰσ μεθορίουσ συναρμόσασθαι, τάχα μέντοι

---

1 sq. πάντα ἀφαυαίνεται: codex πάντα ξηραίνεται, ἀφαυαίνεται. Videtur ξηραίνεται explicationis caussa adscriptum esse.

8—13 τῆσ δὲ ἑορτῆσ — ἀσκίοισ φέγγεσιν: edd. τῆσ δὲ ἑορτῆσ διχόμηνοσ ἄρχει ἡ πεντεκαιδεκάτη – ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Reliqua desunt.

12 μέχρισ ἕω καὶ αὐτῆσ: reposuimus καὶ αὐτῆσ pro τῆσ αὐτῆσ. Tamen nec sic lectio sana videtur.

13—17 ἡ δὲ ἑορτὴ — διενοήθη: edd. in brevius contracta habent ἡ δὲ ἑορτὴ πάλιν ἐφ' ἡμέρασ ἑπτὰ ἄγεται διὰ τὴν τοῦ ἀριθμοῦ τιμήν, ἵνα μηδὲν τῶν εἰσ εὐθυμίαν καὶ εὐχαριστίαν τ. πρ. τ. θεὸν ἀπολείπηται (Laur. ἀπολίπηται) τ. ἱερᾶσ ἑβδομάδοσ.

17—20 τῶν δὲ ἑπτὰ — συναρμόσασθαι: edd. τῶν δὲ ἑπτὰ – ὡσ εἰκὸσ προνομίαν διδούσ – συμφωνίαν τῶν ἄκρων (deest τὰσ μεθορίουσ) συναρμόσασθαι. Quae vero sequuntur: τάχα μέντοι καὶ usque ad finem capitis, ea omnia desiderantur.

καὶ ὑπὲρ τοῦ τόν τε παρελθόντα καὶ μέλλοντα χρόνον συνῳδὸν ἀποφῆναι τῇ ἑορτῇ, τὸν μὲν παρεληλυθότα συνάπτοντα τῇ πρώτῃ, τὸν δὲ μέλλοντα τῇ τελευταίᾳ, ὧν ἑκατέρα τὴν ἑαυτῆσ καὶ τῆσ ἑτέρασ δύναμιν εἴληχεν. ἥ τε γὰρ πρώτη τῆσ μὲν ἑορτῆσ ἐστὶν ἀρχή, τέλοσ δὲ τοῦ παρεληλυθότοσ χρόνου, ἥ τε ἑβδόμη τέλοσ μὲν τῆσ ἑορτῆσ, ἀρχὴ δὲ τοῦ μέλλοντοσ, ἵν', ὃ καὶ πρόσθεν εἶπον, ἅπασ ὁ τοῦ σπουδαίου βίοσ ἰσότιμοσ ἑορτῇ νομίζηται, λύπην καὶ φόβον καὶ ἐπιθυμίαν καὶ τἄλλα πάθη καὶ νοσήματα τῆσ ψυχῆσ ἐληλακότοσ.

ΔΙΑΤΙ ΑΖΥΜΑ ΕϹΘΙΟΥϹΙΝ.

Ὁ δ' ἄρτοσ ἄζυμοσ ἤτοι διὰ τὸ τοὺσ προγόνουσ, ἡνίκα θείᾳ πομπῇ τὴν ἀποικίαν ἐστέλλοντο, χρωμένουσ ἀνυπερβλήτῳ τάχει τὰ φυράματα τοῦ στέατοσ ἄζυμα ἐπενέγκασθαι, ἢ ἐπειδὴ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, λέγω δὴ τὴν ἐαρινὴν ὥραν, ἐν ᾗ συμβαίνει τὴν ἑορτὴν ἄγεσθαι, ὁ τοῦ σίτου καρπὸσ ἀτελήσ ἐστιν τῶν πεδίων σταχυηφορούντων καὶ μήπω καιρὸν ἐχόντων εἰσ ἄμητον, ἀτελεῖ δὴ τῷ μέλλοντι καρπῷ, τελειωθησομένῳ δὲ μικρὸν ὕστερον ἐδικαίωσεν ἐξομοιῶσαι τὴν ἄζυμον τροφήν. ἀτελὴσ γάρ ἐστι καὶ αὐτὴ πρὸσ ἐλπίδοσ ἀγαθῆσ ὑπόμνησιν, ὡσ ἤδη τῆσ φύσεωσ τὰσ ἐτησίουσ εὐτρεπιζομένησ ἀνθρώπων γένει δωρεὰσ ἐν τῇ τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονίᾳ καὶ περιουσίᾳ. λέγεται δὲ κἀκεῖνο τοῖσ ἐξηγηταῖσ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ὅτι ἡ μὲν ἄζυμοσ τροφὴ δώρημα φύσεώσ ἐστιν, ἡ δ' ἐζυμωμένη τέχνησ ἔργον.

---

2 sq. τῇ πρώτῃ, τὸν δὲ μέλλοντα: haec verba inter συνάπτοντα et τῇ τελευταίᾳ excidisse videntur, proptereaque supplevimus.

12—14 ὁ δ' ἄρτοσ (codex addit ὁ, quod eliminavimus) ἄζυμοσ ἤτοι διὰ τὸ (codex ἤτοι τὸ διὰ) — ἐπενέγκασθαι: edd. brevissime ὁ δ' ἄρτοσ ἄζυμοσ— ἡνίκα θείᾳ πομπῇ ἐστέλλοντο, τὰ ἄζυμα ἐπενέγκασθαι.

14—17 ἢ ἐπειδὴ — εἰσ ἄμητον: eadem edd., nisi quod λέγω δὲ et σταχυφορούντων (Mang. correxit σταχυοφορ.) habent. Pro eis vero quae sequuntur ἀτελεῖ δὴ — ἄζυμον τροφήν, nil habent nisi ἐδικαίωσεν (deesse aliquid iam Mang. vidit) ἐξ ὁμοιώσεωσ τὴν ἄζυμον τροφήν.

19—23 ἀτελὴσ γὰρ — τέχνησ ἔργον: eadem edd. nisi quod habent ἐστὶ καὶ αὐτὴ πρὸσ ἐλπίδα χρηστῆσ ὑπομνήσεωσ, item ἡ μὲν ἄζυμα (retinnere

ἐπιτηδεύσει γὰρ ἄνθρωποι τὰ ἡδέα τοῖσ δικαίοισ ἀναμιγνύναι σπεύδοντεσ τὸ αὐστηρὸν τῇ φύσει προσηνὲσ τέχνῃ κατεσκεύασαν. ἐπεὶ οὖν ἐστὶν ἡ ἐαρινὴ ἑορτή, καθάπερ ἐδίδαξα, τῆσ τοῦ κόσμου γενέσεωσ ὑπόμνημα, τοὺσ δὲ παλαιοτάτουσ γηγενεῖσ τε καὶ ἐκ γηγενῶν ἀναγκαῖον ἦν χρήσασθαι ταῖσ τοῦ κόσμου δωρεαῖσ ἀδιαστρόφοισ μήπω τῆσ ἡδονῆσ παρευημερούσησ, οἰκειοτάτην τροφὴν ἐνομοθέτησε τῷ καιρῷ, βουλόμενοσ ἀνὰ πᾶν ἔτοσ τῆσ σεμνῆσ καὶ αὐστηρᾶσ διαίτησ ἐμπυρεύματα ζωπυρεῖν, καὶ ἅμα τὸν ἀρχαῖον βίον τῆσ ὀλιγοδείασ καὶ εὐτελείασ θαυμάσαι τε καὶ τιμῆσαι πανηγύρεωσ ἐκεχειρίᾳ καὶ τὸν ἡμῶν, καθόσον οἷόν τε ἦν, ἐξομοιῶσαι τῷ παλαιῷ. τὰ λεχθέντα πιστοῦται μάλιστα ἡ τῶν ἰσαρίθμων ταῖσ φυλαῖσ ἐπὶ τῆσ ἱερᾶσ τραπέζησ ἄρτων ιβʹ πρόθεσισ· εἰσὶ γὰρ πάντεσ ἄζυμοι, δεῖγμα σαφέστατον ἀμιγοῦσ τροφῆσ, οὐ τέχνῃ πρὸσ ἡδονήν, ἀλλὰ φύσει πρὸσ τὸ τῆσ χρήσεωσ ἀναγκαῖον εὐτρεπισθείσησ. ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον.

ΕΟΡΤΗ ΔΡΑΓΜΑΤΟΣ.

Ἑορτὴ δέ ἐστιν ἐν ἑορτῇ μετὰ τὴν πρώτην εὐθὺσ ἡμέραν, ἥτισ ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότοσ ὀνομάζεται δρᾶγμα. τοῦτο γὰρ ἀπαρχὴ προσ-

---

Mang. Richt. ed. Tauchn., at iam Hoesch. in marg. ἄζυμοσ corrigendum esse notavit) τροφή. Praeterea omittunt τῶν ante ἱερῶν γραμμάτων.

1—2 ἐπιτηδεύσει — κατεσκεύασαν desunt in edd.

2—8 ἐπεὶ οὖν ἐστὶν — ἐμπυρεύματα ζωπυρεῖν: edd. ἐπεὶ – ἑορτὴ τῆσ τοῦ κόσμου – γηγενεῖσ ἀναγκαῖον ἦν χρήσασθαι – ἔτοσ τὰ σεμνῆσ κ. αὐστηρᾶσ διαίτησ ἐμπορεύματα (ita Hoesch. Richt. et Tauchn., sed iam Mang. correxit ἐμπυρεύμ.) ζωπυρεῖν.

5 δωρεαῖσ ἀδιαστρόφοισ (cf. de Abrah. 2. pag. 6. v. 39. φύσιν εὔμοιρον κτησάμενοι διετήρησαν αὐτὴν ἀδιάστροφον, item alibi) ex cod. Hoesch. adsumpsimus pro τροφαῖσ ἄδεια (sic) δωρεᾶσ, quae in Laur. scripta sunt. Ex eodem recepimus οἰκειοτάτην τροφήν, quae verba Laur. om.

8—14 καὶ ἅμα τὸν ἀρχαῖον — ἐπὶ τοσοῦτον nondum edita erant.

17 sqq. ἑορτὴ δὲ — γένουσ κοινήν: edd. ἑορτὴ δ' ἔστιν ἡ μετὰ τὴν πρώτην εὐθὺσ ἡμέρα – ἀπαρχὴ προσαγορεύεται (Mang. proposuit) προσάγεται) – τὸ ἔθνοσ οἰκεῖον (rursus Mang. „melius οἰκεῖν“) – ὡσ εἶναι τὴν ἀπαρχὴν καὶ τοῦ ἔθνουσ ἰδίαν καὶ ὑπὲρ – κοινήν.

18 δρᾶγμα: ita codex

άγεται τῷ βωμῷ καὶ τῆσ χώρασ, ἣν ἔλαχε τὸ ἔθνοσ οἰκεῖν, καὶ τῆσ συμπάσησ γῆσ, ὡσ εἶναι καὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ἔθνουσ ἰδίαν καὶ τὴν ὑπὲρ ἅπαντοσ ἀνθρώπων γένουσ κοινήν. τὸ δ' αἴτιον, ὅτι ὃν λόγον ἔχει πρὸσ πόλιν ἱερεύσ, τοῦτον πρὸσ ἅπασαν τὴν οἰκουμένην τὸ Ἰουδαίων ἔθνοσ. ἱερᾶται γάρ, εἰ δεῖ τἀληθὲσ εἰπεῖν, ἅπασι τοῖσ ἁγνευτικοῖσ καθαρσίοισ χρώμενον καὶ κατὰ σῶμα καὶ κατὰ ψυχήν, ὑφηγήσεσι νόμων θείων, οἳ τάσ τε γαστρὸσ ἡδονὰσ καὶ ὑπογαστρίουσ ἔστειλαν καὶ ἐκόλουσαν, ταῖσ αἰσθήσεσιν ἡνίοχον, ἀλόγοισ λόγον ἐπιστήσαντεσ· ἔτι δὲ καὶ τὰσ τῆσ ψυχῆσ ἀκρίτουσ καὶ πλεοναζούσασ ὁρμὰσ ἀνέκοψαν καὶ ἀνεχαίτισαν, τὰ μὲν μαλακωτέραισ ὑφηγήσεσι καὶ φιλοσόφοισ προτροπαῖσ, τὰ δ' ἐμβριθεστέροισ καὶ εὐτονωτέροισ ἐλέγχοισ καὶ φόβῳ κολάσεωσ, ὃν ἐπανατείνονται. χωρὶσ δὲ τοῦ τὴν νομοθεσίαν τρόπον τινὰ διδασκαλίαν ἱερωσύνησ εἶναι καὶ τὸν βιοῦντα κατὰ τοὺσ νόμουσ εὐθὺσ ἱερέα, μᾶλλον δ' ἀρχιερέα παρ' ἀληθείᾳ δικαζούσῃ νομίζεσθαι, κἀκεῖνο πρόσεστιν ἐξαίρετον· ἀπερίγαφον καὶ ἀπερίληπτον συμβέβηκεν εἶναι θεῶν πλῆθοσ τῶν κατὰ πόλιν τιμωμένων ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν, οὓσ τό τε ποιητικὸν γένοσ ἐμύθευσε καὶ πολὺσ ὅμιλοσ ἀνθρώπων, οἷσ ἄποροσ καὶ ἀδιερεύνητοσ ἡ ζήτησισ τῆσ ἀληθείασ ἐστίν, οὐ μὴν τοὺσ αὐτοὺσ ἅπαντεσ ἀλλὰ ἑτέρουσ ἕτεροι, σεμνοποιοῦσι καὶ γεραίρουσιν, ὡσ μηδὲ θεοὺσ τοὺσ ἐπὶ τῆσ ἀλλοδαπῆσ νομίζειν, ἀλλὰ γέλωτα καὶ χλεύην ὑποθέσθαι τὰσ ἐκείνων ὑποδοχάσ, καὶ καταγινώσκειν τῶν τιμώντων πολλὴν ἠλιθιότητα, ὡσ ὑγιοῦσ διαμαρτανόντων δόξησ. εἰ δ' ἔστιν, ὃν μιᾷ γνώμῃ πάντεσ ὁμολογοῦσιν Ἕλληνεσ ὁμοῦ

---

3 τὸ δ' αἴτιον: ab hac inde voce usque ad 53, 17 ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ γένουσ τῶν ἀνθρώπων ἐπιτελεῖν omnia inedita erant. Mirum autem in modum post γένουσ κοινήν in editis statim pergitur: καὶ τὸν ὄντα θεὸν θεραπεύειν ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, ὅτι πάμφορον γῆν ἔλαχον.

8 καὶ ἐκόλουσαν ex coniectura edidimus. Codex καὶ τὸν ὄχλον habet, quod ineptum esse apparet. Est autem ἔστειλαν καὶ ἐκόλουσαν similiter dictum ac proximo orationis membro ἀνέκοψαν καὶ ἀνεχαίτισαν.

16 συμβέβηκεν εἶναι pro συμβέβηκεν εἰ, quod in codice est, scripsimus.

18 ἄποροσ: ita pro ἄπονοσ, quod ipse codex praebet, reponendum videbatur.

καὶ βάρβαροι, ὁ ἀνωτάτω πατὴρ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων καὶ τοῦ σύμπαντοσ κόσμου δημιουργόσ, οὗ τὴν φύσιν ἀόρατον καὶ δυστόπαστον οὖσαν οὐ μόνον ὁραθῆναι ἀλλὰ καὶ νοηθῆναι πάντεσ οἱ περὶ τὰ μαθήματα καὶ τὴν ἄλλην φιλοσοφίαν διατρίβοντεσ ἀναζητεῖν γλίχονται, μηδὲν παρέντεσ τῶν εἰσ εὕρεσιν καὶ τούτου θεραπείαν, ἔδει μὲν πάντασ ἀνθρώπουσ ἀνῆφθαι, καὶ μὴ καθάπερ ἀπὸ μηχανῆσ εἰσποιεῖν ἑτέρουσ ἐπὶ μετουσίᾳ τῶν ἴσων τιμῶν. ἐπεὶ δὲ περὶ τὸ ἀναγκαιότατον ὤλισθον μέροσ, τὸ σφάλμα τῶν ἄλλων ἐπανωρθώσατο, κυριώτατα φάναι, τὸ Ἰουδαίων ἔθνοσ, ὅσα μὲν εἰσ γένεσιν ἦλθε πάνθ' ὑπερκύψαν ὡσ γενητὰ καὶ τῇ φύσει φθαρτά, τοῦ δ' ἀγενήτου καὶ ἀϊδίου μόνον τὴν θεραπείαν ἑλόμενον. πρῶτον μὲν ὅτι καλόν, ἔπειτα δ' ὅτι καὶ ὠφέλιμον, πρεσβυτέρῳ πρὸ νεωτέρων καὶ ἄρχοντι πρὸ ἀρχομένων καὶ ποιητῇ πρὸ γεγονότων ἀνακεῖσθαί τε καὶ προτίθεσθαι. διὸ καὶ θαυμάζειν ἐπέρχεταί μοι, πῶσ τολμῶσί τινεσ ἀπανθρωπίαν τοῦ ἔθνουσ κατηγορεῖν, ὃ τοσαύτῃ κέχρηται κοινωνίασ καὶ εὐνοίασ τῆσ πρὸσ πανταχοῦ πάντασ ὑπερβολῇ, ὡσ τάσ τε εὐχὰσ καὶ ἑορτὰσ καὶ ἀπαρχὰσ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ γένουσ τῶν ἀνθρώπων ἐπιτελεῖν, ⸢καὶ τὸν ὄντωσ ὄντα θεραπεύειν θεὸν ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, οἳ τὰσ ὀφειλομένασ λατρείασ ἀποδεδράκασι. καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ τοῦ σύμπαντοσ ἀνθρώπων γένουσ. ἰδίᾳ δὲ πάλιν εὐχαριστοῦσι πολλά. πρῶτον μὲν ὅτι οὐκέτι σποράδην ἀλώμενοι κατά τε νήσουσ καὶ ἠπείρουσ διατελοῦσι καὶ ὡσ ὀθνεῖοι καὶ ἀΐδρυτοι τὰσ ἑτέρων ἐπῳκηκότεσ καὶ ἀλλοτρίοισ ἐφεδρεύοντεσ ἀγαθοῖσ ὀνειδίζονται, μηδεμίαν γῆσ τοσαύτησ ἀποτομὴν τῷ μειονεκτεῖσθαι διανειμάμενοι, χώραν δὲ καὶ πόλεισ κτησάμενοι κλη-

---

15 τῆσ πρὸσ: codex τῇ πρὸσ

17 sq. καὶ τὸν ὄντωσ ὄντα — ἄλλων: de his verbis vide quae supra pag. 53 ad v. 3 ex edd. allata sunt. Reliqua: ὅτι πάμφορον γῆν ἔλαχον, infra habes pag. 54 v. 3. Rursus enim quicquid inde a verbis οἳ τὰσ ὀφειλομένασ λατρείασ (v. 18) usque ad ἀμυθήτων ἀφθονίαν (v. 4 pag. 54) legitur, exceptis quattuor vocibus illis in editis desiderabatur.

20 μὲν ὅτι: ὅτι supplevimus. Tum οὐκέτι pro οὐκ αἰεὶ scripsimus.

23 γῆσ τοσαύτησ: codex τῆσ τοσαύτησ

24 διανειμάμενοι: codex δανεισάμενοι

ρον ἴδιον ἐκ πολλοῦ νέμονται, ἀφ' ὧν τὰσ ἀπαρχὰσ ὅσιόν ἐστι ποιεῖσθαι. δεύτερον δ' ὅτι οὔτε ἀπόβλητον καὶ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλ' ἀγαθὴν καὶ πάμφορον γῆν ἔλαχον πρόσ τε ζώων ἡμέρων εὐγονίαν καὶ καρπῶν ἀμυθήτων ἀφθονίαν. ἐν αὐτῇ γὰρ οὐδέν ἐστι λυπρόγεων, ἀλλὰ καὶ ὅσα λιθώδη καὶ ἀπόκροτα εἶναι δοκεῖ, φλεψὶ μαλακαῖσ διέζωσται καὶ σφόδρα βαθείαισ, αἳ διὰ πιότητα ζωοφυτεύειν εἰσὶν ἀγαθαί. πρὸσ δὲ τούτοισ οὐκ ἔρημον χώραν ἔλαβον, ἀλλ' ἐν ᾗ πολυάνθρωπον ἔθνοσ ἦν καὶ εὐανδροῦσαι μεγάλαι πόλεισ· ἀλλ' αἱ μὲν ἐκενώθησαν οἰκητόρων, τὸ δὲ σύμπαν ἔθνοσ ἔξω μέρουσ βραχέοσ ἠφανίσθη, τὰ μὲν πολέμοισ, τὰ δὲ καὶ θεηλάτοισ προσβολαῖσ διὰ κενὰσ καὶ ἐκτόπουσ ἐπιτηδεύσεισ ἀδικημάτων, καὶ ὅσα μεγαλουργοῦντεσ ἐπὶ καθαιρέσει τῶν τῆσ φύσεωσ θεσμῶν ἠσέβουν, ἵνα οἱ ἀντὶ τούτων εἰσοικιζόμενοι τοῖσ ἑτέρων σωφρονισθῶσι κακοῖσ, ἀναδιδαχθέντεσ ἔργοισ ὅτι ζηλωταὶ μὲν τῶν ἔργων γενόμενοι ταῦτα πείσονται, τιμήσαντεσ δ' ἀρετῆσ βίον ἀνέξουσι τὸν ἀπονεμηθέντα κλῆρον, οὐκ ἐν μετοίκοισ, ἀλλ' ἐν αὐτόχθοσιν ἐξετασθέντεσ. ὡσ μέντοι νῦν ἀπαρχὴ τὸ δρᾶγμα τῆσ τε οἰκείασ καὶ τῆσ συμπάσησ γῆσ ἐστίν, ἐπ' εὐχαριστίᾳ γινόμενον εὐθηνίασ καὶ εὐετηρίασ, ᾗ τό τε ἔθνοσ καὶ τὸ σύμπαν ἀνθρώπων γένοσ ἐπόθει χρῆσθαι, δεδήλωται.

ΤΙϹ Η ΤΗϹ ΑΠΑΡΧΗϹ ΩΦΕΛΕΙΑ.

Προσήκει δὲ μὴ ἀγνοεῖν ὅτι πολλὰ διὰ τῆσ ἀπαρχῆσ καὶ ὠφελιμώτατα παρίσταται. πρῶτον μὲν θεοῦ μνήμη, ἧσ οὐκ ἔστιν εὑρεῖν

---

2 τυχοῦσαν: in codice (post ἀπόβλητον καὶ) ἀποτυχοῦσαν scriptum est

4—6 ἐν αὐτῇ γὰρ — εἰσὶν ἀγαθαί: edd. ἐν αὐτῇ γὰρ οὐδέν ἐστι λυπρόγεων (Laur. corrupte λυπηρὸν γονέων) — διὰ πιστότητα (sed Mang. „melius scribi potest πιότητ.“) ζωοφυεῖν (Mang. „forsan ζωοτροφεῖν“) εἰσὶν ἀγαθαί.

6 ζωοφυτεύειν nondum in lexicis est. Notatum vero ex Athen. 15, p. 682. ζωοφυτοῦσι.

6 sq. πρὸσ δὲ τούτοισ οὐκ ἔρημον χώραν usque ad finem capitis nondum edita erant.

21 Caput 27. fere totum ineditum. Ex eis, quae ab initio leguntur usque ad verba ἀμοιβὴ δικαιοτάτη, cod. Hoesch. haec pauca conservavit: πολλὰ μέν-

ἀγαθῶν τελειότερον. ἔπειτα δὲ τῷ πρὸς ἀλήθειαν αἰτίῳ τῆς εὐκαρπίας ἀμοιβὴ δικαιοτάτη. τὰ μὲν γὰρ ἀπὸ τέχνης γεωργικῆς ὀλίγα καὶ τὸ μηδέν, αὔλακας ἀναστεῖλαι ἢ περισκάψαι καὶ γυρῶσαι φυτὸν ἢ βαθῦναι τάφρον ἢ τὰς περιττὰς ἐπιφυήσεις ἀποτεμεῖν ἤ τι τῶν ὁμοιοτρόπων ἐργάσασθαι, τὰ δ' ἐκ φύσεως ἀναγκαῖα πάντα καὶ χρήσιμα, γονιμώτατον ἔδαφος, εὔυδρα χωρία πηγαῖς καὶ ποταμοῖς αὐθιγενέσι καὶ χειμάρροις καὶ ἐτησίοις ὄμβροις καταρδόμενα, ἀέρος εὐκρασίαι ζωτικωτάταις αὔραις ἐπιπνέοντος, αἱ σπαρτῶν καὶ φυτῶν ἰδέαι μυρίαι. τί γὰρ τούτων ἄνθρωπος ἢ εὗρεν ἢ ἐγέννησεν; ἡ μὲν οὖν γεννήσασα φύσις τῶν ἰδίων ἀγαθῶν οὐκ ἐφθόνησεν ἀνθρώπῳ, ζώων δὲ τῶν θνητῶν ἡγεμονικώτατον αὐτὸν εἶναι ὑπολαβοῦσα, διότι λόγου καὶ φρονήσεως κεκοινώνηκεν, ἀριστίνδην εἵλετο καὶ πρὸς μετουσίαν τῶν ἰδίων ἐκάλεσεν, ὑπὲρ ὧν ἄξιον ἐπαινεῖσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι τὸν ἑστιάτορα θεόν, τὴν ὡς ἀληθῶς ἑστίαν γῆν ἅπασαν ἀεὶ πλήρη παρέχοντα τῶν οὐκ ἀναγκαίων μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς τὸν ἁβροδίαιτον βίον. πρὸς δὲ τούτοις τὸ μὴ δεῖν εὐεργετῶν ἀλογεῖν. ὁ γὰρ πρὸς τὸν ἀνεπιδεᾶ καὶ ἑαυτοῦ θεὸν εὐχάριστος γένοιτ' ἂν καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐξιλασθείς, οἳ μυρίων ὅσων ἐνδεεῖς εἰσίν. κρίθινον δὲ τὸ τῆς ἀπαρχῆς δρᾶγμα πρὸς τὴν τῶν ὑποβεβηκότων ἀνυπαίτιον χρῆσιν. ἐπειδὴ γὰρ

τοι διὰ τῆς ἀπαρχῆς παρίσταται. πρῶτον μὲν θεοῦ μνῆμα (Mang. „melius ὑπόμνημα"), ἔπειτα τῷ πρὸς ἀλήθειαν αἰτίῳ τῆς εὐκαρπίας ἀμοιβὴ δικαιοτάτη. Quae sequuntur a versu 2 usque ad 18, τὰ μὲν γὰρ ἀπὸ τέχνης usque ad verba μυρίων ὅσων ἐνδεεῖς εἰσίν, om. omnia.

15 sq. τῶν οὐκ ἀναγκαίων μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς τὸν ἁβρ. βίον: ita fere corrigendam duximus scripturam codicis, quae sic habet: τὸν οὐκ ἀναγκαῖον μόνον ἀλλὰ καὶ τὸν ἁβρ. βίον.

18 ἐξιλασθείς: ita scripsimus pro ἐξεθισθείς, quod codex habet.

18 sqq. κρίθινον δὲ — ἀνατίθεται καιρόν: ex his Hoeschelii codex iam praebuit: κριθὴ δὲ τὸ τῆς ἀπ. δρ. πρὸς τ. τῶν ὑποβεβιωκότων (Mang. „scribo ὑποβεβηκότων") – τῶν πρὸς ἐδωδήν, εἰ μὴ οἷς (Mang. „melius ᾧ") εὐπρεπὲς καὶ θέμις εὐχαριστήσαιτο. τὸ δευτερείοις τρ. τετ. εἶδος κριθὴν ἀπάρξεσθαι (Mang. correxit ἀπάρχεσθαι) προσέταξεν ὁ νόμος—ἀνατέθεικε καιρόν. Quae sequuntur usque ad verba τεταγμέναις περιόδοις desiderantur.

19 ὑποβεβηκότων: Laur. ὑπερβεβηκότων, Hoesch. ὑποβεβιωκότων

οὔτ' εὐαγὲσ ἦν ἐκ πάντων ἀπάρχεσθαι, τῶν πλείστων πρὸσ ἡδονὴν μᾶλλον ἢ τὴν ἀναγκαίαν χρῆσιν γεγονότων, οὔθ' ὅσιον ἀπολαῦσαι καὶ μετασχεῖν τινὸσ τῶν εἰσ ἐδωδὴν μὴ ἂν οἷσ εὐπρεπὲσ καὶ θέμισ εὐχαριστήσαντας, τὸ δευτερείοισ τροφῆσ τετιμημένον εἶδοσ κρίθινον ἀπάρχεσθαι προσέταξεν ὁ νόμοσ. οὐ γὰρ τοῦ σίτου τὰ πρεσβεῖα ἔλαχεν, οὗ πάλιν τὴν ἀπαρχὴν ἐπιφανεστέραν οὖσαν εἰσ ἐπιτηδειότερον ἀνατίθεται καιρόν, οὐ προεκφοιτῶν, ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι ταμιευόμενοσ ὑπὲρ τοῦ καὶ τὰσ εὐχαριστίασ ἡρμόσθαι χρόνων τεταγμέναισ περιόδοισ.

Τοσαύτασ ἔχουσα προνομίασ, ὁπόσασ ἔδειξεν ὁ νόμοσ ἡ ἐπὶ τῷ δράγματι πανήγυρισ προεόρτιόν ἐστιν, εἰ δεῖ τἀληθὲσ εἰπεῖν, ἑτέρασ ἑορτῆσ μείζονοσ. ἀπὸ γὰρ ἐκείνησ ἡμέρα πεντηκοστὴ καταριθμεῖται, ἑβδόμη ἑβδομάσ, ἐφ' αἷσ ἱερὸν ἀριθμὸν ἐπισφραγιζομένησ μονάδοσ, ἥτισ ἐστὶν ἀσώματοσ θεοῦ εἰκών, θεῷ κατὰ τὴν μόνωσιν ἐξομοιοῦται. τοῦτο μὲν δὴ πρῶτον κάλλοσ ἐπιδείκνυται πεντηκοστῆσ. ἕτερον δὲ μηνυτέον. θαυμαστὴ καὶ περιμάχητόσ ἐστιν ἡ φύσισ, διά τε τἆλλα, καὶ ἐπειδὴ συνέστηκεν ἐκ τοῦ στοιχειωδεστάτου καὶ πρεσβυτάτου τῶν ἐν οὐσίαισ παραλαμβανομένων, ὥσ φασιν οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων, ὀρθογωνίου τριγώνου. μήκει μὲν γὰρ αἱ τοῦδε πλευραὶ τριῶν οὖσαι καὶ τεσσάρων καὶ πέντε συμπληροῦσιν ἀριθμὸν τὸν ιβ', τοῦ ζωοφόρου

---

1 οὔτ' εὐαγὲσ recte codex Hoeschelii, Laur. ὅτ' εὐαγὲσ

3 μὴ ἂν οἷσ: Laur. μὴ ἐν οἷσ

5 οὐ γὰρ: Laur. ὁ γὰρ

6 pro τὴν ἀπαρχὴν Laur. τὴν ἀρχὴν et v. 7 καρπόν pro καιρόν

9 προνομίασ: codex προνομάσ

10 προεόρτιον: in codice scriptum est προέορτ' h. e. προέορτον, quemadmodum ex codice suo Hoeschelius προέορτοσ edidit.

11 ἀπὸ γὰρ ἐκείνησ: Laur. ἀλλὰ γ. ἐκ.

13 θεῷ κατὰ: Laur. ῷ κατὰ. Quaeritur an iam totius loci scriptura sana sit.

9—13 τοσαύτασ ἔχουσα — ἐξομοιοῦται: multo pauciora Hoeschelii codex, ex quo sic editum est: τοσαύτασ ἔχουσα προνομίασ ἡ ἐπὶ τῷ δρ. πανήγυρισ προέορτόσ ἐστιν – ἀπὸ γὰρ ἐκείνησ τῆσ ἡμέρασ πεντηκοστὴ ἀριθμεῖται, ἑπτὰ ἑβδομάδων ἱερὸν ἀριθμὸν ἐπισφραγ. μονάδοσ.

14 sqq. τοῦτο μὲν δὴ usque finem capitis inedita omnia.

14 πεντηκοστῆσ: codex πεντηκοντάσ

κύκλου παράδειγμα διπλασιασθείσησ ἑξάδοσ τῆσ γονιμωτάτησ, ἥτισ ἐστὶν ἀρχὴ τελειότητοσ, ἐκ τῶν ἰδίων συμπληρουμένη ἡμερῶν, αἷσ ἐξισοῦται· δυνάμει δ' ὡσ ἔοικεν ἀπογεννῶσι τὸν πεντηκοστὸν διὰ τοῦ τρὶσ τρία καὶ τετράκισ τέσσαρα καὶ πεντάκισ πέντε, ὥστε ἀναγκαῖον εἶναι λέγειν τοσούτῳ δεκάδοσ εἶναι πεντηκοντάδα ὅσῳ καὶ τοῦ δυνάμει τὸ μήκει. εἰ δὲ τοῦ ἐλάττονοσ εἰκών ἐστιν ἡ καλλιστεύουσα τῶν ἐν οὐρανῷ σφαῖρα ἡ ζωηφόροσ, τίνοσ ἂν εἴη παράδειγμα τὸ κρεῖττον, ἡ πεντηκοντάσ, ἢ πάντωσ ἀμείνονοσ φύσεωσ; περὶ ἧσ οὐ καιρὸσ λέγειν· αὐτάρκεσ γὰρ ἐν τῷ παρόντι σεσημειῶσθαι τὴν διαφορὰν ὑπὲρ τοῦ μὴ ἐν παρέργῳ προηγούμενον ἔργον τίθεσθαι.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΖΥΜΩΜΕΝΩΝ ΑΡΤΩΝ

Πρόσρησιν δ' ἔλαχεν ἡ κατὰ τὸν πεντηκοστὸν ἀριθμὸν ἐνισταμένη ἑορτὴ πρωτογεννημάτων, ἐν ᾗ δύο ἐξυμωμένουσ ἄρτουσ ἐκ πυροῦ γεγονότασ ἔθοσ προσφέρειν, ἀπαρχὴν σίτου τῆσ ἀρίστησ τροφῆσ. ὠνομάσθη δὲ πρωτογεννημάτων, ἢ διότι, πρὶν εἰσ τὴν ἀνθρώπων χρῆσιν ἐλθεῖν τὸν ἐπέτειον καρπόν, τοῦ νέου σίτου τὸ πρωτογέννημα καὶ ὁ πρῶτοσ φανεὶσ καρπὸσ ἀπαρχὴ προσάγεται· δίκαιον γὰρ καὶ ὅσιον τὴν μεγίστην λαβόντασ παρὰ θεοῦ δωρεὰν ἀφθονίαν ἀναγκαιοτάτησ ὁμοῦ καὶ ὠφελιμωτάτησ, ἔτι δὲ καὶ ἡδίστησ τροφῆσ μήτε ἀπολαῦσαι μήτε συνόλωσ σπᾶσαι πρὶν ἀπάρξασθαι τῷ χορηγῷ, διδόντασ μὲν οὐδέν, αὐτοῦ γὰρ τὰ πάντα καὶ κτήματα καὶ δωρεαί, διὰ

---

2 αἷσ ἐξισοῦται pro οἷσ ἐξισοῦται scripsimus, item vers. 6 εἰ δὲ τοῦ ἐλάττονοσ pro ἡ δὲ τοῦ ἐλάττονοσ.

14 sqq. πρόσρησιν δ' ἔλαχεν — ὅσα σπαρτά: rursus de his excerpta pauca codex Hoeschelii continet. Editum sic est: πρόσρησιν – τῆσ ἀρίστησ τροφῆσ· ἢ διότι πρὶν εἰσ – τοῦ νέου σίτου πρῶτον γέννημα, καὶ ὁ πρῶτοσ παραφανὴσ (Mang. -νεὶσ) καρπὸσ ἀπαρχὴ προσάγεται, ἵνα διὰ βραχέοσ συμβόλου παραφήνωσιν εὐχάριστον ἦθοσ, ἢ διότι κατ' ἐξοχὴν πρῶτον – καρπόσ ἐστιν.

16 ἀπαρχὴν: Laur. ἐξ ἀρχῆσ

21 ἀναγκαιοτάτησ et ὠφελιμωτάτησ: cod. ἀναγκαιοτάτην et ὠφελιμωτάτην

δὲ βραχέοσ συμβόλου παραφαίνονταϲ εὐχάριστον καὶ θεοφιλὲσ ἦθοσ πρὸσ τὸν χαρίτων μὲν ἀνεπιδεᾶ, συνεχεῖσ δὲ καὶ ἀεννάουσ χάριτασ ἄρδοντα· ἢ διότι κατ' ἐξοχὴν πρῶτον καὶ ἄριστον γέννημα ὁ τοῦ σίτου καρπόσ ἐστιν, ἐν τῇ δευτέρᾳ τάξει τῶν ἄλλων καταριθμουμένων ὅσα σπαρτά. καθάπερ γὰρ ἄρχων ἐν πόλει, κυβερνήτησ δ' ἐν νηὶ πρῶτοσ εἶναι λέγεται, τῷ τὸν μὲν κατὰ πόλιν, τὸν δὲ κατὰ ναῦν ἀφηγεῖσθαί τε καὶ προφέρειν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ τοῦ σίτου καρπὸσ ὀνόματι συνθέτῳ πρωτογέννημα ὠνομάσθη διὰ τὸ πάντων ἄριστοσ εἶναι τῶν σπειρομένων· ἔδει γὰρ αὐτὸν καὶ τοῦ ζώου ἀρίστου εἶναι τροφήν. ἐζυμωμένοι δ' εἰσὶν οἱ ἄρτοι, τοῦ νόμου ζύμην ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀναφέρειν ἀπειπόντοσ, οὐχ ἵνα διαμάχῃ τισ ἢ ἐν τοῖσ προσταττομένοισ, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ τρόπον τινὰ δι' ἑνὸσ εἴδουσ λαβεῖν τε καὶ δοῦναι, λαβεῖν μὲν τὴν ἀπὸ τῶν προσφερομένων εὐχαριστίαν, δοῦναι δ' εὐθὺσ ἀνυπερθέτωσ τὰ νομιζόμενα τοῖσ προσφέρουσιν. οὐ μὴν ὥστε χρῆσθαι· χρήσονται γὰρ τοῖσ ἅπαξ καθιερωθεῖσιν, οἷσ ἔξεστί τε καὶ ἐφίεται, ἔξεστι δὲ τοῖσ ἱερωμένοισ, οἳ τῶν προσαγομένων τῷ βωμῷ, ὅσα μὴ ὑπὸ τοῦ ἀσβέστου πυρὸσ ἀναλίσκεται, τὴν μετουσίαν ἔλαβον, φιλανθρωπίᾳ νόμου δοθεῖσαν ἢ μισθὸν ὑπηρεσιῶν ἢ γέρασ ἀγώνων, οὓσ ὑπὲρ εὐσε-

---

1 διὰ δὲ βραχέοσ: δὲ non est in codice

2 ἀεννάουσ: servavimus codicis scripturam, sed praestat ubique ἀενάουσ

5—9 καθάπερ γὰρ — εἶναι τροφήν: horum nihil codex Hoeschelii praebuit.

10—16 ἐζυμωμένοι δ' εἰσὶν — τοῖσ ἱερωμένοισ: edd. ἐζυμ. δ' εἰσὶν — τοῦ νόμου ἄζυμα (hoc male legi iam vidit Mang. proposuitque erroris tollendi caussa ἀνειπόντοσ pro ἀπειπόντοσ) — εἴδουσ δοῦναί τε καὶ λαβεῖν — ἀπὸ τῶν προσφερόντων εὐχαριστίαν, δοῦναι δὲ ἀνυπερθέτωσ — οὐ μὴν ὥστε χρῆσθαι (haec vox in ed. princ. Hoeschelii legitur, in repetitionibus male excidit. Hinc Mang. in textu ὥστε*, in notis „deesse videtur χρήσασθαι") — οἷσ ἔξεστιν· ἔξεστι δὲ τοῖσ ἱερεῦσι. Apud nos quae sequuntur, οἳ τῶν προσαγομένων — διανειμάμενοι, Hoesch. codex plane non habet.

11 διαμάχῃ: Laur. διδαχῇ. Idem v. seq. ἔθνουσ pro εἴδουσ.

14 νομιζόμενα: Laur. κομιζόμενα

17 sq. φιλανθρωπίᾳ νόμου: codex, ut supra, φιλανθρωπίαν ὁμοῦ. Idem pro ἢ μισθὸν ὑπηρεσιῶν corrupte ἢ μισθῶν ἢ ὑπηρεσιῶν, postea τοῦ κατὰ τὴν

βείασ ἀθλοῦσιν, ἢ κλῆρον ἱερόν, τῶν κατὰ τὴν χώραν μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ταῖσ ἄλλαισ φυλαῖσ τὸ ἐπιβάλλον μέροσ διανειμάμενοι. σύμβολον δ' ἐστὶ καὶ ἄλλων ἡ ζύμη δυοῖν. ἑνὸσ μὲν ἐντελεστάτου καὶ ὁλοκλήρου τροφῆσ, ἧσ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ καθ' ἡμέραν χρήσει κρείττονα καὶ λυσιτελεστέραν εὑρεῖν· κράτιστοσ δὲ καὶ ὁ τοῦ σίτου καρπὸσ ἐν σπαρτοῖσ, ὡσ ἁρμόττειν ὑπὲρ τοῦ ἀρίστου ποιεῖσθαι τὴν ἀρίστην ἀπαρχήν. ἕτερον δὲ συμβολικώτερον, πᾶν τὸ ἐζυμωμένον ἐπαίρεται, χαρὰ δὲ ψυχῆσ ἐστὶν εὔλογοσ ἔπαρσισ· ἐπ' οὐδενὶ γὰρ τῶν ὄντων μᾶλλον χαίρειν πέφυκεν ἄνθρωποσ ἢ εὐπορίᾳ καὶ ἀφθονίᾳ τῶν ἀναγκαίων, ἐφ' οἷσ ἄξιον γεγηθότασ εὐχαριστεῖν, ποιουμένουσ ἀοράτου τῆσ περὶ τὴν διάνοιαν εὐπαθείασ αἰσθητὴν διὰ τῶν ἐζυμωμένων ἄρτων εὐχαριστίαν. ἄρτοι δ' εἰσὶν ἀλλ' οὐ σῖτοσ ἡ ἀπαρχή, διὰ τὸ μηδὲν ἔτι ἐνδεῖν τῶν εἰσ ἀπόλαυσιν τροφῆσ σίτου γεγονότοσ. λέγεται γὰρ ὅτι τῶν σπαρτῶν ἁπάντων τελευταῖοσ ὁ πυρὸσ γεννᾶσθαι πέφυκε καὶ πρὸσ ἄμητον παρίστασθαι. δύο δ' εἰσὶν ἄριστα δυοῖν χρόνων χαριστήρια, τοῦ τε παρελθόντοσ, ἐν ᾧ καὶ τῶν ἐξ ἐνδείασ καὶ λιμοῦ κακῶν οὐκ ἐπειράθημεν ἐν εὐετηρίᾳ διάγοντεσ, καὶ τοῦ μέλλοντοσ, διότι τὰσ εἰσ αὐτὸν χορηγίασ καὶ παρασκευὰσ ηὐτρεπισάμεθα, καὶ γέμοντεσ χρηστῶν

---

pro τῶν κατὰ τήν, denique, eodem vitio quo supra p. 53, 24, δανεισάμενοι pro διανειμάμενοι.

2—11 σύμβολον δ' ἐστὶ — ἄρτων εὐχαριστίαν: edd. σύμβολον — ἧσ οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ἐν τῇ — λυσιτελεστέραν· κράτιστον δὲ καὶ — ἐπαίρειν (Mang. „melius ἐπαίρει"). χαρὰ δὲ ψυχῆσ ἐστὶν ἄλογοσ ἔπαρσισ. ἐπ' οὐδενὶ δὲ τῶν — γεγηθότωσ εὐχαριστεῖν — εὐχαριστίαν.

4 χρήσει: Laur. κτήσει et v. 6 ἁρμόττον pro ἁρμόττειν

7 sq. χαρὰ δὲ: Laur. χαρᾶσ δὲ

8 μᾶλλον: Laur. om. Item pro εὐπορίᾳ v. 9 habet εὐρείᾳ, quod etiam εὐροίᾳ corrigi possit.

12—18 ἄρτοι δ' εἰσὶν — ηὐτρεπισάμεθα: edd. ἄρτοι — μηδὲν ἐνδεῖν ἔτι — παρίσταται (Mang. „forsan παρύστατοσ") — δυοῖν χρόνοιν — παρεληλυθότοσ, ἐν ᾧ τῶν ἐξ — ηὐτρεπισάμεθα. Quae praeterea apud nos sequuntur, καὶ γέμοντεσ — οἰκονομικῆσ ἀρετῆσ, Hoescholii codex non habet.

18 ηὐτρεπισάμεθα recepimus ex Hoesch. codice pro ἐποιησάμεθα, quod Laur. praebet.

ἐλπίδων ταμιευόμεθα τὰσ τοῦ θεοῦ δωρεάσ, εἰσ τὴν καθ' ἡμέραν προσφέροντεσ αἰεὶ δίαιταν, ὅσων ἂν χρεία κατὰ νόμουσ τῆσ οἰκονομικῆσ ἀρετῆσ.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΟΜΗΝΙΑΣ.

Ἑξῆσ ἐστὶν ἱερομηνία, καθ' ἣν ἅμα ταῖσ ἀναγομέναισ θυσίαισ ἐν τῷ ἱερῷ σαλπίζειν ἔθοσ. ἀφ' οὗ καὶ σαλπίγγων ἐπώνυμοσ ἡ ἑορτὴ προσαγορεύεται, διττὸν λόγον ἔχουσα, τὸν μὲν ἴδιον τοῦ ἔθνουσ, τὸν δὲ κοινὸν πάντων ἀνθρώπων. ἴδιον μὲν ὑπόμνησιν τεραστίου καὶ μεγαλουργηθέντοσ ἔργου, καθ' ὃν χρόνον τὰ λόγια τῶν νόμων ἐθεσπίζετο. τότε γὰρ ἐξ οὐρανοῦ φωνὴ σάλπιγγοσ ἐξήχησεν, ἣν εἰκὸσ ἄχρι τῶν τοῦ παντὸσ φθάσαι περάτων, ἵνα καὶ τοὺσ μὴ παρόντασ καὶ μόνον οὐκ ἐν ἐσχατιαῖσ κατοικοῦντασ διὰ τοῦ συμβεβηκότοσ ἐπιστρέψῃ, λογισαμένουσ, ὅπερ εἰκόσ, ὅτι τὰ οὕτωσ μεγάλα μεγάλων ἀποτελεσμάτων ἐστὶ σημεῖα. τί δὲ μεῖζον ἢ ὠφελιμώτερον εἰσ ἀνθρώπουσ ἐλθεῖν ἐδύνατο τῶν γενικῶν νόμων, οὓσ προεφήτευσεν ὁ θεόσ, οὐ δι' ἑρμηνέωσ, καθάπερ τὰ ἐν εἴδει νόμιμα. τοῦτο μὲν ἐξαίρετον τοῦ ἔθνουσ· κοινὸν δὲ πρὸσ ἅπαντασ ἀνθρώπουσ ἐκεῖνο. ἡ σάλπιγξ ὄργανόν ἐστι πολέμου καὶ πρὸσ τὴν κατ' ἐχθρῶν ἐφόρμησιν, ὁπότε καιρὸσ εἴη συμπλέκεσθαι, καὶ πρὸσ ἀνάκλησιν, ὁπότε διακρίνεσθαι

2 ὅσων: codex ὅσον

5 Capnt 29. in breve contractnm codex Hoesch. praebuit.

6—10 ἑξῆσ ἐστὶν – ἐθεσπίζετο: edd. ἑξῆσ δέ ἐστιν – ἔτυμοσ ἑορτὴ – ἀνθρώπων ἁπάντων – ἐθεσπίζετο.

7 ἐπώνυμοσ scripsimus conlato loco 61, 11 pro ἔτυμοσ.

8 προσαγορεύεται: Laur. προσαγορεύεσθαι

11—15 τότε γὰρ — ἐστὶ σημεῖα: edd. τότε γὰρ ἀπ' οὐρανοῦ – μὴ παρόντασ. Post hanc vocem pessime pergitur ἡ ποιὰ ἐπίστρεψισ (a Mang. et iam ante eum, sed non in ed. princ., propositum est ἡ ποιὰ φωνὴ ἐπιστρέψῃ). Tum reliqua sequuntur: λογισαμένουσ – οὕτω μεγάλα – σημεῖα.

15—18 τί δὲ μεῖζον — ἐξαίρετον τοῦ ἔθνουσ: edd. τί δὲ – ἠδύνατο τ. γενικῶν νόμων. Omissa sunt reliqua.

18 sqq. κοινὸν δὲ — στρατόπεδα: haec edd. brevissime sic reddunt: κοινὸν – ἐστι πολέμου, καὶ πρὸσ ἐφόρμησιν καὶ πρὸσ ἀνάκλησιν (deesse h. l. nonnulla sensit Mang.)

δέοι πρὸσ τὰ οἰκεῖα ἐπανελευσομένουσ στρατόπεδα. ἔστι δὲ καὶ ἕτεροσ θελήλατοσ πόλεμοσ, ὅταν ἡ φύσισ ἐν ἑαυτῇ στασιάσῃ τῶν μερῶν ἀντεπιτιθεμένων ἀλλήλοισ, ἰσότητοσ εὐνομωτάτησ πλεονεξίᾳ τοῦ ἀνίσου κρατηθείσησ. ὑπ' ἀμφοτέρων δὲ τῶν πολέμων φθείρονται τὰ ἐπίγεια, πρὸσ μὲν ἐχθρῶν δενδροτομίαισ, δῃώσεσιν, ἐμπρήσεσι τροφῶν καὶ πεδίων σταχυηφορούντων, ὑπὸ δὲ τῶν κατὰ φύσιν αὐχμοῖσ, ἐπομβρίαισ, νοτίων βίαισ πνευμάτων, φλογώσεσι ταῖσ ἀφ' ἡλίου, χιονώδει περιψύξει, τῆσ ἁρμονίασ τῶν ἐτησίων ὡρῶν περιηκούσησ εἰσ ἀναρμοστίαν, ἕνεκά μοι δοκεῖ τῆσ οὐ κατὰ μικρὸν ἐπιπολαζούσησ ἀλλ' ἀθρόῳ φορᾷ κεχυμένησ ἀσεβείασ, παρ' οἷσ ἂν ταῦτα γίνηται. διὰ τοῦτο, καθάπερ εἶπον, ἐπώνυμον ἑορτὴν ὀργάνου πολεμικοῦ σάλπιγγοσ ἀπέφηνεν ὁ νόμοσ, ἐπ' εὐχαριστίᾳ τοῦ εἰρηνοποιοῦ θεοῦ καὶ εἰρηνοφύλακοσ, ὃσ καὶ τὰσ ἐν ταῖσ πόλεσι καὶ τὰσ ἐν τοῖσ μέρεσι τοῦ παντὸσ στάσεισ ἀνελὼν εὐθηνίασ καὶ εὐετηρίασ καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ἀφθονίαν ἀπειργάσατο, μηδὲν ἐμπύρευμα καρπῶν φθορᾶσ ἐάσασ ζωπυρηθῆναι.

1—4 ἔστι δὲ —κρατηθείσησ: edd. ἔστι — ὅτε ἡ φύσισ ἐν ἑαυτῇ στασιάζει — ἀλλήλοισ, omissis reliquis.

4—10 ὑπ' ἀμφοτέρων — ταῦτα γίνηται: haec Hoeschelii codex in brevius contrahit sic: ὑπ' ἀμφοτέρων — φθείρεται τὰ ἐπίγεια· πρὸσ μὲν ἐχθρῶν δενδροτομίαισ, ἐμπρήσεσιν· ὑπὸ δὲ—αὐχμοῖσ, ἐπομβρίαισ, φλογώσεσι ταῖσ—εἰσ ἀναρμοστίαν, omissis reliquis.

4 sq. ἐπίγεια: Laur. πεδία (at sequitur paullo post καὶ πεδίων)

9 μοι δοκεῖ: codex μοι δοκῶ

10—16 διὰ τοῦτο — ζωπυρηθῆναι: edd. διὰ τοῦτο ἐπώνυμον ἑορτὴν — εἰρηνοποιοῦ θεοῦ, ὃσ καὶ — καὶ εὐετηρίασ ἀπειργάσατο (sic Hoesch., non ut Mang. Richt. Tauchn. ἀπεργάσατο), μηδὲν — ζωπυρηθῆναι.

11 καθάπερ εἶπον: codex om. εἶπον

12 ἀπέφηνεν et εἰρηνοποιοῦ: haec ex cod. Hoesch. adsumpsimus, cod. Laur. ἀπέφαινεν et εἰρηνικοῦ.

ΠΕΡΙ ΝΗϹΤΕΙΑϹ.

Μετὰ δὲ τὴν τῶν σαλπίγγων ἄγεται νηστείασ ἑορτή. τάχα ἂν τισ εἴποι τῶν ἑτεροδόξων καὶ ψέγειν τὰ καλὰ μὴ αἰδουμένων· ἑορτὴ δ' ἔστι τίσ, ἐν ᾗ μὴ συμπόσια καὶ συσσίτια καὶ ἑστιατόρων καὶ ἑστιωμένων θίασοσ, καὶ πολὺσ ἄκρατοσ καὶ τράπεζαι πολυτελεῖσ καὶ χορηγίαι καὶ παρασκευαὶ τῶν ἐν δημοθοινίᾳ πάντων, εὐφροσύναι τε καὶ κῶμοι σὺν ἀθύρμασι καὶ τωθασμοῖσ, καὶ παιδιὰ μετ' αὐλοῦ καὶ κιθάρασ καὶ τυμπάνων τε καὶ κυμβάλων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα παρὰ τὸ λελυμένον καὶ ἐκτεθηλυμένον εἶδοσ μουσικῆσ δι' ὤτων ἐγείρει τὰσ ἀκαθέκτουσ ἐπιθυμίασ; ἐν γὰρ τούτοισ καὶ διὰ τούτων ὡσ ἔοικε τὸ εὐφραίνεσθαι τίθενται, ἀγνοίᾳ τῆσ πρὸσ ἀλήθειαν εὐφροσύνησ. ἣν ὀξυδερκεστάτοισ ὄμμασιν ἰδὼν ὁ πάνσοφοσ Μωϋσῆσ τὴν νηστείαν ἑορτὴν ἀνεῖπε, καὶ ἑορτῶν τὴν μεγίστην, πατρίῳ γλώττῃ σάββατα σαββάτων αὐτὴν ὀνομάσασ, ὡσ δ' ἂν Ἕλληνεσ εἴποιεν, ἑβδομάδα ἑβδομάδων καὶ ἁγίων ἁγιωτέραν, διὰ πολλά. πρῶτον μὲν δι' ἐγκράτειαν, ἣν ἀεὶ καὶ πανταχοῦ παραγγέλλων ἐν ἅπασι τοῖσ κατὰ βίον ἐπιδείκνυσθαι πράγμασι διά τε γλώττησ καὶ γαστρὸσ καὶ τῶν μετὰ γαστέρα, νυνὶ δὲ διαφερόντωσ κελεύει περιέπειν, ἐξαίρετον ἡμέραν

---

2 Capitis 30. multa inedita.

3—12 Μετὰ δὲ — τῆσ πρὸσ ἀλήθειαν εὐφροσύνησ: post primum versum, qui idem apud Hoesch. est, omnia inedita.

3 νηστείασ (ut Hoesch.): Laur. νηστεία

9 sq. ὅσα παρὰ τὸ λελυμένον: codex ὅσα τὸ παραλελυμένον

12 sqq. ἣν ὀξυδερκεστάτοισ — διὰ πολλά: his respondent apud Hoeschelium ἣν ἑορτὴν τὴν μεγίστην Μωϋσῆσ ἀνεῖπεν, πατρίῳ γλ. σάββατον σαββάτων ὀνομάσασ, ὡς — εἴποιεν, ἑβδομάδες (Mang. „scribe -μάδα") ἑβδομάδων καὶ τῶν ἁγίων ἁγιώτεραι (Mang. „scribe -τέραν") διὰ πολλά.

16 sqq. πρῶτον μὲν — ἡ βλαβερωτάτησ ἡδονῆσ: his multo pauciora codex Hoeschelii sic habet: πρῶτον μὲν ἐγκράτεια, ἣν ἀεὶ παραγγέλλει, διά τε γλώττησ — γαστέρα ἐπιδείκνυσθαι, νυνὶ διαφερόντωσ κελεύει, ἐξαίρετον — σιτίων γάρ τοι (Mang. „scribe τισ") καὶ ποτῶν (Laur. πότων) — τίνα οὐκ ἂν — περισσῶν;

16 δι' ἐγκράτειαν: δι' in codice non est. Sequitur δεύτερον δ' ὅτι et τρίτον δὲ διὰ τὸν καιρόν.

ἀναθεὶσ αὐτῇ. σιτίων γάρ τισ καὶ ποτῶν μαθὼν ἀλογεῖν τῶν οὕτωσ ἀναγκαίων, τίνοσ οὐκ ἂν ὑπερίδοι τῶν περιττῶν, ἃ γέγονεν οὐ διαμονῆσ καὶ σωτηρίασ εἵνεκα μᾶλλον ἢ βλαβερωτάτησ ἡδονῆσ; δεύτερον δ' ὅτι πᾶσα ἀνάκειται λιταῖσ καὶ ἱκεσίαισ, περὶ μηδὲν ἕτερον ἄχρισ ἑσπέρασ ἐξ ἑωθινοῦ τῶν ἀνθρώπων σχολὴν ἀγόντων ἢ δεητικωτάτασ εὐχάσ, αἷσ σπουδάζουσι τὸν θεὸν ἐξευμενίζεσθαι, παραίτησιν ἁμαρτημάτων ἑκουσίων τε καὶ ἀκουσίων αἰτούμενοι, καὶ χρηστὰ ἐλπίζοντεσ οὐ δι' αὐτοὺσ ἀλλὰ διὰ τὴν ἵλεων φύσιν τοῦ συγγνώμην πρὸ κολάσεωσ ὁρίζοντοσ. τρίτον δὲ διὰ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ συμβέβηκε τὴν νηστείαν ἄγεσθαι· κατὰ γὰρ τοῦτον ἤδη συγκεκόμισται πάνθ' ὅσα δι' ἔτουσ ἤνεγκεν ἡ γῆ. τὸ μὲν οὖν εὐθὺσ ἐμφορεῖσθαι τῶν γεγονότων ἀπληστίασ ὑπέλαβεν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ νηστεῦσαι καὶ τροφῆσ μὴ προσάψασθαι παντελοῦσ εὐσεβείασ, ἥτισ ἀναδιδάσκει τὴν διάνοιαν μὴ πεποιθέναι τοῖσ εὐτρεπισθεῖσι καὶ παρεσκευασμένοισ ὡσ ὑγείασ ἢ ζωῆσ αἰτίοισ. ταῦτα γὰρ καὶ παρόντα πολλάκισ ἔβλαψε καὶ μὴ παρόντα ὤνησε. μόνον οὐκ ἄντικρυσ, κἂν μηδὲν τῇ φωνῇ φθέγγωνται τὸ παράπαν, οἱ μετὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἀπεχόμενοι σιτίων καὶ ποτῶν ἐκβοῶσι ταῖσ ψυχαῖσ καί φασι ταῦτα· τὰσ μὲν τῆσ φύσεωσ χάριτασ εἰλήφαμεν ἄσμενοι καὶ ταμιευόμεθα, φθαρτὸν δὲ οὐδὲν ἐπιγραφόμεθά ποτε

3—9 δεύτερον δ' — ὁρίζοντοσ: edd. δεύτερον δὲ ἐπειδὴ πᾶσ (Mang. addi voluit λαόσ) ἀνάκειται – ἐξ ἑωθινοῦ ἀνθρώπων – ἢ δεκτικωτάταισ εὐχαῖσ (Mang. „melius δεκτικωτάτασ εὐχάσ") – ἁμαρτημάτων αἰτούμενοι – δι' ἑαυτοὺσ – ὁρίζοντοσ.

8 δι' αὐτοὺσ: ita codex (non αὑτοὺσ), quod cum usu scriptorum Novi Testamenti conveuit. Cf. N. T. mei ed. VII. crit. mai. p. LVIII sq. Paullo post pro ἵλεων in codice est ἵλεω.

9—14 τρίτον δὲ — ζωῆσ αἰτίοισ: edd. τρίτον δὲ – πάντα ὅσα – τοῖσ εὐτρεπισθεῖσιν ὡσ ὑγιείασ ἢ ζωῆσ αἰτίοισ.

9 δὲ: Laur. non habet

13 ἀναδιδάσκει: Laur. ἅμα διδάσκει

15 sqq. pro ταῦτα γὰρ — οἱ μετὰ edd. nil nisi οὐκοῦν οἱ μετὰ

16 sqq. οἱ μετὰ τὴν — διαφυλάττειν: edd. οἱ μετὰ – σιτίων μονονουχὶ βοῶσι· τὰσ μὲν τῆσ – ταμιευσόμεθα – διαμονῆσ αἴτιον (sed Hoesch. ex codice αἴταν exscripsit), ἀλλὰ τὸν σωτῆρα, τὸν ἐν τῷ κόσμῳ θεόν, ᾧ καὶ – διαφυλάττειν.

τῆσ ἡμετέρασ διαμονῆσ αἴτιον, ἀλλὰ τὸν γενέτην καὶ πατέρα καὶ σωτῆρα τοῦ τε κόσμου καὶ τῶν ἐν κόσμῳ θεόν, ᾧ καὶ διὰ τούτων καὶ ἄνευ τούτων τρέφειν θέμισ καὶ διαφυλάττειν· ἰδοὺ γὰρ καὶ τοὺσ ἡμετέρουσ προγόνουσ μυριάσι πολλαῖσ ἐρήμην ἀτριβῆ καὶ πᾶσαν ἄγονον διεξιόντασ γενεᾶσ βίον ἔτη μ΄ διέθρεψεν, ὡσ ἐν βαθυγειοτάτῃ καὶ εὐφορωτάτῃ χώρᾳ, πηγὰσ μὲν τότε πρῶτον ἀνατεμὼν εἰσ ἄφθονον ποτοῦ χρῆσιν, ὕων δὲ τροφὴν ἐξ οὐρανοῦ μήτε πλείονα μήτ᾽ ἐλάττονα τῆσ διεξαρκούσησ εἰσ ἑκάστην ἡμέραν, ἵνα ἀταμιεύτοισ χρώμενοι τοῖσ ἀναγκαίοισ μὴ πωλῶσιν ἀψύχων, ὧν ἂν ἐθησαυρίσαντο, τὰσ ἀγαθὰσ ἐλπίδασ, ἀλλὰ μικρὰ φροντίζοντεσ τῶν χορηγουμένων τὸν χορηγὸν θαυμάζωσι καὶ προσκυνῶσι καὶ τοῖσ ἁρμόττουσιν ὕμνοισ καὶ εὐδαιμονισμοῖσ γεραίρωσιν. ἡ δὲ ἡμέρα τῆσ νηστείασ ἄγεται νόμου προστάξει δεκάτῃ μηνὸσ ἀεί. διατί δὲ ἐν τῇ δεκάτῃ; ὡσ ἐν τοῖσ περὶ αὐτῆσ λόγοισ ἠκριβώσαμεν, ὀνομάζεται μὲν ὑπὸ σοφῶν ἀνδρῶν παντέλεια, περιέχει δ᾽ ἐν αὐτῇ τὰσ ἀναλογίασ πάσασ, τήν τε ἀριθμητικὴν καὶ τὴν ἁρμονικὴν καὶ τὴν γεωμετρικήν· καὶ προσέτι τὰσ ἁρμονίασ, ἐπίτριτον τὴν διὰ δ΄ καὶ ἡμιόλιον τὴν διὰ ε΄ καὶ διπλασίαν τὴν διὰ πασῶν καὶ τετραπλασίαν τὴν δὶσ διὰ πασῶν. ἔχει δὲ καὶ τὸν ἐπόγδοον λόγον, ὡσ εἶναι πλήρωμα τῶν κατὰ μουσικὴν θεωρημάτων τελειότατον, ἀφ᾽ οὗ καὶ ὠνόμασται παντέλεια. τὴν οὖν σιτίων καὶ ποτῶν ἔνδειαν προστέτακται κατ᾽ ἀριθμὸν τέλειον καὶ πλήρη γίνεσθαι τῆσ δεκάδοσ διὰ τὰσ τοῦ ἀρίστου τῶν ἐν ἡμῖν ἀρίστασ τροφάσ, ἵνα

3—12 ἰδοὺ γὰρ καὶ — γεραίρωσιν: ista omnia codex Hoeschelii paucissimis his absolvit: ἰδοὺ γοῦν καὶ τοὺσ προγόνουσ ἐν ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα διέθρεψεν.

12—20 ἡ δὲ ἡμέρα — ὠνόμασται παντέλεια: istorum edd. nil praeter haec habent: ἡ δὲ ἡμέρα τῆσ νηστείασ ἄγεται δεκάτου (Mang. „scribe δεκάτῃ") μηνόσ, ὅτι ἡ δεκὰσ παντέλεια.

20 sqq. τὴν οὖν σιτίων — ἀνακοπὴν βραχεῖαν: edd. τὴν οὖν σιτίων ἔνδειαν προστέταχε κατ᾽ ἀριθμὸν τέλειον γίνεσθαι διὰ τὰσ τοῦ ἀρίστου τοῦ ἐν — λιμὸν τὸ πάντων ἀφορητότατον κακὸν — βραχεῖαν.

21 προστέτακται: codex προστέταχε καὶ, sed super χε eadem manu κται scriptum est.

μηδεὶς ὑπολάβῃ λιμὸν τὸ πάντων κακῶν ἀφορητότατον εἰσηγεῖσθαι τὸν ἱεροφάντην, ἀλλὰ τῆς εἰς τὰς τοῦ σώματος δεξαμενὰς φερομένης ἐπιρροῆς ἀνακοπὴν βραχεῖαν. οὕτως γὰρ ἔμελλε διαυγὲς καὶ καθαρὸν τὸ ἀπὸ τῆς λογικῆς πηγῆς εἰς καθαρὰν ἔτι ψυχὴν φέρεσθαι νᾶμα λείως, ἐπειδήπερ αἱ συνεχεῖς καὶ ἐπάλληλοι τροφαὶ κατακλύζουσαι τὸ σῶμα καὶ τὸν λογισμὸν προσεπισύρουσιν· εἰ δὲ ἐπισχεθεῖεν, εὖ μάλα στηριχθεὶς ὡς ἐπὶ ξηρᾶς ἀτραποῦ καὶ λεωφόρου τὴν πορείαν ἄπταιστον δυνήσεται ποιεῖσθαι, τῶν θέας καὶ ἀκοῆς ἀξίων ἐφιέμενος. ἄλλως τε ἁρμόττον ἦν τῶν εἰς εὐθηνίαν ἁπάντων κατὰ νοῦν κεχωρηκότων ἐπὶ τελείοις καὶ πλήρεσιν ἀγαθοῖς ἐν εὐετηρίᾳ καὶ χορηγιῶν ἀφθονίᾳ λαβεῖν ἐνδείας ὑπόμνησιν ἀποχῇ σιτίων καὶ ποτῶν, καὶ λιτὰς καὶ ἱκεσίας ποιεῖσθαι, ἅμα μὲν τοῦ μὴ εἰς ἀληθῆ πεῖραν ἐλθεῖν ἀπορίας τῶν ἀναγκαίων, ἅμα δὲ καὶ εὐχαριστοῦντας ὅτι ἐν ἀγαθῶν περιουσίᾳ μέμνηνται κακῶν οὐ γενομένων. τούτων μὲν δὴ ἅλις.

ΕΟΡΤΗ ΣΚΗΝΩΝ.

Τελευταία δ' ἐστὶν ἑορτὴ τῶν ἐνιαυσίων προσαγορευομένη σκηναί, καιρὸν ἔχουσα τὸν μετοπωρινῆς ἰσημερίας. ἐξ οὗ δύο παρίστα-

---

3—8 οὕτως γὰρ — ἀξίων ἐφιέμενος: cdd. οὕτω γὰρ ἔμ. διαυγὲς τὸ ἀπὸ τῆς λογ. πηγῆς ἐπὶ ψυχὴν φέρεσθαι – αἱ συνεχεῖς τροφαὶ – εἰ δ' ἐπισχ. – ξηρᾶς ἀτραποῦ τὴν πορείαν δυνήσεται ἄπταιστον ποιεῖσθαι.

4 εἰς καθαρὰν ἔτι ψυχὴν: codex εἰς καθαρὸν ἐπὶ ψυχὴν. Si quis ἐπὶ ψυχὴν retinere maluerit, delenda erunt εἰς καθαρὸν.

6 προσεπισύρουσιν: ita (cum cod. Hoesch.) Laur. in margine, in textu ἐπισύρουσιν

9—14 ἄλλως τε usque ad capitis finem codex Hoeschelii hunc in modum contraxit: ἄλλως τε ἁρμ. ἦν – ἐπὶ τελείοις (Mang. „melius τελείωσιν") ἐν χορηγιῶν ἀφθονίᾳ – ἀποχῇ σιτίων, καὶ λιτὰς ποιεῖσθαι ὑπὲρ τοῦ μὴ εἰς ἀληθῆ – τῶν ἀναγκαίων.

9 κατὰ νοῦν cum cod. Hoesch. scripsimus, Laur. εἰς νοῦν

17 sqq. Τελευταία δ' — τῶν ἀγαθῶν αἰτίῳ codex Hoesch. in haec pauca contraxit: τελευταία δ' – ἐνιαυσιαίων – καιρὸν ἔχουσαι – ἰσότητα τιμᾶν τὴν δικαιοσύνης ἀρχὴν καὶ ἀσκίου φωτὸς συγγενῆ, καὶ τὸ προσήκειν μετὰ τὴν ἁπάντων καρπῶν τελείωσιν εὐχαριστοῦντας τῷ τελεσφόρῳ.

17 προσαγορευομένη: codex προσαγορευόμεναι

ται, τό τε δεῖν ἰσότητα τιμᾶν ἀνισότητα ἐχθραίνοντασ· ἡ μὲν γὰρ δικαιοσύνησ ἐστίν, ἡ δὲ ἀδικίασ ἀρχή τε καὶ πηγή, καὶ ἡ μὲν ἀσκίου φωτόσ, ἡ δὲ σκότουσ συγγενήσ· καὶ τὸ προσήκειν μετὰ τὴν τῶν καρπῶν τελείωσιν εὐχαριστεῖν τῷ τελεσφόρῳ θεῷ καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰτίῳ. τὸ μὲν γὰρ μετόπωρον, ὡσ καὶ αὐτὸ δήπου δηλοῖ τοὔνομα, καιρὸσ ὁ μετὰ τὴν ὀπώραν ἐστὶν ἤδη συγκεκομισμένην καὶ φόρουσ τοὺσ ἐτησίουσ καὶ δασμοὺσ τοὺσ ἀναγκαίουσ εἰσενηνοχότων σπαρτῶν τε καὶ τῶν δένδρων, καὶ τῆσ γῆσ ὅσασ τροφὰσ ἐγέννησε ταῖσ τῶν ἀμυθήτων ζώων ἰδέαισ ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων ἀφθόνωσ παρεσχημένησ, οὐ μόνον εἰσ τὴν ἐν χερσὶ καὶ πρόσκαιρον ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὕστερον διὰ τὸ προμηθὲσ τῆσ φιλοζώου φύσεωσ. καὶ μὴν ἐν σκηναῖσ προστέτακται τὸν χρόνον διαιτᾶσθαι τῆσ ἑορτῆσ, ἤτοι διὰ τὸ μηκέτι εἶναι χρείαν ἐν ὑπαίθρῳ διάγειν τὰ περὶ γεωργίαν ἐκπονοῦντασ, οὐδενὸσ μὲν ὑπολειφθέντοσ ἔξω, πάντων δὲ καρπῶν ἐναποκειμένων σιροῖσ καὶ τοιουτοτρόποισ χωρίοισ διὰ τὰσ εἰωθυίασ βλάβασ παρακολουθεῖν ἔκ τε φλογώσεωσ ἡλιακῆσ καὶ φορᾶσ ὑετῶν. ὅτε μὲν γὰρ ἐν πεδίοισ ἐστὶ τὰ τρέφοντα, μὴ συγκλεισάμενοσ θαλαμαίου γυναικὸσ τρόπον, ἀλλὰ προελθὼν ἐπιμελητὴσ καὶ φύλαξ εἰ σὺ τῶν ἀναγκαίων, κἂν ὑπαιθρίῳ διατελοῦντί σοι προσπίπτῃ κρυμὸσ καὶ θάλποσ, εἰσὶν ἔφεδροι σκιαὶ τὰ λάσια τῶν δένδρων, εἰσ ὑποστείλασ τὴν ἀφ᾽ ἑκατέρου δυνήσῃ βλάβην εὐμαρῶσ ἐκφυγεῖν. ὅταν δ᾽ οἱ καρποὶ πάντεσ εἰσκομίζωνται, συνεισέρχου στεγανωτέρασ διαίτησ ἐφιξόμενοσ πρὸσ ἀνάπαυλαν ἀντὶ καμάτων, οὓσ γεωπονῶν ὑπέμεινασ. ἢ δι᾽ ὑπόμνησιν τῆσ τῶν προγόνων

1 τό τε δεῖν: corrupte codex τό τε λίαν

5—11 τὸ μὲν γὰρ — φιλοζώου φύσεωσ: edd. nil nisi haec: τὸ γὰρ μετόπωρον, ὡσ αὐτό που δηλοῖ τοὔνομα – συγκεκομισμένην, διὰ τὸ προμηθὲσ τῆσ φιλοζώου φύσεωσ.

11—16 καὶ μὴν ἐν — φορᾶσ ὑετῶν: edd. καὶ μὴν ἐν – διαιτᾶσθαι τὸν χρόνον τῆσ ἑορτῆσ – ὑπολειφθέντοσ, ἁπάντων δὲ συμ (Mang. „forsan σπερμάτων“) ἐναποκειμένων σιροῖσ (Laur. σωροῖσ) διὰ τὰσ – ὑετῶν.

16—23 ὅτε μὲν γὰρ — γεωπονῶν ὑπέμεινασ: horum nihil in codice Hoeschelii exstat.

19 κρυμὸσ: codex κρυμμὸσ

23 sqq. ἢ δι᾽ ὑπόμνησιν — ἐν πόλεσιν ἐρημίασ: edd. τὴν δὲ (Mang.

μακρᾶσ ὁδοιπορίασ, ἣν δι' ἐρήμου ποιούμενοι βαθείασ σκηναῖσ πολυετῆ χρόνον καθ' ἕκαστον σταθμὸν ἐνεδιαιτῶντο. προσήκει δὲ καὶ ἐν πλούτῳ πενίασ μεμνῆσθαι καὶ ἀδοξίασ ἐν δόξῃ καὶ ἐν ἡγεμονίαισ ἰδιωτικοῦ σχήματοσ καὶ ἐν εἰρήνῃ κινδύνων τῶν ἐν πολέμῳ καὶ ἐπὶ γῆσ χειμώνων τῶν κατὰ θάλασσαν καὶ ἐν πόλεσιν ἐρημίασ. ἡδονὴ γὰρ οὐκ ἔστι μείζων ἢ ἐν ταῖσ ἄγαν εὐπραγίαισ ἔννοιαν ἔχειν παλαιῶν ἀτυχημάτων. πρὸσ δὲ τῇ ἡδονῇ καὶ ὄφελοσ οὐ μικρὸν εἰσ ἀρετῆσ ἄσκησιν ἐγγίνεται. λαβόντεσ γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν τό τε εὖ καὶ τὸ χεῖρον, καὶ τὸ μὲν ἀπεωσμένοι, καρπούμενοι δὲ τὸ ἄμεινον, ἐξ ἀνάγκησ εὐχάριστοι γίνονται τὸ ἦθοσ καὶ πρὸσ εὐσέβειαν παρορμῶνται φόβῳ τῆσ πρὸσ τἀναντία μεταβολῆσ. ὅθεν καὶ ἐπὶ τοῖσ παροῦσιν ἀγαθοῖσ τὸν θεὸν ᾠδαῖσ καὶ λόγοισ γεραίρουσι, καὶ ὑπὲρ τοῦ μηκέτι πειραθῆναι κακῶν λιπαροῦσι καὶ ἱκεσίαισ ἐξευμενίζονται. πάλιν δὴ ταύτησ τῆσ ἑορτῆσ ἀρχὴ πεντεκαιδεκάτῃ μηνὸσ ἐνίσταται, διὰ τὴν λεχθεῖσαν καὶ ἐπὶ τῆσ ἐαρινῆσ ὥρασ αἰτίαν, ἵνα μὴ μεθ' ἡμέραν μόνον ἀλλὰ καὶ νύκτωρ πλήρησ ὁ κόσμοσ ᾖ τοῦ φύσει παγκάλου φωτόσ, ἡλίου καὶ σελήνησ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀλλήλοισ ἐπανατελλόντων αὐγαῖσ ἀδιαστάτοισ, αἷσ μεθόριον οὐ διακρίνει σκότοσ. ἑπτὰ δὲ ἡμέραισ ὀγδόην ἐπισφραγίζεται, καλέσασ ἐξόδιον αὐτήν, οὐκ ἐκείνησ ὡσ ἔοικε μόνον τῆσ ἑορτῆσ, ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν ἐτησίων ὅσασ κατηριθμησά-

„omnino repone τήν τε") ὑπόμνησιν – ἣν δι' ἐρήμησ ποιούμενοι βαθείαισ (Mang. „scribe βαθείασ") σκηναῖσ πολυετοῦσ χρόνου (Mang. „forsan πολυετεῖσ χρόνουσ") καθ' ἕκαστον σταθμὸν ἐνδιαιτῶντο – ἀδοξίασ ἐν δόξῃ καὶ ἐν εἰρήνῃ κινδύνων.

1 βαθείασ (ut iam Mang. scribi voluit): Laur. (pariter ac Hoesch. codex) βαθείαισ

2 ἐνεδιαιτῶντο: rursus uterque codex ἐνδιαιτῶντο, quod Philonem scripsisse non credibile est.

5—13 ἡδονὴ γὰρ οὐκ — ἐξευμενίζονται: ista omnia in edd. desiderantur. ἡδονὴ γὰρ οὐκ ἔστι μείζων: codex ἡδονῆσ et μεῖζον

13 sqq. πάλιν δὴ — καὶ διεξῆλθον: edd. πάλιν δὲ – ᾖ τοῦ παγκάλου – αὐγαῖσ ἀδιαστίκτοισ (Mang. „melius ἀδιαστάτοισ") αἷσ (Mang. „scribe ἃσ") – οὐκ ἐκείνην (Mang. „omnino repone ἐκείνησ) ὡσ ἔοικε μόνον τῆσ ἑορτῆσ ἀλλὰ πασῶν τῶν ἐτησίων ὅσασ κατηριθμήσαμεν.

μην καὶ διεξῆλθον. τελευταία γάρ ἐστι τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ συμπέρασμα. τάχα μέντοι καὶ πρῶτοσ κύβοσ ὀγδοάσ ἐπενεμήθη ἑορτὴ διὰ τόδε· τῆσ μὲν δυνάμει στερρᾶσ οὐσίασ ἐστὶν ἀρχὴ κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἀσωμάτων μετάβασιν, τῆσ δὲ νοητῆσ συμπέρασμα· τὰ δὲ νοητὰ ταῖσ παραυξήσεσι πρὸσ τὴν στερεὰν φύσιν. καὶ ἡ μετοπωρινὴ μέντοι ἑορτή, καθάπερ εἶπον, πλήρωμά τι καὶ συμπέρασμα τῶν ἐντὸσ ἐνιαυτοῦ πασῶν ἔοικεν εἶναι σταθερώτερον καὶ παγιώτερον, τὰσ ἀπὸ τῆσ χώρασ προσόδουσ εἰληφότων ἤδη καὶ μηκέτ' ἐνδοιασμοῖσ τοῖσ περὶ φορᾶσ καὶ ἀφορίασ πιεζομένων καὶ δεδοικότων. ἀΐδρυτοι γὰρ αἱ γεηπόνων φροντίδεσ, ἄχρισ ἂν οἱ καρποὶ συγκομισθῶσι διὰ τὰσ ἐφέδρουσ ἀπὸ μυρίων ὅσων ἀνθρώπων τε καὶ θρεμμάτων ζημίασ.

Ταῦτα ἐπὶ πλέον ἐμήκυνα διὰ τὴν ἱερὰν ἑβδόμην, ἐπιδείξασθαι βουλόμενοσ ὅτι πάσασ τὰσ ἐτησίουσ ἑορτὰσ συμβέβηκεν ὡσ ἂν ἀπογόνουσ ἑβδομάδοσ εἶναι, μητρὸσ λόγον ἐχούσησ.

. . . ἀφροσύναι καὶ εὐφροσύναι. καὶ διότι ἐν πανηγύρεσι καὶ ἱλαρῷ βίῳ τέρψεισ ἀμέτοχοι συννοίασ καὶ κατηφείασ συνίστανται, σῶμα καὶ ψυχὰσ ἀνασχοῦσαι, τὰσ μὲν τῷ ἁβροδιαίτῳ, τὰσ δὲ τῷ φιλοσοφεῖν.

1—7 τελευταία γάρ ἐστι — σταθερώτερον: post verba τελευταία γάρ ἐστι τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ συμπέρασμα codex Hoesch. statim pergit σταθερώτερον, mediis omnibus praetermissis.

2—5 τάχα μέντοι — πρὸσ τὴν στερεὰν φύσιν: haec damus ut codex praebet, at vitiosa esse apparet. Nec integra videntur.

7—9 σταθερώτερον — δεδοικότων: edd. σταθερώτερον καὶ ἁγιώτερον (Mang. „scribendum videtur παγιώτ."), τὰσ ἀπὸ — πλαζομένων καὶ δεδιότων.

7 σταθερώτερον: Laur. σταδεώτερον, unde σταδαιότερον effici possit. At illud Hoesch. codex suppeditat.

8 ἐνδοιασμοῖσ τοῖσ: Laur. ἐνδοιασμοὺσ τούσ. Idem pariter atque Hoesch. codex πλαζομένων, cuius loco iam Mang. πιεζομένων reponendum esse duxit.

9—11 ἀΐδρυτοι — θρεμμάτων ζημίασ: desunt in edd.

12—14 Ταῦτα — λόγον ἐχούσησ iam ex Hoesch. codice edita sunt, nisi quod ille ἑβδομάδα pro ἑβδόμην habet.

Extrema inde ab ἀφροσύναι primus edidit ex Laur. codice Ang. Maius.

ΚΑΡΤΑΛΟΥ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ.

Ἔστι δέ τισ παρὰ ταύτασ ἑορτὴ μὲν θεοῦ, ἑορτῆσ δὲ πανήγυρισ, ἣν καλοῦσι κάρταλον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότοσ, ὡσ μικρὸν ὕστερον ἀποδείξομεν. τὸ μὲν οὖν μὴ ἑορτῆσ ἔχειν ἀξίωμα καὶ τάξιν δῆλον ἐκ πολλῶν· οὔτε γὰρ τοῦ ἔθνουσ ἐστὶν ὡσ πάνδημοσ, οἷαι τῶν ἄλλων ἑκάστη, οὔτε τι τῶν προσαγομένων ἢ προσφερομένων ἐπὶ τὸν βωμὸν καθαγιάζεται, παραδιδόμενον τῷ ἀσβέστῳ πυρὶ καὶ ἱερῷ, οὔθ᾽ ἡμερῶν ἀριθμὸσ ὃν χρὴ ἑορτάζειν εἴρηται.

Τὸ δ᾽ ἑορτώδη τύπον ἔχειν καὶ ἐγγὺσ ἑστιᾶσθαι πανηγυρικῆσ ἀδείασ εὐμαρῶσ κατίδοι τισ ἄν. ἕκαστοσ γὰρ τῶν ἀγροὺσ καὶ κτήσεισ ἐχόντων ἀφ᾽ ἑκάστου τῶν ἀκροδρύων εἴδουσ ἀγγεῖα πληρώσασ, καθάπερ ἔφην, ἃ προσαγορεύουσι καρτάλουσ, ἀπαρχὴν τῆσ εὐκαρπίασ εἰσ τὸ ἱερὸν κομίζει γεγηθώσ, καὶ στὰσ ἀντικρὺ τοῦ βωμοῦ δίδωσι τῷ ἱερεῖ, τὸ πάγκαλον καὶ θαυμάσιον ᾆσμα διεξιών, εἰ δὲ μὴ τύχοι μεμνημένοσ, ἀκούων παρὰ τοῦ ἱερέωσ μετὰ προσοχῆσ πάσησ. ἔστι δὲ τοιόνδε ᾆσμα.

Συρίαν ἀπέβαλλον οἱ ἀρχηγέται τοῦ γένουσ ἡμῶν καὶ μετανέστησαν εἰσ Αἴγυπτον. ὀλίγοσ ὄντεσ ἀριθμὸσ ηὐξήθησαν εἰσ πλῆθοσ ἔθνουσ. οἱ ἀπόγονοι μυρία κακωθέντεσ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, οὐδεμίασ ἔτι φαινομένησ ἐξ ἀνθρώπων ἐπικουρίασ ἐγένοντο θεοῦ ἱκέται, καταφυγόντεσ ἐπὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ βοήθειαν. προσδεξάμενοσ

Sunt autem ibi sine ullo lacunae indicio cum eis quae praecednnt coniuncta. At dubinm nou est quin plura perierint; fortasse uec iusto loco posita suut.

* καρταλου: sic codex nec uspiam aliter. Maius et in titulo et in textu καρτάλλου, κάρταλλον, καρτάλλουσ edidit.

3 παρὰ ταύτασ: ita scriptum est, non παρὰ ταῦτα, ut Maio visum erat.

4 κάρταλον: sic codex, ut iam diximus. Maius κάρταλλον

6 ἐστὶν ὡσ πάνδημοσ: sic. Male Maius: ἐστὶν ἀπάνδημοσ

10 τὸ δ᾽: ita codex, non nt Maius τὸ δὲ

13 προσαγορεύουσι: ita codex. Vitiose Maius προσηγορεύουσι. De v. καρτάλουσ (apud Maium καρτάλλουσ) iam dictnm est.

20 μυρία: hoc accentu ipse codex utitur. Maius μύρια edidit.

τὴν ἱκεσίαν ὁ πᾶσι τοῖσ ἀδικουμένοισ εὐμενὴσ τοὺσ μὲν ἐπιτιθεμένουσ κατέπληξε σημείοισ καὶ τέρασι καὶ φάσμασι καὶ τοῖσ ἄλλοισ ὅσα κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐθαυματουργεῖτο, τοὺσ δὲ ἐπηρεαζομένουσ καὶ πάσασ ὑπομένοντασ ἐπιβουλὰσ ἐρρύσατο, οὐ μόνον εἰσ ἐλευθερίαν ἐξελόμενοσ, ἀλλὰ καὶ χώραν πάμφορον δούσ. ἀπὸ τῶν ταύτησ καρπῶν, εὐεργέτα, σοὶ φέρομεν τὴν ἀπαρχήν, εἰ δὴ θέμισ εἰπεῖν ἐστὶ κομίζειν τὸν λαμβάνοντα. σαὶ γάρ, ὦ δέσποτα, χάριτεσ καὶ δωρεαὶ τὰ πάντα, ὧν ἀξιωθέντεσ ἐναβρυνόμεθα καὶ ἐνευφραινόμεθα τοῖσ ἀπροσδοκήτοισ ἀγαθοῖσ, ἅπερ οὐκ ἐλπίσασιν ἡμῖν ἔδωκασ.

Τὸ ᾆσμα τοῦτο σχεδὸν ἀπὸ θέρουσ ἐνισταμένου μέχρι μετοπώρου λήγοντοσ ἀδιαστάτωσ ὑφ᾽ ἑτέρων καὶ ἑτέρων ᾄδεται δυσὶ καιροῖσ, ὁλοκλήρῳ μέρει ἡμίσει τοῦ ἐνιαυτοῦ, διὰ τὸ μὴ πάντασ ἀθρόουσ κατὰ ῥητὴν προθεσμίαν τὰ ὡραῖα δύνασθαι κομίζειν, ἀλλ᾽ ἄλλοτε ἄλλουσ, ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ τοὺσ αὐτοὺσ ἀπὸ τῶν αὐτῶν χωρίων. ἐπειδὴ γὰρ τῶν καρπῶν οἱ μὲν θᾶττον, οἱ δὲ βραδύτερον πεπαίνονται, καὶ διὰ τὰσ τῶν τροπῶν διαφορὰσ ἀλεεινοτέρων ἢ κρυμωδεστέρων ὄντων καὶ διὰ μυρίασ ἄλλασ αἰτίασ εἰκότωσ ἀόριστόσ ἐστι καὶ ἀπερίγραφοσ ὁ χρόνοσ τῆσ τῶν ἀκροδρύων ἀπαρχῆσ ἐπὶ μήκιστον ἐκτεινόμενοσ. ἡ δὲ τούτων χρῆσισ ἐπιτέτραπται τοῖσ ἱερεῦσιν, ἐπεὶ γῆσ μὲν ἀποτομὴν οὐκ ἔλαχον, οὐδὲ προσοδευομένασ κτήσεισ. κλῆροι δ᾽ εἰσὶν αὐτοῖσ αἱ παρὰ τοῦ ἔθνουσ ἀπαρχαὶ ἀντὶ τῶν λειτουργιῶν, ἃσ μεθ᾽ ἡμέραν καὶ νύκτωρ ὑπομένουσι.

---

7 δή: ita scribendum videbatur pro δὲ, quod codex et Maius habent.

9 ἐνευφραινόμεθα: ita codex. Male Maius εὐφραινόμεθα. Ibidem ἀγαθοῖσ: sic ipse codex. Maius compendio non satis perspecto ἀγαθοῦ tribuit codici.

12 ἀδιαστάτωσ: ita codex. Male Maius ἀδιάστατον

17 τροπῶν: sic scriptum, nec mutandum est. Maius edidit τόπων, addita hac nota: „cod. τρόπων, quam lectionem prorsus non contemno.“ At codex τροπῶν, ac recte quidem, non τρόπων.

21 haec apud Maium sic legebantur: ἐπεὶ τῆσ μὲν ἀποτομῆσ οὐκ ἔλαχον οὐδὲ προσοδευομένησ κτήσεωσ, addita hac nota: „codex, si bene memini, habet προσοδευομένασ κτήσεισ.“ Atque hoc quidem recte ille meminit. At prae-

Τοσαῦτα μὲν περὶ ἑβδομάδοσ καὶ τῶν εἰσ αὐτὴν ἀναφερομένων ἔν τε ἡμέραισ καὶ μησὶ καὶ ἐνιαυτοῖσ, καὶ περὶ ἑορτῶν, αἳ συγγένειαν ἔχουσι πρὸσ ἑβδομάδα, διεξῆλθον, ἑπόμενοσ εἱρμῷ τῶν προκειμένων κεφαλαίων κατὰ τὴν ἐν λόγοισ ἀκολουθίαν. ἐπισκέψομαι δ' ἑξῆσ τὸ ἑπόμενον ὃ περὶ γονέων ἀναγέγραπται τιμῆσ.

ΠΕΡΙ ΓΟΝΕΩΝ ΤΙΜΗΣ.

Τέτταρα εἴδη πρότερον ὑπειπών, ἃ καὶ τῇ τάξει καὶ τῇ δυνάμει πρῶτα ἦν ὡσ ἀληθῶσ, τό τε περὶ μοναρχίασ ᾗ μοναρχεῖται ὁ κόσμοσ, καὶ τὸ περὶ τοῦ μηδὲν ἀπεικόνισμα καὶ μίμημα δημιουργεῖν θεοῦ, καὶ τὸ περὶ τοῦ μὴ ψευδορκεῖν ἢ συνόλωσ μάτην ὀμνύναι, καὶ τὸ περὶ τῆσ ἱερᾶσ ἑβδόμησ, ἅπερ σύμπαντα τείνει πρὸσ εὐσέβειαν καὶ ὁσιότητα, μέτειμι ἐπὶ τὸ πέμπτον τὸ περὶ γονέων τιμῆσ, ὅ, καθάπερ ἐν τοῖσ ἰδίᾳ περὶ αὐτοῦ λόγοισ ἔδειξα, μεθόριον ἀνθρωπείων τε καὶ θείων. οἱ γὰρ γονεῖσ μεταξὺ θείασ καὶ ἀνθρωπίνησ φύσεώσ εἰσι, μετέχοντεσ ἀμφοῖν· ἀνθρωπίνησ μέν, ὡσ ἔστι δῆλον, ὅτι καὶ γεγόνασι καὶ φθαρήσονται, θείασ δέ, ὅτι γεγεννήκασι καὶ τὰ μὴ ὄντα εἰσ τὸ εἶναι παρήγαγον. ὅπερ γὰρ οἶμαι θεὸσ πρὸσ κόσμον, τοῦτο πρὸσ τέκνα γονεῖσ, ἐπειδὴ ὡσ ἐκεῖνοσ τῷ μὴ ὑπάρχοντι ὕπαρξιν κατειργάσατο, καὶ οὗτοι μιμούμενοι καθ' ὅσον οἷόν τε τὴν ἐκείνου δύναμιν τὸ γένοσ ἀθανατίζουσιν.

Ἄξιοι δ' οὐ διὰ τοῦτο μόνον τιμῆσ πατήρ τε καὶ μήτηρ, ἀλλὰ καὶ δι' ἕτερα πλείω. παρ' οἷσ γὰρ λόγοσ ἀρετῆσ ἐστί, πρεσβύτεροι νεωτέρων προκρίνονται καὶ διδάσκαλοι γνωρίμων καὶ εὐεργέται τῶν εὖ πεπονθότων καὶ ἄρχοντεσ ὑπηκόων καὶ δεσπόται δούλων. ἐν μὲν

---

cedit etiam ἀποτομὴν, non ἀποτομῆσ. In errorem vero ductus est eo quod non tam γῆσ, quod omnino scribi debebat, quam τῆσ scriptum videbatur.

4 δ' ἑξῆσ: ita codex, non ut Maius δὲ ἑξῆσ

10 θεοῦ: ita codex. Male Maius θεὸν

11 ὀμνύναι: hoc accentu utitur codex, Maius ὀμνῦναι. Ibidem περὶ τῆσ ἱερᾶσ: ita codex. Maius τῆσ praetermisit. σύμπαντα quod sequitur suprascripto ι in σύμπαντι mutatur. At nihil mutandum erat.

15 φύσεωσ in codice omissum est. Recte iam Maius supplevit.

18 τοῦτο: ita codex. Male Maius οὕτωσ

21 διὰ τοῦτο: ita codex. Male Maius δι' αὐτὸ

οὖν τῇ ἀμείνονι τάξει κρίνονται γονεῖσ, πρεσβύτεροι γάρ εἰσι καὶ ὑφηγηταὶ καὶ εὐεργέται καὶ ἄρχοντεσ καὶ δεσπόται· ἐν δὲ τῇ ἐλάττονι υἱοὶ καὶ θυγατέρεσ, νεώτεροι γὰρ καὶ μαθηταὶ καὶ εὖ πεπονθότεσ ὑπήκοοί τε καὶ δοῦλοι. ὡσ δ' οὐδὲν τούτων κατέψευσται, δῆλον μὲν ἐκ τῆσ ἐνεργείασ· αἱ δ' ἐκ λόγου πίστεισ ἔτι μᾶλλον ἐπισφραγιοῦνται τὴν ἀλήθειαν.

λέγω τοίνυν ὅτι τὸ ποιοῦν τοῦ γινομένου καὶ τὸ αἴτιον οὗπερ ἐστὶν αἴτιον ἀεὶ πρεσβύτερόν ἐστιν· οἱ δὲ γεννήσαντεσ αἴτιοι καὶ δημιουργοὶ τρόπον τινὰ τῶν γεννηθέντων εἰσί. καὶ οἱ μὲν ὑφηγητῶν ἔχουσι τάξιν, ὅσαπερ ἂν εἰδότεσ τυγχάνωσι τοὺσ παῖδασ ἐκ πρώτησ ἀναδιδάξαντεσ ἡλικίασ, καὶ οὐ μόνον τὰ περὶ τὰσ ἐπιστήμασ ἀσκοῦσι καὶ γυμνάζουσιν ἐναποματτόμενοι λογισμοὺσ ἀκμάζουσι παίδων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀναγκαιότατα τῶν πρὸσ αἱρέσεισ καὶ φυγάσ, αἱρέσεισ μὲν ἀρετῶν, φυγὰσ δὲ κακιῶν καὶ τῶν κατ' αὐτὰσ ἐνεργειῶν. εὐεργέται μέντοι τίνεσ ἂν εἶεν μᾶλλον ἢ παίδων γονεῖσ, οἳ καὶ μὴ ὄντασ εἰργάσαντο, καὶ αὖθισ τροφῆσ ἠξίωσαν, καὶ μετὰ ταῦτα παιδείασ τῆσ κατά τε σῶμα καὶ ψυχήν, καὶ ἵνα μὴ μόνον ζῶσιν ἀλλὰ καὶ εὖ ζῶσι; τὸ μὲν οὖν σῶμα διὰ τῆσ γυμναστικῆσ καὶ ἀλειπτικῆσ ὠφέλησαν εἰσ εὐτονίαν τε καὶ εὐεξίαν, σχέσεισ τε καὶ κινήσεισ εὐμαρεῖσ, οὐκ ἄνευ ῥυθμοῦ καὶ τοῦ πρέποντοσ, τὴν δὲ ψυχὴν διά τε γραμμάτων καὶ ἀριθμῶν, γεωμετρίασ τε καὶ μουσικῆσ καὶ τῆσ συμπάσησ φιλοσοφίασ, ἣ τὸν νοῦν εἰσῳκισμένον θνητῷ σώματι μετέωρον αἴρουσα παραπέμπει μέχρισ οὐρανοῦ καὶ τὰσ ἐν αὐτῷ μακαρίασ καὶ εὐδαίμονασ φύσεισ ἐπιδείκνυται, ζῆλον ἅμα καὶ πόθον ἐνεργαζομένη τῆσ ἀτρέπτου καὶ ἐναρμονίου τάξεωσ, ἣν οὐδέποτε λείπουσι πειθόμενοι τῷ ταξιάρχῳ. πρὸσ δὲ ταῖσ εὐεργεσίαισ καὶ τὴν ἐφ' οἷσ ἐγέννησαν ἀρχὴν ἔλαβον, οὐχ ὥσπερ ἐν

11 περὶ τὰσ ἐπιστήμασ: ita omnino codex compendio usitatissimo. Maius miro errore περὶ τὸ ἐπίστημα edidit, nec quicquam mutarunt qui editionem repetierunt.

12 γυμνάζουσιν dedimus cum Maio, at in codice νεάζουσιν scriptum est.

14 κατ' αὐτάσ: ita codex. Maius compendio falsus κατ' αὐτὸ edidit.

19 σχέσεισ: ita codex, non ut Maius legit σχίσεισ

ταῖσ πόλεσι κατὰ κλῆρον ἢ χειροτονίαν, ὡσ αἰτιᾶσθαι δύνασθαι τὸν μὲν ὀλίσθῳ τύχησ γενόμενον, οὐ σὺν λογισμῷ, τὴν δὲ ὄχλου πράγματοσ ἀνεξετάστου καὶ ἀνεπισκέπτου φορᾷ, γνώμῃ δὲ ἀρίστῃ καὶ τελειοτάτῃ τῆσ ἄνω φύσεωσ, ᾗ καὶ τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα σὺν δίκῃ πρυτανεύεται.

Διὰ τοῦτ᾽ ἔξεστι τοῖσ πατράσι καὶ κατηγορεῖν πρὸσ τοὺσ παῖδασ καὶ ἐμβριθέστερον νουθετεῖν, καὶ εἰ μὴ ταῖσ δι᾽ ἀκοῶν ἀπειλαῖσ υπείκωσι, τύπτειν καὶ προπηλακίζειν καὶ καταδεῖν. ἂν μέντοιγε καὶ πρὸσ ταῦτα ἀφηνιάζωσι, τῇ ῥύμῃ τῆσ ἀνιάτου μοχθηρίασ ἀπαυχενίζοντεσ, ἐπέτρεψεν ὁ νόμοσ καὶ μέχρι θανάτου κολάζειν, ἀλλ᾽ οὐκέτι μόνῳ πατρὶ ἢ μόνῃ μητρί, διὰ τὸ μέγεθοσ τῆσ τιμωρίασ, ἣν οὐκ ἄξιον ὑφ᾽ ἑνὸσ ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἀμφοῖν δικασθῆναι· συμφρονῆσαι γὰρ οὐκ εἰκὸσ ἐπ᾽ ἀναιρέσει τοῦ παιδὸσ ἑκάτερον τῶν γονέων, μὴ βαρυνόντων καὶ καθελκόντων τῶν ἀδικημάτων ὁλκῇ τινὶ βεβαίῳ νικώσῃ τὴν ἐκ φύσεωσ ἐνιδρυμένην πάγιον εὔνοιαν. ἀλλ᾽ οὐκ ἀρχὴν μόνον καὶ ἡγεμονίαν τὴν ἐπὶ τέκνοισ, ἀλλὰ καὶ δεσπότειαν γονεῖσ ἔλαχον κατ᾽ ἄμφω τὰσ ἀνωτάτω θεραπόντων κτήσεωσ ἰδέασ, τήν τε ἐπ᾽ οἰκότριψι καὶ ἀργυρωνήτοισ· πολυπλασίουσ τε γὰρ τῆσ ἀξίασ τιμῆσ κατατιθέασιν εἴσ τε παῖδασ καὶ ὑπὲρ παίδων τιτθαῖσ καὶ παιδαγωγοῖσ καὶ διδασκάλοισ,

2 σὺν λογισμῷ: ita codex, sed supra ν scriptum habet λ, quo συλλογισμῷ efficitur. Maius συλλογισμῷ exscripsit. τὴν vero quod subsequitur rectissime codex praebet; Maius τὸν legit, falsus rursus compendio.

3 γνώμῃ δὲ ἀρίστῃ καὶ τελειοτάτῃ: ita correximus codicis scripturam, quam etiam Maius retinuit, γνώμησ δὲ ἀρίστησ καὶ τελειοτάτησ.

9 ἀπαυχενίζοντεσ cum Maio edidimus. At ipse codex ἐπαυχενίζοντεσ praebet.

10 cf. Deuteron. 21, 18 sqq.

11 πατρὶ et μητρί: ita omnino plene scribendum erat. Codex πρι et μρι. Maius mirum in modum πατέρι et μητέρι edidit.

12 ὑπ᾽ ἀμφοῖν: male Maius ὑπ᾽ praetermisit.

13 ἐπ᾽ ἀναιρέσει: sic codex; Maius compendio falsus ἐπ᾽ ἀναιρέσεωσ

15 ἐνιδρυμένην: ita codex, non ut Maius ἐνεδρυμένην

17 ἀργυρωνήτοισ: ita codex, non ut Maius ἀργυρονήτοισ. Nec in codice est πολλαπλασίουσ, sed πολυπλασίουσ.

18 pro τιμῆσ nescio an τιμὰσ praestet. Sed utrumque scribi poterat.

δίχα τῶν εἰσ ἐσθῆτασ καὶ τροφὰσ καὶ τὴν ἄλλην ἐπιμέλειαν ὑγιαινόντων τε καὶ καμνόντων ἐκ πρώτησ ἡλικίασ μέχρι τελείασ, οἰκότριβέσ τε ἂν εἶεν οἱ μὴ μόνον οἴκοι γεννηθέντεσ, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπὸ τῶν τῆσ οἰκίασ δεσποτῶν, συνεισενεγκάντων τὰ πρὸσ γένεσιν φύσεωσ θεσμοῖσ εἰσφορὰν ἀναγκαίαν.

Τοσούτων οὖν ὑπαρχόντων ἄξιον ἐπαίνου μὲν οὐδὲν δρῶσιν οἱ τιμῶντεσ γονεῖσ, ἐπεὶ καὶ ἕν τι τῶν εἰρημένων αὐταρκέστατον εἰσ σεβασμὸν αὐτοὺσ προκαλέσασθαι, ψόγου δὲ καὶ κατηγορίασ καὶ τῆσ ἀνωτάτω δίκησ οἱ μήθ' ὡσ πρεσβυτέρουσ αἰδούμενοι, μήθ' ὡσ ὑφηγητὰσ ἀποδεχόμενοι, μήθ' ὡσ εὐεργέτασ ἀμοιβῆσ ἀξιοῦντεσ, μήθ' ὡσ ἄρχουσι πειθαρχοῦντεσ, μήθ' ὡσ δεσπότασ εὐλαβούμενοι. πατέρα οὖν φησὶ μετὰ θεὸν καὶ μητέρα τίμα, δευτερείοισ τοῖσ γέρασιν ἀναδουμένουσ, ἅπερ ἡ φύσισ ἀπένειμεν αὐτοῖσ ἀθλοθετοῦσα. τιμήσεισ δ' ἐπ' οὐδενὶ μᾶλλον ἢ πειρώμενοσ ἀγαθόσ τε εἶναι καὶ δοκεῖν εἶναι, ὧν τὸ μὲν τὴν ἄτυφον καὶ ἄπλαστον ἀρετὴν ἐπιζητεῖ, τὸ δὲ τὴν σὺν ὑπολήψει χρη-

---

1 rursus Maius non intellexit scripturae compendia. Legit enim δίχα τῆσ εἰσ ἐσθῆτα καὶ τροφὴν, at in codice est: δίχα τῶν εἰσ ἐσθῆτασ καὶ τροφὰσ, ut edidimus.

4 τὰ πρὸσ γένεσιν: ita in codice scriptum est, non, ut Maius edidit, τὴν πρὸσ γένεσιν.

6 sqq. Hunc locum suppleto ἐπαίνου ante μὲν οὐδὲν satis restituisse nobis videmur, postquam Angelus Maius non tam restituit quam deformavit. Edidit ille enim hunc in modum: τοσούτων οὖν ὑπαρχόντων, ἄξιον μὲν οὐδὲν δρῶσιν οἱ τιμῶντεσ γονεῖσ; (hoc interrogationis signum edd. Richt. et Tauchn. post προκαλέσασθαι transponunt) ἐπεὶ καὶ ἕν τι τῶν εἰρημένων αὐταρκ. εἰσ σεβ. αὐτ. προκαλέσασθαι. ψόγου δὲ καὶ κατ. καὶ τῆσ ἀνωτάτησ δίκησ (οὐκ ἄξιοι) οἱ μήθ' ὡσ—εὐλαβούμενοι;

9 ἀνωτάτω: ita codex, non ut Maius ἀνωτάτησ

10 ἄρχουσι in codice est, non quod Maius edidit ἄρχουσιν

12 δευτερείοισ: Maius δευτεραίαν, at in codice perspicue scriptum est δευτερείοισ, syllaba οισ per compendium expressa. Hinc iam satis intellegitur neque τὴν γέρασιν, ut Maius voluit, sed τοῖσ γέρασιν legendum esse. Vertit Maius *secundum dignitatis locum tenentes.*

13 αὐτοῖσ: ita pro αὐτοὺσ reponendum videbatur.

14 δοκεῖν: ita codex notissimo compendio adhibito. Maius δοκῶν per errorem.

στῇ καὶ τῷ παρὰ τῶν συνόντων ἐπαίνῳ. μικρὰ γὰρ τῶν ἰδίων φροντίζοντεσ ὠφελειῶν τέλοσ εὐδαιμονίασ νομίζουσι τὴν τῶν παίδων καλοκἀγαθίαν, δι' ἣν καὶ τοῖσ προσταττομένοισ θελήσουσιν ὑπακούειν ἐκείνουσ καὶ ἐν ἅπασι καταπειθεῖσ εἶναι τοῖσ δικαίοισ καὶ συμφέρουσιν· οὐδὲν γὰρ ἀλλότριον ἀρετῆσ ὃ ταῖσ ἀληθείαισ ὑφηγήσεται πατὴρ παιδί.

Τεκμηριώσαιτο δ' ἄν τισ τὴν πρὸσ γονεῖσ εὐσέβειαν οὐ μόνον ἐκ τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ κἀκ τῆσ πρὸσ τοὺσ ἥλικασ ἐκείνων ἀποχῆσ. ὁ γὰρ πρεσβύτην καὶ πρεσβύτιδα οὐδὲν γένει προσήκοντασ αἰδούμενοσ ἔοικέ πωσ ὑπομιμνήσκεσθαι πατρόσ τε καὶ μητρόσ, καὶ ἀποβλέπων ὥσπερ εἰσ ἀρχέτυπα τεθεικέναι τὰσ εἰκόνασ ἐκείνων. ὅθεν ἐν τοῖσ ἱεροῖσ γράμμασιν οὐ μόνον προεδρίασ ἐξίστασθαι διείρηται νέουσ πρεσβύταισ, ἀλλὰ καὶ παριοῦσιν ὑπανίστασθαι πολιὰν γήρωσ αἰδουμένουσ, εἰσ ὅπερ ἐλπὶσ ἀφικέσθαι τοὺσ προνομίασ τοῦτ' ἀξιοῦντασ. παγκάλωσ δέ μοι κἀκεῖνο νενομοθετῆσθαι δοκεῖ. φησὶ γάρ· ἕκαστοσ πατέρα τε ἑαυτοῦ καὶ μητέρα φοβείσθω, φόβον πρὸ εὐνοίασ τιθείσ, οὐχ ὡσ πρὸσ ἅπαν ἄμεινον, ἀλλ' ὡσ πρὸσ τὸν παρόντα καιρὸν χρησιμώτερόν τε καὶ λυσιτελέστερον. πρῶτον μὲν γὰρ τοῖσ παιδευομένοισ καὶ νουθετουμένοισ ἄφροσιν εἶναι συμβέβηκεν· ἀφροσύνη δὲ οὐκ ἄλλῳ ἢ φόβῳ θεραπεύεται. δεύτερον δὲ ἁρμόττον οὐκ ἦν νομοθέτου παραγγέλμασι τοὺσ παῖδασ εὔνοιαν διδάσκεσθαι τὴν πρὸσ γονεῖσ, ἣν

1 post μικρὰ γὰρ Maio οἱ γονεῖσ supplendum videbatur. Sed abesse illud poterat salva loci perspicuitate.

3 θελήσουσιν recte codex, Maius θηλήσουσιν errore typorum ut videtur, ut supra ἀμειβῆσ pro ἀμοιβῆσ.

4 ἐκείνουσ scripsimus praeeunte Maio. In codice ἐκεῖνοι legitur.

5 ὃ ταῖσ ἀληθείαισ codex rectissime. Maius ἡ τῆσ ἀληθείασ edendum censuit. Parum feliciter.

8 κἀκ τῆσ scribi debebat pro κἀκ τῶν, quod Maius edidit.

10 ἔοικέ πωσ: male Maius ἔοικε πῶσ. Idem per errorem ὁ καὶ ἀποβλέπων pro καὶ ἀποβλ. et ἀρχήτυπα pro ἀρχέτυπα edidit.

13 cf. Lev. 19, 32.

15 νενομοθετῆσθαι: ita corrigi debebat codicis scriptura νενομοθετεῖσθαι, quam intactam et Maius et qui secuti sunt retinuere.

αὐτοκέλευστον ἡ φύσισ ἐξαιτεῖ, ἐκ σπαργάνων δὲ ταῖσ ψυχαῖσ τῶν οὕτωσ ἡνωμένων κατὰ γένοσ ἐνιδρύσατο. διὸ φιλίαν μὲν τὴν πρὸσ τοὺσ γεννήσαντασ ὡσ αὐτομαθῆ καὶ αὐτοδίδακτον καὶ προστάξεωσ οὐ δεομένην ἀπέλιπε, φόβον δὲ προστάττει διὰ τοὺσ εἰωθότασ ῥαθυμεῖν. ἐπειδὴ γὰρ γονεῖσ παῖδασ ὑπερβαλλούσῃ χρώμενοι φιλοστοργίᾳ περιέπουσι καὶ πάντοθεν ἐκπορίζοντεσ αὐτοῖσ τἀγαθὰ χαρίζονται μηδένα πόνον ἢ κίνδυνον ὑπερτιθέμενοι, δυνάμεσιν ὅρκοισ εὐνοίαισ συνδεδεμένοι, τὸ λίαν φιλόστοργον αὐτῶν οὐ δέχονταί τινεσ ἐπ' ὠφελείᾳ, τρυφὴν καὶ χλιδὴν ἐζηλωκότεσ, καὶ θαυμάζοντεσ μὲν τὸν ὑγρὸν βίον, διαρρέοντεσ δὲ κατά τε σῶμα καὶ ψυχήν, καὶ μηδὲν μέροσ ἐῶντεσ ὀρθοῦσθαι ταῖσ οἰκείαισ δυνάμεσιν, ἃσ ὑποσκελίζοντεσ καὶ ἐκνευρίζοντεσ οὐκ ἐρυθριῶσιν ἕνεκα τοῦ μὴ δεδιέναι τοὺσ σωφρονιστὰσ πατέρασ καὶ μητέρασ, ἐνδιδόντασ καὶ ἐπιχαλῶντασ ταῖσ ἰδίαισ ἐπιθυμίαισ. ἀλλὰ καὶ τούτοισ ἀναγκαῖον παραινεῖν, ὅπωσ εὐτονωτέραισ καὶ ἐμβριθεστέραισ χρώμενοι νουθεσίαισ θεραπεύσωσι τὸν τῶν παίδων ῥόον, καὶ τοῖσ παισὶν ὅπωσ εὐλαβῶνται τοὺσ γεννήσαντασ, δεδιότεσ καὶ ὡσ ἄρχοντασ καὶ ὡσ φύσει δεσπότασ· μόλισ γὰρ οὕτωσ ἀδικεῖν ὀκνήσουσι.

Τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν προτέραν δέλτον πέντε κεφάλαια νόμων, καὶ ὅσα τῶν κατὰ μέροσ εἰσ ἕκαστον ἐλάμβανε τὴν ἀναφοράν, διεξῆλ-

---

1 αὐτόκελευστον: ita codex. Maius rursus compendio falsus αὐτοκελευστὶ edidit. Ibidem ἐκ σπαργάνων cum Maio scripsimus, sed ἐκ om. codex

2 διὸ φιλίαν: ita scripsimus pro δι' ὠφέλειαν, quod cod. habet.

6 χαρίζονται: ita codex. Maius male χαρίζοντεσ. Ceterum quae sequuntur: μηδένα — συνδεδεμένοι, vix sana sunt.

9 χλιδὴν: hunc accentum codex praebet. Maius χλίδην.

10 καὶ μηδὲν: ita codex, non ut Maius τὸ μηδὲν

12 ἕνεκα τοῦ μὴ: codicis scriptura nimis fefellit Maium, cui scriptum videbatur ἑνὸσ ἑκάστου μή. Quibus editis, licet sensum non haberent, pro ἐνδιδόντασ et ἐπιχαλῶντασ reposuit ἐνδιδόντεσ et ἐπιχαλῶντεσ.

14 ὅπωσ, quod infra ipse codex tuetur atque etiam Maius commendavit, pro πῶσ substituimus. Ibidem ἐμβριθεστέραισ ex codice hausimus. Maius quod edidit, ἐμβρυθεστέραισ, repetierunt etiam edd. Richt. et Tauchn.

16 γεννήσαντασ, ut sensus postulat, pro γινομένουσ dedimus.

17 ὀκνήσουσι: codex ὀκνήσωσι suprascripto ου, unde ὀκνήσουσι fit.

18 τὰ μὲν δὴ codex, Maius τὰ μὲν δὲ.

θον. χρὴ δὲ καὶ τὰσ ὁρισθείσας ἐπὶ τῇ τούτων παραβάσει τιμωρίασ δηλῶσαι. κοινὸσ μὲν οὖν ἐστὶ κατὰ πάντων θάνατοσ, δι' ὃν ἔχει τἀδικήματα πρὸσ ἄλληλα συγγένειαν. αἰτίαι δὲ τῆσ δίκησ διάφοροι. ἀρκτέον δ' ἀπὸ τοῦ τελευταίου τοῦ πρὸσ γονεῖσ, ἐπειδὴ καὶ περὶ αὐτοῦ λόγοσ ἔναυλοσ. ἐάν, φησί, τισ τυπτήσῃ πατέρα ἢ μητέρα, καταλευέσθω. πάνυ δικαίωσ· οὐ γὰρ θέμισ ζῆν τῷ προπηλακίζοντι τοὺσ τοῦ ζῆν αἰτίουσ. ἀλλ' ἔνιοι τῶν εὐπαρύφων καὶ νομοθετῶν, πρὸσ δόξας ἀπιδόντεσ μᾶλλον ἢ τὴν ἀλήθειαν, ἐκομψεύσαντο κατὰ πατροτυπτῶν ὁρίσαντεσ χειρῶν ἀποκοπήν· ὑπὲρ τοῦ παρὰ τοῖσ εἰκαιοτέροισ καὶ ἀνεξετάστοισ εὐδοκιμῆσαι νομίζουσιν ἁρμόττον εἶναι τὰ μέρη οἷσ ἐτύπτησαν τοὺσ γονεῖσ ἀκρωτηριάζεσθαι. ἔστι δ' εὔηθεσ τοῖσ ὑπηρετηκόσι πρὸ τῶν αἰτίων δυσχεραίνειν· τὴν γὰρ ὕβριν οὐ χεῖρεσ, ἀλλὰ διὰ χειρῶν ὑβρισταὶ δρῶσιν, οὓσ ἀναγκαῖον κολάζειν, εἰ μὴ καὶ τοὺσ ἀνδροφονήσαντας ξίφει μεθετέον ὑπερόριον τὸ ξίφοσ ῥίψαντασ, καὶ τοὐναντίον τοῖσ ἀριστεύσασιν ἐν πολέμῳ τιμὰσ οὐ δοτέον, ἀλλὰ ταῖσ ἀψύχοισ πανσευχίαισ δι' ὧν ἠνδραγαθήσαντο· μὴ καὶ τῶν ἐν γυμνικοῖσ ἀγῶσι στάδιον ἢ δίαυλον ἢ δολιχὸν νενικηκότων ἢ πυγμὴν ἢ παγκράτιον, σκέλη καὶ χεῖρας αὐτῶν μόνον ταινιοῦν ἐπιχειρήσουσιν, ὅλα τὰ σώματα τῶν ἀθλητῶν παρέντεσ. γέλωσ μέντ' ἂν εἴη τὰ τοιαῦτ' εἰσηγεῖσθαι, δι' ὧν οὐκ ἂν εἴη κολάζειν ἢ τιμᾶν δέον τοὺσ αἰτίουσ·

---

5 ἐάν: sic codex, non ut Maius ἄν

6 cf. Lev. 21, 15.

6 οὐ γὰρ: Maius compendio falsus οὔτε edidit.

12 αἰτίων: sic ipse codex. Male Maius αἰτιῶν, nec aliter dederunt qui secuti sunt.

14 μεθετέον: codex μετέθεον. Praeivit emendationem Maius, nisi quod μεθητέον scripsit. Quod vitium a se in Anecd. suis V, 122 sublatum in Thesauro Stephani (sub μεθετέον) perscripsit Boissonade. Similiter peccata in editione Maii sunt ὑπηρητηκόσι v. 11 et ἠνδραγασθήσαντο v. 16 cum multis aliis. Conservavimus vero ὑπερόριον, cuius loco Maius ὑπερορίους edidit.

17 ἀγῶσι codex, uon ut Maius ἀγῶσιν. Ibidem codex δολιχὸν praebet, non δόλιχον.

18 ἐπιχειρήσουσιν: ita codex, non ut Maius ἐπιχειρήσωσιν

20 δι' ὧν οὐκ ἂν εἴη: ita de coniectura scripsimus pro ὧν οὐκ ἄνευ, quae

οὐδὲ γὰρ μουσικὴν ἐπιδεικνύμενόν τινα δι' αὐλῶν ἢ λύρασ καὶ σφόδρα κατορθοῦντα παραλειψάμενοι τὰ ἔργανα κηρυγμάτων καὶ τιμῶν ἀξιοῦμεν.

Τί οὖν ἔδει πατροτύπτας, ὦ γενναῖοι νομοθέται, χειροκοπεῖν; ἢ ἵνα πρὸσ τὸ εἶναι μηδὲν χρήσιμοι τὸ παράπαν καὶ δασμὸν οὐκ ἐτήσιον ἀλλ' ἐφήμερον ἀναπράττωσι παρὰ τῶν ἠδικημένων, τροφὰσ ἀναγκαίασ ἅτε πορίζειν ἀδυνατοῦντεσ; οὐ γὰρ σιδήρειοσ πατήρ ἐστί τισ οὕτωσ, ὥσ λιμῷ περιιδεῖν θνήσκοντα υἱόν, καὶ ταῦτα χρόνῳ τῆσ ὀργῆσ ἀμαυρουμένησ. κἂν μὴ ἐπενέγκῃ μέντοι χεῖρας, κακηγορεῖ δ' οὓσ χρέοσ ἀναγκαῖον εὐφημεῖν, ἢ καὶ τρόπῳ ἑτέρῳ δρᾷ τι τῶν ἐπ' ἀτιμίᾳ γονέων, θνησκέτω. κοινὸσ γὰρ ἐχθρὸσ καί, εἰ δεῖ τἀληθὲσ εἰπεῖν, δήμιοσ ἁπάντων ἐπὶ τίνι γένοιτ' ἂν εὐμενὴσ ἄλλῳ ὁ μηδὲ τοῖσ αἰτίοισ τοῦ ζῆν, δι' οὓσ εἰσ γένεσιν ἦλθεν, ὧν ἐστὶ προσθήκη;

Πάλιν δ' ὁ τὴν ἱερὰν ἑβδόμην βέβηλον ἀποφήνασ τὸ γ' ἐπ' αὐτὸν ἧκον μέροσ ὑπόδικοσ ἔστω θανάτου. τοὐναντίον γὰρ τοῖσ βεβήλοισ καὶ πράγμασι καὶ σώμασι καθαρσίων εὐπορητέον εἰσ τὴν ἀμείνω μεταβολήν, ἐπειδὴ φθόνοσ, ὥσ ἔφη τισ, ἔξω θείου χοροῦ βαίνει. τὸ δὲ τολμᾶν τὰ καθωσιωμένα παρακόπτειν καὶ παραχαράττειν ὑπερ-

---

sana esse nequeunt. Nec magis sunt verba quae in codice sequuntur κολάζοντας ἢ τιμῶντας, quorum loco iam Maius κολάζειν ἢ τιμᾶν reposuit.

2 παραλειψάμενοι: in margine adnotatur: γρ. (quod potius est γράφεται quam γραπτέον aut γράφε) παρακαλυψάμενοι

4 πατροτύπτας: ita codex, non ut Maius etc. πατροτυπτάσ

7 σιδήρειοσ: cf. Mang. 2, 558, 23. Codex σιδήριοσ.

7 sq. ὥσ λιμῷ et sqq. Hunc locum Maius nec recte legit nec intellexit. Quod mireris, quum planissimus sit. Pro καὶ ταῦτα legit τὸν ταῦτα, quo facto ἐξημαρτηκότα supplendum duxit atque vertit: *Nemo sane tam ferreus est pater, qui filium fame enecari sineret, a quo ira excaecato laesus fuisset.* Quae quantopere a vero abhorreant non est quod probemus.

9 ἐπενέγκῃ: ita codex, male Maius ἐπενήγκῃ

10 cf. Exod. 21, 17.

12 ὁ μηδὲ etc.: Maius locum corrupit eo quod ὁ praetermisit. Interpunxit autem sic: ἄλλῳ; μηδὲ etc. Fortasse erit cui εἰ pro ὁ placuerit.

18 καθωσιωμένα: ita omnino codex, nisi quod alterum ω male omittit (καθωσιμένα). Maius vero non animadvertens extremas syllabas (μένα) com-

βάλλουσαν ἀσέβειαν ἐμφαίνει. κατὰ τὴν παλαιὰν ἐκείνην ἐξ Αἰγύπτου μετανάστασιν, ἡνίκα δι' ἐρήμησ ἀτριβοῦσ ἅπασα ἡ πληθὺσ ὡδοιπόρει, γενομένησ ἑβδομάδοσ αἱ μὲν τοσαῦται μυριάδεσ, ὅσασ ἐδήλωσα πρότερον, ἐν ταῖσ σκηναῖσ κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν διέτριβον. εἷσ δ' οὐχὶ τῶν ἠμελημένων καὶ ἀφανῶν, ὀλίγα φροντίσασ τῶν διατεταγμένων καὶ χλευάσασ τοὺσ φυλάττοντασ, ἔξεισι μὲν ἐπὶ φρυγανισμόν, ἔργῳ δὲ εἰσ παρανομίασ ἐπίδειξιν. καὶ ὁ μὲν ὑπέστρεφεν ἀγκαλίδα ἀγαγών, οἱ δὲ τῶν σκηνῶν ἐκχυθέντεσ, καίτοι παρατεθηγμένοι, νεώτερον οὐδὲν ἕνεκα τοῦ περὶ τὴν ἡμέραν ἱεροπρεποῦσ εἰργάσαντο, πρὸσ δὲ τὸν ἄρχοντα ἀγαγόντεσ τὸ ἀσέβημα μηνύουσιν. ὁ δ' εἰσ εἱρκτὴν ἀποθέμενοσ, ἐκπεσόντοσ λογίου καταλεύειν, τὸν ἄνθρωπον ἐκδίδωσι τοῖσ πρῶτον θεασαμένοισ εἰσ ἀπώλειαν. ὡσ γὰρ οἶμαι πῦρ ἐναύειν ἑβδόμαισ οὐκ ἐπιτέτραπται δι' ἣν πρόσθεν αἰτίαν εἶπον, οὕτωσ οὐδὲ τὰ πυρὸσ ἐκκαύματα συλλέγειν.

ΚΑΤΑ ΨΕΥΔΟΡΚΩΝ.

Τοῖσ μάρτυρα καλοῦσιν ἐπὶ μὴ ἀληθῆ θεὸν ὥρισται δίκη θανάτου προσηκόντωσ. οὐδὲ γὰρ ἄνθρωποσ τῶν μετρίων ἀνέξεταί ποτε παρακληθεὶσ συνεπιγράψασθαι ψεύδεσιν, ἀλλ' ἐχθρὸν ἄπιστον ὑπολαβεῖν

---

peudio scriptas esse insuperque o pro ω substituens καθόσιμα edidit. Quam monstruosam vocem qui in Steph. Thesaurum receperunt, certe quid rei esset suspicati sunt. Legitur enim ibi sic: „[καθόσιμος, ὁ, ἡ, Philo De colend. Par. p. 26: τὰ καθόσιμα παρακόπτειν, i. q. ὅσια, si lectio est sana. Schneid. In Maii Auct. class. vol. 4, p. 422. Legendum videtur καθωσιωμένα.]"

1 ἐμφαίνει: ita codex, non ut Maius ἐκφαίνει

8 ἐκχυθέντεσ: Ita corrigendum videbatur id quod in codice scriptum est ἐκκαυθέντεσ. Editor Tauchnitianus alio modo locum sanare studens scripsit: καίτοι ἐκκαυθέντεσ καὶ παρατεθηγμένοι.

12 ὡσ γὰρ: ita codex, non ut Maius ὡσ οὖν. Ibidem πῦρ ἐναύειν: ita iam Maius edidit. Ipse vero codex πῦρ ἐν δυοῖν exhibet. Vox quae sequitur ἑβδόμαισ est, non ἑβδόμασιν, ut Maius edidit.

* Inscriptionem ex margine codicis sumpsimus; Maius praeteriit.

18 cf. Deut. 19, 16 sqq.

ἂν μοι δοκεῖ τὸν εἰσ ταῦτα προτρέποντα. ὅθεν ῥητέον· τὸν ὀμνύντα μάτην ἐπ᾽ ἀδίκῳ θεὸσ ὁ τὴν φύσιν ἵλεωσ οὔποτε τῆσ αἰτίασ ἀπαλλάξει δυσκάθαρτον καὶ μιαρὸν ὄντα, κἂν διαφύγοι τὰσ ἀπ᾽ ἀνθρώπων τιμωρίασ. διαδράσεται δ᾽ οὐδέποτε· μυρίοι γὰρ ἔφοροι, ζηλωταί, νόμων φύλακεσ τῶν πατρίων ἀκριβέστεροι, ἐπὶ καταλεύσει τοῖσ δρῶσιν ἀμειλίκτωσ ἔχοντεσ· εἰ μὴ ἄρα ἐπὶ μὲν ἀτιμίᾳ πατρὸσ ἢ μητρὸσ φόνου ἄξιον, ἐπὶ δ᾽ ὀνόματι τῷ καὶ αὐτῆσ εὐκλεεστέρῳ σεμνότητοσ ὑπ᾽ ἀσεβῶν ἀτιμουμένῳ μετριώτερον οἰστέον. ἀλλ᾽ οὐχ οὕτωσ ἐστί τισ ἀνόητοσ, ὡσ ἕνεκα τῶν ἐλαττόνων κτείνων τοὺσ αἰτίουσ ἐπὶ τοῖσ μείζοσιν ἐᾶν· μεῖζον δ᾽ ἀσέβημα τοῦ πρὸσ γονεῖσ κακουργουμένου καὶ ὑβριζομένου τὸ περὶ τὴν ἱερὰν πρόσρησιν θεοῦ γενόμενον ἐκ ψευδορκίασ. εἰ δὲ ὁ μὴ προσηκόντωσ ὀμνὺσ ὑπαίτιοσ, πόσησ ἄξιοσ τιμωρίασ ὁ τὸν ὄντωσ ὄντα θεὸν ἀρνούμενοσ καὶ τοὺσ γεγονότασ πρὸ τοῦ πεποιηκότοσ τιμῶν, καὶ μὴ μόνον γῆν ἢ ὕδωρ ἢ ἀέρα ἢ πῦρ, τὰ στοιχεῖα τοῦ παντόσ, ἢ πάλιν ἥλιον καὶ σελήνην καὶ πλανήτασ καὶ ἀπλανεῖσ ἀστέρασ ἢ τὸν σύμπαντα οὐρανόν τε καὶ κόσμον σέβειν

---

1 δοκεῖ reposuimus pro δοκῇ, quod codex habet.

2 θεόσ: ita ipse codex, non ut Maius θεὸν

3 ἀπ᾽ ἀνθρώπων: Maius ratione compendii falsus ἀπ᾽ ἀνθρώπου exhibuit. Ibidem codex rursus μυρίοι, non μύριοι.

5 τοῖσ δρῶσιν: ita scribendum duximus pro τί δρῶσιν.

10 sqq. De huius loci scriptura et natura Ang. Maius misere falsus est. Creavit errorem verbum ἐᾶν, quod pro ἐὰν coniunctione habuit; qua quidem in textum admissa nihil amplius recte processit. Edidit igitur ille (nec aliter qui editionem repetierunt) hunc in modum: ἐπὶ τοῖσ μείζοσιν, ἐὰν μεῖζον δ' ἀσέβημα τοῦ πρὸσ γονεῖσ κατηγορουμένου καὶ ὑβριζομένου τὸ περὶ τὴν ἱερὰν πρόσρησιν θεοῦ γενόμενον ἐκ ψευδορκίασ, (ἐπιεικείᾳ χρήσεται.) Quae ut pessime habent, ita reposito ἐᾶν omnia bene procedunt. Praeterea pro κατηγορουμένου, quod vix ferri potest, κακουργουμένου scripsimus.

14 γῆν ἢ ὕδωρ codex, non ut Maius γῆν καὶ ὕδωρ

15 πλανήτασ edidimus, quum eandem formam alibi ipse codex Laur. agnoscat; hoc vero loco πλάνητασ praebet.

16 codex ἢ τὸν σύμπαντα, Maius ex errore καὶ τὸν σύμπαντα. Paullo post in ed. princ. καὶ post οὐρανόν τε excidit.

ἀξιῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσα θνητοὶ δημιουργοὶ κατεσκεύασαν ξύλα καὶ λίθους, ἅπερ εἰς ἀνθρωποειδεῖς τύπους ἐμορφώθη.

Τοιγάρτοι καὶ αὐτὸς ἐξομοιούσθω τοῖς χειροτμήτοις· θέμις γὰρ μὴ μετέχειν ψυχῆς τὸν τὰ ἄψυχα τιμήσαντα, καὶ μάλιστα φοιτητὴν γενόμενον Μωϋσέως, οὗ πολλάκις ἤκουσε λέγοντός τε καὶ προφητεύοντος τὰς ἱερωτάτας καὶ καταθέους ἐκείνας ὑφηγήσεις· ὄνομα θεῶν ἑτέρων μήτε τῇ ψυχῇ παραδέξῃ εἰς ὑπόμνησιν μήτε φωνῇ διερμηνεύσῃς, ἀλλ᾽ ἑκάτερον νοῦν καὶ λόγον μακρὰν τῶν ἄλλων διαζεύξας ἐπίστρεψον πρὸς τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν τῶν ὅλων, ἵνα καὶ φρονῇς περὶ μοναρχίας τὰ ἄριστα καὶ κάλλιστα, καὶ λέγῃς τὰ πρέποντα καὶ λυσιτελέστατα σαυτῷ τε καὶ τοῖς ἀκουσομένοις.

Αἱ μὲν οὖν κατὰ τῶν παραβαινόντων τοὺς πέντε χρησμοὺς τιμωρίαι δεδήλωνται· τὰ δὲ προκείμενα τοῖς φυλάττουσιν αὐτοὺς ἆθλα, καὶ εἰ μὴ ῥηταῖς προστάξεσι μεμήνυκεν ὁ νόμος, ἀλλά τοι δι᾽ ὑπονοίας ἐμφαίνεται. τὸ μὲν οὖν μὴ νομίζειν θεοὺς ἑτέρους μηδὲ χειρότμητα θεοπλαστεῖν μηδὲ ψευδορκεῖν ἑτέρου γέρως χρεῖον οὐκ ἔστιν· αὐτὸ γὰρ οἶμαι τὸ ταῦτα ἐπιτηδεύειν ἄριστον καὶ τελεώτατόν ἐστι γέρας. ἐπὶ τίνι γὰρ δύναιτ᾽ ἄν τις ἡσθῆναι μᾶλλον ἀληθείας ἐρῶν

2 ἀνθρωποειδεῖς: ita codex, ἀνθρωπο per notissimum compendium expresso. Male Maius ἀνθρωπώδεις.

5 μωϋσέως: sic codex. Maius miro errore μωϊσέως. Erravit inde quod ϋς litterae in unum coniunctae sunt et obiter inspicienti ϊς videri possunt.

6 ἱερωτάτας: ita codex, non ut Maius ἱεροτάτας

9 διαζεύξας: ita codex. Maius compendio falsus διαζεύξεων edidit.

12 ἀκουσομένοις: ita codex, non ut Maius ἀκουομένοις

16 ἐμφαίνεται: sic codex. Maius, ut iam supra in eodem verbo peccavit, ἐκφαίνεται edidit.

17 θεοπλαστεῖν: ita codex, non ut Maius θεὸν πλαστεῖν. Ibidem χρεῖον: codex χρειὼν (Maius χρείων). Cuius scripturae emendandae duplex via patebat: aut enim τὸ μὲν οὖν, quod in codice est, retinendum et χρεῖον scribendum, aut τῷ pro τὸ et χρειὼ pro χρειὼν edendum erat. Quum autem χρεῖον ex usu Philonis sit, non item χρειώ, usum Philonis secuti sumus.

ἢ τῷ ἑνὶ προσκεῖσθαι θεῷ καὶ τῆσ τούτου θεραπείασ ἀδόλωσ καὶ καθαρῶσ περιέχεσθαι; καλῶ δὲ μάρτυρασ, οὐχ οἵτινεσ θεραπεύουσι τῦφον, ἀλλὰ τοὺσ ἀπλανῆ ζῆλον ἐζηλωκότασ, παρ' οἷσ ἀλήθεια τιμᾶται. φρονήσεώσ τε γὰρ ἆθλον αὐτὴ ἡ φρόνησισ, καὶ δικαιοσύνη καὶ ἑκάστη τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἑαυτῆσ ἐστὶ γέρασ. ἡ δ' ὥσπερ ἐν χορῷ καλλιστεύουσα καὶ κατάρχουσα πασῶν ὁσιοτήτων πολὺ πλέον ἐστὶν ἑαυτῆσ καὶ ἀγώνισμα καὶ ἆθλον, παρέχουσα καὶ τοῖσ χρωμένοισ εὐδαιμονίαν καὶ τοῖσ τούτων παισὶ καὶ ἐγγόνοισ εὐπραγίασ ἀναφαιρέτουσ.

Πάλιν γε μὴν τοῖσ τὴν ἱερὰν ἑβδόμην φυλάττουσι συμβαίνει περὶ δύο τὰ ἀναγκαιότατα ὠφελεῖσθαι, σῶμα καὶ ψυχήν, τὸ μὲν ἀναπαύλαισ ἐκ τῶν συνεχῶν καὶ ἀτρύτων πόνων, τὴν δ' ὑπολήψεσιν ἀρίσταισ περὶ θεοῦ ὡσ κοσμοποιοῦ καὶ ἐπιμελουμένου ὧν ἐγέννησε καὶ τὰ σύμπαντα ἐτελεσφόρησεν ἑβδομάδι. δῆλον οὖν ἐκ τούτων ὅτι τὴν ἑβδόμην τιμῶν αὐτὸσ εὑρίσκεται τιμήν.

Ὁμοίωσ μέντοι καὶ ὁ τοὺσ γονεῖσ ἀποδεχόμενοσ μὴ θηράσθω τι πλέον· εὑρήσει γὰρ σκοπῶν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ τὸ ἆθλον. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν προτέρων τεσσάρων κεφαλαίων, ἃ θειοτέρασ ἔλαχε μοίρασ, ἔλαττον τοῦτ' ἔστι διὰ τὸ θνητῶν ἐφάπτεσθαι, παρηγόρησεν εἰπών· τίμα πατέρα καὶ μητέρα, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιοσ γένῃ, δύο γέρα τιθείσ, ἓν μὲν μετουσίαν ἀρετῆσ· τὸ γὰρ εὖ ἡ ἀρετὴ ἢ οὐκ ἄνευ ἀρετῆσ· ἕτερον δέ, εἰ δεῖ τἀληθὲσ εἰπεῖν, ἀθανασίαν διὰ

4 ἆθλον αὐτὴ ἡ φρόνησισ: ita scribendum esse iudicavimus. Maius quidem edidit ἆθλον αὕτη φρόνησισ αὐτῇ, at ipse codex ἆθλον αὕτη· φρόνησισ ἆθλον αὐτῇ praebet, quae scriptura nonnihil ex margine assumpsisse videtur.

9 ἀναφαιρέτουσ: ita codex, non ut Maius ἀναφερέτουσ

10 μὴν: sic scriptum est, non μὲν, ut Maius edidit.

11 sq. τὸ μὲν et τὴν δ', quae contextus poscit, pro τῷ μὲν et τῇ δ' scripsimus.

17 οὐ μὴν: rursus male Maius οὐ μὲν.

20 cf. Exod. 20, 12.

21 ἓν μὲν: male Maius μὲν omisit.

πολυχρονίου ζωῆσ καὶ βίου μακραίωνοσ, ὃν καὶ μετὰ σώματοσ θρέψεισ, ψυχῇ κεκαθαρμένῃ τελείᾳ καθάρσει βιῶν.

Ταῦτα μὲν οὖν ἀποχρώντωσ λέλεκται· τὰ δ᾽ ἐν τῇ δευτέρᾳ δέλτῳ μετὰ ταῦτα καιροῦ διδόντοσ ἐπισκεψόμεθα.

3 ἀποχρώντωσ: Maius typorum vitio ἀποχρώντοσ edidit.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΟΚΗΣΙΣΟΦΟΥ ΚΑΪΝ ΕΓΓΟΝΩΝ ΚΑΙ ΩΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗΣ ΓΙΝΕΤΑΙ.

*1. Ἐξῆλθε δὲ Κάϊν ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ᾤκησεν ἐν γῇ Ναῒδ κατέναντι Ἐδέμ. νυνὶ διαπορῶμεν εἰ χρὴ τῶν ἐν ταῖσ διερμηνευθείσαισ βίβλοισ ὑπὸ Μωϋσέωσ τροπικώτερον ἀκούειν, τῆσ ἐν τοῖσ ὀνόμασι προχείρου φαντασίασ πολὺ τἀληθοῦσ ἀπᾳδούσησ. εἰ γὰρ πρόσωπον μὲν ἔχει τὸ ὄν, ὁ δὲ βουλόμενοσ αὐτὸ καταλιπεῖν ἑτέρωσε μετανίστασθαι ῥᾷστα δύναται, τί τὴν Ἐπικούρειον ἀσέβειαν ἢ τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἀθεότητα ἢ τὰσ μυθικὰσ ὑποθέσεισ, ὧν μεστὸσ ὁ βίοσ ἐστί, παραιτούμεθα; πρόσωπον μὲν γὰρ ζῴου τμῆμά ἐστιν, ὁ δὲ θεὸσ ὅλον, οὐ μέροσ. ὥστ' ἀνάγκη καὶ τὰ ἄλλα προσαναπλάττειν, αὐχένα καὶ στέρνα καὶ χεῖρασ, ἔτι *δ' αὖ γαστέρα, βάσεισ καὶ τὰ γεννητικά, καὶ τὸ ἄλλο τῶν ἐντόσ τε καὶ ἐκτὸσ ἀνάριθμον πλῆθοσ. ἀκολουθεῖ δ' ἐξ ἀνάγκησ τῷ ἀνθρωπομόρφῳ τὸ ἀνθρωποπαθέσ· ἐπεὶ καὶ ταῦτα οὐ περιττὰ καὶ παρέλκοντα, τῆσ δὲ τῶν ἐχόντων ἐπίκουρα ἀσθενείασ ἡ φύσισ ἀπειργάζετο, τὰ ὅλα πρὸσ τὰσ οἰκείασ χρείασ τε καὶ ὑπηρεσίασ ἀκολούθωσ ἐφαρμόττουσα. τὸ δὲ ὂν οὐδενὸσ χρεῖον, ὥστ' εἰ μηδὲ τῆσ ἀπὸ τῶν μερῶν ὠφελείασ, οὐδ' ἂν ἔχοι μέρη τὸ παράπαν.

---

* Mang. 1, 226.

1 cf. Gen. 4, 16.

2 Ναῒδ: ita pro Ναΐδου et h. l. et infra (93, 4) edendum videbatur.

4 τἀληθοῦσ ἀπᾳδούσησ: sic codex, non ut Mang. τἀληθοῦσ ἀποδεούσησ

10 δ' αὖ γαστέρα: codex δ' αὐγεστέρα. Ceterum post γαστέρα nescio an καὶ exciderit.

10 * Mang. 227.

11 γεννητικά: ita codex, non γεννητά

14 τὰ ὅλα: ita pro τὰ ὅσα reposuimus

16 ὥστ' εἰ μηδὲ: ita codex, non ὥστε μηδὲ

2. Ἐξέρχεται δὲ πόθεν; ἢ ἐκ τῶν βασιλείων τοῦ πανηγεμόνοσ; θεοῦ δὲ οἶκοσ αἰσθητὸσ τίσ ἂν εἴη πλὴν ὅδε ὁ κόσμοσ, ὃν καταλείπειν ἀμήχανόν τε καὶ ἀδύνατον; πάντα γὰρ ὧν γένεσίσ ἐστιν οὐρανοῦ κύκλοσ περισφίγξασ ἐντὸσ ἑαυτοῦ κατέχει· καὶ γὰρ αἱ τῶν τετελευτηκότων ἀναστοιχειούμεναι μοῖραι πάλιν εἰσ τὰσ τοῦ παντὸσ δυνάμεισ ἐξ ὧν συνέστησαν ἀποκρίνονται, τοῦ δανεισθέντοσ ἑκάστῳ δανείσματοσ κατὰ προθεσμίασ ἀνίσουσ ἀποδιδομένου τῇ συμβαλούσῃ φύσει, ὁπότε βουληθείη τὰ ἑαυτῆσ χρέα κομίζεσθαι. καὶ μὴν ὅ γε ἐξιὼν ἀπό τινοσ, ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ τὸ ἀπολειπόμενον ἑαυτοῦ· τῷ δὲ συμβέβηκεν ἀκολουθεῖν τὸ χηρεύειν τινὰ μέρη τῶν ἐν κόσμῳ θεοῦ, μηδὲν κενὸν μηδὲ ἔρημον ἑαυτοῦ καταλελοιπότοσ, ἀλλὰ πάντα διὰ πάντων ἐκπεπληρωκότοσ. εἰ δὲ μήτε πρόσωπον ἔχει ὁ θεόσ, ἅτε τὰσ τῶν γεγονότων ἰδιότητασ ἁπάντων ἐκβεβηκώσ, μήτε ἐν μέρει καταγίνεται, ἅτε περιέχων, οὐ περιεχόμενοσ, ἀδύνατόν ἐστιν ὥσπερ ἐκ πόλεωσ τοῦδε τοῦ κόσμου μεταναστῆναί τι, μέρουσ αὐτοῦ μηδενὸσ ἀπολειφθέντοσ ἔξω. λοιπὸν ἂν εἴη, λογισαμένουσ ὅτι τῶν προταθέντων οὐδὲν κυριολογεῖται, τὴν δι' ἀλληγορίασ ὁδὸν φυσικοῖσ φίλην ἀνδράσι τρέπεσθαι, τὴν ἀρχὴν ἐνθένδε τοῦ λόγου ποιησαμένουσ. εἰ τὸ ἐκ προσώπου μεταναστῆναι βασιλέωσ θνητοῦ χαλεπόν ἐστι, πῶσ οὐ παγχάλεπον τὴν θεοῦ φαντασίαν καταλιπόντα οἴχεσθαι, μηκέτι εἰσ ὄψιν ἀφικνεῖσθαι τὴν αὐτοῦ διεγνωκότα, τοῦτο δ' ἔστιν ἀφάνταστον αὐτοῦ γενέσθαι, τὸ ψυχῆσ ὄμμα πηρωθέντα; καὶ ὅσοι μὲν ἐξ ἀνάγκησ τοῦτο ὑπέμειναν, ἀπαραιτήτου δυνάμεωσ κράτει πιεσθέντεσ, ἐλέου μᾶλλον ἢ μίσουσ τυγχάνοιεν ἄν· ὅσοι δὲ ἑκουσίῳ γνώμῃ τὸ ὂν ἐξετράποντο,

---

7 ἀποδιδομένου τῇ συμβαλούσῃ: ita codex, non ἀποδεδομένου συμβαλούσῃ

8 ὅ γε ἐξιὼν etc. Ex codice nihil subsidii ad emendandum hunc locum hausimus.

15 τι, μέρουσ αὐτοῦ μηδενὸσ: ita cum Mang. emendavimus quod in codice est: τι μέροσ αὐτοῦ· μηδενὸσ.

17 φίλην cum Mang. addidimus.

24 ἑκουσίῳ γνώμῃ: ita cum Mang. pro ἑκουσίωσ γνώμῃ scripsimus.

ὑπερβάλλοντεσ καὶ τὸν αὐτῆσ ὅρον κακίασ — τί γὰρ ἂν ἰσοστάσιον εὑρεθείη κακόν; — μὴ τὰσ ἐξ ἔθουσ, ἀλλὰ καινὰσ καὶ παρηλλαγμένασ διδότωσαν δίκασ. ἢ καινοτέραν καὶ μείζονα ἐπινοῶν οὐκ ἄν τισ εὕροι τῆσ ἀπὸ τοῦ πανηγεμόνοσ ἐξόδου καὶ φυγῆσ.

3. *Τὸν μὲν οὖν Ἀδὰμ ὁ θεὸσ ἐκβάλλει, ὁ δὲ Κάϊν ἐθελοντὴσ ἐξέρχεται, δηλοῦντοσ ἡμῖν Μωϋσέωσ ἑκατέρου τρόπου εἶδοσ, ἑκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκούσιον, ἅτε οὐχ ἡμετέρᾳ γνώμῃ συνιστάμενον, λήψεται τὴν ἐνδεχομένην αὖθισ ἴασιν· ἐξαναστήσει γὰρ ὁ θεὸσ σπέρμα ἕτερον ἀντ' Ἄβελ, ὃν ἀπέκτεινε Κάϊν, ψυχῇ τῇ μὴ παρ' ἑαυτῆσ τραπείσῃ γέννημα ἄρρεν, Σὴθ τὸν ποτισμόν. τὸ δὲ ἑκούσιον, ἅτε βουλῇ καὶ προμηθείᾳ γενόμενον, ἀνιάτουσ εἰσ ἀεὶ κῆρασ ἐνδέξεται· καθάπερ γὰρ τὰ ἐκ προνοίασ ἀμείνω τῶν ἀκουσίων κατορθώματα, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τοῖσ ἁμαρτήμασι κουφότερα τῶν ἑκουσίων τὰ ἀκούσια.

4. Τὸν μὲν οὖν Κάϊν ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ μεταστάντα ἡ τιμωρὸσ ἀσεβῶν ἐκδέξεται δίκη. Μωϋσῆσ δὲ τοῖσ γνωρίμοισ αὐτοῦ παράγγελμα κάλλιστον ὑποθήσεται, ἀγαπᾶν τὸν θεὸν καὶ εἰσακούειν καὶ ἔχεσθαι αὐτοῦ· ταύτην γὰρ εἶναι ζωὴν τὴν πρὸσ ἀλήθειαν εὐήμερόν τε καὶ μακραίωνα. πάνυ δ' ἐμφαντικῶσ ἐπὶ τὴν τοῦ τριποθήτου καὶ ἀξιεράστου καλεῖ τιμήν, εἰπὼν ἔχεσθαι αὐτοῦ, τὸ συνεχὲσ καὶ ἐπάλληλον καὶ ἀδιάστατον τῆσ κατ' οἰκείωσιν ἁρμονίασ

1 τί γὰρ ἂν: Mang. ἂν omisit.
3 καινοτέραν: ita pro καινότερον scribi oportebat.
6 * Mang. 228.
6 cf. Gen. 3, 24.
9 cf. Gen. 4, 25.
10 Κάϊν: ita praeeunte Mang. pro κακία, quod in codice est, scripsimus. τῇ μὴ quod sequitur, in codice τῆμῆ scriptum est.
20 ἔχεσθαι αὐτοῦ: et hoc loco et paullo post in codice est εὔχεσθαι αὐτοῦ. Emendationem Mang. praeivit.
20 cf. Deuteron. 30, 20.

καὶ ἑνώσεως παριστάσ. ἃ μὲν δὴ τοῖσ ἄλλοισ παραινεῖ, ταῦτά ἐστι καὶ τοιαῦτα. αὐτὸσ δ' οὕτωσ ἀπαύστωσ ὀρέγεται τοῦ ὁρᾶν καὶ πρὸσ αὐτοῦ ὁρᾶσθαι, ὥσθ' ἱκετεύει δυστέπαστον οὖσαν τὴν ἑαυτοῦ φύσιν δηλῶσαι γνωρίμωσ, ἵν' ἤδη ποτὲ ἀψευδοῦσ δόξησ μεταλαβὼν ἀβεβαίου ἐνδοιασμοῦ βεβαιοτάτην πίστιν ἀλλάξηται. καὶ ἐπιτείνων οὐκ ἀνήσει τὸν πόθον, ἀλλὰ καὶ γνοὺσ ὅτι δυσθηράτου, μᾶλλον δὲ ἀνεφίκτου πράγματοσ ἐρᾷ, ὅμωσ ἐπαγωνιεῖται, μηδὲν συντόνου σπουδῆσ ἀνιείσ, ἀλλὰ πᾶσι τοῖσ παρ' ἑαυτοῦ εἰσ τὸ τυχεῖν ἀπροφασίστωσ καὶ ἀόκνωσ συγχρώμενοσ.

5. Ἤδη γοῦν καὶ εἰσ τὸν γνόφον ὅπου ἦν ὁ θεὸσ εἰσελεύσεται, τουτέστιν εἰσ τὰσ ἀδύτουσ καὶ ἀειδεῖσ περὶ τοῦ ὄντοσ ἐννοίασ. οὐ γὰρ ἐν γνόφῳ τὸ αἴτιον, οὐδὲ συνόλωσ ἐν τόπῳ, *ἀλλ' ὑπεράνω καὶ τόπου καὶ χρόνου· τὰ γὰρ γεγονότα πάντα ὑποζεύξασ ἑαυτῷ περιέχεται μὲν ὑπ' οὐδενόσ, ἐπιβέβηκε δὲ πᾶσιν. ἐπιβεβηκὼσ δὲ καὶ ἔξω τοῦ δημιουργηθέντοσ ὢν οὐδὲν ἧττον πεπλήρωκε τὸν κόσμον ἑαυτοῦ·

2 αὐτὸσ δ' οὕτωσ ἀπαύστωσ: ita codex, non αὐτ. δὲ οὕτωσ ἄπαυστοσ

8 πᾶσι τοῖσ: ita codex. Male antea τοῖσ omittebatur.

11 cf. Exod. 20, 21.

12 ἀειδεῖσ: ita cum Mang. pro ἀηδεῖσ scripsimus.

13 ἐν γνόφῳ, quod in codice est, retinuimus. Mang. ἐν χρόνῳ reponi voluit, quemadmodum idem locus in Parallelis sacris Iohannis (Damasceni?) ex cod. Rupefucaldino legitur: οὐκ ἐν χρόνῳ τὸ αἴτιον, οὐδ' οὖν (sic) ὅλωσ ἐν τόπῳ, ἀλλ' ὑπεράνω καὶ τόπου καὶ χρόνου. At lectionem ἐν γνόφῳ confirmat Clem. Strom. 2, 431. καὶ εἰσ τὸν γνόφον, οὗ ἦν ἡ φωνὴ τοῦ θεοῦ, εἰσελθεῖν βιάζεται, τουτέστιν εἰσ τὰσ ἀδύτουσ καὶ ἀειδεῖσ περὶ τοῦ ὄντοσ ἐννοίασ. οὐ γὰρ ἐν γνόφῳ ἢ τόπῳ ὁ θεόσ, ἀλλ' ὑπεράνω καὶ τόπου καὶ χρόνου καὶ τῆσ τῶν γεγονότων ἰδιότητοσ: quae ex nostro illum loco hausisse (non ex eo quem ad locum Clementis adscribere solent, de nominum mutatione p. 579) clarissimum est. Vix autem pariter in Clemente atque in codice Philonis Vaticano γνόφῳ ex errore pro χρόνῳ positum est. ἐν χρόνῳ vero illud in Par. sacr. facile ad ea quae sequuntur ὑπεράνω etc. conformari potuit.

13 *Mang. 229.

14 καὶ χρόνου: pro his codex non ἀχρείου, ut Mangeio traditum est, sed ἀχρόνου habet.

διὰ γὰρ δυνάμεωσ ἄχρι περάτων τείνασ ἕκαστον ἑκάστῳ κατὰ τοὺσ ἁρμονίασ λόγουσ συνύφηνεν. ὅταν οὖν φιλόθεοσ ψυχὴ τὸ τί ἐστι τὸ ὂν κατὰ τὴν οὐσίαν ζητεῖ, εἰσ ἀειδῆ καὶ ἀόρατον ἔρχεται ζήτησιν, ἐξ ἧσ αὐτῇ περιγίνεται μέγιστον ἀγαθόν, καταλαβεῖν ὅτι ἀκατάληπτοσ ὁ κατὰ τὸ εἶναι θεὸσ παντί, καὶ αὐτὸ τοῦτο ἰδεῖν ὅτι ἐστὶν ἀόρατοσ. δοκεῖ δέ μοι καὶ πρὶν ἄρξασθαι τῆσδε τῆσ σκέψεωσ ὁ ἱεροφάντησ τὸ μέγιστον αὐτῆσ κατανοῆσαι ἐξ ὧν αὐτὸν ἱκετεύει τὸν ὄντα μηνυτὴν καὶ ὑφηγητὴν τῆσ ἑαυτοῦ φύσεωσ γενέσθαι. λέγει γάρ· ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν, ἐναργέστατα διὰ τούτου παριστὰσ ὅτι τῶν γεγονότων ἱκανὸσ οὐδὲ εἷσ ἐξ ἑαυτοῦ τὸν κατὰ τὸ εἶναι θεὸν ἀναδιδαχθῆναι.

6. Διὰ τοῦτο καὶ Ἀβραὰμ ἐλθὼν εἰσ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεόσ, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναβλέψασ ὁρᾷ τὸν τόπον μακρόθεν. ποῖον τόπον; ἆρ' εἰσ ὃν ἦλθε; καὶ πῶσ ἔτι μακράν, εἴπερ ἔφθη παραγενόμενοσ; ἀλλὰ μήποτε ὅπερ αἰνίττεται τοιοῦτόν ἐστιν· ὁ σοφόσ, αἰεὶ γλιχόμενοσ κατανοῆσαι τὸν ἡγεμόνα τοῦ παντόσ, ὅταν τὴν δι' ἐπιστήμησ καὶ σοφίασ ἀτραπὸν βαδίζῃ, λόγοισ μὲν προεντυγχάνει θείοισ, παρ' οἷσ προκαταλύει, τρέπεσθαι δὲ τὴν ἄλλην ἐγνωκὼσ ἐπέχεται· διοιχθέντων γὰρ τῶν διανοίασ ὀμμάτων ὀξυδερκέστερον εἶδεν ὅτι ἐπὶ τὴν δυσαλώτου πράγματοσ θήραν ἀναδέδυκεν, ἐξαναχωροῦντοσ αἰεὶ καὶ μακρὰν ἀφισταμένου καὶ φθάνοντοσ ἀπείρῳ τῷ μεταξὺ διαστήματι τοὺσ διώκοντασ. εὖ οὖν νομίζεισ ὅτι πάνθ' ὅσα τῶν ὑπ' οὐρανὸν ὠκυδρομώτατα ἑστάναι ἂν δόξαι, πρὸσ τὴν ἡλίου καὶ σελήνησ καὶ τῶν ἄλλων φορὰν ἀστέρων ἀντεξετασθέντα. καίτοι σύμπασ οὐρανὸσ ὑπὸ θεοῦ γέγονεν· αἰεὶ δὲ τὸ ποιοῦν τοῦ γινομένου προελήλυθεν, ὥστε ἐξ ἀνάγκησ οὐ μόνον τὰ ἄλλα τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ πάντων

8 cf. Exod. 33, 13.

13 cf. Gen. 22, 4.

15 μήποτε: ita codex, non μήποθ' ut Mang. Ibidem αἰεὶ codex, non ἀεί. Item infra vv. 20 et 25.

22 εὖ: ita iam Mang. pro εἰ reposuit. Voluit etiam δόξαι, quod recepimus, pro δέξαι, quod codex habet, reponi.

ὀξυκινητότατον, ὁ νοῦσ, ἀπεριγράφοισ ἀπολειφθείη τῆσ καταλήψεωσ τοῦ αἰτίου διαστήμασιν. ἀλλ' οἱ μὲν ἀστέρεσ παραμείβονται τὰ κινούμενα καὶ αὐτοὶ κινούμενοι, ὁ δὲ θεόσ, τὸ παραδοξότατον, ἑστὼσ ἔφθακε πάντα. λέγεται δ' ὅτι καὶ ἐγγύτατα ὁ αὐτὸσ ὢν καὶ μακράν ἐστιν, ἁπτόμενοσ μὲν ταῖσ ποιητικαῖσ καὶ κολαστηρίοισ δυνάμεσι πλησίον ὑπαρχούσαισ ἑκάστου, πορρώτατον δὲ τῆσ κατὰ τὸ εἶναι φύσεωσ αὐτοῦ τὸ γεννητὸν ἀπεληλακώσ, ὡσ μηδὲ κατὰ τὰσ ἀκραιφνεῖσ καὶ ἀσωμάτουσ τῆσ *διανοίασ ἐπιβολὰσ ψαύσασθαι δύνασθαι. τοῖσ μὲν οὖν φιλοθέοισ τὸ ὂν ἀναζητοῦσι, κἂν μηδέποτε εὕρωσι, συγχαίρομεν· ἱκανὴ γὰρ ἐξ ἑαυτῆσ προσευφραίνειν ἐστὶν ἡ τοῦ καλοῦ ζήτησισ, κἂν ἀτυχῆται τὸ τέλοσ. τῷ δὲ φιλαύτῳ Καΐν συναχθόμεθα, ὃσ ἀφάνταστον τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν τοῦ ὄντοσ καταλέλοιπε, τὸ ᾧ μόνῳ βλέπειν ἠδύνατο ἑκουσίωσ πηρώσασ.

7. Ἄξιον δὲ σκέψασθαι καὶ τὴν χώραν, εἰσ ἣν ἐκ προσώπου γενόμενοσ θεοῦ στέλλεται, ἐπειδὴ καλεῖται σάλοσ· δηλοῦντοσ τοῦ νομοθέτου ὅτι ὁ ἄφρων ἀστάτοισ καὶ ἀνιδρύτοισ ὁρμαῖσ κεχρημένοσ σάλον καὶ κλόνον, οἷα κυμαῖνον πέλαγοσ πρὸσ ἐναντίων πνευμάτων χειμῶνοσ ὥρᾳ, ὑπομένει, γαλήνησ δὲ ἢ νηνεμίασ ἀλλ' οὐδ' ὄναρ ἐπήσθηται. ὥσπερ δ' ὅταν ναῦσ σαλεύῃ ταλαντεύουσα, τότ' οὔτε πλεῖν οὔτε

---

4 δ' ὅτι: ita codex, non δὲ ὅτι. Contra v. 9 μήποτε, non μήποθ'

8 *Mang. 230.

8 ἐπιβολὰσ ψαύσασθαι: codex ἐπιβουλὰσ ψεύσασθαι. Emendationem iam Mang. indicavit.

12 ὃσ et τοῦ ὄντοσ scripsimus, ut iam Mang. scribi voluit, pro ὡσ et ὄντωσ.

15 χώραν: ita nobis cum Mang. reponendum pro κακίαν videbatur.

16 ἐπειδή: codex ἔστι δὲ ἡ

17 ὁ ἄφρων ἀστάτοισ: ita codex ἄφρων exeunte pagina posito. Edd. male ὁ ἀφραστάτοισ. Mang. certe ἀστάτοισ coniecit.

19 ὥρᾳ (ut iam Mang. commendavit): codex ὥρασ. Ibidem ἐπήσθηται: ita cum Mang. pro ἐπήρτηται.

20 δ' ὅταν codex, non δὲ ὅταν. Paullo vero post ταλαντεύουσα (Mang. „forte melius") pro θαλαττεύουσα reposuimus.

ὁρμεῖν ἐστὶν ἱκανή, διαφερομένη δὲ ὧδε κἀκεῖσε πρὸσ ἑκάτερον τοῖχον ἀποκλίνει καὶ θαλαττεύουσα ἀντιρέπει, οὕτωσ ὁ φαῦλοσ παραφόρῳ καὶ χειμαινούσῃ διανοίᾳ κεχρημένοσ, εὐθύνειν τὸν ἑαυτοῦ πλοῦν ἀπταίστωσ ἀδυνατῶν, αἰεὶ σαλεύει, βίου μελετῶν ἀνατροπήν. ὁ δ' εἱρμὸσ τῆσ ἀκολουθίασ οὐ μετρίωσ με καταπλήττει· συμβαίνει γὰρ τὸ μὲν τῷ ἑστῶτι πλησιάζον ἠρεμίασ διὰ πόθον ὁμοιότητοσ ἐφίεσθαι. τὸ μὲν οὖν ἀκλινῶσ ἑστὼσ ὁ θεόσ ἐστι, τὸ δὲ κινητὸν ἡ γένεσισ· ὥστε ὁ μὲν προσιὼν θεῷ στάσεωσ ἐφίεται, ὁ δὲ ἀπαλλαττόμενοσ, ἅτε γενέσει τῇ τρεπομένῃ προσιών, κατὰ τὸ εἰκὸσ φορεῖται.

8. Διὰ τοῦτο ἐν ταῖσ ἀραῖσ γέγραπται ὅτι οὐκ ἀναπαύσει σε, οὐδ' οὐ μὴ γένηται στάσισ τῷ ἴχνει τοῦ ποδόσ σου, καὶ μικρὸν ὕστερον ὅτι ἔσται ἡ ζωή σου κρεμαμένη ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου. πέφυκε γὰρ ὁ ἄφρων αἰεὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον κινούμενοσ ἠρεμίᾳ καὶ ἀναπαύσει δυσμενὴσ εἶναι καὶ ἐπὶ μηδενὸσ ἑστάναι παγίωσ καὶ ἐρηρεῖσθαι δόγματοσ. ἄλλοτε γοῦν ἀλλοῖα δοξάζει, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ἔστιν ὅτε, μηδενὸσ περὶ αὐτὰ συμβεβηκότοσ καινοτέρου, τἀναντία μέγασ καὶ μικρόσ, καὶ ἐχθρὸσ καὶ φίλοσ, καὶ πάνθ', ὡσ ἔποσ εἰπεῖν, τὰ μαχόμενα ἐν ἀκαρεῖ χρόνου γινόμενοσ. καὶ ἔστιν αὐτῷ, *ὅπερ ἔφη ὁ νομοθέτησ, πᾶσα ἡ ζωὴ κρεμαμένη, βάσιν οὐκ ἔχουσα ἀκράδαντον, ἀλλὰ πρὸσ τῶν ἀντισπώντων καὶ μεθελκόντων ἀεὶ φορουμένη

1 κἀκεῖσε: ita codex, non καὶ ἐκεῖ, ut Mang.

2 ἀντιρέπει: ita scriptum est, non ἀντιρρέπει

4 αἰεὶ et ὁ δ' εἱρμὸσ codex. Edd. ἀεὶ et ὁ δὲ εἱρμὸσ

7 ἑστὼσ (sic scriptum est) ὁ θεόσ ἐστι: ita codex, non ἑστὼσ θεόσ ἐστιν, ut Mang.

11 ἀναπαύσει σε: ita pro ἀναπαύσεισ edi debebat.

11 sqq. cf. Deuteron. 28, 65 sq.

14 αἰεὶ codex, non ἀεὶ. Quod vero sequitur παρὰ pro περὶ edidimus. Mang. „forte παρὰ“.

16 sq. ἄλλοτε etc. Hunc in modum iam Mang. reponi voluit. Codex sic: ἀλλ' ὅτι γοῦν — τῶν ἀστῶν ἔστιν ὅτε μηδὲν ὡσ περὶ αὐτὰσ etc.

19 ἐν ἀκαρεῖ χρόνου: ita codex, non ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ

19 * Mang. 231.

21 καὶ μεθελκόντων: ita recte codex; Mang. καὶ om.

πραγμάτων. οὗ χάριν ἐν ἑτέροισ κεκατηραμένον ὑπὸ θεοῦ τὸν κρεμάμενον ἐπὶ ξύλου, φησίν, ὅτι θεοῦ δεῖ ἐκκρέμασθαι. ὁ δὲ ἀπηώρησεν ἑαυτὸν σώματοσ, ὅσ ἐστιν ἐν ἡμῖν ξύλινοσ ὄγκοσ, ἐπιθυμίαν ἐλπίδοσ ἀντικαταλλαξάμενοσ, ἀγαθοῦ τελείου μέγιστον κακόν. ἐλπὶσ μὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν οὖσα προσδοκία ἐκ τοῦ φιλοδώρου θεοῦ τὴν διάνοιαν ἀρτᾷ, ἐπιθυμία δὲ ἀλόγουσ ἐμποιοῦσα ὀρέξεισ ἐκ τοῦ σώματοσ, ὃ δεξαμενὴν καὶ χώραν ἡδονῶν ἡ φύσισ ἐδημιούργησεν.

9. Οὗτοι μὲν οὖν ὥσπερ ἀπ' ἀγχόνησ τῆσ ἐπιθυμίασ ἐκκρεμάσθωσαν. Ἀβραὰμ δὲ ὁ σοφὸσ ἐπειδὴ ἕστηκε, συνεγγίζει τῷ ἑστῶτι θεῷ· λέγει γὰρ ὅτι ἑστὼσ ἦν ἔναντι κυρίου καὶ ἐγγίσασ εἶπεν. ὄντωσ γὰρ ἀτρέπτῳ ψυχῇ πρὸσ τὸν ἄτρεπτον θεὸν μόνῃ πρόσοδόσ ἐστι, καὶ ἡ τοῦτον διακειμένη τὸν τρόπον ἐγγὺσ ὡσ ἀληθῶσ ἵσταται δυνάμεωσ θείασ. τό γε μὴν χρησθὲν τῷ πανσόφῳ Μωϋσῇ λόγιον ἐναργέστατα δηλοῖ τὴν περὶ τὸν σπουδαῖον βεβαιοτάτην εὐστάθειαν. ἔστι δὲ τὸ λόγιον τοιόνδε· σὺ δὲ αὐτὸσ στῆθι μετ' ἐμοῦ. ἐξ οὗ δύο παρίστανται· ἓν μέν, ὅτι τὸ ὂν τὸ τὰ ἄλλα κινοῦν καὶ τρέπον ἀκίνητόν τε καὶ ἄτρεπτον, ἕτερον δ', ὅτι τῆσ ἑαυτοῦ φύσεωσ ἠρεμίασ τῷ σπουδαίῳ μεταδίδωσιν. ὡσ γὰρ οἶμαι κανόνι ὀρθῷ τὰ στρεβλὰ εὐθύνεται, οὕτωσ τὰ κινούμενα κράτει τοῦ ἑστῶτοσ ἐπέχεταί τε καὶ ἵσταται. νυνὶ μὲν οὖν ἑτέρῳ στῆναι μετ' αὐτοῦ παραγγέλλει. ἀλλαχόθι δέ φησι· ἐγὼ

---

1 cf. Deuteron. 21, 23.

2 δεῖ: codex δὲ. Mang. „melius ad sensum δεῖ“. Ibidem codex ἐκκρέμασθαι, non ἐκκρεμᾶσθαι, item ὁ δέ, non ὅδε.

3 ὅσ ἐστιν: hanc codicis scripturam conservavimus. Mang. „scribe ὅ“.

5 ἐκ τοῦ φιλοδώρου: sic codex. Edd. τοῦ om.

7 ἡδονῶν: ita codex. Pessime antea edebatur ἤγουν. Mang. „forte legendum ἢ ἀγγεῖον“.

10 συνεγγίζει: ita scriptum est, non ut Mang. habet συνεγγίσασ. Item v. 11 ἔναντι codex, non ἐναντίον

11 cf. Gen. 18, 22 sq.

16 cf. Deuteron. 5, 31.

17 τὸ ὂν τὸ τὰ ἄλλα cum Mang. scripsimus pro τὸ ἀντὶ τὰ ἄλλα

18 τῆσ ἑαυτοῦ codex, Mang. τῆσ om.

καταβήσομαι μετὰ σοῦ εἰσ Αἴγυπτον, καὶ ἀναβιβάσω σε εἰσ τέλοσ, οὐχί, σὺ μετ' ἐμοῦ. διατί; ὅτι θεοῦ μὲν ἴδιον ἠρεμία καὶ στάσισ, γενέσεως δὲ μετάβασίσ τε καὶ μεταβατικὴ πᾶσα κίνησισ. ὅταν μὲν οὖν πρὸσ τὸ ἴδιον ἀγαθὸν καλῇ, σὺ μετ' ἐμοῦ στῆθι, φησίν, οὐκ, ἐγὼ μετὰ σοῦ· οὐ γὰρ στήσεται ὁ θεόσ, ἀλλ' ἀεὶ ἕστηκεν. ὅταν δὲ πρὸσ τὸ οἰκεῖον γενέσεωσ ἔρχηται, ὀρθότατα ἐρεῖ· ἐγὼ μετὰ σοῦ καταβήσομαι. σοὶ γὰρ ἡ τόπων ἐνάλλαξισ ἁρμόζει· ὥστε μετ' ἐμοῦ μὲν οὐδεὶσ κάτεισιν, ἐγὼ γὰρ οὐ τρεπόμενοσ, στήσεται δ', ὅτι περ ἠρεμία μοι φίλον. σὺν δὲ τοῖσ κατιοῦσι μεταβατικῶσ, ἀδελφὸν γὰρ καὶ συγγενὲσ αὐτοῖσ μετάβασισ, ἐγὼ καταβήσομαι, οὐ τοπικῶσ χωρία ἐναλλάττων, ὃσ τὸ πᾶν ἐμαυτοῦ πεπλήρωκα. καὶ τοῦτο μέντοι ποιῶ διὰ φύσεωσ οἶκτον λογικῆσ, ἵνα ἐκ τοῦ τῶν παθῶν ἀειδοῦσ πρὸσ τὸν *ὀλύμπιον χῶρον ἀρετῆσ ἀναβιβασθῇ, ποδηγετοῦντοσ ἐμοῦ, ὃσ τὴν εἰσ οὐρανὸν ἄγουσαν ὁδὸν ἀνατεμὼν λεωφόρον ἱκέτισι ψυχαῖσ, ὡσ μὴ κάμνοιεν ἐμβαδίζουσαι, πάσαισ ἀποδέδειχα.

10. Δεδηλωκότεσ οὖν ἑκάτερον, ἠρεμίαν τε ἀστείου καὶ ἄφρονοσ σάλον, τὸ ἑπόμενον τῷ λόγῳ συνεπισκεψώμεθα. φησὶ γὰρ Ναΐδ, τὸν κλόνον, εἰσ ὃν ἡ ψυχὴ μετῳκίσατο, ἀπέναντι Ἐδέμ. συμβολικῶσ δέ ἐστιν Ἐδὲμ ὀρθὸσ καὶ θεῖοσ λόγοσ, παρ' ὃ καὶ ἑρμηνείαν ἔχει τρυφήν, ὅτι ἐνευφραίνεται καὶ ἐντρυφᾷ πρὸ τῶν ἄλλων ἀμιγέσι καὶ ἀκράτοισ,

1 cf. Gen. 46, 4.

7 sq. μὲν οὐδεὶσ codex; Mang. μὲν om. Ibidem ἠρεμία: edd. ἠρεμίᾳ

10 οὐ τοπικῶσ (Mang. suspicatus est τονικῶσ): ita cum Mang. scripsimus pro τοπικῶσ οὐ.

12 ἐκ τοῦ τῶν: ita codex; Mang. ignorabat τοῦ. Neque vero pro ἀειδοῦσ cum Mang. ᾄδου reponere placuit.

13 *Mang. 232.

14 ἀνατεμὼν: sic codex, male Mang. ἀνατέμνων

15 κάμνοιεν (scriptum est potius κάμνοι) ἐμβαδίζουσαι: ita ex codice restituimus. Pro κάμνοι Mangeio relatum erat χαῦνοι. Hinc χαῦνοι ἐμβαδίζωσι legi voluit, atque etiam χαυνιάζωσι commendavit.

17 ἑκάτερον: ita codex, non ut Mang. ἑκατέραν

20 παρ' ὃ καὶ codex; apud Mang. καὶ omittitur.

ἔτι δὲ ἀρτίοισ καὶ πλήρεσι κεχρημένοσ ἀγαθοῖσ, ὕοντοσ τοῦ πλουτοδότου θεοῦ τὰσ παρθένουσ καὶ ἀθανάτουσ χάριτασ αὐτοῦ. φύσει δὲ μάχεται ἀγαθῷ κακόν, ἄδικον δικαίῳ, φρόνιμον ἄφρονι, καὶ πάνθ' ὅσα ἀρετῆσ πρὸσ τὰ κακίασ εἴδη. τοιοῦτόν ἐστι τὸ Ναΐδ ἄντικρυσ καὶ ἔναντι εἶναι Ἐδέμ.

11. Ταῦτ' εἰπών φησιν ἑξῆσ· καὶ ἔγνω Κάϊν, φησί, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν Ἐνώχ· καὶ ἦν οἰκοδομῶν πόλιν, καὶ ἐπωνόμασε τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐνώχ. ἆρ' οὐκ εἰκὸσ διαπορῆσαι, τίνα ἔγνω γυναῖκα ὁ Κάϊν; γένεσισ γὰρ οὐδεμιᾶσ ἄλλησ μετὰ τὴν ἐκ τῆσ πλευρᾶσ διαπλασθεῖσαν Εὔαν ἄχρι νῦν μεμήνυται γυναικόσ. εἰ δέ φησί τισ ἀδελφῇ τὸν Κάϊν συνεληλυθέναι, χωρὶσ τοῦ ἀνοσίου καὶ ψεύσεται· τὰσ γὰρ θυγατέρασ Ἀδὰμ ὀψὲ γεγενημένασ εἰσάγει. τί οὖν χρὴ λέγειν; γυναῖκα ἀσεβοῦσ λογισμοῦ, ὥσ γε οἴομαι, καλεῖ δόξαν, ἣν περὶ τῶν πραγμάτων τίθεται, καθάπερ μύριοι τῶν φιλοσοφησάντων, οἱ μὲν τὰ αὐτά, οἱ δὲ καὶ διαφέροντα εἰσηγησάμενοι τῷ βίῳ δόγματα. τί οὖν ἐστιν ἀσεβοῦσ δόξα; μέτρον εἶναι πάντων χρημάτων τὸν ἀνθρώπινον νοῦν· ἣ καὶ τῶν παλαιῶν τινὰ σοφιστῶν ὄνομα Πρωταγόραν φησὶ χρήσασθαι, τῆσ Κάϊν ἀπονοίασ ἔκγονον. τεκμαίρομαι δὲ ἐνθένδεν ὅτι γνωρισθεῖσα αὐτῷ ἡ γυνὴ

2 sq. φύσει et ἄφρονι codex, nec aliter Mang. volebat; Mangeio vero relatum erat φύσισ et εὔφρονι.

4 τὸ Ναΐδ (cf. ad 84, 2.) ἄντικρυσ καὶ ἔναντι (codex καὶ tantum, ἔναντι supplevimus) εἶναι Ἐδέμ: quae an ita recte legantur satis dubium est. Mang. proposuit: τοιοῦτόν ἐστι τὸ κατεναντίον καὶ ἄντικρυσ εἶναι Ἐδέμ.

7 sqq. cf. Gen. 4, 17.

10 τίνα, ut iam Mang. voluit, pro τί scripsimus.

12 συνεληλυθέναι: ita codex et Mang. e coniectura, non συνεληλυθυῖα.

13 ἀνοσίου: ita iam Mang. coniecit pro ἀπό σου. Codex corruptum quid habet: ἀπὸ ουσι, sed σι super ου posito, ita ut etiam σιου legi possit. Certe non est ἀπό σου.

17 εἰσηγησάμενοι: codex ἡγησάμενοι (Mang. „rectius ut puto εἰσηγ."). Ibidem ἀσεβοῦσ: Mang. „vel deest λογισμοῦ vel scribendum ἀσεβήσ".

20 ἐνθένδεν: ita codex (non ἐνθένδε), quam scripturam ex Cinnam. p. 19 attulit Dind. in Steph. Thes. 3, 1084. Sed dubitamus an ferri queat.

τὸν Ἐνὼχ ἀπέτεκεν· ἑρμηνεύεται δὲ Ἐνὼχ χάρισ σου. εἰ γὰρ πάντων μέτρον ἐστὶν ἄνθρωποσ, χάρισ ἐστὶ καὶ δωρεὰ τοῦ νοῦ τὰ πάντα, ὥστε ὀφθαλμῷ μὲν κεχάρισται τὸ βλέπειν, ὠσὶ δὲ τὸ ἀκούειν, ἑκάστῃ δὲ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων τὸ αἰσθάνεσθαι, καὶ τῷ κατὰ τὴν προφορὰν μέντοι λόγῳ τὸ λέγειν. εἰ δὲ καὶ * ταῦτα, καὶ αὐτὸ δήπου τὸ νοεῖν, ἐν ᾧ μυρία ἐννοήματα, διανοήσεισ, βουλαί, προμήθειαι, καταλήψεισ, ἐπιστῆμαι, τέχναι, διαθέσεισ, ἄλλων ἀριθμὸσ δυνάμεων ἀδιεξίτητοσ. τί οὖν ἔτι σεμνομυθούμενοι περὶ ὁσιότητοσ καὶ θεοῦ τιμῆσ λέγειν τε καὶ ἀκούειν ἐγνώκατε, εἴγε ἔχετε παρ᾽ ἑαυτοῖσ τὸν ἀντίθεον νοῦν, ὃσ πάντα ἀνὰ κράτοσ τὰ κατ᾽ ἀνθρώπουσ ἀναψάμενοσ ἀγαθά τε καὶ κακὰ τοῖσ μὲν ἀμφότερα κερασάμενοσ, τοῖσ δὲ θάτερα ἄκρατα ἐπιπέμπει; κἂν ἄρα τισ γραφὴν ἀσεβείασ ἐπενέγκῃ καθ᾽ ὑμῶν, ἀπολογούμενοι θαρρεῖτε, φάσκοντεσ παρ᾽ ὑφηγητῇ καὶ διδασκάλῳ πάνυ καλῶσ πεπαιδεῦσθαι Κάϊν, ὃσ τὸ πλησίον πρὸ τοῦ μακρὰν αἰτίου παρῄνει τιμᾶν. ᾧ διά τε ἄλλα προσεκτέον, καὶ μάλισθ᾽ ὅτι σαφέσιν ἔργοισ τὴν τοῦ δόγματοσ ἰσχὺν ἐπεδείξατο, νικήσασ τὸν τῆσ ἐναντίασ δόξησ εἰσηγητὴν Ἄβελ, καὶ ἅμ᾽ αὐτῷ καὶ τὴν δόξαν ἐκποδὼν ἀνελών. ἀλλὰ παρ᾽ ἔμοιγε καὶ φίλοισ τοῖσ ἐμοῖσ τῆσ μετὰ ἀσεβῶν ζωῆσ ὁ μετὰ εὐσεβῶν αἱρετώτεροσ ἂν εἴη θάνατοσ· τοὺσ μὲν γὰρ οὕτωσ ἀπο-

3 κεχάρισται: ita codex, non κεχαρίσθαι Ibidem ἑκάστῃ δὲ τῶν: ita codex, non ἑκάστῃ τῶν

5 * Mang. 233.

5 τὸ νοεῖν: τὸ ipsi addidimus invito codice.

7 ἀδιεξίτητοσ: ita egregie Mang. coniecit. Codex διεξιόντοσ.

8 ἔτι σεμνομυθούμενοι scripsimus pro ἐστὶ σεμνομυθούμενοι. Mang. proposuit τί οὖν ἐστιν, ὃ σεμνομυθ.

9 ἐγνώκατε: sic codex. Mangeio relatum erat ἐγνώκασαν, ipse coniecit ἐγνώκασιν. Ibidem correximus εἴγε ἔχετε pro εἰ δὲ ἔχετε

11 κερασάμενοσ cum Mang. pro κερασαμένοισ reponendum duximus.

12 ἐπιπέμπει: ita codex, non ἐπινέμει

14 καλῶσ: Mangey: „forte καλῷ". Ibidem τὸ πλησίον cum Mang. pro τῷ πλησίον dedimus.

17 ἅμ᾽ αὐτῷ καὶ: ita codex. Apud Mang. καὶ deest.

19 τοὺσ μὲν γάρ: ita codex. Rursus deest γὰρ apud Mang.

θανόντασ ἡ ἀθάνατοσ ἐκδέξεται ζωή, τοὺσ δὲ ἐκείνωσ ζῶντασ ὁ ἀΐδιοσ θάνατοσ.

12. Ἐπεὶ δὲ ὁ Κάϊν τὸν Ἐνὼχ γεγέννηκε, καὶ αὖθισ ἔκγονοσ τοῦ Σῆθ πάλιν Ἐνὼχ ὀνομάζεται, σκεπτέον ἂν εἴη πότερον ἑτέρουσ ἢ τοὺσ αὐτοὺσ εἶναι συμβέβηκεν. ἐρευνήσωμεν δ' ἅμα τούτοισ καὶ τῶν ἄλλων ὁμωνύμων διαφοράσ· ὥσπερ γὰρ Ἐνώχ, οὕτω καὶ Μαθουσάλα καὶ Λάμεχ ἀπόγονοι μὲν Κάϊν, ἀπόγονοι δ' οὐδὲν ἧττον καὶ τοῦ Σῆθ εἰσί. χρὴ τοίνυν εἰδέναι ὅτι τῶν λεχθέντων ἕκαστον ὀνομάτων ἑρμηνευθὲν διπλοῦν ἐστίν· ἑρμηνεύεται δ' ὁ μὲν Ἐνώχ, καθάπερ εἶπα, χάρισ σου, Μαθουσάλα δ' ἐξαποστολὴ θανάτου, ὁ δ' αὖ Λάμεχ ταπείνωσισ. τὸ μὲν οὖν χάρισ σου λέγεται μὲν πρὸσ τὸν ἐν ἡμῖν νοῦν ὑπ' ἐνίων, λέγεται δὲ καὶ πρὸσ τὸν τῶν ὅλων ὑπὸ τῶν ἀμεινόνων. οἱ μὲν οὖν φάσκοντεσ δωρεὰν εἶναι τῆσ ἑαυτῶν ψυχῆσ πάνθ' ὅσα ἐν τῷ νοεῖν ἢ αἰσθάνεσθαι ἢ λέγειν, ἀσεβῆ καὶ ἄθεον εἰσηγούμενοι δόξαν, γένει τῷ Κάϊν προσκεκληρώσθωσαν, ὃσ μηδ' αὐτοῦ κρατεῖν ἱκανὸσ ὢν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀπετόλμησεν εἰπεῖν ὡσ ἔχοι τὴν παντελῆ κτῆσιν· οἱ δ' ὅσα ἐν γενέσει καλὰ μὴ σφετεριζόμενοι, χάρισι δὲ ταῖσ θείαισ ἀναγράφοντεσ, εὐγενεῖσ πρὸσ ἀλήθειαν οὐκ ἐκ παλαιπλουσίων ἀλλ' ἐκ φιλαρέτων φύντεσ ὑπὸ ἀρχηγέτῃ τῷ * Σῆθ τετάχθωσαν. δυσεύρετον σφόδρα τὸ τούτων ἐστὶ γένοσ, ἀποδιδρασκόντων τὸν ἐπίβουλον καὶ

---

7 οὕτω καὶ Μαθουσάλα: Mang. invito codice οὕτωσ καὶ Μαθουσάλεμ.

10 καθάπερ εἶπα scripsimus pro καθάπερ εἶπε (Mang. „melius εἶπα").

11 Μαθουσάλα codex. Male edd. Μαθουσάλεμ

13 τῶν ὅλων reposuimus pro τ. ἄλλων (Mang. „forte ὅλων").

16 προσκεκληρώσθωσαν: edd. Richt. et Tauchn. vitiose προσκεκληρώθωσαν. Ibidem μηδ' αὐτοῦ: ita codex. Apud Mang. est μὴ δι' αὐτοῦ, quod nescio an typorum vitio editum sit.

17 εἰπεῖν: sic, non ὡσ (Mang. „dele") εἰπεῖν

19 sq. ἐκ φιλαρέτων φύντεσ: ita codex. Mang. ἐκ φιλαρέτων καὶ * * φύντεσ.

20 * Mang. 234.

20 δυσεύρετον codex, non δυσάρετον. Mang. „melius ut videtur δυσεύρετον".

ῥᾳδιουργὸν καὶ πανοῦργον καὶ κεχυμένον παθῶν τε καὶ κακιῶν πλήρη βίον. οὓσ γὰρ ὁ θεὸσ εὐαρεστήσαντας αὐτῷ μετεβίβασε καὶ μετέθηκεν ἐκ φθαρτῶν εἰσ ἀθάνατα γένη, παρὰ τοῖσ πολλοῖσ οὐκέθ' εὑρίσκονται.

13. Διεσταλκότεσ οὖν τὰ περὶ τὸν Ἐνὼχ σημαινόμενα μέτιμεν ἑξῆσ ἐπὶ τὸν Μαθουσάλα, ὃσ ἦν ἐξαποστολὴ θανάτου. δύο δ' ἐκ ταύτησ παρίσταται φωνῆσ, ἓν μὲν καθ' ὃ τινι ἐπιπέμπεται θάνατοσ, ἕτερον δὲ καθ' ὃ ἀπό τινοσ ἀποστέλλεται. ὅτῳ μὲν οὖν ἐπιπέμπεται, θνήσκει πάντωσ ἐκεῖνοσ, ἀφ' οὗ δὲ ἀποστέλλεται, ζῇ τε καὶ περίεστι. τῷ μὲν δὴ Καΐν ὁ τὸν θάνατον δεχόμενόσ ἐστιν οἰκεῖοσ, ἀεὶ τὸν πρὸσ ἀρετὴν βίον θνήσκοντι, τῷ δὲ Σὴθ συγγενέστατοσ, ἀφ' οὗπερ ἀποστέλλεται καὶ διατειχίζεται τὸ ἀποθνήσκειν· τὴν γὰρ ἀληθῆ ζωὴν ὁ σπουδαῖοσ κεκάρπωται. καὶ μὴν ὅ γε Λάμεχ ταπείνωσισ ὢν ἀμφίβολόσ ἐστιν· ἢ γὰρ ὑφιεμένων τῶν τῆσ ψυχῆσ τόνων κατὰ τὰ ἐξ ἀλόγων παθῶν ἐγγενόμενα νοσήματά τε καὶ ἀρρωστήματα ταπεινούμεθα, ἢ κατ' ἀρετῆσ ζῆλον στέλλοντεσ ἑαυτοὺσ ἀπ' οἰδούσησ οἰήσεωσ. ἡ μὲν οὖν προτέρα γίνεται κατ' ἀσθένειαν, εἶδοσ τῆσ πολυμόρφου καὶ πολυτρόπου λέπρασ οὖσα. ὅταν γὰρ ἡ ὄψισ ταπεινοτέρα φαίνηται, τὴν ὁμαλὴν καὶ εὔτονον κλασθεῖσα φαντασίαν, τὴν χαλεπὴν νόσον λέπραν ὁ νομοθέτησ φησὶ γενέσθαι· ἡ δὲ ἑτέρα ἀπὸ ἰσχύοσ συνίσταται καὶ καρτερίασ, ᾗ καὶ ἱλασμὸσ ἕπεται, κατὰ τὸν τῆσ δεκάδοσ ἀριθμὸν τέλειον· προστέτακται γὰρ τὰσ ψυχὰσ ταπεινοῦν δεκάτῃ τοῦ μηνόσ,

---

2 οὖσ γὰρ: ita codex, non οὕτωσ. Mang. „scribe ὧσ [οὖσ?] vel ὅσουσ."

10 οἰκεῖοσ cum Mang. pro οἶκοσ scribendum nobis videbatur.

13 καὶ μὴν pro καὶ μὲν reposuimus.

16 οἰδούσησ codex, non αἰδούσησ (Mang. „scribe οἰδούσησ")

17 προτέρα correximus pro πρότερον (Mang. „melius προτέρα"). Ibidem πολυτρόπου cum Mang. pro πολυτρόφου correximus, item v. 19 εὔτονον pro εὔψονον.

18 cf. Lev. 13, 3.

20 sq. καὶ καρτερίασ cum Mang. dedimus pro καρτερίασ.

22 cf. Lev. 23, 27.

ὅπερ ἐστὶ μεγαλαυχίαν ἀποτίθεσθαι, ἧσ ἡ ἀπόθεσισ ἀδικημάτων ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ἐργάζεται παραίτησιν. ὁ μὲν οὖν οὕτωσ ταπεινὸσ Λάμεχ ἔκγονοσ μέν ἐστι Σήθ, πατὴρ δὲ τοῦ δικαίου Νῶε, ὁ δὲ ἐκείνωσ ἐκβλάστημα Καΐν.

14. Ἑπόμενον δ' ἂν εἴη σκέψασθαι τίνοσ ἕνεκα κτίζων καὶ οἰκοδομῶν πόλιν αὐτὸσ οὗτοσ εἰσάγεται· πλήθει γὰρ ἀνθρώπων μεγέθουσ δεῖ πόλεωσ πρὸσ οἴκησιν, τρισὶ δὲ κατ' ἐκεῖνον οὖσι τὸν χρόνον ὑπώρειά τισ ἢ μικρὸν ἄντρον αὐταρκέστατον ἦν διαίτημα. κἀγὼ μὲν εἶπον τρισί, τὸ δ' εἰκὸσ ἑνὶ μόνῳ ἑαυτῷ· οὐδὲ γὰρ οἱ γονεῖσ τοῦ δολοφονηθέντοσ τὴν αὐτὴν τῷ κτείναντι πόλιν ὑπέμειναν ἂν οἰκεῖν, μεῖζον ἀνδροφονίασ ἄγοσ ἀδελφοκτονίαν *ἐργασαμένῳ. τὸ μὲν γὰρ οὐ παράδοξον μόνον, ἀλλὰ καὶ παράλογον παντί τῳ δῆλον, ἕνα ἄνδρα πόλιν οἰκοδομεῖν. τίνα ἐπὶ τρόπον; ἀλλ' οὐδ' ἂν οἰκίασ μέροσ τὸ ἀφανέστατον, μὴ χρώμενον ὑπηρέταισ ἑτέροισ. ἢ ὁ αὐτὸσ ἐν τῷ αὐτῷ λιθοτομεῖν ἂν δύναιτο, ὑλοτομεῖν, σίδηρον, χαλκὸν ἐργάζεσθαι, τείχη, μέγαν κύκλον πόλει περιβάλλεσθαι, προπύλαια καὶ προτειχίσματα, ἱερὰ καὶ τεμένη καὶ στοασ καὶ νεωσοίκουσ καὶ οἰκίασ καὶ ὅσα ἄλλα δημόσια καὶ ἴδια ἔθοσ οἰκοδομεῖσθαι; καὶ ἔτι πρὸσ τούτοισ ὀχετεύειν, καὶ γῆν ἀναστέλλειν, στενωποὺσ ἀνευρύνειν, κρήνασ καὶ ὑδροροὰσ καὶ

6 σκέψασθαι: codex σκύψασθαι

7 μεγέθουσ cum Mang. pro μεγέθοσ scripsimus.

8 ὑπώρειά scripsimus pro ὑπόρεια.

10 τοῦ δολοφονηθέντοσ: ita codex, non δολοφονηθέντοσ

11 ἂν post ὑπέμειναν ipsi supplevimus.

12 *Mang. 235.

13 παντί τῳ: ita codex, non παντὶ τῷ, ut omnes edd.

14 τίνα (scriptum est τινὰ) ἐπὶ τρόπον: ita codex, non τίνα ἐστὶ τρόπον. Quaeritur an recte.

17 πόλει: sic pro πόλεων reponendum videbatur.

19 ἔθοσ (ut edd.): ipse codex ἔθ'. Ibidem ὀχετεύειν: non tam hoc quam ὀχετοὺσ (cui addendum esset ἐλαύνειν vel simile verbum) ex codice (exeunte folio 63 recto) eruimus. Apud Mang. ἀχ–, ipse vero ἀχθοφορεῖν coniecit. Praeterea καὶ quod sequitur suspectum.

20 ὑδροροὰσ edidimus, ut postea ipse codex. Hoc loco ὑδρορὰσ habet. Mang. „scribe ὑδρορροάσ".

ὅσων ἄλλων πόλει δεῖ κατασκευάζεσθαι; μήποτ' οὖν, ἐπειδὴ ταῦτα τῆσ ἀληθείασ ἀπᾴδει, βέλτιον ἀλληγοροῦντασ λέγειν ἐστὶν ὅτι καθάπερ πόλιν τὸ αὑτοῦ δόγμα κατασκευάζειν ὁ Καΐν ἔγνωκε.

15. Ἐπειδὴ τοίνυν πᾶσα πόλισ ἐξ οἰκοδομημάτων καὶ οἰκητόρων καὶ νόμων συνέστηκε, τὰ μὲν οἰκοδομήματά ἐστιν αὐτῷ λόγοι οἱ ἀποδεικνύντεσ, οἷσ καθάπερ ἀπὸ τείχουσ πρὸσ τὰσ τῶν ἐναντίων ἀπομάχεται προσβολάσ, πιθανὰσ εὑρέσεισ κατὰ τῆσ ἀληθείασ μυθοπλαστῶν, οἰκήτορεσ δὲ οἱ ἀσεβείασ, ἀθεότητοσ, φιλαυτίασ, μεγαλαυχίασ, ψευδοῦσ, δόξησ ἑταῖροι δοκησίσοφοι, τὸ πρὸσ ἀλήθειαν σοφὸν οὐκ εἰδότεσ, ἄγνοιαν καὶ ἀπαιδευσίαν καὶ ἀμαθίαν καὶ τὰσ ἄλλασ ἀδελφὰσ καὶ συγγενεῖσ κῆρασ συγκεκροτηκότεσ, νόμοι δὲ ἀνομίαι, ἀδικίαι, τὸ ἄνισον, τὸ ἀκόλαστον, θρασύτησ, ἀπόνοια, αὐθάδεια, ἡδονῶν ἀμετρίαι, τῶν παρὰ φύσιν ἄλεκτοι ἐπιθυμίαι. τοιαύτησ πόλεωσ ἕκαστοσ τῶν ἀσεβῶν ἐν ἑαυτῷ τῇ παναθλίᾳ ψυχῇ δημιουργὸσ εὑρίσκεται, μέχρισ ἂν ὁ θεὸσ χολωθεὶσ ταῖσ σοφιστικαῖσ αὐτῶν τέχναισ ἀθρόαν καὶ μεγάλην ἐργάσηται σύγχυσιν. τοῦτο δ' ἔσται, ὅταν μὴ μόνον πόλιν καὶ πύργον οἰκοδομῶσιν, οὗ ἡ κεφαλὴ εἰσ οὐρανὸν ἀφίξεται, τοῦτ' ἔστι νοῦν ἢ λόγον ἑκάστου κατασκευαστικόν, ὅνπερ εἰσηγοῦνται κεφαλὴν ἔχοντα τὸ οἰκεῖον νόημα, ὃ προσαγορεύεται συμβολικῶσ οὐρανόσ.

---

3 κατασκευάζειν ὁ Καΐν cum Mang. scripsimus. Codex κατασκευάζει· ὃ καὶ ἔγνωκε

8 προσβολάσ, πιθανὰσ εὑρέσεισ: ita distinguendum duximus. Edd. Mang. (non item versio) Richt. Tauchn. προσβολὰσ πιθανάσ, εὑρέσεισ

10 ἑταῖροι cum Mang. pro ἕτεροι scripsimus.

14 παρὰ φύσιν (ut recte iam Mang. coniecerat) ipse codex, non περὶ φύσεωσ

15 ἐν ἑαυτῷ in codice est, non ἐξ ἑαυτοῦ. Ibidem ψυχῇ: codex ἡ addit.

16 χολωθεὶσ cum Mang. („forte χολωθεὶσ vel sec. LXX ἐνθυμηθεὶσ". At Gen. 11, 4 sqq. ἐνθυμηθεὶσ non legitur) scripsimus pro βουληθεὶσ, quod codex praebet.

18 sq. νοῦν ἢ λόγον: ita de coniectura scripsimus, quemadmodum Mang. τὸν νοῦν ἢ λόγον proposuit, conlatis aliis Philonis locis: de Somniis p. 632 et de Confus. linguar. p. 421. Codex nil nisi ἢ λόγον habet.

ἀνάγκη γὰρ παντὸς λόγου κεφαλὴν καὶ τέλος εἶναι τὸν δηλούμενον νοῦν, οὗ χάριν αἱ μακραὶ διέξοδοί τε καὶ ῥήσεις ὑπὸ λογίων ἀνδρῶν εἰώθασι γίνεσθαι.

16. Τοσοῦτον δ' ἐπαράτου ἀσεβείας ἐπιβεβήκασιν, ὥστ' οὐ μόνον δι' ἑαυτῶν ἐγείρειν τὰς τοιαύτας πόλεις ἀξιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ φιλάρετον πληθὺν Ἰσραὴλ ἀναγκάζουσιν, ἐπιστάτας καὶ διδασκάλους κακῶν ἔργων ἐπ' αὐτοῖς χειροτονήσαντες. λέγεται γὰρ ὅτι κακωθέντες ὑπὸ τῶν ἐπιστατῶν τῷ βασιλεῖ τῆς χώρας · τρεῖς πόλεις οἰκοδομοῦσι, Πειθώ, Ῥαμεσσή, Ὤν, ἥ ἐστιν Ἡλιούπολις. αὗται δὲ τροπικώτερον νοῦν, αἴσθησιν, λόγον, τὰ περὶ ἡμᾶς ὄντα, δηλοῦσιν. ἡ μὲν γὰρ Πειθὼ ὁ λόγος ἐστίν, ὅτι περὶ τοῦτον τὸ πείθειν, ἔχει δὲ ἑρμηνείαν στόμα ἐκθλῖβον, ἐπειδήπερ καὶ ὁ τοῦ φαύλου λόγος ἐξωθεῖν καὶ ἀνατρέπειν τὰ σπουδαῖα μελετᾷ. Ῥαμεσσὴ δὲ ἡ αἴσθησις· καθάπερ γὰρ ὑπὸ σητὸς ὑφ' ἑκάστης τῶν αἰσθήσεων νοῦς ἐκβιβρώσκεται καὶ διεσθίεται, σειόμενος καὶ σπαραττόμενος· αἱ γὰρ ἐπασιοῦσαι μὴ καθ' ἡδονὴν φαντασίαι λυπηρὸν καὶ ἐπίπονον ἀποτίκτουσι τὸν βίον. ἡ δὲ Ὢν καλεῖται μὲν βουνός, ἔστι δὲ συμβολικῶς ὁ νοῦς· ἐπὶ γὰρ τοῦτον οἱ πάντων θησαυρίζονται λόγοι. μάρτυς δὲ καὶ ὁ νομοθέτης τὴν Ὢν ἡλίου πόλιν προσαγορεύσας· ὥσπερ γὰρ ἀνατείλας ἥλιος τὰ κρυπτόμενα νυκτὶ ἐμφανῶς ἐπιδείκνυται, οὕτως ὁ νοῦς τὸ οἰκεῖον φῶς ἀπο-

5 δ' ἐπαράτου cum Mang. scripsimus. Codex δ' ἀρετῆς, non δι' ἀρετῆς

7 ἀναγκάζουσιν cum Mang. dedimus. Codex ἀνακρ(ἀγ)ζουσιν

8 ἐπ' αὐτοῖς: ita codex, non ἐπ' αὐτῆς

8 cf. Exod. 1, 11.

9 *Mang. 236.

10 Πειθώ: codex πυθώ. Item v. 12.

13 ἐξωθεῖν cum Mang. („forte") pro ἔξωθεν dedimus, item v. 15 ὑφ' ἑκάστης pro ὑφ' ἑκάστη.

17 λυπηρὸν: ita codex. Antea **πηρὸν, ad quod Mang. notavit: forte ἀνάπηρον. Ibidem ἀποτίκτουσι τὸν βίον: codex ἀποτίκτουσιν αὐτὸν βίον. Mang. ἀποτ. αὐτοῦ βίον proposuit. αὐτοῦ lectioni certe αὐτοῦ τὸν praeferrem. Si Philonis usus ferret, ἀποτ. αὐ τὸν βίον scribi posset.

στέλλων πάντα καὶ τὰ σώματα καὶ πράγματα τηλαυγῶσ παρασκευάζει καταλαμβάνεσθαι. διόπερ οὐκ ἄν τισ εἰπὼν ἁμάρτοι τοῦ συγκρίματοσ εἶναι ἡμῶν τὸν νοῦν ἥλιον, ὃσ ἐν ἀνθρώπῳ τῷ βραχεῖ κόσμῳ μὴ ἀνατείλασ καὶ τὸ ἴδιον φέγγοσ ἐκλάμψασ, πολὺ σκότοσ τῶν ὄντων καταχέασ, οὐδὲν ἐᾷ προφέρεσθαι.

17. Τὸν βουνὸν τοῦτον ὁ ἀσκητὴσ Ἰακὼβ ἐν τοῖσ πρὸσ Λάβαν δικαίοισ μάρτυρα καλεῖ, δογματικώτατα δηλῶν ὅτι ὁ νοῦσ ἑκάστῳ μάρτυσ ἐστὶν ὧν ἐν ἀφανεῖ βουλεύεται, καὶ τὸ συνειδόσ, ἔλεγχοσ ἀδέκαστοσ καὶ πάντων ἀψευδέστατοσ, πρὸ τούτων τῶν πόλεων οἰκοδομεῖται. φησὶ γὰρ τοὺσ κατασκόπουσ ἐλθεῖν εἰσ Χεβρώνͅ, ἐκεῖ δ᾽ εἶναι Ἀχειμὰν καὶ Σεσεὶν καὶ Θαλαμείν, γενεὰσ Ἐνώχ. εἶτ᾽ ἐπιφέρει· καὶ Χεβρὼν ἑπτὰ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη πρὸ τοῦ Τάνιν Αἰγύπτου. φυσικωτάτωσ τὰσ ὁμωνυμίασ εἴδεσι διαστέλλεται. Χεβρὼν ἑρμηνεύεται συζυγή· δισσὸν δὲ τοῦτο, ψυχῆσ ἢ σώματι συνεζευγμένησ ἢ πρὸσ ἀρετὴν ἡρμοσμένησ. ἡ μὲν οὖν σωματικαῖσ συζυγίαισ ὑποβάλλουσα αὑτὴν οἰκήτορασ ἔχει τοὺσ λεχθέντασ· ἑρμηνεύεται δὲ ὁ μὲν Ἀχειμὰν ἀδελφόσ μου, ὁ δὲ Σεσεὶν ἐκτόσ μου, ὁ δὲ Θαλαμεὶν κρεμάμενόσ τισ· ἀνάγκη γὰρ ψυχαῖσ ταῖσ φιλοσωμάτοισ ἀδελφὸν μὲν νομίζεσθαι τὸ σῶμα, τὰ δὲ ἐκτὸσ ἀγαθὰ διαφερόντωσ τετιμῆσθαι. ὅσαι δὲ τοῦτον διάκεινται τὸν τρόπον, ἀψύχων ἐκκρέμανται καί, ' καθάπερ οἱ ἀνασκολοπισθέντεσ, ἄχρι θανάτου φθαρταῖσ ὕλαισ προσήλωνται. ἡ δὲ τῷ καλῷ συνεζευγμένη διαφερόντων ταῖσ ἀρεταῖσ ἔλαχεν οἰκητόρων, οὓσ

---

3 ὃσ ἐν cum Mang. dedimus pro ὃ ὡσ ἐν.

4 πολὺ: vix aliter codex. Mangeio πολὺν relatum erat.

13 cf. Num. 13, 23.

13 Τάνιν: codex τὰ νῦν

13 sq. φυσικωτάτωσ τὰσ ὁμωνυμίασ: ita codex et Mangeii coniectura. Relatum erat φυσικωτάτοισ τὰσ ὁμωνύμασ.

14 διαστέλλεται, ut proposuit Mang., pro διαστέλλεσθαι scripsimus.

18 Θαλαμεὶν: editum erat Θαλμεὶν, sed codex θαθαμεὶν

21 ' Mang. 237.

23 διαφερόντων cum Mang. („melius“) pro διαφερόντωσ scripsimus.

τὸ διπλοῦν σπήλαιον ζυγάδην κεχώρηκεν, Ἀβραὰμ Σάρραν, Ἰσαὰκ Ῥεβέκκαν, Λείαν Ἰακώβ, ἀρετὰσ καὶ τοὺσ ἔχοντας. ἡ Χεβρὼν αὕτη, μνήμασ ἐπιστήμησ καὶ σοφίασ θησαυροφυλακοῦσα, προτέρα καὶ τῆσ Τάνεωσ καὶ πάσησ ἐστὶν Αἰγύπτου. πρεσβυτέρασ γὰρ ἡ φύσισ ψυχὴν μὲν σώματοσ, Αἰγύπτου, ἀρετὴν δὲ κακίασ, Τάνεωσ, ἐντολὴ γὰρ ἀποκρίσεωσ ἑρμηνεύεται Τάνισ, εἰργάζετο, τὸ πρεσβύτερον ἀξιώματι μᾶλλον ἢ χρόνου μήκει δοκιμάσασα.

18. Παρʼ ὃ καὶ τὸν Ἰσραὴλ νεώτερον ὄντα χρόνῳ πρωτόγονον υἱὸν ἀξιώματι καλεῖ, διασυνιστὰσ ὅτι τὸν θεὸν ὁρῶν, ἀρχεγονώτατον ὄν, τετίμηται τοῦ ἀγεννήτου γέννημα πρώτιστον, ἐκ τῆσ παρὰ τοῖσ θνητοῖσ μισουμένησ ἀρετῆσ ἀποκυηθέν, ᾧ ὁ νόμοσ ἐστὶν ὡσ πρεσβυτάτῳ διπλᾶ δίδοσθαι τὰ πρεσβεῖα. διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἑβδόμη τάξει μὲν ἐπιγέννημά ἐστιν ἑξάδοσ, δυνάμει δὲ πρεσβυτάτη παντὸσ ἀριθμοῦ, μηδὲν διαφέρουσα μονάδοσ. δηλώσει δὲ καὶ αὐτὸσ ἐν τῷ τῆσ κοσμοποιίασ ἐπιλόγῳ φάσκων· καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸσ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἐποίησε· καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸσ τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἤρξατο ὁ θεὸσ ποιῆσαι. εἶτʼ ἐπιλέγει· αὕτη ἡ βίβλοσ γενέσεωσ οὐρανοῦ καὶ γῆσ, ὅτε ἐγένετο, ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεὸσ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. τῇ δὲ πρώτῃ ταῦτα γέγονεν, ὥστε τὴν ἑβδόμην εἰσ μονάδα τὴν πρώτην καὶ ἀρχὴν τῶν ὅλων ἀναφέρε-

2 ἡ Χεβρὼν αὕτη: ita codex, nisi quod αὐτὴ habet. Edd. ἡ om.

3 καὶ σοφίασ: ita cum Mang. scripsimus. Codex καὶ om.

3 sq. τῆσ Τάνεωσ: ita cum Mang. pro τῆσ (Mangeio relatum erat τοῖσ) νεωστὶ correximus. Item paullo post πρεσβυτέρασ et Αἰγύπτου pro πρεσβύτεροσ et αἰγυπτίου.

10 ὁρῶν cum Mang. pro ὁρᾶν reposuimus.

11 τοῦ ἀγεννήτου: edd. adduut praeeunte Mangeio διασυνήτου. Quod quomodo in textum inrepserit nescio; nihil enim eiusmodi in ipso codice repperi.

13 cf. Deuteron. 21, 17.

16 cf. Gen. 2, 2 sqq.

σθαι. ταῦτ᾽ ἐμηκύναμεν ὑπὲρ τοῦ δεῖξαι τηλαυγέστερον τὴν δόξαν, ἣν ὁ Κάϊν ὥσπερ τινὰ πόλιν οἴεται δεῖν κατασκευάζειν.

19. Υἱὸς δὲ τοῦ Ἐνὼχ λέγεται Γαϊδάδ, ὃ ἑρμηνεύεται ποίμνιον, σφόδρα ἀκολούθως· τὸν γὰρ τῷ νῷ χαριζόμενον τὰ πάντα, τῷ μηδὲ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἥτις ἐστὶ καταλαβεῖν δυναμένῳ, γεννᾶν ἀλόγους ἥρμοττε δυνάμεις, ἀγειρομένας εἰς ποίμνιον· οὐ γὰρ λογίων ἀνδρῶν τὸ δόγμα. ποίμνη δὲ πᾶσα τὸν ἐπιστάντα οὐκ ἔχουσα ποιμένα μεγάλαις ἐξ ἀνάγκης κακοπραγίαις * χρῆται, ἅτ᾽ οὐ δυναμένη δι᾽ ἑαυτῆς ἀπωθεῖσθαι μὲν τὰ βλάπτοντα, αἱρεῖσθαι δὲ τὰ ὠφελήσοντα. παρ᾽ ὃ καὶ Μωϋσῆς εὐχόμενός φησιν· ἐπισκεψάσθω κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς συναγωγῆς ταύτης, ὅστις ἐξελεύσεται πρὸ προσώπου αὐτῶν καὶ ὅστις εἰσελεύσεται, καὶ ὅστις ἐξάξει αὐτοὺς καὶ ὅστις εἰσάξει, καὶ οὐκ ἔσται ἡ συναγωγὴ κυρίου ὡσεὶ πρόβατα οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν. ὅταν γὰρ ὁ προστὰς ἢ ὁ ἐπίτροπος ἢ πατήρ, ἢ ὅ τι φίλον καλεῖν, τοῦ συγκρίματος ἡμῶν, ὁ ὀρθὸς λόγος, οἴχηται καταλιπὼν τὸ ἐν ἡμῖν ποίμνιον ἀτημέλητον ἐαθέν, διόλλυται μὲν αὐτό, μεγάλη δὲ τῷ δεσπότῃ ζημία γίνεται· τὸ δ᾽ ἄλογον καὶ ἀπροστασίαστον θρέμμα χηρεῦσαν ἀγελάρχου τοῦ νου-

---

1 τὴν δόξαν: ita codex. Edd. τὴν omiseraut.

6 γεννᾶν: ita codex, non γεννεὰς (sic), quod Mang. edidit, suspicatus („melius") γεννῆσαι corrigendum esse.

7 ἀγειρομένας: ita cum Mang. pro ἐγειρομένας correximus. Ibidem pro λογικῶν conlato loco 99, 2 λογίων reposuimus.

8 ἐπιστάντα: ita codex et Mangeii coniectura pro ἐπιστάτα, quod illi relatum erat.

9 * Mang. 238.

11 εὐχόμενος: ita codex, non ἐχόμενος

13 εἰσελεύσεται (cum Mangeio): codex rursus ἐξελεύσεται

15 ὡσεὶ: ita codex, non ὥσπερ. Praeterea cf. Num. 27, 16.

18 ἐαθὲν: ita codex et Mang. coniectura pro ἐσθέν. Ibidem αὐτὸ (cum Mang.) scripsimus pro ἑαυτὸ (non ἑαυτῇ, ut Mangeio relatum erat).

19 ἀπροστασίαστον: ita codex. Mangey ἀποστρασίαστον edidit; qui secuti sunt, errore operarum non satis intellecto, ἀποστασίαστον.

θετήσοντόσ τε καὶ παιδεύσοντοσ μακρὰν λογικῆσ καὶ ἀθανάτου ζωῆσ ἀπῴκισται.

20. Διὸ τοῦ Γαϊδὰδ υἱὸσ εἶναι λέγεται Μεήλ, οὗ τὸ ὄνομα μεταληφθέν ἐστιν ἀπὸ ζωῆσ θεοῦ. ἐπεὶ γὰρ τὸ ποίμνιον ἄλογον, ὁ δὲ θεὸσ πηγὴ λόγου, ἀνάγκη τὸν ἀλόγωσ βιοῦντα τῆσ θεοῦ ζωῆσ ἀπεσχοινίσθαι. τὸ μὲν οὖν κατὰ θεὸν ζῆν ἐν τῷ ἀγαπᾶν αὐτὸν ὁρίζεται Μωϋσῆσ· λέγει γὰρ ὅτι ἡ ζωή σου τὸ ἀγαπᾶν τὸν ὄντα. τοῦ δ᾽ ἐναντίου βίου παράδειγμα τίθεται τὸν ἀποτυχόντα τοῦ κλήρου τράγον· στήσει γὰρ αὐτόν, φησί, ζῶντα ἐναντίον κυρίου, τοῦ ἐξιλάσασθαι ἐπ᾽ αὐτοῦ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι αὐτὸν εἰσ τὴν ἀποπομπήν· ἄγαν ἐξητασμένωσ. ὡσ γὰρ ἡδονῶν ἀπεχομένουσ πρεσβύτασ εὖ φρονῶν οὐκ ἄν τισ ἀποδέξαιτο, ὅτι τὸ γῆρασ ἡ μακρὰ καὶ ἀνίατοσ νόσοσ τοὺσ τῶν ὀρέξεων ἐχάλασέ τε καὶ ἔλυσε τόνουσ, ἐπαίνου δ᾽ ἂν ἀξιώσειε τοὺσ ἡβῶντασ, ὅτι φλεγούσησ τῆσ ἐπιθυμίασ ὑπὸ τῆσ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἀκμῆσ ὅμωσ σβεστηρίων ὀργάνων τῶν κατὰ παιδείαν λόγων εὐπορήσαντεσ τὸν πολὺν φλογμὸν ἅμα καὶ βρασμὸν τῶν παθῶν ἐπεκούφισαν· οὕτωσ οἷσ μὲν οὐδὲν νόσημα, οἷα ἐκ πονηρᾶσ φιλεῖ διαίτησ ἐπανίστασθαι, ἐλάττων ἔπαινοσ ἕπεται, ὅτι κατὰ φύσεωσ εὐμοιρίαν ἀπροαιρέτωσ ἐχρήσαντο εὐτυχίᾳ, οἷσ δ᾽ ἐξεγερθὲν ἀντιστατεῖ, μείζων, εἰ δὴ διε-

8 cf. Denteron. 30, 20.

11 cf. Lev. 16, 10.

15 φλεγούσησ: ita codex, non φλεγουσῶν

16 σβεστηρίων: ita procul dubio corrigendum erat. Codex βεστηρίων in textn, σφεστηρίων in margine. Mangeii amicus legerat ἐφεστηρίων. Mangey: „quid si reponatur σχαστηρίων?"

17 ἅμα καὶ pro ἀλλὰ καὶ correximus.

18 οὕτωσ οἷσ μὲν οὐδὲν νόσημα οἷα ἐκ: ita rectissime ipse codex, non ut male lectum erat: ἑνῶσ οἷσ μὲν οὐδὲν νόσημα οἷσ ἐκ, quorum loco Maügey proposuit ὥστε οἷσ μὲν οὐδὲν νόσημα ἐκ.

19 ἀπροαιρέτωσ: Mangey: „melius ἀπροαιρέτῳ".

20 εἰ δὴ (cum Maug.): codex εἰ δὲ. Quod vero sequitur διερεισάμενοι, ipse codex ni fallor praebet, non διερεισάμενοσ.

ρεισάμενοι καθελεῖν αὐτὸ βουληθεῖέν τε καὶ δυνηθεῖεν. τὰ γὰρ ἡδονῆσ ἑλκούσησ δελέατα αὐστηρῷ τόνῳ καθελεῖν ἰσχύσαι τὸν ἐφ' ἑκουσίοισ ἔχει κατορθώμασιν ἔπαινον. ὅταν οὖν τούτων εὐδαίμονα κλῆρον ἀπολαχόντα μηδέν, ζῇ δὲ ἐν ἡμῖν τὰ ἀποπομπαῖα νοσήματα καὶ ἀρρωστήματα, * σπουδάζωμεν αὐτὰ ἀνατρέπειν καὶ καταβάλλειν· τὸ γὰρ ἐξιλάσασθαι ἐπ' αὐτῶν τοιοῦτόν ἐστιν ὁμολογῆσαι ὅτι ἔχοντεσ αὐτὰ ἐν ψυχῇ ζῶντα καὶ περιόντα οὐκ ἐνδίδομεν, ἀλλ' ἀντιβάντεσ ἅπασι καρτερῶσ ἀπομαχόμεθα, μέχρισ ἂν παντελῶσ ἀποδιοπομπησώμεθα.

21. Τί δὲ ἕπεται τῷ μὴ κατὰ βούλημα τὸ τοῦ θεοῦ ζῶντι ἢ θάνατοσ ὁ ψυχῆσ; οὗτοσ δὲ ὀνομάζεται Μαθουσάλα, ὃσ ἑρμηνευθεὶσ ἦν ἐξαποστολὴ θανάτου. διὸ τοῦ Μεὴλ υἱόσ ἐστι, τοῦ τὸν ἴδιον βίον ἀπολελοιπότοσ, ᾧ τῷ ἀποθνήσκειν ἐπιπέμπεται ψυχῆσ θάνατοσ, ἣ κατὰ πάθουσ ἀλόγου ἐστὶν αὐτῆσ μεταβολή. τοῦτο μέντοι τὸ πάθοσ ὅταν κυοφορήσῃ, μετὰ χαλεπῶν ὠδίνων νοσήματα καὶ ἀρρωστήματα ἔτεκεν ἀνίατα, ὑφ' ὧν ἰλυσπωμένη ταπεινοῦται καὶ κάμπτεται· πιέ-

---

2 ἑλκούσησ: ita pro ὁλκοῦ quod codex praebet (non ὁλκὸν) reponendum videbatur. Mangey: „scribe ὁλκοῦ". At vertit *attrahentis*. Sequitur ibidem δελέαστα (ed. Richt. δελέαστρα), cuius loco δελέατα reponendum duximus. Scripsimus ἰσχύσαι (non ἰσχῦσαι) duce ipso codice.

3 ὅταν cum Mang. pro ἔτ' ἂν scripsimus.

3 sq. εὐδαίμονα κλῆρον ἀπολαχόντα μηδέν: pro his sic fere scribi potest κατ' εὐδ. κλῆρον ἀπολάχωμεν μηδέν. At emendatio non satis certa est. Praeterea etiam quae sequuntur: ζῇ δὲ ἐν ἡμῖν — τὸ γὰρ ἐξιλάσασθαι ἐπ' αὐτῶν τοιοῦτόν ἐστιν obscuritate laborant nec recte procedere videntur. Recte igitur iam Mangey adnotavit: „locus hic mendosus et ut videtur mutilus".

5 * Mang. 239.

7 ἀντιβάντεσ: ita codex, non ἀντιβαίνοντεσ

11 βούλημα τὸ (cum Mang.): codex βουλήματι

13 ἐξαποστολὴ (cum Mang.): codex ἀποστὴ, στὴ supra o posito. Ibidem θανάτου, non τοῦ θανάτου in codice est.

14 τῷ pro τὸ substituimus. Praeterea edd. textum sic distinxerant: ᾧ τὸ ἀποθνήσκειν ἐπιπέμπεται· ψυχῆσ. Ibidem ἣ: ita codex (non ὅσ). Similis attractio haud infrequens apud Philonem, si libris scriptis fides habenda est.

15 ἀλόγου cum Mang. („forte") pro ἄλογοσ scripsimus.

ζει γὰρ αὐτὴν ἕκαστον, ἐπιφέρον ἄχθοσ ἀνήνυτον, ὡσ μηδ' ἀνακῦψαι δύνασθαι. τοῦθ' ἅπαν ὠνόμασται Λάμεχ, ἑρμηνείαν γὰρ ἔχει ταπείνωσιν, ἵν' εἰκότωσ τοῦ Μαθουσάλα γένηται ὁ Λάμεχ υἱόσ, πάθοσ τοῦ περὶ ψυχὴν θανάτου ταπεινόν, ὑπεῖκον, ἀλόγου ὁρμῆσ ἔκγονον ἀρρώστημα.

22. Ἔλαβε δ' ἑαυτῷ Λάμεχ δύο γυναῖκασ· ὄνομα τῇ μιᾷ Ἀδά, καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ Σέλλα. πᾶν ὅ τι ἐὰν ἑαυτῷ λαμβάνῃ φαῦλοσ, πάντωσ ἐστὶν ἐπίληπτον, ἅτε γνώμῃ δυσκαθάρτῳ μιαινόμενον· καὶ γὰρ ἔμπαλιν αἱ τῶν σπουδαίων ἑκούσιοι πράξεισ ἐπαινεταὶ πᾶσαι. διὸ νῦν μὲν ὁ Λάμεχ ἑαυτῷ γυναῖκασ αἱρούμενοσ κακὰ μέγιστα αἱρεῖται· αὖθισ Ἀβραάμ, Ἰακώβ, Ἀαρὼν ἑαυτοῖσ λαμβάνοντεσ ἀγαθοῖσ οἰκείοισ συνέρχονται. λέγει ἐπὶ μὲν τοῦ Ἀβραὰμ οὕτωσ· καὶ ἔλαβον Ἀβραὰμ καὶ Ναχὼρ ἑαυτοῖσ γυναῖκασ· ὄνομα τῇ γυναικὶ Ἀβραὰμ Σάρρα. ἐπὶ δὲ τοῦ Ἰακώβ· ἀναστὰσ ἀπόδραθι εἰσ τὴν Μεσοποταμίαν εἰσ τὸν οἶκον Βαθουὴλ πατρὸσ τῆσ μητρόσ σου, καὶ λάβε σεαυτῷ ἐκεῖθεν γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων Λάβαν ἀδελφοῦ τῆσ μητρόσ σου. ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀαρών· ἔλαβε δὲ Ἀαρὼν τὴν Ἐλιζαβέτ, θυγατέρα Ἀμιναδάμ, ἀδελφὴν Ναασσών, ἑαυτῷ γυναῖκα. Ἰσαὰκ δὲ καὶ Μωϋσῆσ λαμβάνουσι μέν, οὐ δι' ἑαυτῶν δὲ λαμβάνουσιν, ἀλλ' ὁ μὲν Ἰσαὰκ ὅτε εἰσῆλθεν εἰσ τὸν οἶκον τῆσ μητρὸσ λαβεῖν λέγεται, Μωϋσεῖ

---

1 μηδ' ἀνακῦψαι cum Mang. pro μηδένα κῦψαι dedimus.

3 sq. πάθοσ τοῦ περὶ ψυχὴν θανάτου ταπεινόν: ita (cum Mang.) pro πάθουσ – ταπεινοῦ.

7 cf. Gen. 4, 19.

7 τῇ μιᾷ Ἀδά: ita codex, non τῇ μιᾷ δὲ Ἀδά

13 ἐπὶ μὲν τοῦ: ita codex; edd. τοῦ om. Ibidem codex ἔλαβεν pro ἔλαβον.

15 ἐπὶ δὲ τοῦ: δὲ ipsi supplevimus. Cf. v. 13 et v. 18. Praeterea cf. Gen. 11, 29.

16 Gen. 28, 2.

18 Exod. 6, 23. Pro ἔλαβε in codice ἔλαθε scriptum est.

20 Gen. 24, 67.

21 λαβεῖν: ita scriptum est, non λαμβάνειν. Ibidem μωϋσεῖ, non μωϋσῆσ

δὲ ὁ ἄνθρωποσ παρ' ᾧ κατῴκησε τὴν θυγατέρα Σεπφώραν ἐκδίδοται.

23. Τούτων δ' οὐ παρέργωσ αἱ διαφοραὶ παρὰ τῷ νομοθέτῃ *μεμήνυνται. τοῖσ μὲν γὰρ ἀσκηταῖσ προκόπτουσι καὶ βελτιουμένοισ ἡ ἑκούσιοσ αἵρεσισ τἀγαθοῦ μαρτυρεῖται, ἵνα μηδ' ὁ πόνοσ ἀστεφάνωτοσ ἀφεθῇ, τοῖσ δ' αὐτοδιδάκτου καὶ αὐτομαθοῦσ σοφίασ ἀξιωθεῖσιν ἕπεται τὸ μὴ δι' ἑαυτῶν, παρὰ θεοῦ δ' ἐγγυᾶσθαι λόγον καὶ λαμβάνειν τῶν σοφῶν σύμβιον ἐπιστήμην. ὁ δὲ τῶν ἀνθρωπίνων ἀποριφείσ, ὁ ταπεινὸσ καὶ χαμαίζηλοσ Λάμεχ, προτέραν Ἀδὰ ἄγεται γυναῖκα, ἥτισ ἑρμηνεύεται μαρτυρία, προξενήσασ ἑαυτῷ αὐτὸσ τὸν γάμον· οἴεται γὰρ τὴν κατὰ τὰσ εὐθίκτουσ ἐπιβολὰσ λείαν κίνησιν καὶ διέξοδον τοῦ νοῦ, μηδενὸσ τῶν εἰσ εὐμαρῆ κατάληψιν κωλυσιεργοῦντοσ, ἀγαθὸν εἶναι πρῶτον ἀνθρώπῳ. τί γὰρ ἂν εἴη, φησί, κρεῖττον τοῦ τὰσ ἐννοίασ, τὰσ διανοήσεισ, τὰσ εἰκασίασ, τοὺσ στοχασμούσ, συνόλωσ τὰσ βουλάσ, τὸ λεγόμενον, ἀρτίοισ ποσὶ βαίνειν, ὡσ ἐπὶ τὸ τέλοσ ἀπταίστωσ προσέρχεσθαι, μαρτυρουμένησ ἐν ἅπασι λεχθεῖσι διανοίασ: ἐγὼ δ', εἰ μέν τισ εὐθυβόλῳ καὶ εὐθίκτῳ γνώμῃ πρὸσ μόνα χρῆται τὰ καλά, τοῦτον εὐδαίμονα γράφω, διδασκάλῳ τῷ νόμῳ χρώμενοσ· καὶ γὰρ αὐτὸσ ἄνδρα ἐπιτυγχάνοντα εἶπε τὸν Ἰωσήφ, οὐκ ἐν ἅπασιν, ἀλλ' ἐν οἷσ ὁ θεὸσ τὸ εὐοδεῖν ἐχαρίζετο· δωρεαὶ δ' αἱ τοῦ θεοῦ καλαὶ πᾶσαι. εἰ δέ τισ τῷ τῆσ φύσεωσ εὐστόχῳ καὶ εὐτρόχῳ μὴ πρὸσ τὰ ἀστεῖα μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸσ τὰ ἐναντία κέχρηται, ἐν διαφορᾷ ἀδιάφοροσ ὤν, κακο-

---

1 Σεπφώραν: in codice est σεμπωφώραν

5 *Mang. 240.

9 τῶν σοφῶν σύμβιον: codex τὸν σοφῶν σύμβιον. Ibidem ἀποριφείσ: ita scriptum est, non ἀπορριφείσ.

11 μαρτυρία cum Mang. pro μάρτυρα correximus. Item v. 12 εὐθίκτουσ pro εὐθήκτουσ, sed ἐπιβολὰσ non cum ἐπιβουλὰσ permutandum videbatur.

13 κωλυσιεργοῦντοσ (non κωλυσιουργ. ut edd. Richt. et Tanchn.): sic corrigendum pro κωλυσιεργούντων videbatur.

17 ἐν ἅπασι λεχθεῖσι: ita vix recte legitur.

18 εὐθίκτῳ rursus pro εὐθήκτῳ scripsimus.

20 cf. Gen. 39, 2 sqq.

23 ἐν διαφορᾷ cum Mang. pro εὐδιαφορᾷ

δαιμονιζέσθω. ἐν γοῦν ἀρᾶσ εἴδει λέγεται κατὰ τὸν τῆσ συγχύσεωσ τόπον, ὅτι οὐκ ἐκλείψει ἐξ αὐτῶν πάνθ' ὅσα ἂν ἐπιθῶνται ποιεῖν· ὄντωσ γὰρ ἀνήκεστόσ ἐστι συμφορὰ ψυχῇ εὐοδεῖν οἷσ ἂν ἐπιθῆται καὶ τὰ αἴσχιστα. ἐγὼ δ' ἂν εὐξαίμην, εἴ ποτε διανοηθείην ἀδικεῖν, ἐπιλιπεῖν τὸ ἀδικεῖν, καὶ εἴπερ ζῆν ἀνάνδρωσ, ἐπιλιπεῖν τὸ ἀκολασταίνειν, καὶ εἰ θρασέωσ μέντοι καὶ πανούργωσ, ἔνδειαν θρασύτητοσ καὶ πανουργίασ γενέσθαι παντελῆ· εἰ μὴ καὶ τοῖσ κλέπτειν ἢ μοιχεύειν ἢ ἀνδροφονεῖν ἐγνωκόσιν οὐκ ἔστιν ἄμεινον ἐπιδεῖν τούτων ἕκαστον ἐκλελοιπὸσ καὶ διεφθαρμένον.

24. Τὴν οὖν Ἀδὰ παραίτησαι, διάνοια, τὴν μαρτυροῦσάν τε τοῖσ φαύλοισ καὶ μαρτυρουμένην ἐν * ταῖσ πρὸσ ἕκαστα αὐτῶν ἐπιβολαῖσ. εἰ δὲ κοινωνὸν αὐτὴν ἀξιώσεισ ἔχειν, μέγιστον ἀποτέξεταί σοι κακόν, τὸν Ἰωβήλ, ὃσ ἑρμηνεύεται μεταλλοιῶν· εἰ γὰρ τῇ μαρτυρίᾳ χαίρεισ ὧν ἂν τύχῃ, στρέφειν καὶ ἀνακυλίειν ἕκαστα βουλήσῃ, τοὺσ παγέντασ ὑπὸ τῆσ φύσεωσ τοῖσ πράγμασιν ὅρουσ μετατιθείσ. σφόδρα δὲ καὶ Μωϋσῆσ ἀχθόμενοσ τοῖσ τοιούτοισ καταρᾶται λέγων· ἐπικατάρατοσ ὁ μετατιθεὶσ ὅρια τοῦ πλησίον. καλεῖ δὲ πλησίον καὶ ἐγγὺσ τἀγαθόν· οὐ γὰρ ἀναπτῆναι, φησίν, εἰσ οὐρανὸν οὐδὲ πέραν θαλάσ-

---

2 ἐξ αὐτῶν in codice est, non ἐξ αὐτοῦ. Cf. Gen. 11, 6.

4 τὸ ἀδικεῖν: codex τἀδικεῖν. At quum τὸ ἀκολασταίνειν sequatur neque similis contractio in verbis ex usu Philonis videatur, τὸ ἀδικεῖν restituimus.

11 διάνοια codex, non ὦ διάνοια

12 καὶ μαρτυρουμένην: supplevimus καί, quod praegressum μαρτυροῦσάν τε poscere sibi videbatur. Ibidem αὐτῶν ἐπιβολαῖσ cum Mang. pro αὐτοῦ ἐπιβουλαῖσ correximus.

12 * Mang. 241.

14 cf. Gen. 4, 20.

16 σφόδρα δὲ: ita codex. Edd. δὲ omiserant.

17 cf. Deuteron. 27, 17.

19 τἀγαθόν: ita codex, non τὸ ἀγαθόν. Ibidem ἀναπτῆναι scripsimus pro ἂν ἀπεῖναι. Recte enim Mang. (ut ἂν ἀναπτῆναι commendaret) contulit de Nomin. mutat. pag. 614. (ed. Mang.) ubi est: φησίν· οὐκ εἰσ οὐρανὸν ἀνα-

σης ἀφικέσθαι δεῖ κατὰ ζήτησιν τοῦ καλοῦ, ἐγγὺς γὰρ καὶ πλησίον ἵστασθαι ἑκάστῳ. καὶ τριχῇ γε αὐτὸ διαιρεῖ, φυσικώτατα· ἐν γὰρ τῷ στόματί σου, φησίν, ἐστὶ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἐν ταῖς χερσί, τοῦτο δὴ ἐν λόγοις, ἐν βουλαῖς, ἐν πράξεσι. μέρη γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ ταῦτα, ἐξ ὧν πέφυκε πήγνυσθαι, ὡσεί γε ἡ ἑνὸς ἔνδεια οὐκ ἀτελὲς μόνον ἀπεργάζεται τὸ πᾶν, ἀλλὰ καὶ συνόλως ἀναιρεῖ. τί γὰρ ὄφελος λέγειν μὲν τὰ βέλτιστα, διανοεῖσθαι δὲ καὶ πράττειν τὰ αἴσχιστα; σοφιστῶν οὗτος ὁ τρόπος· τοὺς γὰρ περὶ φρονήσεως καὶ καρτερίας ἀπομηκύνοντες λόγους τὰ ὦτα καὶ τῶν σφόδρα διψώντων ἀκοῆς ἀποκναίουσιν, ἐν δὲ ταῖς βουλαῖς καὶ ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσιν εὑρίσκονται διαμαρτάνοντες. τί δ' ὄφελος, ἃ μὲν χρὴ διανοεῖσθαι, ἔργοις δὲ ἀτόποις καὶ λόγοις χρῆσθαι, διὰ μὲν τῶν λόγων τοὺς ἀκούοντας, διὰ δὲ τῶν ἔργων τοὺς ὑπομένοντας ζημιοῦντας; πράττειν γε μὴν τἄριστα οὐ σὺν διανοίᾳ καὶ λόγῳ πάλιν ὑπαίτιον· τὸ γὰρ ἄνευ τούτων τῆς ἀκουσίου μερίδος ὂν οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἐπαινετόν. εἰ δέ τινι ἐξεγένετο καθάπερ λύρας ἁρμόσασθαι τοὺς τοῦ ἀγαθοῦ πάντας ἤχους καὶ συνῳδὸν ἀποφῆναι λόγον μὲν διανοίᾳ, διάνοιαν δὲ ἔργῳ, τέλειος καὶ πρὸς ἀλήθειαν εὐάρμοστος ὁ τοιοῦτος ἂν νομίζοιτο. ὥσθ'

πτῆναι δεῖ οὐδ' ἄχρι περάτων γῆς καὶ θαλάττης ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν σύλληψιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐστὶν ἐγγὺς καὶ σφόδρα ἐγγύς. Ibidem codex θαλάσσης, non θαλάττης habet. Praeterea cf. Deuteron. 30, 12 sqq.

2 τριχῇ γε αὐτό: codex τριχῇ ἑαυτῷ (ex ω corr. videtur o). Mangey, cui τριχὲν αὐτῷ relatum erat, τριχῇ αὐτὸ scribi voluit.

4 τοῦτο δὴ codex, non τοῦτο δὲ

5 πήγνυσθαι: Mang. proposuit γίγνεσθαι. Ibidem ὡσεί γε codex, non ὡς εἰ δὲ, quorum loco Mang. ὡς ἤδη reponi voluit. Fortasse vero corrigendum est ὡς ἡ γε ἑνὸς ἔνδεια, vel potius ὥστε γε ἡ ἑνὸς ἔνδεια.

6 τὸ πᾶν et ἀναιρεῖ: utrumque codex et Mang. coniectura pro τόπον et ἀνειρεῖ.

12 διὰ μὲν τῶν λόγων τοὺς ἀκούοντας: haec in edd. per incuriam omissa erant.

13 γε μὴν: ita codex, non δὲ μὲν, ut apud Mang. etc. legitur.

14 λόγῳ: ita codex, non λόγων (Mang. „scribe λόγῳ vel λόγοις")

16 λύρας adstipulante Mangeio pro λύραν scripsimus.

18 ὥσθ': codex ὥστ'

ὁ μετατιθεὶσ ὅρουσ τοῦ καλοῦ δικαίωσ ἐπάρατόσ ἐστί τε καὶ λέγεται.

25. Τοὺσ δ' ὅρουσ τούτουσ οὐχ ἡ καθ' ἡμᾶσ γένεσισ ἔστησεν, ἀλλ' οἱ πρὸ ἡμῶν καὶ παντὸσ τοῦ γεώδουσ πρεσβύτεροι λόγοι καὶ θεῖοι. καθ' ἃ καὶ ὁ νόμοσ δεδήλωκεν, ἐπισκήπτων ἡμῶν ἑκάστῳ μὴ κιβδηλεύειν τὸ ἀρετῆσ νόμισμα, ἐν τούτοισ· οὐ μετακινήσεισ ὅρια τοῦ πλησίον, ἃ ἔστησαν οἱ πατέρεσ σου, καὶ ἐν ἑτέροισ· ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου καὶ ἀναγγελεῖ σοι, τοὺσ πρεσβυτέρουσ σου καὶ ἐροῦσί σοι· ὅτε διεμέριζεν ὁ ὕψιστοσ ἔθνη, ὡσ διέσπειρεν υἱοὺσ Ἀδάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατ' ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ· καὶ ἐγένετο μερὶσ κυρίου λαὸσ αὐτοῦ Ἰακώβ, σχοίνισμα κληρονομίασ αὐτοῦ Ἰσραήλ. ἆρ' οὖν ἐὰν πύθωμαι τοῦ γεννήσαντοσ καὶ θρέψαντόσ με πατρόσ, ἢ τῶν ἐκείνου μὲν ἡλικιωτῶν ἐμοῦ δὲ πρεσβυτέρων, εἰ διένειμεν ἔθνη ὁ θεὸσ ἢ ἔσπειρεν ἢ ᾤκισεν, ἀποκρινοῦνταί μοι παγίωσ, ὥσπερ τῷ μερισμῷ παρηκολουθηκότεσ ἑκάστῳ; οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ φήσουσιν ὅτι καὶ ἡμεῖσ ἐφ' ἡλικίασ παρὰ τῶν γονέων καὶ ἔτι ἀρχαιοτέρων φιλοπευστήσαντεσ οὐδὲν σαφὲσ ἀνεμάθομεν· οὐδὲν γὰρ εἶχον ὅ τι διδάξουσιν ἡμᾶσ, καὶ αὐτοὶ πάλιν ἄλλων ἀξιώσαντεσ γενέσθαι ἐπιστημόνων ἀνεπιστήμονεσ γνώριμοι.

---

7 cf. Deuteron. 19, 14.

8 τοῦ πλησίον (ut dici solet): codex τῶν πλησίον

12 cf. Deuteron. 32, 7 sqq.

13 *Mang. 242.

14 εἰ διένειμεν: pro εἰ codex ἢ, quod ab usu Philonis alienum videtur. Ibidem ἔθνη et ᾤκισεν cum Mang. scripsimus, sed codex ἐθνῶν (sic potius quam ἔθνουσ scriptum est) et ᾤκησεν. Cf. tabulam.

15 μερισμῷ: ita codex et Mang. coniectura pro κερισμῷ

18 εἶχον ὅ τι: ita codex, non εἶχον οὔτι (Mang. „melius ὅτι“)

19 ἀνεπιστήμονεσ: ita codex (vide tabulam) et Mang. coniectura pro ἀνεπιστήμονι. Item v. 20 γνώριμοι ex codice sumpsimus. (Mang. errore operarum ut videtur) γνώρισμοι (hoc accentu); qui vero secuti sunt γνωρισμοί ediderunt.

26. Μήποτ' οὖν πατέρα μὲν τῆσ ψυχῆσ ἡμῶν τὸν ὀρθὸν λόγον καλεῖ, πρεσβυτέρουσ δὲ τοὺσ ἑταίρουσ αὐτοῦ καὶ φίλουσ. οὗτοι τῆσ ἀρετῆσ τοὺσ ὅρουσ ἐπήξαντο πρῶτοι, πρὸσ οὓσ ἄξιον φοιτῆσαι μαθήσεωσ καὶ διδασκαλίασ ἕνεκα τῶν ἀναγκαίων. τὰ δ' ἀναγκαῖα ταῦτα. ὁπότε ὁ θεὸσ διένεμε καὶ διετείχιζε τὰ τῆσ ψυχῆσ ἔθνη, τὰ ὁμόφωνα τῶν ἀλλογλώττων διαστάσ, καὶ διοικίζων τοὺσ γῆσ παῖδασ ἔσπειρε καὶ ἐξετόξευσεν ἀφ' ἑαυτοῦ οὓσ Ἀδὰμ ὠνόμασεν υἱούσ, τότε τῶν ἀρετῆσ ἐκγόνων τοὺσ ὅρουσ ἔστησεν ἰσαρίθμουσ ἀγγέλοισ· ὅσοι γὰρ θεοῦ λόγοι, τοσαῦτα ἀρετῆσ ἔθνη τε καὶ εἴδη. τίνεσ αἱ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ λήξεισ καὶ τίσ ἡ τοῦ παντάρχου καὶ ἡγεμόνοσ ἀποκεκληρωμένη μοῖρα; τῶν μὲν οὖν ὑπηρετῶν αἱ ἐν εἴδει ἀρεταί, τοῦ δὲ ἡγεμόνοσ τὸ ἐπίλεκτον γένοσ Ἰσραήλ. ὁ γὰρ ὁρῶν τὸν θεὸν ὑπὸ ἐκπρεπεστάτου κάλλουσ ἀγόμενοσ τῷ ὁρωμένῳ προσκεκλήρωταί τε καὶ μεμέρισται. πῶσ οὖν οὐκ ἐπιπληκτέοσ Ἰωβήλ, ὃσ ἑλλάδι γλώττῃ μεταλλοιῶν καλεῖται τὰσ φύσεισ τῶν πραγμάτων ἢ μεταποιῶν; τὰ γὰρ φρονήσεωσ καὶ καρτερίασ καὶ δικαιοσύνησ καὶ τῆσ ἄλλησ ἀρετῆσ κάλλη θεοειδέστατα τύποισ ἐναντίοισ ἀφροσύνησ καὶ ἀκρασίασ, ἀδικίασ, ἁπάσησ κακίασ μετεχάραττεν, ἀφανίζων τὰ ἐνσημανθέντα πρότερον.

27. Αἰεὶ γὰρ ἐπιτεθειμέναι δευτέραι σφραγῖδεσ τοὺσ τῶν προτέρων τύπουσ διαφθείρουσιν. ὁ δέ γε νόμοσ τοσοῦτον δεῖ κακὰ ἀγαθῶν ἐπιτρέπειν ἀντικαταλλάττεσθαι, ὥστ' οὐδὲ καλὰ πονηρῶν ἐᾷ, πονηρὰ οὐ τὰ φαῦλα παραλαμβάνων, ἐπεὶ τοῦτό γε εὔηθεσ μὴ προΐεσθαι τὰ

2 ἑταίρουσ αὐτοῦ cum Mang. correximus pro ἑταίρουσ αὐτῶν

6 καὶ διοικίζων: in cod. additum est τε, quod abundat. ἔσπειρε: Mang. διέσπειρεν maluit.

8 ἐκγόνων codex, non ut edd. ἐγγόνων

14 μεταλλοιῶν cum Mang. pro μεταποιῶν scripsimus.

18 πρότερον: ita scriptum est, non πρότερα

20 αἰεὶ codex, non ἀεὶ

21 ὁ δέ γε νόμοσ τοσοῦτον δεῖ κακὰ ἀγαθῶν ἐπιτρέπειν: hunc in modum scribendum esse coniecimus pro ὁ δὲ γενόμενοσ τοσούτων δεῖν κακὰ ἀγαθῶν ἐπιτρέπει. Mangey „omnino scribendum“ duxit ὁ δὲ λεγόμενοσ τοσούτου δέον.

23 παραλαμβάνων, quod in codice scriptum est, non mutavimus. Mang.

κακὰ ὑπὲρ κτήσεωσ τῶν *ἀμεινόνων, ἀλλὰ τὰ καματηρὰ καὶ ἐπίπονα, ἅπερ Ἀττικοὶ τὴν πρώτην ὀξυτονοῦντεσ συλλαβὴν καλοῦσι πόνηρα. ἔστι δὲ τὸ διάταγμα τοιοῦτο· πᾶν ὃ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῷ ἀριθμῷ ὑπὸ τὴν ῥάβδον, τὸ δέκατον ἅγιον τῷ κυρίῳ. οὐκ ἀλλάξεισ καλὸν πονηρῷ· ἐὰν δ' ἀλλάξῃσ, αὐτό τε καὶ τὸ ἄλλαγμα ἔσται ἅγια. καίτοι πῶσ τό γε πονηρὸν γένοιτ' ἂν ἅγιον; ἀλλ', ὅπερ ἔφην, τὸ ἐπίπονον ἀλλ' οὐ φαῦλον παρείληπται, ὥστε τοιοῦτον εἶναι τὸ δηλούμενον· τέλειον μὲν ἀγαθόν ἐστι τὸ καλόν, ἀτελὲσ δὲ ὠφέλιμον πόνοσ. ἐὰν οὖν τὸ παντελὲσ κτήσῃ, μηκέτι ζήτει τὸ ἐνδέον· εἰ δὲ προσυπερβάλλων ἐθελήσεισ ἔτι πονεῖν, ἴσθ' ὅτι δόξεισ μὲν ἓν ἑνὶ καταλλάττειν, κτήσῃ δὲ πρὸσ ἀλήθειαν ἀμφότερα· ἑκάτερον γὰρ εἰ καὶ ἰσότιμον, ἀλλ' οὐ τὸ πάντωσ ἅγιόν ἐστιν.

28. Ἅγιον δὲ πρᾶγμα δοκιμάζεται διὰ τριῶν μαρτύρων, ἀριθμοῦ μέσου, παιδείασ, ἀριθμοῦ τελείου. διὸ λέγεται· πᾶν ὃ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῷ ἀριθμῷ ὑπὸ τὴν ῥάβδον, τὸ δέκατον ἅγιον. τὸ μὲν γὰρ ἀπαξιωθὲν ἀριθμοῦ βέβηλον, οὐχ ἅγιον, τὸ δὲ καταριθμηθέν, ἅτε ἐγκεκριμένον ἤδη, δόκιμον. τὸν γοῦν ὑπὸ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ συναχθέντα σῖτόν φησιν ὁ νόμοσ μὴ δυνηθῆναι ἀριθμηθῆναι, καὶ ἐπιφέρει· οὐ γὰρ ἦν

---

proposuit παραλάμβανε. Ibidem codex τοῦτό γε, quod etiam Mangeio relatum videtur, apud quem τοῦτό δε legitur, quod in edd. Richt. et Tauchn. in τοῦτο δὴ corruptum est. Rursus cum Mang. προϊεσθαι dedimus, cuius loco codex προσίεσθαι habet.

1 *Mang. 243.

2 ἅπερ Ἀττικοὶ etc. utrum ipse Philo scripserit an scholiasta aduotaverit quaeri potest. Maluimus tamen Philoni vindicare. Ceterum et Arcadium et Ammonium similiter de accentu vocis πονηροσ commentatos esse in Steph. Thes. sub μοχθηρὸσ notatum est; Philonis vero locus editores videtur fugisse.

3 cf. Lev. 27, 32 sq.

8 πόνοσ: ita codex, sed ὁ πόνοσ praestare videtur.

10 δόξεισ μὲν ἓν ἑνὶ: ita cum Mang. scripsimus pro eis quae vitiose codex praebet δόξησ μὲν ἑνὶ ἕνατι

17 οὐχ ἅγιον: codex οὐκ ἅγιον. Idem καταριθμηθέν, cuius loco Mangeio traditum erat κατ' ἀριθμόν.

19 cf. Gen. 41, 49.

ἀριθμόσ, ἐπειδὴ τὰ τοῦ σώματοσ καὶ τῶν Αἰγυπτίων παθῶν θρεπτικὰ οὐκ ἄξια συνόλωσ ἀριθμεῖσθαι. ἡ δὲ ῥάβδοσ παιδείασ σύμβολον· ἄνευ γὰρ τοῦ δυσωπηθῆναι καὶ περὶ ἐνίων ἐπιπληχθῆναι νουθεσίαν ἐνδέξασθαι καὶ σωφρονισμὸν ἀμήχανον. δεκὰσ δὲ τῆσ κατὰ προκοπὴν τελειώσεωσ πίστισ, ἀφ᾽ ἧσ ὅσιον ἀπάρχεσθαι τῷ τέξαντι, τῷ παιδεύσαντι, τῷ τὰ ἐλπισθέντα τελεσφορήσαντι.

29. Ταῦτα ἀποχρώντωσ λελέχθω περὶ τοῦ μεταλλοιοῦντοσ καὶ τὸ ἀρχαῖον νόμισμα κιβδηλεύοντοσ, ὃν καὶ πατέρα ὀνομάζει κατοικούντων ἐν σκηναῖσ κτηνοτρόφων. κτήνη μὲν οὖν εἰσὶν αἱ ἄλογοι αἰσθήσεισ, κτηνοτρόφοι δ᾽ οἱ φιλήδονοι καὶ φιλοπαθεῖσ τροφὰσ παρέχοντεσ αὐταῖσ τὰ ἐκτὸσ αἰσθητά, μακρὰν διεστηκότεσ ποιμένων. οἱ μὲν γὰρ ἀρχόντων τρόπον τὰ πλημμελῶσ ζῶντα τῶν θρεμμάτων κολάζουσιν, οἱ δὲ ἑστιατόρων τροφὰσ ἀφθόνουσ * παρασκευάζοντεσ ἄδειαν ἁμαρτημάτων παρέχουσιν· ἀνάγκη γὰρ εὐθὺσ τὴν ἀπληστίασ καὶ κόρου θυγατέρα γεννᾶσθαι ὕβριν. πατὴρ οὖν ἐστὶν εἰκότωσ ἅπαντα μεταχαράττων καὶ μεταποιῶν τὰ καλὰ τῶν τὸ αἰσθητὸν καὶ ἄψυχον ἅπαν ἐζηλωκότων· εἰ γὰρ τὰσ ἀσωμάτουσ καὶ νοητὰσ φύσεισ μετεδίωκε, τοὺσ ὁρισθέντασ ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ὅρουσ ἐφύλαττεν ἄν, οὓσ ὑπὲρ ἀρετῆσ ὥρισαν, ἕκαστον αὐτῆσ εἶδοσ οἰκείῳ τύπῳ χαράξαντεσ.

3 ἐπιπληχθῆναι codex et Mang. coniectura pro ἐπικληθῆναι.

5 τέξαντι cum Mang. scripsimus pro τάξαντι.

8 ἀποχρώντωσ: codex ἀποχρόντωσ

12 ποιμένων cum Mang. dedimus pro ποιμνίων. τὰ πλημμελῶσ vero v. 13 ipse codex, non τὸν πλημμελῶσ.

14 * Mang. 244.

15 ἀπληστίασ: ita pro ἀπληστίαν scribendum videbatur.

17 ἄψυχον: ita cum Mang. scripsimus pro ἀψύχων, item v. 19 ὑπὸ τῶν pro ὑπὲρ τῶν. εἰ γὰρ vero v. 18 ipse codex, non αἱ γὰρ

18 καὶ νοητὰσ scribendum duximus. Codex καὶ om.

20 cf. Deuteron. 27, 2.

30. Τοῦ δ' Ἰωβὴλ ἀδελφὸν εἶναί φησι τὸν Ἰωβάλ. ἑρμηνεύεται δὲ καὶ οὗτοσ μετακλίνων, διὰ συμβόλου ὁ κατὰ προφορὰν λόγοσ· φύσει γὰρ οὗτοσ διανοίασ ἀδελφόσ ἐστι. τὸν δὲ τοῦ μεταποιοῦντοσ νοῦ τὰ πράγματα λόγον μετακλίνοντα σφόδρα δεόντωσ ὠνόμασε· συμβαίνει γὰρ τρόπον τινὰ καὶ ἐπαμφοτερίζειν καθάπερ ἐπὶ πλάστιγγοσ ἀντιρρέπον ἢ ὥσπερ θαλαττεῦον σκάφοσ ὑπὸ πολλοῦ κλύδωνοσ πρὸσ ἑκάτερον τοῖχον ἀποκλῖνον· βέβαιον γὰρ ἢ σταθηρὸν οὐδὲν ὁ ἄφρων λέγειν ἔμαθε. Μωϋσῆσ δὲ οὔτ' εἰσ δεξιὰ οὔτ' εἰσ ἀριστερὰ οὐδ' ὅλωσ εἰσ μέρη τοῦ γηΐνου Ἐδὼμ ἀποκλίνειν οἴεται δεῖν, τῇ δὲ μέσῃ ὁδῷ παρέρχεσθαι, ἣν κυριώτατα καλεῖ βασιλικήν. ἐπειδὴ γὰρ πρῶτοσ καὶ μόνοσ τῶν ὅλων βασιλεὺσ ὁ θεόσ ἐστι, καὶ ἡ πρὸσ αὐτὸν ἄγουσα ὁδόσ, ἅτε βασιλέωσ οὖσα, εἰκότωσ ὠνόμασται βασιλική. ταύτην δ' ἡγοῦ φιλοσοφίαν, οὐχ ἣν μέτεισιν ὁ νῦν ἀνθρώπων σοφιστικὸσ ὅμιλοσ· λόγων γὰρ οὗτοι τέχνασ μελετήσαντεσ κατὰ τῆσ ἀληθείασ τὴν πανουργίαν σοφίαν ἐκάλεσαν, ἔργῳ μοχθηρῷ θεῖον ἐπιφημίσαντεσ ὄνομα· ἀλλ' ἣν ὁ ἀρχαῖοσ ἀσκητῶν θίασοσ διήθλει, τὰσ τιθασσοὺσ τῆσ ἡδονῆσ γοητείασ ἀποστρεφόμενοσ, ἀστείῳ καὶ αὐστηρῷ χρώμενοσ τῇ τοῦ καλοῦ μελέτῃ. τὴν βασιλικὴν ταύτην ὁδόν, ἣν ἀληθῆ καὶ γνήσιον ἔφαμεν εἶναι φιλοσοφίαν, ὁ νόμοσ καλεῖ θεοῦ ῥῆμα καὶ λόγον. γέγραπται γάρ· οὐκ ἐκκλινεῖσ ἀπὸ τοῦ ῥήματοσ οὗ ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά. ὥστε ἐμφανῶσ ἐπιδεδεῖχθαι ὅτι

---

1 τοῦ δ' codex, non τοῦ δέ. Item φησί, non φασί. Praeterea cf. Gen. 4, 21.

3 φύσει codex, non φύσισ. Item v. 4 σφόδρα, non σφοδρῶσ

5 ἐπαμφοτερίζειν: sic pro ἐπαμφοτερίζει correximus.

7 ἀποκλῖνον codex, non ἀποκλίνει. Item Ἐδώμ, non Ἔδων

10 παρέρχεσθαι cum Mang. scripsimus pro περιέρχεσθαι, item ex usu Philonis κυριώτατα pro κυριώτατον. Cf. ad 127, 8.

11 cf. Num. 20, 17.

12 ἄγουσα ex codice protulimus. Edd. male omiserant.

16 ἀλλ' ἣν: sic codex (et Mang. coniectura), non ἀλλ' οὖν. Ibidem τιθασσοὺσ: ita codex. Mangey πιθανοὺσ, quod praeferri potuerit, pro lectione codicis habuit.

19 γνήσιον: ut solet Philo, cf. ed. Mang. I, 217, 20. 490, 20.

20 ἐκκλινεῖσ: ita cum Mang. pro ἐκκλίνῃσ scripsimus.

ταὐτόν ἐστι τῇ βασιλικῇ ὁδῷ τὸ θεοῦ ῥῆμα, εἴγε προτρέπει μήτ' ἀπὸ τῆσ βασιλικῆσ ὁδοῦ μήτ' ἀπὸ τοῦ ῥήματοσ, ὡσ συνωνύμων ὄντων, ἀποκλίνοντασ ὀρθῇ διανοίᾳ τὴν ἐπ' εὐθεῖαν ἄγουσαν ἀτραπὸν μέσην τε καὶ λεωφόρον βαδίζειν.

31. *Ὁ δὲ Ἰωβὰλ οὗτοσ, φησίν, ἐστὶ πατὴρ ὁ καταδείξασ ψαλτήριον καὶ κιθάραν. πατέρα μουσικῆσ καὶ τῶν κατὰ μουσικὴν πάντων ὀργάνων τὸν γεγωνὸν λόγον προσφυέστατα καλεῖ. τὸ γὰρ φωνητήριον ὄργανον ζῴοισ ἡ φύσισ πρῶτον καὶ τελειότατον ἐργασαμένη πάσασ αὐτῷ τὰσ ἁρμονίασ καὶ τὰ γένη τῶν μελῳδιῶν εὐθὺσ ἐχαρίζετο, ἵν' ᾖ τοῖσ ἐκ τέχνησ μέλλουσι δημιουργεῖσθαι προειργασμένον παράδειγμα. καὶ καθάπερ γὰρ τὸ οὖσ ἡμῶν κύκλουσ ἐν κύκλοισ, ἐλάττουσ ἐν μείζοσι, γράφουσα σφαιρικὸν ἐτόρνευε τοῦ τὴν προσιοῦσαν φωνὴν μὴ χεομένην ἔξω σκεδάννυσθαι, εἴσω δ' ὑπὸ τὸν κύκλον συναγομένην καὶ σφιγγομένην οἷα διαχεομένησ τῆσ ἀκοῆσ εἰσ τὰσ τοῦ ἡγεμονικοῦ δεξαμενὰσ ἐπαντλεῖσθαι· καὶ τοῦτ' εὐθὺσ ἦν παράδειγμα θεάτρων τῶν κατὰ πόλεισ εὐδαίμονασ, πρὸσ γὰρ τὸ ὤτων σχῆμα ἄκρωσ ἡ θεάτρων κατασκευὴ μεμίμηται· οὕτωσ καὶ τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν ἡ τὰ ζῷα φύσισ διαπλάσασα, ὥσπερ μουσικὸν κανόνα τείνασα, τὰ ἐναρμόνια καὶ χρωματιστικὰ καὶ διατονικὰ γένη συνυφαίνουσα, κατὰ τὰσ τῶν συνημμένων καὶ διεζευγμένων μελῳδιῶν παμπληθεῖσ ποικιλίασ παντὸσ ὀργάνου μουσικοῦ παράδειγμα ἱδρύετο.

2 συνωνύμων codex (et Mang. coniecit), non συνομένων

6 *Mang. 245. Praeterea cf. Gen. 4, 20 sq.

8 γεγωνὸν codex, non γεγονὸν

9 ζῴοισ (Mang. „forte reponendum"): codex non χωρὶσ, sed ζωρὶσ habet, ο et ρ confusis.

14 χεομένην cum Mang. pro χεομένου scripsimus. Item v. 16 γὰρ post πρὸσ addidimus.

18 μεμίμηται (Mang. „forte") codex, non μερίμνεται

19 φύσισ (etiam Mang.): codex φωνῆ. Sequitur in codice διπλάσασα vitiose pro διαπλάσασα.

20 διατονικὰ codex et Mangeii coniectura, cui διὰ – καὶ relatum erat.

32. Ἴσωσ γοῦν αὐλοὶ καὶ λύραι καὶ τὰ παραπλήσια μελῳδίασ τῆσ ἀηδόνων ἢ κύκνων μουσικῆσ τοσοῦτον ἀπολείπονται, ὅσον ἀπεικόνισμα καὶ μίμημα ἀρχετύπου παραδείγματοσ, φθαρτὸν εἶδοσ ἀφθάρτου γένουσ. τὴν μὲν γὰρ ἀνθρώπων μουσικὴν οὐδενὶ τῶν ἄλλων συγκρίνειν ἄξιον, ἔχουσαν γέρασ ἐξαίρετον, ᾧ τετίμηται, τὴν ἔναρθρον σαφήνειαν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῇ περὶ τὴν φωνὴν κράσει χρώμενα καὶ τῇ ἐπαλλήλῳ τῶν τόνων μεταβολῇ ἀκοὰσ αὐτὸ μόνον ἡδύνει, ὁ δ' ἄνθρωποσ, ὥσπερ πρὸσ τὸ λέγειν, οὕτωσ καὶ πρὸσ τὸ ᾄδειν ἀρθρωθεὶσ ὑπὸ φύσεωσ ἑκάτερον ἀκοήν τε καὶ νοῦν ἐπάγεται, τὴν μὲν τῷ μέλει κηλῶν, τὸν δὲ τοῖσ νοήμασιν ἐπιστρέφων. καθάπερ γὰρ ὄργανον ἀμούσῳ μὲν παραδοθὲν ἀνάρμοστον, μουσικῷ δὲ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ τέχνην εὐάρμοστον γίνεται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ λόγοσ ὑπὸ μὲν φαύλου νοῦ κινούμενοσ ἀνάρμοστοσ, ὑπὸ δὲ σπουδαίου πάνυ εὐμελὴσ εὑρίσκεται. λύρα γε μὴν ἢ εἴ τι τῶν ὁμοίων, εἰ μὴ πληχθείη πρόσ τινοσ, ἠρεμεῖ· λόγοσ τε αὖ *μὴ πληχθεὶσ ὑφ' ἡγεμονικοῦ κατὰ τἀναγκαῖον ἡσυχίαν ἄγει. καὶ μὴν ὥσπερ ὄργανα κατὰ τὰσ τοῦ μέλουσ ἀπείρουσ ὅσασ κράσεισ μεθαρμόττεται, οὕτωσ καὶ ὁ λόγοσ συνῳδόσ ἐστι καὶ ἑρμηνεὺσ πραγμάτων γινόμενοσ ἀμυθήτουσ λαμβάνει μετα-

1 ἴσωσ: codex ὅσωσ. Mangey: „scribe ὅσα vel forte ἴσωσ, quod malim". Ibidem μελῳδίασ pro μελωδοῦσιν scripsimus. Mangey: „forte reponendum μελωδίασ ὄργανα".

3 φθαρτὸν εἶδοσ ἀφθάρτου γένουσ: ita cum Mang. codicis scripturam ἄφθαρτον εἶδοσ ἀφθάρτου γένοσ correximus.

5 ᾧ τετίμηται cum Mang. dedimus pro ὡσ τετίμηται, quod in codice est.

6 σαφήνειαν: ita codex, non σαφηνίαν. Ibidem κράσει et v. 7 ἐπαλλήλῳ cum Mang. scripsimus pro κλάσει (non κλάσιν) et ἐπ' ἀλλήλοισ

9 φύσεωσ: ita codex per compendium, quod qui in usum Mangeii transscripsit ignorabat. Exscripsit enim φυ-.

10 κηλῶν codex et Mang. coniectura pro κηδῶν

15 *Mang. 246.

15 πληχθεὶσ: codex πλεχθεὶσ. Ibidem τἀναγκαῖον habet, non ἀσκαῖον (Mang. „omnino τὸ ἀναγκαῖον").

18 καὶ ἑρμηνεὺσ cum Mang. scripsimus. Codex καὶ om.

βολάσ. τίσ γὰρ ἂν ὁμοίωσ γονεῦσι καὶ τέκνοισ διαλεχθείη, τῶν μὲν φύσει δοῦλοσ, τῶν δὲ γένει δεσπότησ ὤν; τίσ δ' ἂν ἀδελφοῖσ ἢ ἀνεψιοῖσ ἢ συνόλωσ τοῖσ ἐγγὺσ γένουσ καὶ μακρὰν οὖσιν; τίσ δ' ἂν οἰκείοισ καὶ ἀλλοτρίοισ, ἢ πολίταισ καὶ ξένοισ, οὐ μικρὰσ εἴτε τύχησ ἢ φύσεωσ ἢ ἡλικίασ ἔχουσι διαφοράσ; πρεσβύτῃ γὰρ ἑτέρωσ ὁμιλητέον καὶ νέῳ, καὶ πάλιν ἐνδόξῳ καὶ ταπεινῷ, καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι, καὶ ἄρχοντι καὶ ἰδιώτῃ, καὶ θεράποντι καὶ δεσπότῃ, γυναικί τε αὖ καὶ ἀνδρί, καὶ ἀτέχνῳ καὶ τεχνίτῃ. καὶ τί δεῖ τὰσ τῶν προσώπων ἀμυθήτουσ ἰδέασ καταλέγεσθαι, πρὸσ ἃσ ὁ λόγοσ τρεπόμενοσ ἄλλοτε ἀλλοῖα λαμβάνει σχήματα; καὶ γὰρ αἱ τῶν πραγμάτων ἰδιότητεσ τυποῦσιν αὐτὸν κατὰ τοὺσ ἰδίουσ χαρακτῆρασ· μεγάλα γὰρ καὶ μικρά, ἢ πολλὰ καὶ ὀλίγα, ἢ ἰδιωτικὰ καὶ δημόσια, ἢ ἱερὰ καὶ βέβηλα, ἢ ἀρχαῖα καὶ νέα, οὐ τὸν αὐτὸν ἂν ἑρμηνεύσαισ τρόπον, ἀλλὰ τὸν ἑκάστοισ ἐφαρμόζοντα τῷ πλήθει καὶ ἀξιώματι καὶ μεγέθει, τοτὲ μὲν ὑψηλὸν αἴρων ἑαυτόν, τοτὲ δ' ἔμπαλιν συνάγων τε καὶ συστέλλων. παρέχουσι δ' ὥσπερ τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα τῷ λόγῳ μεταβολάσ, οὕτωσ καὶ αἱ τῶν γινομένων αἰτίαι, καὶ οἱ τρόποι καθ' οὓσ γίνεται, προσέτι μέντοι καὶ τὰ ὧν ἄνευ οὐκ ἂν ἅπαντα, χρόνοι καὶ τόποι. παγκάλωσ οὖν ὁ μετακλίνων λόγουσ Ἰουβὰλ πατὴρ

---

1 τέκνοισ (etiam Mang.): codex τέχναισ

2 φύσει ex ipso codice est. Scriptor Mangeii ut supra.

4 εἴτε pro οὐδὲ scripsimus. Mangey ἢ proposuit.

5 ἑτέρωσ, item v. 6 πένητι et v. 8 δεῖ, ut proposuit Mangey, confirmat codex pro ἑτέραισ, πάντι (sic apud Mang.) et δὲ.

9 καταλέγεσθαι: sic pro κατάγεσθαι reponendum videbatur. Ibidem ἄλλοτε ἀλλοῖα (edd. Richt. et Tauchn. ἄλλα): ita codex, non ἄλλοτ' ἀλλοῖα

10 sq. αἱ τῶν πραγμάτων usque ad μεγάλα γὰρ: haec omnia praetermissa erant in edd. (Scripsimus tamen καὶ μικρά pro ἢ μικρά.) Mangey certe ἢ μεγάλα καὶ μικρὰ pro ἢ μικρὰ scribi voluit. ἑρμηνεύσαισ vero pro ἑρμηνεύσαι reposuimus. Mang. ἑρμηνεῦσαί ἐστι et ἑρμηνεύσαιο proposuit.

15 μὲν ὑψηλὸν: ita codex. Apud Mang. est: μὲν —ψηλὸν, atque ipse εἰσ ὑψηλὸν coniecit.

16 συστέλλων, ut Mang. coniecit: codex διαστέλλων

18 ὧν ἄνευ οὐκ ἂν rursus cum Mang. scripsimus. Codex ἄνευ om.

εἴρηται ψαλτηρίου καὶ κιθάρας ἀπὸ μέρους τῆς ὅλης μουσικῆς, ὡς ἐπιδέδεικται.

33. Τὰ μὲν οὖν τῆς Ἀδᾶς ἔγγονα καὶ αὐτὴ τίς ἐστι δεδήλωται· τὴν δ' ἑτέραν γυναῖκα τοῦ Λάμεχ Σέλλαν καὶ ὅσα ἀποκύει θεασώμεθα. Σέλλα τοίνυν ἑρμηνεύεται σκιά, τῶν περὶ σῶμα καὶ ἐκτὸς ἀγαθῶν, ἃ τῷ ὄντι σκιᾶς οὐδὲν διαφέρει, σύμβολον. ἦ κάλλος οὐχὶ σκιά, ὃ πρὸς βραχὺν ἀνθῆσαν χρόνον ἀφαυαίνεται, ἰσχὺς δὲ καὶ εὐτονία σώματος, ἃς ἡ τυχοῦσα νόσος ἐξέλυσεν, αἰσθητήρια δὲ καὶ ἡ περὶ ταῦτα ἀκρίβεια, ἣν ῥεῦμα δυσῶδες ἐνέφραξεν ἢ γῆρας ἡ ἀναγκαῖα καὶ κοινὴ πάντων νόσος ἐπήρωσεν; ἔτι δ' οὐχὶ πλοῦτοι καὶ δόξαι καὶ ἀρχαὶ καὶ τιμαί, καὶ ὅσα τῶν ἐκτὸς ἀγαθὰ νενόμισται, *σκιὰ πάντα; χρὴ δὲ τὴν διάνοιαν ὡς δι' ἀναβαθμῶν ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς ἐπάγειν ἀρχήν. εἰς Δελφοὺς γεγόνασιν ἄνθρωποι τῶν λεγομένων ἐνδόξων, οἳ τοὺς εὐδαίμονας βίους ἐκεῖσε ἀνατεθείκασι. καθάπερ οὖν ἐξίτηλοι γραφαὶ οὐ χρόνου μήκει μόνον διερρύησαν, ἀλλὰ καὶ καιρῶν ὀξείαις μεταβολαῖς ἐκπεπνεύκασιν· εἰσὶ δ' οὓς οἷα χειμάρρου

---

1 cf. Gen. 4, 21.

4 τῆς Ἀδᾶς: ita codex, non ταῖς αὐδαῖς. Mang. „repone τῆς Ἄδδας." Ibidem αὐτὴ: ita pro αὕτη edidimus.

5 ὅσα: ita codex, non ἃ

7 ἦ κάλλος οὐχὶ σκιά: ita codex, non ἡ κάλλος οὔτε σκιά. Mang. coniecit: τί κάλλος; οὔτι σκιά;

10 ἣν ῥεῦμα ut iam Mang. coniecit: codex ἢ ῥεῦμα (non ῥῶμα). Ibidem ἡ ἀναγκαία pro ἢ ἀναγκαία correximus, quod miro consensu edd. Mang. Richt. Tauchn. tenent, quamvis iam Mang. recte verterit.

11 ἔτι (ut iam Mang.) δ' οὐχὶ: codex ὅτι δ' (non δὲ) οὐχὶ

13 * Mang. 247.

13 ὡς pro ὅπως scripsimus.

15 βίους: ita codex. Rectene sic?

16 ante διερρύησαν in codice οὐ legitur, quod cum Mang. delendum duximus.

17 ὀξείαις: ita codex. Mang. ab eo qui Romae descripserat ἐξ' -ἕς acceperat. Ipse ἐξαπιναίοις proposuit.

φορὰ πλημμύροντοσ ἐξαίφνησ ἐπικλύσασα ἠφάνισεν. ἐκ ταύτησ τῆσ σκιᾶσ καὶ τῶν ἀβεβαίων ὀνειράτων ἀποκυεῖται υἱωνόσ, ὃν ὠνόμασε Θόβελ· ἑρμηνεύεται δὲ σύμπασα. τὸ γὰρ οὖν δεόντωσ παρὰ πολλοῖσ ᾀδόμενον ἀγαθὸν σύνθετον πλουθυγείαν κτησάμενοι μικρὰ καὶ μεγάλα καὶ πάνθ' ἁπλῶσ ἀνῆφθαι δοκοῦσιν. εἰ δὲ καὶ παραγένοιτό τισ αὐτεξούσιοσ ἡγεμονία, φυσηθέντεσ καὶ μετεωρισθέντεσ ὑπὸ κούφησ ἐννοίασ, ἐκλαθόμενοι ἑαυτῶν καὶ ὕλησ φθαρτῆσ ἐξ ἧσ γεγόνασιν, μείζονοσ ἢ κατ' ἀνθρωπίνην σύστασιν οἰηθέντεσ φύσεωσ ἐπιλαχεῖν, ταῖσ τιμαῖσ αὐτοὺσ ὑπὸ μεγαλαυχίασ ἀποσεμνύναντεσ ἐξεθείωσαν. ἤδη γοῦν τινὲσ ἀπετόλμησαν τὸν ἀληθῶσ θεὸν φάναι μὴ εἰδέναι, τῆσ περὶ αὐτοὺσ ἀνθρωπότητοσ ἐκλαθόμενοι, διὰ τὴν τῶν περὶ σῶμα καὶ ἐκτὸσ ἀμετρίαν ἀφθόνωσ .... ἕκαστοσ χαρακτηρίζων.

34. Εἶτά φησιν ὅτι οὗτοσ ἦν σφυροκόποσ χαλκεὺσ χαλκοῦ καὶ σιδήρου. τοῦ γὰρ σεσοβημένου περὶ τὰσ ἢ σωματικὰσ ἡδονὰσ ἢ τὰσ

---

1 ἐπικλύσασα: ita codex, non ἐκκλύσασα. Ibidem ἐκ ταύτης τῆσ σκιᾶσ ex codice hausimus. Mang. acceperat ἐκτὸν τῆσ σκιᾶσ. Coniecit ἐκ τῶν (edd. Richt. et Tauchn. addunt οὖν) τῆσ σκιᾶσ.

2 υἱωνόσ: ita revera scriptum videtur, non ὑενοῦσ, quod Mang. accepit.

3 Θόβελ cum Mang. correximus pro ἰωβέλ sive (ut Mang. accepit) ἰωβάλ. Ibidem τὸ γὰρ οὖν δεόντωσ: ita legendum esse coniecimus pro τῷ γὰρ ὄντι ὄντοσ. Paullo post vero ᾀδόμενον ἀγαθὸν ex ipso codice hausimus pro ἀγόμενον ἀγαθεῖν. Deinde σύνθετον pro συνετὸν, denique κτησάμενοι pro στησάμενοι scripsimus. Mangeius sic locum restituendum censuit: οἱ γὰρ ἀντὶ πάντων παρὰ πολλοῖσ ᾀδομένων ἀγαθῶν συνετῶσ etc.

5 sq. παραγένοιτό τισ αὐτεξούσιοσ ἡγεμονία: ita ipse codex, non ut pessime ad Mangeium scriptum erat παρεγένοντό τισ αὐτεξούσιοσ ἡγεμονίασ. Mang. quidem veram lectionem iam invenerat, nisi quod παραγίνοιτο scripserat.

7 ἐκλαθόμενοι: ita rursus codex, non ἐκπληθόμενοι. Mang. „melius ἐκλαθόμενοι".

9 αὐτοὺσ: in codice est αὐτοὺσ, non ἑαυτοὺσ. Ibidem ἀποσεμνύναντεσ cum Mang. pro αὐτοσεμνύναντεσ scripsimus.

10 ἀπετόλμησαν pro ἐπετόλμησαν substituimus.

12 ἀφθόνωσ: sequuntur litterae ουσ. Plura h. l desiderantur.

15 cf. Gen. 4, 22.

15 ἢ σωματικὰσ ἡδονὰσ: in codice additur ἢ τὰσ ἡδονὰσ

ἐκτὸς ὕλας ἡ ψυχὴ καθάπερ ἐπ' ἄκμονος σφυρηλατεῖται, κατὰ τὰς τῶν ἐπιθυμιῶν μακρὰς καὶ διωλυγίους ἐκτάσεις ἐλαυνομένη. τοὺς μέν γε φιλοσωμάτους ἴδοις ἂν ἀεὶ καὶ πανταχοῦ λίνα καὶ πάγας πρὸς τῶν ὧν ὀρέγονται θήραν τιθέντας, τοὺς δ' αὖ φιλαργύρους καὶ φιλοδόξους τὸν περὶ ταῦτα οἶστρον καὶ ἵμερον ἐπὶ τὰ πέρατα γῆς καὶ θαλάττης ἀποστέλλοντας καὶ ὥσπερ δικτύοις ταῖς ἀορίσταις αὐτῶν ὀρέξεσιν ἐπισπωμένους τὰ πανταχόθεν, μέχρι ἂν ὑπὸ βίας ἡ σφόδρα τάσις ῥῆξιν λαβοῦσα καὶ τοὺς ἕλκοντας ἀντεπισπωμένη πρηνεῖς καταβάλλῃ. δημιουργοὶ δ' εἰσὶ πάντες οὗτοι πολέμου, παρ' ὃ σίδηρον καὶ χαλκὸν ἐργάζεσθαι λέγονται, δι' ὧν οἱ πόλεμοι * συνίστανται. τὰς μὲν γὰρ μεγίστας καὶ ἀνδρῶν ἰδίᾳ καὶ πόλεων κοινῇ διαφορὰς εὕροι τις ἂν σκοπῶν καὶ πάλαι γεγενημένας καὶ νῦν ὑπαρχούσας καὶ ἐσομένας αὖθις ἢ εὐμορφίας γυναικὸς εἵνεκα ἢ χρημάτων ἢ δόξης ἢ τιμῆς ἢ ἀρχῆς ἢ κτήσεως ἢ συνόλως ὅσα σώματος καὶ τῶν ἐκτός ἐστι πλεονεκτήματα, παιδείας δὲ καὶ ἀρετῆς χάριν, ἃ τοῦ κρατίστου τῶν ἐν ἡμῖν ἀγαθὰ διανοίας ἐστίν, οὔτε ξενικὸς οὔτ' ἐμφύλιος πώποτε κατέσχε πόλεμος· εἰρηναῖα γὰρ φύσει ταῦτα, ἐφ' ὧν εὐνομία καὶ εὐστάθεια καὶ ὅσα περικαλλέστατα εἴδη τῆς ψυχῆς ὀξυδερκε-

1 ἐπ' ἄκμονος: ita codex, non ut Mang. (per incuriam?) et Richt. ἐπ' ἄκμονας

2 ἐκτάσεις cum Mang. pro ἐκστάσεις scripsimus.

4 θήραν τιθέντας: ita codex et Mang. coniectura pro θηραννισθέντας

7 ἐπισπωμένους et paullo post ἀντεπισπωμένη cum Mang. scripsimus pro ἐπισπασμένους et ἀντεπισπασμένη, quae codex habere videtur. Ibidem ἡ σφόδρα: Mang. quum per incuriam ἢ σφόδρα edidisset, fideliter id qui editionem repetierunt conservavere.

10 * Mang. 248.

12 σκοπῶν: ita codex et Mang. coniectura pro σκόπου

13 sq. ἢ δόξης usque ad κτήσεως (codex κτίσεως) omissa erant in Mangeii apographo.

16 οὔτ' ἐμφύλιος: ita codex. Mangeii apographum: οὔτ' ἐμφύλως (ex errore operarum?), item ed. Richt. Pro κατέσχε Mang. κατέστη („magis ex more Attico") proposuit.

17 ἐφ' ὧν: ita codex, non ὑφ' ὧν. Ibidem in codice est εὐνομία, non ἀνομία.

στάτοισ ὄμμασιν, οὐχὶ τοῖσ σώματοσ ἀμυδροῖσ θεωρεῖται. ταῦτα μὲν γὰρ τὰσ ἐκτὸσ ἐπιφανείασ μόνον ὁρᾷ, ὁ δὲ τῆσ διανοίασ ὀφθαλμὸσ εἴσω προελθὼν καὶ βαθύνασ τὰ ἐν αὐτοῖσ σπλάγχνοισ ἐγκεκρυμμένα κατεῖδε. γίνονται δ' αἱ ταραχαὶ ἢ αἱ στάσεισ πᾶσαι τοῖσ ἀνθρώποισ ἀεὶ σχεδὸν περὶ μὲν οὐδενὸσ ἀλλ' ἢ περί γε τῆσ πρὸσ ἀλήθειαν σκιᾶσ. τὸν γὰρ δημιουργὸν τῶν πολεμιστηρίων ὅπλων χαλκοῦ καὶ σιδήρου Θέβελ υἱὸν Σέλλασ τῆσ σκιᾶσ ὠνόμασεν, οὐ λόγων τέχναισ, ἀλλ' ὀνομάτων ὑπερβάλλοντι κάλλει φιλοσοφῶν. ἔγνω γὰρ ὅτι πᾶσ ἢ ναυτικὸσ ἢ πεζὸσ στρατὸσ τοὺσ μεγίστουσ αἱρεῖται κινδύνουσ ἕνεκα σωματικῶν ἡδονῶν ἢ χάριν περιουσίασ τῶν ἐκτόσ, ὧν οὐδὲν βέβαιον ἢ πάγιον ὑπὸ τοῦ πάντα ἐξελέγχοντοσ αἰῶνοσ μαρτυρεῖται· σκιαγραφίαισ γὰρ ἐπιπολαίοισ ἐξ ἑαυτῶν διαρρεούσαισ ἔοικε.

35. Τοῦ δὲ Θόβελ ἀδελφὴν εἶναί φησι Νοεμάν, ἧσ ἑρμηνεία πιότησ· ἀκολουθεῖ γὰρ τοῖσ εὐπάθειαν σώματοσ καὶ ἃσ εἶπον ὕλασ μεταδιώκουσιν, ὅταν τι ὧν ὀρέγονται λάβωσι, πιαίνεσθαι. τὴν δὲ τοιαύτην πιότητα οὐκ ἰσχὺν ἀλλ' ἀσθένειαν ἔγωγε τίθεμαι· διδάσκει γὰρ ἀφίστασθαι θεοῦ τιμῆσ, ἣ πρώτη καὶ ἀρίστη ψυχῆσ ἐστὶ δύνα-

2 τὰσ ἐκτὸσ pro τὰ ἐκτὸσ scribendum videbatur. Similiter τὴν ἐκτὸσ ἐπιφάνειαν Polybius 6, 23, 3 et alii (Aristot. h. a. 1, 16 πρὸσ τὴν ἔξω ἐπιφάνειαν) dixerunt.

3 προελθών: Mang. „forte προσελθών". Ibidem σπλάγχνοισ: ita cum Mang. pro σπλάγχνα scripsimus.

4 δ' αἱ codex, non δὲ αἱ

5 οὐδενὸσ ἀλλ' ἢ περί γε: codex οὐδενὸσ ἄλλα (hoc accentu, non ἀλλά. Mang. quidni ἄλλου?)· περὶ δὲ

10 οὐδὲν βέβαιον (etiam apogr. Mang.): ipse codex οὐδὲ βέβαιον

11 ἐξελέγχοντοσ: ita ipse codex, non ἐξελέγχοντο. Pro αἰῶνοσ vero διῶνοσ scriptum est.

12 διαρρεούσαισ: ita cum Mang. emendavimus vitiosam codicis scripturam δαρεούλαισ.

14 Νοεμάν: ita codex. Mang. apographum Νόε ἂν

16 τι: ita pro τινὸσ corrigendum esse duximus.

17 πιότητα: sic codex, non ut Mang. apographum ποιότητα. Ibidem ex codice hausimus τίθεμαι, Mang. apogr. τίθημι.

18 ψυχῆσ: ita codex. Mang. apogr. ψυχὴ

μισ. μάρτυσ δὲ ὁ νόμοσ ἐν ᾠδῇ μείζονι λέγων οὕτωσ· ἐλιπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλατύνθη, καὶ ἐγκατέλιπε θεὸν τὸν ποιήσαντα αὐτόν, καὶ ἐπελάθετο θεοῦ σωτῆροσ αὐτοῦ. ὄντωσ γὰρ οὐκέτι μέμνηνται τοῦ αἰωνίου, οἷσ πρὸσ καιρὸν ὁ βίοσ ἤνθησε· νομίζουσι γοῦν τὸν καιρὸν θεόν. διὸ καὶ Μωϋσῆσ μαρτυρεῖ προτρέπων πολεμεῖν ταῖσ ἐναντίαισ δόξαισ, λέγει γάρ· ἀφέστηκεν ὁ καιρὸσ ἀπ' αὐτῶν, ὁ δὲ κύριοσ ἐν ἡμῖν. ὥσθ' * οἷσ μὲν ὁ ψυχῆσ βίοσ τετίμηται, λόγοσ θεῖοσ ἐνοικεῖ καὶ ἐμπεριπατεῖ, οἷσ δ' ὁ τῶν ἡδονῶν, ἐφήμερον καὶ κατεψευσμένην ἔχουσιν ἀκαιρίαν. οὗτοι μὲν οὖν ὑπὸ διαρρεούσησ πιότητόσ τε καὶ τέρψεωσ ἐπὶ πλέον οἰδήσαντεσ καὶ περιταθέντεσ ἐξερράγησαν· οἱ δὲ τῇ τρεφούσῃ τὰσ φιλαρέτουσ ψυχὰσ σοφίᾳ πιαινόμενοι βέβαιον καὶ ἀκράδαντον ἴσχουσι δύναμιν, ἧσ ὑπόδειγμα τὸ ὁλοκαυτούμενον ἀπὸ παντὸσ ἱερείου στέαρ. λέγει γὰρ Μωϋσῆσ· πᾶν στέαρ τῷ κυρίῳ νόμιμον αἰώνιον, ὡσ τῆσ κατὰ μὲν διάνοιαν πιότητοσ ἀναφερομένησ ἐπὶ θεὸν καὶ οἰκειουμένησ αὐτῷ, διόπερ ἀπαθανατίζεται, τῆσ δὲ κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸσ ἀναφερομένησ ἐπὶ τὸν ἀντίθεον καιρόν, δι' ὃν καὶ τάχιστα παρήκμασεν.

---

1 cf. Deuteron. 32, 15.

3 ἐπελάθετο: ita codex, non ut Mang. apogr. ἐπελάθου. Ibidem μέμνηνται: sic pro μέμνηται quod in codice est scribendum erat.

5 ἐναντίαισ: ita scriptum, non ἔναντι, ut Mang. apogr. et edd. habent.

6 cf. Num. 14, 9.

7 * Mang. 249.

8 οἷσ δ' ὁ τῶν: sic codex, non οἷσ δὲ ὁ τῶν

10 περιταθέντεσ: Mang. „forte melius scribitur πρησθέντεσ".

11 σοφίᾳ πιαινόμενοι cum Mang. correximus pro σοφίασ πεπαινόμενοι.

12 δύναμιν cod. et Mang. coniectura pro δύναμισ

13 ἱερείου cum Mang. pro ἱεροῦ, quod codex praebet (non ἱερεῖ), scripsimus.

14 cf. Lev. 3, 16.

15 αὐτῷ (etiam Mang. ita reponi voluit): codex αὐτῶν, sed videtur αὐτῷ correctum esse. Ibidem pro ἀπαθανατίζεται edd. Mang. Richt. Tauchn. vitiose ἀποθανατίζεται habent.

17 παρήκμασεν (Mang. „forte"): ita codex. Apogr. Mang. παρηκένασεν

36. Περὶ μὲν οὖν τῶν Λάμεχ γυναικῶν τε καὶ ἐκγόνων ἱκανῶσ οἶμαι δεδηλῶσθαι· τὴν δ᾿ ὥσπερ παλιγγενεσίαν Ἄβελ τοῦ δολοφονηθέντοσ σκέψωμεν. ἔγνω, φησίν, Ἀδὰμ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Εὔαν, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σήθ· ἐξανέστησε γάρ μοι ὁ θεὸσ σπέρμα ἕτερον ἀντὶ Ἄβελ, ὃν ἀπέκτεινε Καΐν. Σὴθ ἑρμηνεύεται ποτισμόσ. ὥσπερ οὖν τὰ κατὰ γῆν σπέρματα καὶ φυτὰ ποτιζόμενα αὔξεται καὶ βλαστάνει καὶ πρὸσ καρπῶν γενέσεισ εὐτοκεῖ, στερόμενα δὲ ἐπιροῆσ ἀφαυαίνεται, οὕτωσ ἡ ψυχὴ σπερμαίνεται, ὅταν νάματι ποτίμῳ σοφίασ ἄρδηται· βλαστάνει γὰρ καὶ ἐπιδίδωσι πρὸσ τὸ βέλτιον. ποτισμὸσ δὲ ὁ μέν ἐστι ποτίζοντοσ, ὁ δ᾿ αὖ ποτιζομένου. ἢ οὐκ ἂν εἴποι τισ τῶν αἰσθήσεων ἑκάστην ὥσπερ ἀπὸ πηγῆσ τοῦ νοῦ ποτίζεσθαι, τὰσ δυνάμεισ καθάπερ ὀχετοὺσ ἀνευρύνοντόσ τε καὶ τείνοντοσ; οὐδεὶσ γοῦν εὖ φρονῶν εἴποι ἂν ὀφθαλμοὺσ ὁρᾶν, ἀλλὰ νοῦν δι᾿ ὀφθαλμῶν, οὐδ᾿ ὦτα ἀκούειν, ἀλλὰ δι᾿ ὤτων ἐκεῖνον, οὐδὲ μυκτῆρασ ὀσφραίνεσθαι, ἀλλὰ διὰ μυκτήρων τὸ ἡγεμονικόν.

37. Διὸ καὶ ἐν Γενέσει λέγεται· πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆσ γῆσ καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆσ γῆσ. ἐπεὶ γὰρ ὅλου τοῦ σώματοσ μέροσ ἐξαίρετον ἔνειμεν ἡ φύσισ τὸ πρόσωπον αἰσθήσεσιν, ἡ ἀνιοῦσ᾿

2 τὴν δ᾿ ὥσπερ codex, non τὴν δὲ ὥσπερ

3 cf. Gen. 4, 25.

8 ἐπιροῆσ: rursus codicis scripturam conservavimus. Edd. ἐπιῤῥοῆσ. Pro ἀφαυαίνεται codex ἀφεαίνεται. Ibidem σπερμαίνεται: ita vel ita fere pro καθάπερ (quae particula ab hoc loco aliena) φαίνεται reponendum duximus. Fortasse erit cui κατασπερμαίνεται placeat, licet ea vox nondum sit in Lexicis. Mangey: „Quidni vero reponas καθάπερ σπέρματα ἐπιῤῥαίνεται?“

11 ὁ δ᾿ αὖ: ita scriptum est, non ὁ δὲ αὖ

12 πηγῆσ: apographum Mang. πληγῆσ

13 εὖ φρονῶν pro εὐφρονῶν, quod omnes ediderunt, reposuimus

15 vitiose apud Mang. ὀσφρήνεσθαι legitur.

18 cf. Gen. 2, 6.

20 ἀνιοῦσ᾿ ἀφ᾿: ita codex, non ἀνιοῦσα ἀφ᾿

ἀφ' ἡγεμονικοῦ πηγὴ σχιζομένη πολλαχῇ, καθάπερ τινὰσ ὑδρορόασ ἀναστεῖλασα μέχρι προσώπου, δι' αὐτῶν τὰσ δυνάμεισ ἐφ' ἕκαστον ἄγει τῶν αἰσθητικῶν ὀργάνων. οὕτωσ μέντοι καὶ ὁ θεοῦ λόγοσ *ποτίζει τὰσ ἀρετάσ· ἀρχὴ γὰρ καὶ πηγὴ καλῶν πράξεων οὗτοσ. δηλοῖ δ' ὁ νομοθέτησ φάσκων, ποταμὸσ δ' ἐκπορεύεται ἐξ Ἐδὲμ ποτίζειν τὸν παράδεισον, ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰσ τέσσαρασ ἀρχάσ. γενικαὶ μὲν γάρ εἰσιν ἀρεταὶ τέσσαρεσ, φρόνησισ, ἀνδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη· τούτων δὲ ἡγεμονὶσ ἑκάστη καὶ βασιλίσ ἐστι, καὶ ὁ κτησάμενοσ αὐτὰσ ἄρχων καὶ βασιλεὺσ εὐθέωσ, κἂν μηδεμιᾶσ ὕλησ εὐπορῇ. τὸ γὰρ ἀφορίζεσθαι εἰσ τέσσαρασ ἀρχὰσ οὐ τούτων διάστασιν, ἀλλ' ἀρετῶν ἡγεμονίαν ἐμφαίνει καὶ κράτοσ. αὗται δὲ καθάπερ ἐκ μιᾶσ ῥίζησ ἐκπεφύκασι τοῦ θείου λόγου, ὃν εἰκάζει ποταμῷ διὰ τὴν ἀέναον καὶ συνεχῆ φορὰν ποτίμων λόγων καὶ δογμάτων, οἷσ τὰσ φιλοθέουσ τρέφει καὶ συναύξει ψυχάσ.

38. Ποῖαι δ' αὗται, κατ' ὀλίγον ἐπάγων ἐκδιδάσκει, ποιούμενοσ ἀπὸ τῶν φύσει τὴν ὑφήγησιν τεχνῶν. εἰσάγει γὰρ τὴν Ἄγαρ πληροῦσαν ἀσκὸν ὕδατοσ καὶ τὸ παιδίον ποτίζουσαν. ἔστιν ἡ Ἄγαρ θεραπαινὶσ Σάρρασ, τῆσ τελείασ ἀρετῆσ καινὴ παιδεία· φυσικώτατα.

---

1 ὑδρορόασ (non -ρρ-): ita codex, non ut apogr. Mang. ὑδρύσαι

3 * Mang. 250.

4 οὗτοσ codex, non ut apogr. Mang. οὑτοσί. Item v. 5 δ' ἐκπορεύεται, non δὲ ἐκπορεύεται.

5 cf. Gen. 2, 10.

10 ἀφορίζεσθαι pro ἀφορίζεται scripsimus. Ibidem ἀρχὰσ οὐ τούτων διάστασιν, ἀλλ' ἀρετῶν ἡγεμονίαν: ita ex codice hausimus. Apographum Mang. ἀρχὰσ * * * οὔτ' (sic) ἡ διάστασισ, ἀλλ' ἀρετὴ ἡγεμονίαν, nec Mangey coniectura locum sanare ausus est.

16 δ' αὗται: ita scriptum est, non δὲ αὗται. Ibidem codex ὀλίγον (ut suspicatus est Maug.), non ὀλίγων.

17 cf. Gen. 21, 19 sqq.

19 καινὴ παιδεία: ita de coniectura scripsimus pro καὶ νέα παιδεία. Mang. „scribendum videtur καὶ μέση vel κοσμικὴ potius". Quam in rem confert Clem. Strom. 1, 333, item Ambr. de Abrah. 2, 10. *Sarah virtus vera*

ἐπειδὰν οὖν ἄχρι τοῦ βάθους ἐλθοῦσα τῆς ἐπιστήμης, ἣν ὀνομάζει φρέαρ, ἀρύσηται ὥσπερ εἰς ἄγγος τὴν ψυχὴν τά τε δόγματα καὶ θεωρήματα, ἃ μέτεισιν, οἷς τέθραπται, τούτοις τρέφειν τὸ παιδίον ἀξιοῖ. παιδίον δὲ καλεῖ τὴν ἄρτι διδασκαλίας ὀρεγομένην ψυχὴν καὶ πρὸς τῷ μαθεῖν νυνὶ τρόπον τινὰ γεγενημένην, παρ' ὃ καὶ ἀνδρωθεὶς ὁ παῖς γίνεται σοφιστής, ὃν προσαγορεύει τοξότην· ἐφ' ὃ γὰρ ἂν προθῆται κεφάλαιον ὥσπερ σκοπόν, εὐστόχως ἀποδείξεις ὥσπερ οἰστοὺς ἀφίησι.

39. Ῥεβέκκα δ' οὐκέτι προκοπαῖς ἀλλὰ τελειότητι ποτίζουσα τὸν μαθητὴν εὑρίσκεται. πῶς δέ, αὐτὸς διδάξει ὁ νόμος. ἡ γὰρ παρθένος, φησίν, ἦν καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα, παρθένος ἦν ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτήν. καταβᾶσα δὲ ἐπὶ τὴν πηγὴν ἔπλησε τὴν ὑδρίαν καὶ ἀνέβη. προσέδραμε δὲ ὁ παῖς εἰς συνάντησιν αὐτῇ καὶ εἶπε· πότισόν με δὴ μικρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου. ἡ δὲ εἶπε· πίε, κύριε. καὶ σπεύσασα καθεῖλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς καὶ ἐπότισεν αὐτόν, ἕως ἐπαύσατο πίνων,* καὶ εἶπε· καὶ ταῖς καμήλοις σου

---

est, vera sapientia, Agar autem est versutia tanquam ancilla perfectioris virtutis. Alia enim sapientia spiritalis, alia sapientia huius mundi. Ibidem φυσικώτατα: ita codex (et Mang. coniectura), apogr. Mang. φυσικωτάτη.

1 βάθους pro πάθους scripsimus. Mang. βαθείας proposuit.

4 ἀξιοῖ cum Mang. pro ἄξιον reposuimus.

5 πρὸς τῷ: ita codex, non πρὸς τὸ. Ibidem γεγενημένην codex, non γεγεννημένην, ut post Mang. ediderunt.

7 verba ὥσπερ usque ad ἀποδείξεις in Graecis per incuriam desiderabantur. Quod per incuriam accidisse interpretatione Latina probatur, qua expressa sunt apud Mangeium.

11 ὁ νόμος: ita codex et Mang. coniectura, non ὄνομα.

12 σφόδρα: ita codex, non σφοδρῶς (Mang. „melius σφόδρα"). Ibidem παρθένος ἦν ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτήν, ut LXX virorum usus fert, ex codice hausimus. Edd. παρθένος ἦν, ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτήν.

17 αὐτόν: ita codex et Mang., cuius apogr. ferebat αὐτήν.

17 * Mang. 251. Praeterea cf. Gen. 24, 16 sqq.

ὑδρεύσομαι, ἕωσ ἂν πᾶσαι πίωσι. καὶ σπεύσασα ἐξεκένωσε τὴν ὑδρίαν εἰσ τὸ ποτιστήριον, καὶ δραμοῦσα ἐπὶ τὸ φρέαρ ὑδρεύσατο ταῖσ καμήλοισ. τίσ οὐκ ἂν θαυμάσειε τὴν περὶ πάντα ἀκρίβειαν τοῦ νομοθέτου; παρθένον εἶπε τὴν Ῥεβέκκαν, καὶ πάνυ καλὴν παρθένον, ὅτι ἀμιγὴσ καὶ ἄδολοσ καὶ ἀμίαντοσ ἡ ἀρετῆσ φύσισ, καὶ μόνη τῶν ἐν γενέσει καλή τε καὶ ἀγαθή. ἀφ᾽ ἧσ καὶ τὸ στωικὸν ἐβλάστησε δόγμα, το μόνον εἶναι τὸ καλὸν ἀγαθόν.

40. Τῶν τεσσάρων ἀρετῶν αἱ μέν εἰσιν αἰεὶ παρθένοι, αἱ δὲ ἐκ γυναικῶν εἰσ παρθένουσ μετέβαλον, ὥσπερ ἡ Σάρρα· ἐξέλιπε γὰρ γίνεσθαι τὰ γυναικεῖα, ὁπότε ἄρχεται τὸ εὔδαιμον γένοσ κυοφορεῖν, Ἰσαάκ. ἡ δὲ ἀεὶ παρθένοσ ὑπὸ ἀνδρόσ, ἥ φησί, συνόλωσ οὐ γινώσκεται· θνητῶν γὰρ πρὸσ ἀλήθειαν οὐδενὶ τὴν ἀδιάφθορον φύσιν μιαίνειν ἐφεῖται, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἥτισ ἐστὶν εἰλικρινῶσ εἰδέναι· ἐὰν μέντοι καὶ γνῶναι δυνηθῇ, μισῶν καὶ προβεβλημένοσ οὐ παύεται. διὸ καὶ Λείαν φυσικῶσ εἰσάγει μισουμένην· οὓσ γὰρ τὰ φίλτρα τῶν κατὰ Ῥαχήλ, τὴν αἴσθησιν, ἡδονῶν ἐπάγεται, τούτουσ οὐκ ἀνέχεται ἡ ἐκτὸσ τῶν παθῶν Λεία. διόπερ σκορακιζόμενοι μισοῦσιν αὐτήν· τῇ δὲ ἡ πρὸσ τὸ γεννητὸν ἀλλοτρίωσισ πρὸσ θεὸν οἰκείωσιν εἰργάσατο, παρ᾽ οὗ τὰ φρονήσεωσ παραδεξαμένη σπέρματα ὠδίνει καὶ ἀποτίκτει καλὰσ καὶ ἀξίασ ἐννοίασ τοῦ γεννήσαντοσ πατρόσ. ἐὰν οὖν καὶ σὺ μιμησαμένη Λείαν, ὦ ψυχή, θνητὰ ἀποστραφῇσ, ἐξ ἀνάγκησ ἐπι-

1 σπεύσασα: ita scriptum est, non σπεύσατο (? ut Mangey) nec ut edd. Richt. et Tauchn. ἐσπεύσατο.

5 ἡ ἀρετῆσ φύσισ: ita codex. Mang. apogr. ἡ ἀρετῆσ φύσει, Mang. coniecit ἡ ἀρετὴ φύσει.

9 αἱ μὲν: μὲν (Mang. „videtur deesse μὲν") ipsi addidimus. Ibidem αἰεὶ codex, non ἀεὶ

10 cf. Gen. 18, 11.

10 ἡ Σάρρα: apogr. Mang. ἡ praetermiserat.

12 cf. Gen. 24, 16.

15 cf. Gen. 29, 31.

22 ἀποστραφῇσ: corrupte apogr. Mang. ἀποστροφῇσ. Ibidem ἐπιστρέψει retinuimus. Mang. ἐπιστρέψῃ correxit.

στρέψει πρὸσ τὸν ἄφθαρτον, ὃσ ὅλασ ἐπομβρήσει σοι τὰσ τοῦ καλοῦ πηγάσ.

41. Ἡ δὲ Ῥεβέκκα κατέβη, φησίν, ἐπὶ τὴν πηγὴν πλῆσαι τὴν ὑδρείαν, καὶ ἀνέβη. πόθεν γὰρ τὴν φρονήσεωσ διψῶσαν διάνοιαν εἰκόσ ἐστι πληροῦσθαι πλὴν ἀπὸ σοφίασ θεοῦ, τῆσ ἀνελλιποῦσ πηγῆσ, εἰσ ἣν κατιοῦσα ἀναβαίνει κατὰ τὸ συγγενὲσ σπουδαίου μαθητοῦ; τοὺσ γὰρ ἀπ᾽ οἰήσεωσ χαύνου κατελθόντασ ὁ ἀρετῆσ ἐκδεξάμενοσ καὶ ὑπολαβὼν δι᾽ εὐκλείασ εἰσ ὕψοσ αἴρει λόγοσ. οὗ ἕνεκά μοι δοκεῖ καὶ Μωϋσῇ διαλέγεσθαι· βάδιζε, κατάβηθι, καὶ ἀνάβηθι, ὡσ παντὸσ τοῦ τὴν ἴδιον * ταπεινότητα μετροῦντοσ ἐπικυδεστέρου παρὰ τοῖσ ἀληθείασ κριταῖσ γενομένου. παρατετηρημένωσ δὲ σφόδρα· ἡ μὲν γὰρ Ἄγαρ ἀσκὸν πρὸσ τὴν ὑδρείαν, Ῥεβέκκα δὲ ὑδρίαν ἐπιφέρεται, ὅτι τῇ μὲν τῆσ παιδείασ τῆσ ἐγκυκλίου χηρευούσῃ δεῖ καθάπερ τινῶν σωματικῶν τῶν αἰσθήσεων ἀγγείων, ὀφθαλμῶν, ὤτων, πρὸσ τὴν τῶν θεωρημάτων ἀνάληψιν· ἐκ γὰρ τοῦ πολλὰ μὲν ἰδεῖν, πολλῶν δὲ ἐπακοῦσαι περιγίνεται τοῖσ φιλομαθέσιν ἡ ἐξ ἐπιστήμησ ὠφέλεια· τῇ δὲ ἀκράτου σοφίασ πεπληρωμένῃ δερματίνου μὲν ὄγκου παράπαν

1 ἐπομβρήσει pro ἔτι ὀμβρήσει substituimus.

4 cf. Gen. 24, 16.

4 πηγὴν πλῆσαι cum Mang. pro γῆν ἀντλῆσαι correximus.

7 κατὰ τὸ συγγενὲσ: codex κατά τι συγγενέσ. Ibidem σπουδαίου cum Mang. pro σπουδαῖον scripsimus.

9 αἴρει: ita ipse codex; apogr. Mang. *ρει

10 Μωϋσῇ pro Μωϋσῆσ correximus. Mang. „forte Μωσεῖ".

10 cf. Exod. 32, 7.

11 * Mang. 252.

11 ταπεινότητα μετροῦντοσ: ita ipse codex, non ταπεινότατον μεροῦντοσ, ut ineptissime Mangeio relatum erat.

14 τῇ μὲν τῆσ παιδείασ τῆσ ἐγκυκλίου χηρευούσῃ δεῖ καθάπερ τινῶν σωματικῶν: ita scribendum esse coniecimus pro τῇ μὲν τοῖσ παιδεύμασι καὶ ἐγκυκλίουσ χορευούσῃ δεῖ καθάπερ τινῶν ἀσωμάτων. Quem locum Mang. intactum reliquit, nisi quod σωμάτων pro ἀσωμάτων reponendum censuit. Ed. Tauchn. praeterea ἐγκυκλίοισ ἐγχορευούσῃ pro ἐγκυκλίουσ χορ. dedit.

18 ὄγκου: ita codex, non οἴκου. Quam vocem excipit παρὰ τοῦ (apogr.

οὐδενόσ· ἔμαθε γὰρ ἡ ἀσωμάτων ἐρῶσα ὅλον ἀποδύεσθαι λογισμῶν τὸν ἀσκόν, τὸ σῶμα· ὑδρίασ δὲ αὐτὸ μόνον, ἢ σύμβολόν ἐστιν ἀγγείου τὸ πολύχουν ὕδατοσ τρόπον ἡγεμονικὸν κεχωρηκότοσ, ὅπερ εἴτε μήνιγγα εἴτε καρδίαν εἶναι συντέτευχεν, οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ φιλοσοφείτωσαν. ὑδρευσαμένουσ οὖν ἀπὸ σοφίασ, τῆσ θείασ πηγῆσ, τὰσ ἐπιστήμασ ὁ φιλομαθὴσ ἰδὼν ἐπιτρέχει καὶ ὑπαντιάσασ ἱκέτησ γίνεται, ὅπωσ τὴν τοῦ μαθεῖν δίψαν ἀκέσηται. ἡ δὲ τὸ πρεσβύτατον τῶν παιδευμάτων διδαχθεῖσα, τὸ ἀβάσκανον καὶ φιλόδωρον, εὐθὺσ ὀρέγει τὸ σοφίασ νᾶμα καὶ ἐμπιεῖν ἀθρόου παρακαλεῖ, μετὰ τοῦ καὶ κύριον ὀνομάζειν τὸν οἰκέτην. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ δογματικώτατον, ὅτι ὁ σοφὸσ μόνον ἐλεύθερόσ τε καὶ ἄρχων, κἂν μυρίουσ τοῦ σώματοσ ἔχῃ δεσπότασ.

42. Ὀρθότατα μέντοι, φαμένου· πότισόν με μικρὸν ὕδωρ, οὐκ ἀποκρίνεται τὸν ἀκόλουθον τρόπον· ποτιῶ, ἀλλὰ φησί· πίε. τοῦτο μὲν γὰρ ἐπιδεικνυμένησ τὸν θεῖον ἦν πλοῦτον, ὃσ ἅπασι τοῖσ ἀξίοισ καὶ δυναμένοισ χρῆσθαι προκέχυται, ἐκεῖνο δὲ ἐπαγγελλομένησ διδάξειν, οὐδὲν δὲ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματοσ οἰκεῖον ἀρετῇ. τεχνικώτατα μέντοι χαρακτηρίζει τὴν τῆσ διδασκούσησ καὶ ὠφελούσησ ὑφήγησιν· σπεύσασα γάρ, φησί, καθεῖλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆσ, διὰ μὲν τοῦ σπουδάσαι τῆσ πρὸσ τὸ εὐεργετεῖν ἐμφαινομένησ ὀξύτητοσ, ἣ ἀπὸ γνώμησ συνίσταται, ἧσ ὑπερόριοσ ἐκτετόξευται φθόνοσ, διὰ δὲ τοῦ καθελεῖν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆσ τῆσ πρὸσ τὸν μανθάνοντα τοῦ διδάσκοντοσ ἐπικλινοῦσ καὶ προσεχοῦσ οἰκειώσεωσ. εὐήθεισ γὰρ ὅσοι τῶν διδασκάλων μὴ πρὸσ τὴν τῶν γνωρίμων δύναμιν,

Maug. omiserat τοῦ), unde παράπαν effecimus. Maug. „Quidni τὸ παράπαν?" At τὸ, opinor, abesse poterat.

2 ὑδρίασ δὲ αὐτὸ μόνον: haec scriptura prorsus ex Philonis usu videtur esse. Hinc non cum Mang. ὑδρίαν δὲ ἐπιφέρεται reponere placuit.

4 φιλοσοφείτωσαν et ὑδρευσαμένουσ codex, non φιλοσοφείσθωσαν et ὑδρευσομένουσ

18 τεχνικώτατα: sic pro τεχνικώτατον dedimus, quemadmodum constanter Philo. Cf. v. 14. 114, 7. 123, 19. 29, 8. etc.

23 αὐτῆσ τῆσ: τῆσ ipsi addidimus.

ἀλλὰ πρὸσ τὴν ἑαυτῶν ὑπερβάλλουσαν * ἕξιν ἐπιχειροῦσι ποιεῖσθαι τὰσ ὑφηγήσεισ, οὐκ εἰδότεσ ὡσ διδασκαλίασ ἐπίδειξισ μακρῷ διενήνοχεν. ὁ μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενοσ τῇ τῆσ παρούσησ ἕξεωσ εὐφορίᾳ καταχρώμενοσ ἀνεμποδίστωσ τὰ ἐν μακρῷ χρόνῳ πονηθέντα οἴκοι, καθάπερ γραφέων ἔργα ἢ πλαστῶν, εἰσ τοὐμφανὲσ προφέρει, τὸν παρὰ τῶν πολλῶν θηρώμενοσ ἔπαινον, ὁ δ' αὖ διδάσκειν ἐπιχειρῶν, οἷά τισ ἰατρὸσ ἀγαθόσ, οὐ πρὸσ τὸ τῆσ τέχνησ μέγεθοσ, ἀλλὰ πρὸσ τὴν τοῦ θεραπευομένου δύναμιν ἀφορῶν, οὐχ ὅσα ἐκ τῆσ ἐπιστήμησ πεπόρικε, ἀμύθητα γὰρ ταῦτά γε, ἀλλ' ὅσων τῷ κάμνοντι δεῖ, στοχαζόμενοσ τοῦ μετρίου, προφέρων ἐπιδίδωσι.

43. Διὸ καὶ Μωϋσῆσ ἐν ἑτέρῳ φησί· δάνειον δανειεῖσ τῷ χρῄζοντι ὅσον δεῖται, καθ' ὃ δεῖται, διὰ μὲν τοῦ δευτέρου διδάσκων ὅτι οὐ πάντα χαριστέον, ἀλλὰ τὰ οἰκεῖα τῇ τῶν δεομένων χρείᾳ. τὸ γὰρ ἄγκυραν ἢ πλάτην ἢ πηδάλιον γεωπόνῳ, ἢ ἄροτρα καὶ σκαπάνην κυβερνήτῃ, ἢ λύραν μὲν ἰατρῷ, μουσικῷ δὲ τὰ κατὰ τὴν χειρουργίαν δωρεῖσθαι ὄργανα καταγέλαστον, εἰ μὴ καὶ διψῶσι μὲν πολυτελῆ σιτία, πεινῶσι δὲ πολὺν ἄκρατον ἐπιφέρειν δεῖ, πρὸσ ἐπίδειξιν εὐπορίασ τε ἅμα καὶ μισανθρωπίασ, χλεύην τὰσ ἑτέρων τύχασ τιθεμένουσ. τὸ δὲ

1 * Mang. 253.

4 οἶκοι cum Mang. pro οἶκον scripsimus.

6 παρὰ τῶν πολλῶν θηρώμενοσ: ita codex et Mang. coniectura. Apogr. Mang. παρὰ τῶν πο* θηρόμενοσ.

8 ὅσα cum Mang. pro ὅσουσ scripsimus.

9 ὅσων ipse codex et Mang. coniectura pro ὅσον.

12 ἑτέρῳ: Mang. „forte ἑτέροισ".

12 cf. Deuteron. 15, 8.

14 χαριστέον: ita codex. Apogr. Mang. χαριστά. Mang. „forte χαριστέα".

15 σκαπάνην: ita codex, non σκεπάρνην

18 εὐπορίασ τε: ita codex, non εὐπορίασ δὲ. Mang. „vel prorsus dele δὲ vel repone τε."

19 ἑτέρων cum Mang. („forte melius") pro ἑταίρων scripsimus. τύχασ vero (Mang. ut ante) pro ψυχὰσ ipse codex praebuit. Ibidem τὸ δὲ πόσον: ita codex; edd. δὲ omiserant.

πόσον ἐν ταῖσ χάρισιν αὐτῷ παρείληπται διὰ συμμετρίαν, πρᾶγμα ὠφελιμώτατον· μὴ γὰρ ὅσα δύνασαι χαρίζου, φησὶν ὁ ὀρθὸσ λόγοσ, ἀλλ' ὅσα ἱκανὸσ ὁ δεόμενόσ ἐστι δέξασθαι. ἢ οὐχ ὁρᾷσ ὅτι καὶ ὁ θεὸσ οὐκ ἀναλογοῦντας τῷ μεγέθει τῆσ αὐτοῦ λογιότητοσ χρησμοὺσ ἀναφθέγγεται, πρὸσ δὲ τὴν τῶν ὠφεληθησομένων ἀεὶ δύναμιν; ἐπεὶ καὶ τίσ ἂν ἐχώρησε θεοῦ λόγων ἰσχὺν τῶν ἁπάσησ κρεισσόνων ἀκοῆσ; ὃ ἀψευδέστατα δοκοῦσιν οἱ Μωϋσῇ λέγοντεσ· λάλησον σὺ ἡμῖν, καὶ μὴ λαλείτω πρὸσ ἡμᾶσ ὁ θεόσ, μὴ ἀποθάνωμεν. ἔγνωσαν γὰρ ὅτι οὐδὲν ἔχουσι παρ' ἑαυτοῖσ ἀξιόχρεων ὄργανον θεοῦ νομοθετοῦντοσ ἐκκλησίαν· οὐδὲ γὰρ εἰ τὸν πλοῦτον ἐπιδείκνυσθαι βουληθείη τὸν ἑαυτοῦ, χωρήσαι ἂν ἠπειρωθείσησ καὶ θαλάττησ ἡ σύμπασα γῆ· εἰ μὴ νομίζομεν ὑετῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐν κόσμῳ φορὰν κατὰ τεταγμένασ καιρῶν περιόδουσ, ἀλλὰ μὴ συνεχῶσ γίνεσθαι διὰ σπάνιν καὶ ἔνδειαν αὐτῶν, ἀλλ' οὐχ ἕνεκα προμηθείασ τῶν χρηζόντων, οὓσ ἡ συνεχὴσ τῶν ὁμοίων δωρεῶν ἀπόλαυσισ βλάψειν * μᾶλλον ἔμελλεν ἢ ὠφελήσειν. διὸ τὰσ πρώτασ αἰεὶ χάριτασ, πρὶν κορεσθέντασ ἐξυβρίσαι τοὺσ λα-

---

1 sq. πρᾶγμα ὠφελιμώτατον: sic codex, non πράγματα ὠφελιμώτατα (Mang. proposuit πρᾶγμα τὸ ὠφελιμώτατον).

2 δύνασαι cum Mang. pro δύναται correximus; paullo post vero ὅσα ἱκανὸσ ipse codex pro ὅσον ἱκανῶσ praebuit. Praeterea in codice et apud Mang. φησὶ, χαρίζου, ὁ ὀρθὸσ λόγοσ scriptum est. Scribendum videbatur χαρίζου, φησὶν ὁ ὀρθὸσ λόγοσ.

6 sq. ὃ ἀψευδέστατα non mutavimus. Mang. „melius ἢ ἀψευδέστατοι".

7 cf. Exod. 20, 19.

8 ἔγνωσαν codex et Mang. coniectura pro ἔγνωσε.

10 εἰ τὸν πλοῦτον: ita codex. Male apogr. Mang. εἰσ (Mang. omnino εἰ) πλοῦτον. Paullo post χωρήσαι pro χωρῆσαι scripsimus.

12 ὑετῶν καὶ τῶν ipse codex, non ὑετῶν τὴν τῶν. Mang. „forte ὑετοὺσ καὶ τῶν". Paullo post vitiose codex κατὰ ταγμένας.

15 * Mang. 254.

15 ἢ ὠφελήσειν: ita ipse codex, certe ὠφελήσειν. Apogr. Mang. τῇ ὠφελήσει. Mang. ἢ ὠφελῆσαι proposuit.

16 αἰεὶ codex, non ἀεί. Pro κορεσθέντας ἐξυβρίσαι vero, quod iam Mang. proposuit, codex κορεσθὲν ἐξύβρισε.

χόντας, ἐπισχὼν καὶ ταμιευσάμενος εἰσαῦθις ἑτέρας ἀντ' ἐκείνων, καὶ τρίτας ἀντὶ τῶν δευτέρων, καὶ αἰεὶ νέας ἀντὶ παλαιοτέρων, τοτὲ μὲν διαφερούσας, τοτὲ δ' αὖ καὶ τὰς αὐτὰς ἐπιδίδωσι. τὸ γὰρ γεννητὸν οὐδέποτε μὲν ἀμοιρεῖ τῶν τοῦ θεοῦ χαρίτων, ἐπεὶ πάντως ἂν διέφθαρτο, φέρειν δὲ τὴν πολλὴν καὶ ἄφθονον αὐτῶν ῥύμην ἀδυνατεῖ. διὸ βουλόμενος ὄνησιν ἡμᾶς ἔχειν ὧν ἐπιδίδωσι πρὸς τὴν τῶν λαμβανόντων ἰσχὺν τὰ διδόμενα σταθμᾶται.

44. Ἐπαινετέον οὖν καὶ Ῥεβέκκαν, ἣ τοῖς τοῦ πατρὸς ἑπομένη διατάγμασιν, ἀφ' ὑψηλοτέρου χωρίου καθελοῦσα τὸ σοφίας ἀγγεῖον ἐπὶ τὸν βραχίονα, τὴν ὑδρίαν, ὀρέγει τῷ μαθητῇ ὅσ ἱκανὸς ἐκεῖνός ἐστι δέξασθαι διδασκαλίας. μετὰ δὲ τῶν ἄλλων καὶ τὸ ἄφθονον αὐτῆς καταπέπληγμαι. μικρὸν γὰρ αἰτηθεῖσα πόμα πολὺ δίδωσιν, ἕως ὅλην τὴν ψυχὴν τοῦ μανθάνοντος ποτίμων θεωρημάτων ἐπλήρωσεν. λέγει γάρ· ἐπότισεν αὐτὸν ἕως ἐπαύσατο πίνων· πρὸς φιλανθρωπίαν δίδαγμα θαυμασιώτατον. ἐὰν γάρ τις πλειόνων μὲν τυγχάνῃ χρεῖος ὤν, ὀλίγα δὲ ὑπ' αἰδοῦς προσιὼν αἰτῇ, μὴ ταῦθ' ἅ φησι μόνα παρέχωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἡσυχαζόμενα ἐκεῖνα, ὧν πρὸς ἀλήθειαν ἐνδεής ἐστιν. ἀλλ' οὐκ ἀπόχρη μόνον πρὸς τελείαν ἀπόλαυσιν τῷ γνωρίμῳ καταλαμβάνειν ὅσα ἂν ὁ διδάσκων ὑφηγῆται, εἰ μὴ προσγένοιτο καὶ μνήμη· διόπερ ἐπιδεικνυμένη τὸ φιλόδωρον, ὅτε αὐτὸν πληροῖ ποτισμός, ὑπισχνεῖται καὶ ταῖς καμήλοις ὑδρεύσασθαι, ὅσ

---

1 ἀντ' ἐκείνων codex, non ἀντὶ ἐκείνων

3 διαφερούσας codex, non διαφορούσας

7 σταθμᾶται: ita codex. Apogr. Mang. σταθμῶν, Mang. „melius σταθμῷ".

11 ὑδρίαν: codex ὑδρίαν δὲ, quod Mang. cum ὑδρίαν δὴ mutandum censuit. Nobis δὲ abundare videbatur.

13 δίδωσιν codex, non δίδωσι

19 ἀπόλαυσιν cum Mang. praetulimus scripturae codicis ἀνάπαυσιν.

22 πληροῖ codex, non πληρῇ. Sequitur autem ποταμός, quod cum ποτισμός commutavimus. Quam vocem non ἐπισχνεῖται (ut apogr. Mang. habet) excipit, sed ὑπόσχνεῖται. Ex punctis super ο positis concludo ὑπισχνεῖται pro ὑποσχνεῖται correctum esse.

συμβολικῶσ μνήμασ εἶναί φαμεν. μηρυκᾶται γὰρ τὸ ζῶον τὴν τροφὴν ἐπιλεαῖνον, καὶ ὅταν ὀκλάσαν δέξηται βαρύτατον φόρτον, μετὰ πολλῆσ ἄγαν εὐτονίασ ἐγείρεται κούφωσ. οὕτωσ δὲ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ φιλομαθοῦσ, ὅταν ἐπιφορηθῇ τὸ τῶν θεωρημάτων ἄχθοσ, ταπεινοτέρα μὲν οὐ γίνεται, διαναστᾶσα δὲ γέγηθεν· ἐκ δὲ τῆσ ἐπαναπολήσεωσ καὶ ὥσπερ ἐπιλεάνσεωσ τῆσ πρῶτον καταβληθείσησ τροφῆσ περιγίνεται μνήμη τῶν θεωρημάτων. ἰδοῦσα δὲ εὐπαράδεκτον ἀρετῆσ τοῦ παιδὸσ φύσιν ὅλην ἐξεκένωσε τὴν ὑδρίαν εἰσ τὸ ποτιστήριον, τουτέστι τὴν τοῦ διδάσκοντοσ ἅπασαν ἐπιστήμην εἰσ τὴν ψυχὴν τοῦ μανθάνοντοσ. σοφισταὶ μὲν γὰρ ὑπὸ μισθαρνίασ ἅμα καὶ φθόνου τὰσ τῶν γνωρίμων κολούοντεσ φύσεισ πολλὰ ἃ χρὴ λέγειν ἡσυχάζουσι, ταμιευόμενοι τὸν ἀργυρισμὸν εἰσαῦθισ ἑαυτοῖσ. ἄφθονον δὲ καὶ δωρητικὸν ἀρετὴ πρᾶγμα, ὡσ, τὸ λεγόμενον, χειρὶ καὶ ποδὶ * καὶ πάσῃ δυνάμει μὴ ὀκνεῖν ὠφελεῖν. ὅσα οὖν ἠπίστατο, καθάπερ εἰσ δεξαμενὴν τὴν τοῦ γνωρίμου προσχέασα διάνοιαν, ἔρχεται πάλιν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλῆσαι, ἐπὶ τὴν ἀέναον τοῦ θεοῦ σοφίαν, ἵνα καὶ ταῦτα παγίωσ ἐχυρώσηται διὰ μνήμησ καὶ ἄλλων καινοτέρων ἐπιστήμαισ ποτισθῇ· ἀπερίγραφοσ γὰρ ὁ σοφίασ θεοῦ πλοῦτοσ καὶ νέα ἐπὶ παλαιοῖσ ἐκφέρων βλαστήματα, ὡσ ἀνηβῶν δὲ καὶ ἐπακμάζων μηδέποτε λήγειν. διὸ καὶ πάνυ

---

2 ἐπιλεαῖνον: ita codex, non ἐπιλεαίνων. Mang. „forte ἐπιλέαινον".

5 οὐ γίνεται: ita codex. In apogr. Mang. et edd. οὐ omissum.

7 εὐπαράδεκτον: ita codex et Mang. coniectura pro ἀπαράδεκτον

11 κολούοντεσ: ita codex et coniectura Mang. („forte") pro ἀκολούοντεσ. Ibidem πολλὰ ἃ pro πολλὰ τί scripsimus. Mang. coniecit πολλά τ' ἃ. Possit etiam πολλ' ἅτινα proponi.

13 * Mang. 255.

15 προσχέασα codex, non προσχέουσα. Edd. Richt. et Tauchn. προχέουσα.

16 καὶ ταῦτα pro καὶ τὰ reposuimus. Mang. καὶ ταὐτὰ proposuit. Possit etiam inter τὰ et πα- excidisse videri παλαιά, quemadmodum νέα ἐπὶ παλαιοῖσ subsequitur. ποτισθῇ, cuius loco Mangey ποτισθεῖσα reponi volebat, non mutavimus.

19 ἐπακμάζων, quod Mang. suspicatus est, ipse codex praebet. Apographum Mang. miro errore ἐπακμύρων, quod etiam ed. Richt. retinuit.

εὐήθεισ ὅσοι πρὸσ τὸ πέρασ ἡστινοσοῦν ἐπιστήμησ ἀφικέσθαι διενοήθησαν· τὸ γὰρ ἐγγὺσ εἶναι δόξαν μακρὰν ἄγαν τοῦ τέλουσ ἀφέστηκεν, ἐπεὶ τέλειοσ τῶν γεγονότων οὐδεὶσ πρὸσ οὐδὲν μάθημα, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐνδεῖ, ὅσον κομιδῇ νήπιοσ παῖσ ἄρτι τοῦ μανθάνειν ἀρχόμενοσ πρὸσ τὸν ἤδη διὰ τὴν ἡλικίαν ἅμα καὶ τὴν τέχνην ὑφηγητήν.

45. Ἐρευνητέον δὲ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὸν μὲν παῖδα ἀπὸ τῆσ πηγῆσ, τάσ τε καμήλουσ ἀπὸ τοῦ φρέατοσ ποτίζει. μήποτ' οὖν τὸ μὲν νᾶμα ταὐτόν, ὃ τὰσ ἐπιστήμασ ἄρδων ὁ ἱερὸσ λόγοσ, τὸ δὲ φρέαρ συγγενὲσ μνήμησ· ἃ γὰρ βύθια ἀπέφηνεν ἤδη, ταῦθ' ὥσπερ ἐκ φρέατοσ δι' ὑπομνήσεωσ ἄγεται. τοὺσ μὲν οὖν τοιούτουσ τῆσ περὶ τὴν φύσιν εὐμοιρίασ ἀποδεκτέον· εἰσὶ δέ τινεσ τῶν ἀσκητῶν, οἳσ τὴν ἐπ' ἀρετὴν ἄγουσαν ὁδὸν τραχεῖαν καὶ δυσαντῆ καὶ χαλεπὴν νομισθεῖσαν τὸ πρῶτον λεωφόρον αὖθισ ὁ τὰ πάντα εὐεργέτησ ἀπέδειξε θεόσ, εἰσ γλυκύτητα τὸ πικρὸν τοῦ πόνου μεταβαλών. ὃν δὲ τρόπον μετέβαλε, σημανοῦμεν. ὅτε ἡμᾶσ ἐκ τῆσ Αἰγύπτου, τῶν κατὰ τὸ σῶμα παθῶν, ἐξήγαγε, τὴν ἔρημον ἡδονῆσ ἀτραπὸν ὁδεύοντεσ ἐν Μέρροισ ἐστρατοπεδευόμεθα χωρίῳ, πότιμον μὲν οὐκ ἔχοντι νᾶμα, πικρὸν δὲ σύμπαν· ἔτι γὰρ αἱ δι' ὀφθαλμῶν καὶ ὤτων, γαστρόσ τε αὖ καὶ τῶν μετὰ γαστέρα τέρψεισ ἔναυλοί τε ἦσαν καὶ σφόδρα ἐκήλουν ὑπηχοῦσαι. ὁπότ' οὖν διαποζεύγνυσθαι κατὰ τὸ παντελὲσ ἐθέλοιμεν, ἀνθεῖλκον ἐλαυνόμεναι καὶ περιπλεκόμεναι καὶ λιπαρῶσ καταγοητεύουσαι, ὥστε

---

1 εὐήθεισ codex (et Mang.), non εὐήθησ. Contra v. 3 γεγηνότων scriptum est.

8 μήποτ' codex, non μήποτε

9 ταὐτὸν scriptum est, non αὐτόν, unde Mangeio αὐτὸσ faciendum videbatur. Ibidem ἄρδων ipse codex et Mang. coniectura, non ἀνδρων

12 εὐμοιρίασ codex et Mang., cuius apogr. ἀμοιρίασ ferebat. Item v. 15 πικρὸν, non μικρὸν

17 cf. Exod. 15, 23.

17 Μέρροισ (codex μέροισ): noluimus Μέρρα (Mang. Μεῤῥᾷ) reponere. Videtur enim Μέρρα, Μέρρων, Μέρροισ a Philone flexum esse.

19 αἱ δι' cum Mang. pro ὁ δι' correximus. Ibidem γαστροσ τε: sic codex. Edd. τε om.

πρὸσ τὰσ συνεχεῖσ τιθασσείασ αὐτῶν ἐνδόντεσ πόνῳ μὲν ἠλλοτριούμεθα ὡσ πικρῷ πάνυ καὶ δυσκόλῳ, παλινδρομεῖν δὲ εἰσ Αἴγυπτον ἐβουλευόμεθα, τὸν ἀσελγοῦσ καὶ ἀκολάστου βίου ὑπόδρομον, εἰ μὴ θᾶττον ὁ σωτὴρ οἶκτον λαβὼν καθάπερ ἥδυσμα ξύλον γλυκαῖνον εἰσ τὴν ψυχὴν ἐνέβαλε, φιλοπονίαν ἀντὶ μισοπονίασ ἐργασάμενοσ· ᾔδει γάρ, ἅτε δημιουργὸσ ὤν, ὅτι τῶν ὄντων οὐδενόσ, εἰ μὴ προσγένοιτο σφοδρὸσ *ἔρωσ, ἔνεστι περιγενέσθαι. ὅσα οὖν ἐπιτηδεύουσιν ἄνθρωποι δίχα μὲν οἰκειώσεωσ τῆσ πρὸσ αὐτὸ τὸ ἁρμόττον, τέλοσ οὐ λαμβάνει, προσγενομένησ δὲ φιλίασ καὶ τῆσ πρὸσ τὸ ποθούμενον συντήξεωσ ἄκρωσ κατορθοῦται.

46. Αὕτη τροφὴ ψυχῆσ ἀσκητικῆσ, ἥδιστον ἀντὶ πικροῦ τὸ πονεῖν ὑπολαβεῖν, ἧσ οὐχ ἅπασι κοινωνῆσαι θέμισ, ἀλλ' οἷσ ὁ χρυσοῦσ μόσχοσ, τὸ Αἰγυπτίων ἀφίδρυμα, τὸ σῶμα, πυρωθὲν καὶ λεανθὲν σπείρεται καθ' ὕδατοσ. λέγεται γὰρ ἐν ἱεραῖσ βίβλοισ, ὅτι λαβὼν Μωϋσῆσ τὸν μόσχον κατέκαυσε πυρὶ καὶ κατήλεσε λεπτὸν καὶ ἔσπειρεν ἐπὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπότισε τοὺσ υἱοὺσ Ἰσραήλ. ὁ γὰρ φιλάρετοσ ὑπὸ τῆσ αὐγοειδοῦσ τοῦ καλοῦ φαντασίασ πυρωθεὶσ καταφλέγει τὰσ σωματικὰσ ἡδονάσ, εἶτα κατακόπτει καὶ ἐπιλεαίνει τῷ ἀεὶ διαιρετῇ λόγῳ χρώμενοσ, καὶ διδάσκει τὸν τρόπον τοῦτον ὅτι τῶν σωματικῶν ἀγαθῶν ἐστὶν ὑγίεια ἢ κάλλοσ ἢ ἡ τῶν αἰσθήσεων ἀκρίβεια ἢ τὸ ὁλόκληρον μετὰ ἰσχύοσ καὶ ῥώμησ κραταιᾶσ, ἅτινα πάντα καὶ τῶν ἐπα-

2 πικρῷ. sic codex et Mang. pro μικρῷ

3 βίου cum Mang. scripsimus pro βίον

4 cf. Exod. 15, 25.

6 εἰ μὴ et ἔρωσ codex et Mang. pro εἰ μοὶ et ἔρημοσ (Mang. „ἵμεροσ vel ἔρωσ"). Item v. 9 πρόσγενομένησ pro προγενομένη.

7 *Mang. 256.

9 συντήξεωσ: Mang. „annon συντεύξεωσ?"

13 χρυσοῦσ: ita omnino pro χρυσὸσ reponi debebat.

16 cf. Exod. 32, 20.

18 αὐγοειδοῦσ cum Mang. pro αὐτοειδοῦσ scripsimus, item v. 19 ἐπιλεαίνει pro ἐπελαύνει. Eodem versu διαιρέτῃ in ipso codice ni fallor scriptum est. Apograph. Mang. διαιρετῷ. Pro ἀεὶ quod praecedit ἀτὶ esse videtur.

22 ἅτινα cum Mang. pro ἀλλά γε dedimus.

ράτων καὶ ἐξαγίστων ἐστὶ κοινά, ὧν, εἴπερ ἦν ἀγαθά, φαῦλοσ οὐδενὸσ οὐδεὶσ ἂν μετέχῃ. ἀλλ' οὗτοι μέν, εἰ καὶ παντάπασι μοχθηροί, ἀλλ' ἄνθρωποί γε ὄντεσ καὶ τῆσ αὐτῆσ φύσεωσ τοῖσ ἀστείοισ κεκοινωνηκότεσ μετέχουσιν αὐτῶν. νυνὶ δὲ καὶ τῶν θηρίων τὰ ἀτιθασσότατα μᾶλλον τοῖσ ἀγαθοῖσ τούτοισ, εἰ δὴ ἀγαθὰ πρὸσ ἀλήθειάν ἐστιν, ἢ οἱ λογικοὶ κέχρηνται. τίσ γὰρ ἂν ἀθλητὴσ πρὸσ ταύρου δύναμιν ἢ ἐλέφαντοσ ἀλκὴν ἐξισωθείη; τίσ δ' ἂν δρομεὺσ προσ σκύλακοσ ἢ λαγωδαρίου ποδώκειαν; ὁ μὲν γὰρ ἀνθρώπων ὀξυδερκέστατοσ πρὸσ δορκάδων ἢ ἀετῶν ὄψιν ἀμβλυωπέστατοσ. ἀκοαῖσ γε μὴν ἢ ὀσμαῖσ πολλῷ τῷ περιόντι τὰ ἄλογα κεκράτηκεν, ὡσ καὶ ὄνοσ μέν, τὸ δοκοῦν ἐν ζώοισ εἶναι νωθέστατον, κωφὴν ἂν ἀποδείξῃ τὴν ἡμετέραν ἀκοήν, ἐλθὼν εἰσ ἐπίκρισιν, κύων δὲ περιττὸν ἐν ἀνθρώπῳ μυκτῆρα μέροσ δι' ὑπερβολὴν τοῦ περὶ τὰσ ὀσμὰσ τάχουσ· ἐξικνοῦνται γὰρ ἐπὶ μήκιστον, ὡσ ὀφθαλμῶν ἁμιλλᾶσθαι φορᾷ.

47. Καὶ τί δεῖ περὶ ἑκάστου διεξιόντα μακρηγορεῖν; ἤδη γὰρ τοῦτο παρὰ τοῖσ δοκιμωτάτοισ τῶν πάλαι λογίων ὡμολόγηται, οἳ τῶν μὲν ἀλόγων μητέρα τὴν φύσιν, ἀνθρώπων δὲ μητρυιὰν * ἔφασαν εἶναι, τῶν κατὰ σώματα μὲν ἀσθένειαν, τῶν δὲ ὑπερβάλλουσαν ἐν ἅπασιν

---

2 μετέχῃ: ita codex, non μετέχει ut apogr. Mangeianum, nec vero magis quod exspectes μετέχοι.

3 ἄνθρωποί γε et φύσεωσ codex. Apogr. Mang. ἀνθρώποισ (Mang. ἄνθρωποι) et φύσει (Maug. φύσεωσ)

7 τίσ δ' ἂν: ita scriptum est, non τίσ δὲ αὖ. Ibidem λαγωδαρίου pro λαγωδαρείου scripsimus.

10 ἄλογα: ita pro ἄλλα scripsimus. ὡσ: codex ἢ ὡσ. Pro καὶ ὄνοσ scriptum est κόνοσ, sed in margine καὶ ὄνοσ emendatum.

12 sqq. μυκτῆρα, ὑπερβολὴν, φορᾷ: apogr. Mang. corrupte μυκτὴρ, ὑπέρβολον, φορᾶσ.

18 φύσιν: ita codex et Maug., cuius apogr. φύσει praebebat. Ibidem μητρυιὰν: codex μητρυὴν. Pro τῶν κατὰ σώματα et τῶν δὲ idem τὴν κατὰ σωμάτων et τὴν δὲ habet. μὲν illud quidem ante κατὰ σώμ. trausponendum videtur, sed codex postponit.

18 * Mang. 257.

ἰσχὺν κατανοήσαντεσ. εἰκότωσ οὖν κατήλεσε τὸν μόσχον ὁ τεχνίτησ, τουτέστιν εἰσ μέρη διελὼν τὰ οἷσ σῶμα πλεονεκτεῖ πάντα τοῦ πρὸσ ἀλήθειαν ἐπέδειξεν ἀγαθοῦ μακρὰν διεστῶτα καὶ μηδὲν τῶν ἐφ' ὕδατοσ σπειρομένων διαφέροντα. διὸ καὶ τὸν καταλεσθέντα μόσχον ἐπὶ τὸ ὕδωρ λόγοσ κατέχει σπαρῆναι, τοῦ μηδὲν γνήσιον ἀγαθοῦ φυτὸν ἐν ὕλῃ φθαρτῇ ποτὲ δύνασθαι βλαστάνειν σύμβολον. ὡσ γὰρ εἰσ ποταμοῦ ῥεῦμα ἢ θαλάττησ καταβληθὲν σπέρμα τὰσ ἰδίασ οὐκ ἂν ἐπιδείξαιτο δυνάμεισ· ἀμήχανον γάρ, εἰ μὴ ῥίζαισ ὥσπερ ἀγκύραισ ἐχυροῦ τινὸσ γῆσ μέρουσ ἅπαξ λαβόμενον, ἱδρυνθῆναι ἢ ἔρνοσ ἀναβλαστῆσαι, καὶ εἰ μὴ περιμηκέστατον, ἀλλά τι χαμαίζηλον, ἢ καρποὺσ καθ' ὥρασ τὰσ ἐτησίουσ ἐνεγκεῖν, φθείρει γὰρ τοὺσ σπερματικοὺσ ἅπαντασ τόνουσ ἡ τοῦ ὕδατοσ πολλὴ καὶ βίαιοσ προσκλύσασα φορά· τὸν αὐτὸν τρόπον ὅσα τοῦ τῆσ ψυχῆσ ἀγγείου λέγεταί τε καὶ ᾄδεται πλεονεκτήματα, πρὶν ὑποστῆναι φθείρεται, τῆσ σωματικῆσ οὐσίασ αἰεὶ ῥεούσησ. πῶσ γὰρ νόσοι καὶ γῆρασ καὶ παντελεῖσ ἐπεγίνοντο φθοραί, εἰ μὴ συνεχὴσ ἦν λόγων θεωρητικῶν ὡσ ῥευμάτων ἀπάντλησισ; τούτοισ οὖν ποτίζειν ἀξιοῖ ὁ ἱεροφάντησ τὴν διάνοιαν ἡμῶν τῷ καταφλέξαι τὰσ ἡδονάσ, τῷ τὸ σύστημα τῶν σωματικῶν ἀγαθῶν εἰσ λεπτὸν καὶ ἀνωφελῆ χοῦν καταλέσαντασ ἀναλῦσαι, τῷ ὑπολαβεῖν ὅτι ἐξ οὐδενὸσ

---

1 κατήλεσε (ut etiam Mang.): codex κατηλέησε

8 εἰ μὴ et μέρουσ cum Mang. scripsimus pro εἰ et μέροσ, quae codex praebet.

9 ἱδρυνθῆναι ex codice sumpsimus pro ἱδρυθῆναι

10 καὶ εἰ μὴ: ita rursus codex, non καὶ οὐ μὴ

11 sq. φθείρει et προσκλύσασα: ita (cum Mang.) scribendum videbatur pro φθάνει et προσκλύσαι.

15 αἰεὶ codex, non ἀεὶ. Item νόσοι, non νόσοσ. Ibidem παντελεῖσ: nescio an παντελῶσ praestet.

16 λόγων θεωρητικῶν ὡσ ῥευμάτων: ita certe rectius scribi videbatur quam quod in codice est λόγων θεωρητῶν (ed. Tauchn. addit ὡσ) ῥευμάτων. Mang. reponi voluit λόγων σπερματικῶν ἀπάντλησισ vel ἐπιλέκνσισ.

17 ἀξιοῖ cum Mang. pro ἀπαξιοῖ scripsimus, item v. 19 καταλέσαντασ pro καταλύσαντοσ. Praeterea supplevimus ὁ ante ἱεροφάντησ.

αὐτῶν ἐβλάστησέ ποτε καὶ ἤνθησε τὸ πρὸσ ἀλήθειαν καλόν, ὥσπερ οὐκ ἐκ σπερμάτων ἃ σπείρεται καθ᾽ ὕδατοσ.

48. Ταῦροι δὲ καὶ κριοὶ καὶ τράγοι, οὓσ Αἴγυπτοσ διὰ τιμῆσ ἔχει, καὶ ὅσα ἄλλα φθαρτῆσ ὕλησ ἀφιδρύματα ἀκοῇ μόνον νομίζονται θεοί, πρὸσ ἀλήθειαν οὐκ ὄντεσ, ψευδώνυμοι πάντεσ. ἁπαλαῖσ γὰρ ἔτι ταῖσ τῶν νέων ψυχαῖσ οἱ τραγῳδίαν τὸν βίον τυφογερόντων νομίζοντεσ κεκιβδηλευμένουσ χαρακτῆρασ ἐναπομάττονται, διακόνοισ ἀκοαῖσ χρώμενοι, ὧν μυθικὸν λῆρον καταχέαντεσ καὶ μέχρι διανοίασ αὐτὸν ἐντήξαντεσ θεοπλαστεῖν τοὺσ τὰ φρονήματα ἄνδρασ μὲν μηδέποτε γινομένουσ, ἀεὶ δὲ θηλυδρίασ ὄντασ ἠνάγκασαν. ὁ γοῦν μόσχοσ οὐκ ἐξ ἅπαντοσ τοῦ γυναικείου κόσμου κατασκευάζεται, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἐνωτίων * αὐτὸ μόνον, διδάσκοντοσ ἡμᾶσ τοῦ νομοθέτου ὅτι χειρόκμητοσ οὐδείσ ἐστιν ὄψει καὶ πρὸσ ἀλήθειαν θεόσ, ἀλλ᾽ ἀκοῇ καὶ τῷ νομίζεσθαι, καὶ ἀκοῇ μέντοι γυναικόσ, οὐκ ἀνδρόσ· ἐκνενευρισμένησ γὰρ ἔργον καὶ ἐκτεθηλυμένησ τῷ ὄντι ψυχῆσ τοὺσ τοιούτουσ ὕθλουσ παραδέχεσθαι. τὸ δὲ πρὸσ ἀλήθειαν ὂν οὐ δι᾽ ὤτων μόνον, ἀλλὰ τοῖσ διανοίασ ὄμμασιν ἐκ τῶν κατὰ τὸν κόσμον δυνάμεων καὶ ἐκ τῆσ συνεχοῦσ καὶ ἀπαύστου τῶν ἀμυθήτων ἔργων φορᾶσ κατανοεῖσθαί τε καὶ

5 ἀφιδρύματα ipse codex et Mang. pro ἀφιδρύμενα (sic), item v. 6 ψευδώνυμοι pro ψευδόμενοι

7 τραγῳδίαν τὸν βίον τυφογερόντων: ita pro τραγῳδίαν τὸν βίον τύφων ἐρώντων scripsimus, item infra ἐναπομάττονται pro ἐναπομάττοντεσ. Apogr. Mang. τραγῳδίαν τὸν βίον ἐρώντων τύφων etc. Mang. vero locum sic restitui voluit: τραγῳδίαν τὸν βίον νομίζοντεσ, τύφων καὶ ἐρώτων τοὺσ κεκιβδηλευμένουσ χαρακτῆρασ ἐναπομάττονται.

9 μέχρι codex, non μέτρου. Pro αὐτὸν vero, quod cum Mang. scripsimus, αὐτῶν habet.

11 ἀεὶ δὲ: ita codex, non ἀεί. Item ἀλλ᾽ ἐκ, non ἀλλὰ ἐκ.

13 * Mang. 258.

13 χειρόκμητοσ codex, non χερόκμητοσ

14 καὶ τῷ νομίζεσθαι codex et Mang. pro καὶ τὸ νομίζεσθαι.

16 ἔργον et postea παραδέχεσθαι rectissime codex. Apogr. Mang. et edd. omnes ἔργα et περιδέχεσθαι.

18 sq. συνεχοῦσ καὶ ἀπαύστου τῶν ἀμυθ. ἔργων: haec apogr. Mang. per

γνωρίζεσθαι συμβέβηκε. διόπερ ἐν ᾠδῇ μείζονι λέγεται ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ· ἴδετε ἴδετε, ὅτι ἐγώ εἰμι, τοῦ ὄντωσ ὄντοσ ἐναργείᾳ μᾶλλον ἀντικαταλαμβανομένου ἢ λόγων ἀποδείξει συνισταμένου. τὸ δ' ὁρατὸν εἶναι τὸ ὂν οὐ κυριολογεῖται, κατάχρησισ δ' ἐστίν, ἐφ' ἑκάστην αὐτοῦ τῶν δυνάμεων ἀναφερομένου. καὶ γὰρ νῦν οὐ φησίν· ἴδετε ἐμέ, ἀμήχανον γὰρ τὸν κατὰ τὸ εἶναι θεὸν ὑπὸ γενέσεωσ τὸ παράπαν κατανοηθῆναι, ἀλλ' ὅτι ἐγώ εἰμι ἴδετε, τουτέστι τὴν ἐμὴν ὕπαρξιν θεάσασθε. ἀνθρώπου γὰρ ἐξαρκεῖ λογισμῷ, μέχρι τοῦ καταμαθεῖν ὅτι ἔστι τι καὶ ὑπάρχει τὸ τῶν ὅλων αἴτιον προελθεῖν· περαιτέρω δὲ σπουδάζειν τρέπεσθαι, ὡσ περὶ οὐσίασ ἢ ποιότητοσ ζητεῖν, ὠγύγιόσ τισ ἠλιθιότησ. οὐδὲ γὰρ Μωϋσῇ τῷ πανσόφῳ κατένευσεν ὁ θεὸσ τοῦτό γε, καίτοιγε μυρίασ ποιησαμένῳ δεήσεισ, ἀλλὰ χρησμὸσ ἐξέπεσεν αὐτῷ ὅτι τὰ μὲν ὀπίσω θεάσῃ, τὸ δὲ πρόσωπον οὐκ ὄψει. τοῦτο δ' ἦν πάνθ' ὅσα μετὰ τὸν θεὸν τῷ σπουδαίῳ καταληπτα, αὐτὸσ δὲ μόνοσ ἀκατάληπτοσ· ἀκατάληπτοσ δὲ ἐκ τῆσ ἄντικρυσ καὶ κατ' εὐθυωρίαν προσβολῆσ, διὰ γὰρ ταύτησ οἷοσ ἦν ἐμηνύετ' ἄν, ἐκ δὲ τῶν ἑπομένων καὶ ἀκολούθων δυνάμεων· αὗται γὰρ οὐ τὴν οὐσίαν, τὴν δ' ὕπαρξιν ἐκ τῶν ἀποτελουμένων αὐτοῖσ παριστᾶσι.

---

incuriam praeterierat. Mang. ad φορᾶσ adnotavit: „videtur sequi debere οὐρανοῦ vel ἀστέρων".

2 cf. Deuteron. 32, 39.

2 ἐναργείᾳ: codex male ἐν ἀργία

7 κατανοηθῆναι: ita codex, non κατανοητικόν, cuius loco Mang. κατανόητον scribi voluit. θεάσασθε vero v. 8 iam Mang. scribendum esse vidit; apogr. θεάσεσθε.

10 ὠγύγιόσ τισ (ut iam edd. Richt. et Tauchn.): ita codex non ὡσ δι' ὑγιόσ τισ. Mang. ὡσ διωλύγιόσ τισ coniecit.

13 cf. Exod. 33, 23.

13 δ' ἦν codex, non δὲ ἦν

16 εὐθυωρίαν cum Mang. scripsimus. Codex εὐθὺ θεωρίαν, non ut apogr. Mang. εὔθυον θεωρίαν. Ibidem ἐμηνύετ' ἄν: ita rectissime codex. Apogr. Mang. ἑρμηνεύεται ἄν, nec ista lectio editoribus falsi suspicionem dedit.

17 οὐσίαν cum Mang. pro ἰδέαν scripsimus. Ibidem in codice est τὴν δ' ὕπαρξιν. Mang. edidit τὴν δι' ὕπαρξιν, sed vertit *sed existentiam*. Hinc iam rectius edd. Richt. et Tauchn. τὴν δὲ ὕπαρξιν.

49. Γεννήσασ τοίνυν ὁ νοῦσ ἀρχὴν σπουδαίασ διαθέσεωσ καὶ ἀρετῆσ τινα πρῶτον τρόπον τὸν Σήθ, τὸν ποτισμόν, ἐπινεανιεύεται καλὴν καὶ ὁσίαν νεανιείαν. φησὶ γάρ· ἐξανέστησέ μοι ὁ θεὸσ σπέρμα ἕτερον ἀντὶ Ἄβελ, ὃν ἀπέκτεινε Κάϊν· ἐξητασμένωσ γὰρ καὶ περιττῶσ εἴρηται τὸ μηδὲν τῶν θείων σπερμάτων χαμαὶ πίπτειν, ἅπαντα δὲ εἰσ τὸ ἄνω χωρεῖν ἀπὸ τῶν περιγείων ἐξανιστάμενα. τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν θνητῶν καταβαλλόμενα σπέρματα πρὸσ ζώων * ἢ φυτῶν γένεσιν οὐ πάντα τελεσιουργεῖται· ἀγαπητὸν δ' εἰ μὴ τὰ φθειρόμενα πλείω τῶν διαμενόντων ἐστί· σπείρει δ' ὁ θεὸσ ἐν ψυχαῖσ ἀτελὲσ οὐδέν, ἀλλ' οὕτωσ καίρια καὶ τέλεια, ὡσ εὐθὺσ ἐπιφέρεσθαι τὴν τῶν ἰδίων καρπῶν πληθὺν ἕκαστον.

50. Τὸν δὲ Σὴθ σπέρμα ἕτερον εἰπὼν ἀναβλαστῆσαι ὁποτέρου ἕτερον οὐ δεδήλωκεν. ἆρά γε τοῦ δολοφονηθέντοσ Ἄβελ ἢ τοῦ κτείναντοσ Κάϊν; ἀλλὰ μήποτε ἑκατέρου διαφέρει τὸ γέννημα, τοῦ μὲν Κάϊν ὡσ ἐχθρόν, δίψα γὰρ ἀρετῆσ αὐτομολούσῃ κακίᾳ πολεμιώτατον, τοῦ δὲ Ἄβελ ὡσ φίλον καὶ συγγενέσ· ἕτερον γάρ, οὐ μὴν ἀλλότριον, τὸ ἄρτι ἀρχόμενον τοῦ τελείου καὶ τὸ πρὸσ γένεσιν τοῦ πρὸσ τὸ ἀγένητον. διὰ τοῦθ' ὁ μὲν Ἄβελ τὸ θνητὸν ἀπολιπὼν πρὸσ τὴν ἀμείνω φύσιν μεταναστὰσ οἴχεται, ὁ δὲ Σὴθ ἅτε σπέρμα ὢν ἀνθρωπίνησ

---

1 διαθέσεωσ in codice est. Apogr. Mang. διὰ * *. Mang. „forte διαγωγῆσ".

2 ποτισμόν codex et Mang. coniectura pro πότιμον.

3 νεανιείαν: ita codex, non καὶ (quod iam Mang. expunxit) νεανείαν. Cf. Steph. Thes. sub νεανεία, ubi Philoni ubique νεανιεία restituendum dicit Dind. Ibidem ἐξανέστησε cum Mang. pro ἐξανέστησασ scripsimus. Praeterea cf. Gen. 4, 25.

6 εἰσ τὸ ἄνω χωρεῖν: ita correximus (ut etiam ed. Tauchn.) pro εἰσ τὸν etc. Mang. εἰσ τὸν ἄνω χῶρον proposuit. At tum etiam ἐξανίστασθαι pro ἐξανιστάμενα reponendum.

7 ζώων cum Mang. pro ζωὴν scripsimus.

7 * Mang. 259.

8 ἀγαπητὸν δ' codex, non ἀγαπητὸν δὲ

15 διαφέρει: codex διαφέρῃ

ἀρετῆσ οὐδέποτε τὸ ἀνθρώπων ἀπολείψει γένοσ, ἀλλὰ πρῶτον μὲν παραύξησιν ἄχρι δεκάδοσ ἀριθμοῦ τελείου λήψεται, καθ' ἣν ὁ δίκαιοσ Νῶε συνίσταται, δευτέραν δὲ καὶ ἀμείνω τὴν ἀπὸ τοῦ παιδὸσ αὐτοῦ Σὴμ εἰσ ἑτέραν δεκάδα τελευτῶσαν, ἧσ Ἀβραὰμ ὁ πιστὸσ ἐπώνυμοσ, τρίτην δὲ καὶ τελεωτέραν δεκάδοσ ἑβδομάδα ἀπὸ τούτου μέχρι Μωϋσῆ τοῦ πάντα σοφοῦ παρήκουσαν· ἕβδομοσ γὰρ ἀπ' Ἀβραὰμ οὗτόσ ἐστιν, οὐκέτι κατὰ τὸν ἔξω τῶν ἁγίων κύκλον οἷα μύστησ εἰλούμενοσ, ἀλλ' ὥσπερ ἱεροφάντησ ἐν τοῖσ ἀδύτοισ ποιούμενοσ τὰσ διατριβάσ.

51. Σκόπει δὲ τάσ τε προσ βελτίωσιν ἐπιτάσεισ τῆσ ἀπλήστου καὶ ἀκορέστου τῶν καλῶν ψυχῆσ καὶ τὸν ἀπερίγραφον τοῦ θεοῦ πλοῦτον, ὃσ ἄλλοισ ἀρχὰσ τὰ ἑτέρων δεδώρηται τέλη. τὸ μὲν γὰρ πέρασ τῆσ κατὰ Σὴθ ἐπιστήμησ ἀρχὴ τοῦ δικαίου γέγονε Νῶε, τὴν δὲ τούτου τελείωσιν Ἀβραὰμ ἄρχεται παιδεύεσθαι, ἡ δὲ ἀκροτάτη τοῦδε σοφία Μωϋσέωσ ἐστὶν ἄσκησισ ἡ πρώτη. τοῦ δὲ ἀνωσμένου καὶ κλιθέντοσ ὑπὸ ψυχῆσ ἀσθενείασ Λὼτ αἱ δύο θυγατέρεσ, βουλὴ καὶ συγκατάθεσισ, ἐκ τοῦ νοῦ τοῦ πατρὸσ αὐτῶν ἐθέλουσι παιδοποιεῖσθαι, μαχόμεναι τῷ λέγοντι· ἐξανέστησέ μοι ὁ θεόσ. ὃ γὰρ ἐκείνῳ τὸ ὄν, τοῦτ' αὐταῖσ φασὶ τὸν νοῦν περιποιεῖσθαι δύνασθαι, μεθυούσησ καὶ παραφόρου ψυχῆσ δόγμα εἰσηγούμεναι· νήφοντοσ μὲν γὰρ ἔργον λογισμοῦ καὶ τὸν θεὸν ὁμολογεῖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦ παντόσ, πίπτοντοσ δὲ ὑπὸ μέθησ καὶ παροινίασ ἑαυτὸν ἑκάστου τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων εἶναι δημιουργόν. πρότερον οὖν αἱ κακαὶ γνῶμαι εἰσ ὁμιλίαν οὐκ

4 Σὴμ εἰσ: ita scripsimus pro ἡμεῖσ (vide tabulam), quod codex praebet. Mang. quidem ἡμεῖσ dedit nec quicquam adnotavit. Edd. Richt. et Tauchn. Σὴμ substituerunt.

6 ἀπ' Ἀβραὰμ codex, non ἀπὸ Ἀβραὰμ

7 εἰλούμενοσ non mutavimus. Ed. Tauchn. ἀλώμενοσ substituit.

13 δικαίου cum Mang. pro δίκαιοσ reposuimus.

17 cf. Gen. 19, 32 sq.

20 εἰσηγούμεναι et λογισμοῦ codex et Mang. coniectura pro εἰσηγοῦμαι et λογισμόν. Ex codice vero etiam μὲν γὰρ hausimus. Apogr. et edd. γὰρ omiserant.

ἀφίξονται τῷ πατρί, πρὶν ἐπιφορῆσαι τὸν ἀφροσύνης πολὺν ἄκρατον καὶ εἴ τι συνετὸν ἦν ἐν αὐτῷ καταλῦσαι. γέγραπται· γὰρ ὅτι ἐπότισαν τὸν πατέρα οἶνον. ὥσθ' ὁπότε μὴ ποτίζουσιν, ὑπὸ νήφοντος οὐδέποτε δέξονται σπορὰν ἔννομον, ὅταν δ' ὑποβεβρεγμένος κραιπαλᾷ, κυοφορήσουσι, καὶ ἐπιμέμπτοις μὲν ὠδῖσιν, ἐπαράτοις δὲ ταῖς γοναῖς χρήσονται.

52. Διὸ καὶ Μωϋσῆς τὴν ἀσεβῆ καὶ ἄναγνον αὐτοῦ σπορὰν συλλόγου θείου παντὸς ἀπεσχοίνισε. λέγει γάρ· Ἀμμανῖται καὶ Μωαβῖται οὐκ εἰσελεύσονται εἰς ἐκκλησίαν κυρίου. οὗτοι δ' εἰσὶν ἔγγονοι τῶν Λὼτ θυγατέρων, ὑπολαβόντες ἐξ αἰσθήσεως καὶ νοῦ, ἄρρενός τε καὶ θήλεος, ὥσπερ ὑπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς πάντα γεννᾶσθαι, τοῦτο πρὸς ἀλήθειαν γενέσεως αἴτιον ὑπειληφότες. ἡμεῖς μέντοι καὶ ἐὰν δεξώμεθά ποτε τὴν τροπὴν ταύτην, καὶ ὥσπερ ἐκ κλύδωνος ἀνανηξάμενοι λαβώμεθα μετανοίας, ἐχυροῦ καὶ σωτηρίου πράγματος, καὶ μὴ πρότερον μεθώμεθα ἢ κατὰ τὸ παντελὲς τὸ κυμαῖνον πέλαγος, τὴν φορὰν τῆς τροπῆς, διεκδῦναι. καθὰ καὶ Ῥαχὴλ πρότερον αἰτησαμένη τὸν νοῦν ὡς αἴτιον τοῦ ποιεῖν ἔκγονα καὶ ἀκούσασα· μὴ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ εἰμι; προσέσχε τε τῷ λεχθέντι καὶ μαθοῦσα παλινῳδίαν

2 'Mang. 260.

4 ὑποβεβρεγμένος scripsimus, ut etiam Mang. scribi voluit. In codice non ὑποβεβρεγκόμενος, sed ὑποβεβρεγκὸς scriptum est, unde ὑποβεβρεγκὼς edendum esset, modo haec forma ferenda esset. Videbatur autem ὑποβεβρεγμένος propius quam ὑποβεβροχὼς ad scripturam codicis accedere.

6 cf. Deuteron. 23, 3.

9 Ἀμμανῖται codex, non Ἀμμονῖται (ed. Tanchn. Ἀμμωνῖται)

11 αἰσθήσεως cum Mang. pro αἰσθήσεων scripsimus.

12 τοῦτο: nescio an καὶ τοῦτο vel τοῦτο δὲ reponendum sit.

13 ὑπειληφότες cum Mang. pro ὑπειληφότας scripsimus.

14 ποτε τὴν ex codice edidimus. Apogr. Mang. περὶ τὴν ferebat, Mang. περιττὴν malebat. Ibidem τροπὴν, ut etiam Mangey, pro τροφὴν reposuimus.

17 διεκδῦναι ipse codex, non διεδοῦναι. Mang. „scribe διενδοῦναι vel διεκδῦναι".

18 cf. Gen. 30, 2.

ἱερωτάτην ἐποίησε. γέγραπται γὰρ Ῥαχὴλ παλινῳδία θεοφιλὴσ εὐχή· προσθέτω μοι ὁ θεὸσ υἱὸν ἕτερον, ἣν οὐδενὶ τῶν ἀφρόνων ἔξεστι ποιήσασθαι τὴν ἴδιον ἡδονὴν αὐτὸ μόνον τεθηρωμένων, τὰ δ' ἄλλα πλατὺν γέλωτα καὶ χλεύην νομιζόντων.

53. Χορηγὸσ δ' ἐστὶ τούτου τοῦ δόγματοσ ὁ τοῦ δερματίνου Ἢρ συγγενὴσ Αὐνάν. γνοὺσ γάρ, φησίν, οὗτοσ ὅτι οὐκ αὐτῷ ἔσται τὸ σπέρμα, ὅταν εἰσῆλθε πρὸσ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ, ἐξέχει τοῦτο ἐπὶ τὴν γῆν, φιλαυτίασ καὶ φιληδονίασ ὑπερβεβηκὼσ τοὺσ ὅρουσ. οὐκοῦν εἴποιμ' ἂν αὐτῷ· εἰ τὸ ἴδιον πορίζεισ λυσιτελέσ, πάνθ' ὅσα ἄριστα καταλύσεισ, ἐὰν μηδὲν ἐξ αὐτῶν ὠφέλησαι, τιμὴν γονέων, ἐπιμέλειαν γυναικόσ, παίδων ἀγωγάσ, χρήσεισ ἀμέμπτουσ οἰκετῶν, ἐπιτροπὴν οἰκίασ, πόλεωσ προστασίαν, βεβαίωσιν νόμων, φυλακὴν ἐθῶν, τὴν πρὸσ πρεσβυτέρουσ αἰδῶ, τὴν πρὸσ τοὺσ τετελευτηκότασ εὐφημίαν, τὴν πρὸσ τοὺσ ζῶντασ κοινωνίαν, τὴν πρὸσ τὸ θεῖον ἐν λόγοισ καὶ ἔργοισ εὐσέβειαν; ἀνατρέπεισ γὰρ καὶ ἐκχεῖσ πάντα ταῦτα, σπείρων σεαυτῷ καὶ τιθηνούμενοσ τὴν * γάστριν καὶ ἀκόλαστον καὶ ἀρχὴν κακῶν ἁπάντων ἡδονήν.

54. Ἀφ' ἧσ ἐξαναστὰσ ὁ ἱερεὺσ καὶ θεραπευτὴσ τοῦ μόνου καλοῦ Φινεέσ, ὁ τῶν σωματικῶν στομίων καὶ τρημάτων δίοποσ, ὡσ

2 cf. Gen. 30, 24.

3 sq. δ' ἄλλα et δ' ἐστὶ codex, non δὲ ἄλλα et δέ ἐστι. Praeterea χλεύην cum Mang. pro χλόην correximus.

7 cf. Gen. 38, 9.

9 ὑπερβεβηκὼσ ipse codex et Mang. coniectura pro ὑπερβέβηκε.

10 οὐκοῦν εἴποιμ' ἂν αὐτῷ: ita scripsimus pro οὐκ ἂν εἴποιμ' ἂν αὐτῷ. Item εἰ τὸ pro ἐπὶ τὸ corrigendum duximus.

11 ὠφέλησαι: ita scribendum erat, non (cum Mang. et reliquis) ὠφελῆσαι. Ibidem τιμὴν cum Mang. pro τιμὰσ scripsimus. ἐπιμέλειαν vero v. 12 ipse codex pro ἐπιμέλει praebuit; item v. 14 ἐθῶν pro ἔθνων.

16 ἐκχεῖσ (ut etiam edd. Richt. et Tauchn.) recepimus pro ἔχεισ, quod codex in textu habet. In margine habet ἰ οὐκ ἔχεισ. Mang. „quidni ὀλέκεισ?"

17 * Mang. 261.

20 cf. Num. 25, 11.

21 τρημάτων: ita codex, nec male. Mang. ῥημάτων malebat.

μηδὲν αὐτῶν διαμαρτάνον ἐξυβρίζειν, ἑρμηνεύεται γὰρ στόματοσ φιμόσ, λαβὼν τὸν σειρομάστην, τουτέστι μαστεύσασ καὶ ἀναζητήσασ τὴν τῶν ὄντων φύσιν, καὶ μηδὲν σεμνότερον ἀρετῆσ ἀνευρὼν κατεκέντει καὶ ἀνῄρει τῷ λόγῳ τὴν μισάρετον καὶ φιλήδονον γένεσιν, καὶ τοὺσ τόπουσ, ἐξ ὧν ἐβλάστησαν αἱ παράσημοι καὶ παράκοποι χλιδαί τε καὶ θρύψεισ. ὁ γὰρ νόμοσ φησὶν ὅτι διὰ τῆσ μήτρασ ἐξεκέντησε τὴν γυναῖκα. οὕτωσ οὖν καταπαύσασ μὲν τὴν ἐν αὐτῷ στάσιν καὶ τὴν ἴδιον ἀποστραφεὶσ ἡδονήν, ζηλώσασ τὸν θεοῦ τοῦ πρώτου καὶ μόνου ζῆλον, ἄθλων τοῖσ μεγίστοισ δυσὶ τετίμηται καὶ κατέστεπται, εἰρήνῃ καὶ ἱερωσύνῃ· τῇ μέν, ὅτι ἀδελφόν ἐστιν εἰρήνῃ καὶ ὄνομα καὶ ἔργον. τὴν γὰρ ἱερωμένην διάνοιαν λειτουργὸν καὶ θεραπευτρίδα οὖσαν αὐτοῦ πάνθ' οἷσ ὁ δεσπότησ χαίρει πράττειν ἀνάγκη· χαίρει δὲ εὐνομίασ καὶ εὐσταθείασ βεβαιώσει, πολέμων δὲ καὶ στάσεων ἀνατροπῇ, οὐχὶ τῶνδε μόνων οὓσ αἱ πόλεισ ποιοῦνται πρὸσ ἀλλήλασ, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ ψυχήν. μείζονεσ δ' εἰσὶν οὗτοι καὶ χαλεπώτεροι, ἅτε καὶ τὸ θειότερον τὸν ἐν ἡμῖν λογισμὸν αἰκιζόμενοι, τῶν μὲν ὅπλων ἄχρι τῆσ σωμάτων καὶ χρημάτων ζημίασ προερχομένων, ψυχὴν δὲ ὑγιαίνουσαν μηδέποτε βλάψαι δυναμένων. διόπερ ὀρθῶσ ἂν αἱ πόλεισ ἐποίησαν, πρὶν ὅπλα καὶ μηχανήματα ἀντεπιφέρειν ἀλλήλαισ ἐπ' ἀνδραποδισμῷ καὶ ἀναστάσει παντελεῖ, τῶν πολιτῶν ἕκαστον ἀναπείσα-

---

6 φησὶν invito codice cum Mang. addidimus, item v. seq. καταπαύσασ pro κατακαύσασ substituimus.

8 τὴν ἴδιον: ita codex, non τὴν ἰδίαν

9 κατέστεπται: ita codex et Mang. coniectura pro κατέστακται

10 sq. post τῇ μὲν exspectes τῇ δὲ, sed nihil eiusmodi sequitur.

13 πολέμων δὲ καὶ στάσεων: ita codex et Mang. coniectura. Apogr. Mang. πόλεων δὲ καὶ **

14 τῶνδε μόνων (ut etiam Mang., certe τῶν δὲ μόνων): in codice τῶν δαιμόνων scriptum est.

16 τὸν ἐν ἡμῖν λογισμὸν cum Mang. pro τῶν ἐν ἡμῖν λογισμῶν scripsimus. Ibidem τῶν μὲν: μὲν (etiam Richt. et Tauchn.) pro ἐν ἡμῖν scripsimus. Mang. „omnino redundare videtur et ex praecedenti irrepsisse".

19 ἀλλήλαισ: Mang. „forte ἄλλοισ".

σαι τὴν ἐν ἑαυτῷ μεγάλην καὶ πολλὴν καὶ συνεχῆ στάσιν καταπαῦσαι· αὕτη μὲν γὰρ πολέμων, εἰ δεῖ τἀληθὲσ εἰπεῖν, ἁπάντων ἀρχέτυπόν ἐστιν, ἧσ ἀναιρεθείσησ οὐδ᾿ οἱ κατὰ μίμησιν ἔτι συνιστάμενοι γενήσονται. βαθείασ δὲ εἰρήνησ χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν σχήσει τὸ ἀνθρώπων γένοσ ὑπὸ νόμου φύσεωσ διδασκόμενον δι᾿ ἀρετῆσ θεὸν τιμῆσαι καὶ τῆσ λειτουργίασ αὐτοῦ περιέχεσθαι· πηγὴ γὰρ εὐδαιμονίασ καὶ βίου μακραίωνοσ ἥδε.

---

1 καταπαῦσαι: dubii haerebamus utrum hoc an καταγνύναι scriberemus. In codice enim fere καταγνύσαι scriptum est. (Male apogr. Mang. καταγησ* * ferebat, unde ipse Mang. καταργήσασθαι coniecit.) Poterant autem ex unciali quidem scriptura ΓΝΥ et ΠΑΥ facile confundi. Ceterum ad καταπαῦσαι conferendum est quod paullo ante (142, 7) praecessit: οὕτωσ οὖν καταπαύσασ μὲν τὴν ἐν αὑτῷ στάσιν.

3 οὐδ᾿ οἱ codex, non οὐδὲ οἱ

4 σχήσει cum Mang. pro σχήσειν dedimus.

5 δι᾿ ἀρετῆσ: δι᾿ supplevimus, quum ἀρετῆσ quod codex praebet ferri nequeat. Ibidem θεὸν τιμῆσαι καὶ τῆσ λειτουργίασ: ita ipse codex, nisi quod τιμῆσ pro τιμῆσαι praebet. Apogr. Mang. θεὸν τιμὰσ λειτ. Mangey: „forte θεοῦ τιμῆσ vel θεὸν τιμᾶν, ubi tamen deest καὶ". Edd. Richt. et Tauchn. θεὸν τιμῶν λειτουργίασ.

*ΕΚ ΤΩΝ ΕΝ ΕΣΟΛΩ ΗΤΟΙ ΕΣΑΓΩΓΗ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΥΣΕΩΝ.

1. Τίνα τὰ Χερουβίμ;

Τὰ Χερουβίμ· ἑρμηνεύεται μὲν ἐπίγνωσισ πολλή, ἢ ἐν ἑτέροισ ὄνομα ἐπιστήμη πλουσία καὶ κεχυμένη· σύμβολα δέ ἐστι δυεῖν τοῦ ὄντοσ δυνάμεων, ποιητικῆσ τε καὶ βασιλικῆσ. πρεσβυτέρα δὲ ἡ ποιητικὴ τῆσ βασιλικῆσ κατ᾽ ἐπίνοιαν· ἰσήλικεσ γὰρ αἴγε περὶ τὸν θεὸν απάσαι δυνάμεισ, ἀλλὰ προεπινοεῖταί πωσ ἡ ποιητικὴ τῆσ βασιλικῆσ. βασιλεὺσ γάρ τισ οὐχὶ τοῦ μὴ ὄντοσ, ἀλλὰ τοῦ γεγονότοσ· ὄνομα δὲ ἔλαχεν ἐν τοῖσ ἱεροῖσ γράμμασιν ἡ μὲν ποιητικὴ θεόσ, τὸ γὰρ ποιῆσαι θεῖναι ἔλεγον οἱ παλαιοί· ἡ δὲ βασιλικὴ κύριοσ, ἐπειδὴ τὸ κῦροσ ἁπάντων ἀνάκειται τῷ βασιλεῖ.

2. Διατί χρυσοῦ τορευτά;

Ὁ μὲν χρυσὸσ σύμβολον τῆσ τιμιωτάτησ οὐσίασ, ἡ δὲ τορεία τῆσ ἐντέχνου καὶ ἐπιστημονικῆσ φύσεωσ. ἔδει γὰρ τὰσ πρώτασ τοῦ ὄντοσ δυνάμεισ ἰδέασ ἰδεῶν ὑπαρχούσασ καὶ τῆσ καθαρωτάτησ καὶ ἀμιγοῦσ καὶ τιμαλφεστάτησ καὶ προσέτι τῆσ ἐπιστημονικωτάτησ φύσεωσ μεταλαχεῖν.

---

* Graeca exscripsimus ex cod. Vatic. 379 fol. 385 verso sqq. Latina Armeniacis suis Aucherus adposuit.

4 ἢ (quod cum Grossmanno supplevimus) ἐν ἑτέροισ — κεχυμένη: haec interpres Armenus non intellexit.

7 αἴγε: ita omnino legendum est. Grossm. αἴτε exscripsit, cuius loco ἅτε substituendum censuit.

EX QUAESTIONUM ET SOLUTIONUM EARUM QUAE SUNT IN EXODO LIB. II.

Quid sit Cherubim? (Exod. 25, 18.)

Interpretatur scientia multa, in caetera nomina intelligentiam ac copiam suam refundens. Symbolum autem est duplicis virtutis, creativae et regiae; maior tamen est creativa secundum cogitationem. Quamvis enim coaetaneae sint quae circa deum sunt virtutes, verum prius intelligitur creativa quam regia. Rex enim est quisquam non eius qui non est, sed eius qui factus est. Titulum autem sortita est in sacris scripturis creativa (virtus), ut *deus* appellaretur; quoniam apud maiores (Graecorum) loco verbi *facere* (ut creare) dicebatur *ponere* (Graece θῆναι, Arm. *tnel:* hinc *theos*, *deus*). Regia vero (virtus) *dominus* vocatur, quoniam titulus domini ab omnibus [*vel* universorum] consecratum est regi.

Quare aurei tornatiles? (Exod. 25, 18.)

Aurum symbolum est pretiosae substantiae, tornatile vero artificiosae atque intelligentia praeditae naturae. Oportet enim primas entis virtutes species specierum esse, et puriores, simplices ac pretiosissimas, insuper etiam intelligentiorem essentiam sortiri.

---

12 τὸ κῦρος ἁπάντων: Aucherus dubius haerebat utrum *ab omnibus* an *universorum* verteret. Graecum ἁπάντων docet *universorum* vertendum esse.

20 καὶ τῆς καθαρωτάτης etc: his Latina non satis respondent: *et puriores simplices* etc. Notat autem Aucherus ad vocem *pretiosissimas*: „Vel *rarissimas*, ubi vox Armena in genitivo casu exarata aut erronea est, aut ad sequens referenda, hoc modo: *non solum pretiosissimam, sed etiam* etc.“

3. Διατί ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου τὰ Χερουβὶμ ἥρμοττε;

Τοὺς ὅρους τοῦ παντὸς οὐρανοῦ καὶ κόσμου δυσὶ ταῖς ἀνωτάτω φρουραῖς ὠχυρῶσθαι, τῇ τε καθ' ἣν ἐποίει τὰ ὅλα θεός, καὶ τῇ καθ' ἣν ἄρχει τῶν γεγονότων. ἔμελλε γὰρ ὡς οἰκειοτάτου καὶ συγγενεστάτου κτήματος προκήδεσθαι ἡ μὲν ποιητική, ἵνα μὴ λυθείη τὰ πρὸς αὐτῆς γενόμενα, ἡ δὲ βασιλική, ὅπως μηδὲν μήτε πλεονεκτῇ μήτε πλεονεκτῆται, νόμῳ βραβευόμενα τῷ τῆς ἰσότητος, ὑφ' ἧς τὰ πράγματα διαιωνίζεται. πλεονεξία μὲν γὰρ καὶ ἀνισότης ὁρμητήρια πολέμου, λυτικὰ τῶν ὄντων· τὸ δὲ ἔννομον καὶ τὸ ἴσον εἰρήνης σπέρματα, σωτηρίας αἴτια καὶ τῆς εἰσάπαν διαμονῆς.

4. Διατί φησιν· ἐκτείνει τὰς πτέρυγας τὰ Χερουβὶμ ἵνα συσκιάζῃ;

Αἱ μὲν τοῦ θεοῦ πᾶσαι δυνάμεις πτεροφυοῦσι, τῆς ἄνω πρὸς τὸν πατέρα ὁδοῦ γλιχόμεναί τε καὶ ἐφιέμεναι· συσκιάζουσι δὲ οἷα πτέρυξι τὰ τοῦ παντὸς μέρη. αἰνίττεται δὲ ὡς ὁ κόσμος σκέπαις καὶ φυλακτηρίοις φρουρεῖται, δυσὶ ταῖς εἰρημέναις δυνάμεσι τῇ τε ποιητικῇ καὶ βασιλικῇ.

5. Διατί τὰ πρόσωπα τῶν Χερουβὶμ εἰς ἄλληλα ἐκνεύει καὶ ἄμφω πρὸς τὸ ἱλαστήριον;

Παγκάλη τίς ἐστι καὶ θεοπρεπὴς ἡ τῶν λεχθέντων εἰκών. ἔδει γὰρ τὰς δυνάμεις τήν τε ποιητικὴν καὶ βασιλικὴν εἰς ἀλλήλας ἀφορᾶν, τὰ σφῶν κάλλη κατανοούσας καὶ ἅμα πρὸς τὴν ὠφέλειαν τῶν γεγονότων συμπνεούσας. δεύτερον ἐπειδὴ ὁ θεὸς εἷς ὢν καὶ ποιητής ἐστι καὶ βασιλεύς, εἰκότως αἱ διαστᾶσαι δυνάμεις πάλιν ἕνωσιν ἔλαβον. καὶ γὰρ διέστησαν ὠφελίμως, ἵνα ἡ μὲν ποιῇ, ἡ δὲ ἄρχῃ· διαφέ-

4 ὠχυρῶσθαι: Grossm. vitiose ὠχυρεῦσθαι.

9 διαιωνίζεται: ita (cf. Arm.) pro διαμονίζεται dedimus, licet de usu eius verbi passivo non constet (διηνεκίζεται? διομαλίζεται?), σπέρματα pro τέρματα, ἔννομον pro εὔνομον. Cf. Mang. II, 665.

Cur in ambobus lateribus altaris Cherubim collocabat? (Exod. 25, 18.)

Terminos totius caeli mundique duabus ac superioribus custodiis muniri (designat): una secundum illud quo omnia faciebat deus, et altera, secundum quod princeps est creaturarum. Quoniam velut familiari ac cognatae possessioni prius curam habitura erat creativa (virtus), ne dissolverentur per eam creata; regia vero ne quidpiam redundasset, symbolice concilians victoriam indicio paritatis, qua res perseverant. Siquidem excessu imparitateque incursiones bellorum dissolutiones sunt entium, bene vero ordinatae atque aequae pacis semina, salutis causae atque perpetuo perseverandi.

Quare dicit: Extendat (Extendant) alas Cherubim, ut obumbret? (Exod. 25, 20.)

Dei virtutes omnes alatae comperiuntur, supernam ad patrem viam desiderantes. Obumbrare vero alarum instar universi partes subsignat, quippe quod mundus tegatur per custodiam ambarum virtutum, quae sunt, ut dictum est, creativa et regia.

Cur facies Cherubim ad se invicem respiciunt, et ambo (vultus) in propitiatorium? (Exod. 25, 20.)

Optima atque decentissima est dictorum forma; nam conveniens fuit ut virtutes creativa et regia se mutuo respicerent, propriam pulchritudinem cernentes, et simul in utilitatem factorum ambo conspirarent. Secundo quia deus unus est, tum creator, tum rex, iure distinctam virtutem sumpsere; distinctae autem fuere utiliter, ut una faceret, altera imperaret. Quia vero sepa-

24 ἔδει: Grossm. per errorem manifestum εἴδει.

25 εἰσ ἀλλήλασ: sic legendum pro εἰσ ἀλληγορίαν. Confirmat emendationem Armenus.

ρει γὰρ ἑκάτερον· καὶ ἡρμόσθησαν ἑτέρῳ τρόπῳ κατὰ τὴν τῶν ὀνομάτων ἀΐδιον προσβολήν, ὅπωσ καὶ ἡ ποιητικὴ τῆσ βασιλικῆσ καὶ ἡ βασιλικὴ τῆσ ποιητικῆσ ἔχηται· ἀμφότεραι γὰρ συννεύουσιν εἰσ τὸ ἱλαστήριον. εἰκότωσ· εἰ μὴ γὰρ ἦν τοῖσ νῦν οὖσιν ἵλεωσ ὁ θεόσ, οὔτ' ἂν εἰργάσθη τι διὰ τῆσ ποιητικῆσ οὔτ' ἂν εὐνομήθη διὰ τῆσ βασιλικῆσ.

6. Τί ἐστι· γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν;

Γνῶσιν καὶ ἐπιστήμην ὁ εἰλικρινέστατοσ καὶ προφητικώτατοσ νοῦσ λαμβάνει τοῦ ὄντοσ οὐκ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὄντοσ, οὐ γὰρ χωρήσει τὸ μέγεθοσ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ καὶ δορυφόρων δυνάμεων. καὶ ἀγαπητὸν ἐκεῖθεν εἰσ τὴν ψυχὴν φέρεσθαι τὰσ αὐγάσ, ἵνα δύνηται διὰ τοῦ δευτέρου φέγγουσ τὸ πρεσβύτερον καὶ αὐγοειδέστερον θεάσασθαι.

7. Τί ἐστι· λαλήσω ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου ἀνὰ μέσον τῶν Χερουβίμ;

Ἐμφαίνει διὰ τούτου πρῶτον μὲν ὅτι καὶ τῆσ ἵλεω καὶ τῆσ ποιητικῆσ καὶ πάσησ δυνάμεωσ ὑπεράνω τὸ θεῖόν ἐστιν. ἔπειτα δὲ ὅτι λαλεῖ κατὰ τὸ μεσαίτατον τῆσ τε ποιητικῆσ καὶ βασιλικῆσ. τοῦτο δὲ τοιοῦτον ὑπολαμβάνει νοῦσ· ὁ τοῦ θεοῦ λόγοσ μέσοσ ὢν οὐδὲν ἐν τῇ φύσει καταλείπει κενόν, τὰ ὅλα πληρῶν, καὶ μεσιτεύει καὶ διαιτᾷ τοῖσ παρ' ἑκάτερα διεστᾶναι δοκοῦσι, φιλίαν καὶ ὁμόνοιαν ἐργαζόμενοσ. ἀεὶ γὰρ κοινωνίασ αἴτιοσ καὶ δημιουργόσ.

8. Τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν κιβωτὸν κατὰ μέροσ εἴρηται· δεῖ δὲ συλλήβδην ἄνωθεν ἀναλαβόντα τοῦ γνωρίσαι χάριν τίνων ταῦτά ἐστι σύμβολα διεξελθεῖν. ἦν δὲ ταῦτα συμβολικά· κιβωτὸσ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ θησαυριζόμενα νόμιμα, καὶ ἐπὶ ταύτησ τὸ ἱλαστήριον, καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου Χαλδαίων γλώττῃ λεγόμενα Χερουβίμ, ὑπὲρ δὲ τούτων κατὰ τὸ μέσον φωνὴ καὶ λόγοσ, καὶ ὑπεράνω ὁ λέγων. εἰ

12 εἰσ τὴν ψυχήν: hinc interpreti *ad animam* restitue.

20 νοῦσ: ita praeeunte Armeno scripsimus pro νοῦν, quod Grossm. edidit.

ratae sunt, concinnatae quoque fuerunt alio modo cum nominibus, perpetuam inter se habentes connexionem, ita ut tam creativa spectatrix sit principativae, tam creativae regia. Sicut autem se mutuo respiciunt, ita etiam iure propitiatorium: quoniam si non erat simul convenientium propitius deus, nec fecisset quicquam per creativam neque disposuisset per regiam.

Quid est: Innotescam vobis inde? (Exod. 25, 22.)

Scientiam et intelligentiam magis lucida ac prophetica mens recipit entis, non ab ipso (immediate) ente, vix enim portabit maiestatem, sed ex primis eius ministralibus virtutibus. Placet autem inde ad animas pervenire splendores, ut possit per secundos splendores maiorem atque splendidissimum cernere.

Quid est: Loquar tibi desursum ex propitiatorio, e medio duorum Cherubim? (Exod. 25, 22.)

Ostendit hoc imprimis, quod propitiam, creativam omnemque virtutem superat divinitas; deinde vero, quod loquitur quasi de medio creativae. Hoc autem huiusmodi quidpiam arbitratur mens. Dei verbum, eo quod in medio est conveniente, nihil omnino in natura relinquit vacuum, omnia implens, atque fit mediator arbiterque utriusque partis a se invicem ut putatur disiunctae, amore et concordia facta; semper enim communionis est causa et pacificum.

Porro de arca secundum partes eius disseruimus; oportet tamen cuncta simul resumere propter notificationem, quorum haec symbola fuerint, obiter significando. Symbolica namque haec erant: arca et lex in ea recondita, supraque istam propitiatorium; deinde super propitiatorium Cherubim Chaldaica lingua dicti; superius autem e regione medii vox et verbum, et supra

22 post ἑκάτερα apud Grossm. οἵ additur, quod locum habere nequit.
30 εἰ δέ τισ: Grossm. δέ omittit.

δέ τισ ἀκριβῶσ δυνηθείη κατανοῆσαι τὰσ τούτων φύσεισ, δοκεῖ μοι πᾶσι τοῖσ ἄλλοισ ἀποτάξασθαι ὅσα ζηλωτά, κάλλεσι θεοειδεστάτοισ περιληφθείσ.

9. Σκοπῶμεν δὲ ἕκαστον οἷόν ἐστι. τὸ πρῶτον ὁ καὶ ἑνὸσ καὶ μονάδοσ καὶ ἀρχῆσ πρεσβύτεροσ. ἔπειτα ὁ τοῦ ὄντοσ λόγοσ, ἡ σπερματικὴ τῶν ὄντων οὐσία. ἀπὸ δὲ τοῦ θείου λόγου, καθάπερ ἀπὸ πηγῆσ, σχίζονται αἱ δύο δυνάμεισ· ἡ μὲν ποιητική, καθ' ἣν ἔθηκε τὰ πάντα καὶ διεκόσμησεν ὁ τεχνίτησ, αὕτη θεὸσ ὀνομάζεται· ἡ δὲ βασιλική, καθ' ἣν ἄρχει τῶν γεγονότων ὁ δημιουργόσ, αὕτη καλεῖται κύριοσ. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν δυεῖν δυνάμεων ἐκπεφύκασιν ἕτεραι. παραβλαστάνει γὰρ τῇ μὲν ποιητικῇ ἡ ἵλεωσ, ἧσ ὄνομα εὐεργέτισ, τῇ δὲ βασιλικῇ ἡ νομοθετική, ὄνομα δὲ εὔθυβόλον ἡ κολαστήριοσ. ὑπὸ δὲ ταύτασ καὶ περὶ ταύτασ ἡ κιβωτόσ. ἔστι δὲ κιβωτὸσ κόσμου νοητοῦ σύμβολον. ἔχει δὲ τὰ πάντα ἱδρυμένα ἐν τοῖσ ἐσωτάτοισ ἁγίοισ συμβολικῶσ ἡ κιβωτόσ, τὸν ἀσώματον κόσμον, τὰ νόμιμα ἃ κέκληκε μαρτύρια, τὴν νομοθετικὴν καὶ κολαστήριον δυνάμεισ, τὸ ἱλαστήριον, τὴν ἵλεω καὶ εὐεργέτιν, τὰσ ὑπεράνω, τήν τε ποιητικήν, ἥτισ ἐστὶ πίστισ τῆσ ἵλεω καὶ εὐεργέτιδοσ, καὶ τὴν βασιλικήν, ἥτισ ἐστὶ ῥίζα τῆσ κολαστηρίου καὶ νομοθετικῆσ. ὑπεμφαίνεται δὲ μέσοσ ὢν ὁ θεῖοσ λόγοσ, ἀνωτέρω δὲ τοῦ λόγου ὁ λέγων. ἔστι δὲ καὶ ὁ τῶν κατειλεγμένων ἀριθμὸσ ἑβδομάδι συμπληρούμενοσ νοητὸσ κόσμοσ, καὶ δυνάμεισ δύο συγγενεῖσ ἥ τε κολαστήριοσ καὶ εὐεργέτισ, καὶ ἕτεραι πρὸ τούτων δύο ἥ τε ποιητικὴ καὶ ἡ βασιλική, συγγένειαν ἔχουσαι μᾶλλον πρὸσ τὸν δημιουργὸν ἢ τὸ γεγονόσ, καὶ ἕκτοσ ὁ λόγοσ, καὶ ἕβδομοσ ὁ λέγων. ἐὰν δὲ ἄνωθεν τὴν καταρίθμησιν ποιῇ, εὑρήσεισ τὸν μὲν λέγοντα

---

1 δοκεῖ μοι etc.: haec rursus depravavit interpres.

6 ὁ τοῦ ὄντοσ λόγοσ: ita nobis scribendum videbatur. Grossm. τοῦ ὄντοσ λόγου ediderat.

8 αἱ δύο: αἱ, quod post σχίζονται facillime excidit, ipsi supplevimus.

10 ἄρχει: ita pro αἱ ἀρχαὶ, quod apud Grossmannum legitur, edendum indicavimus.

illud dicens. Quodsi itaque accurate haec perspicere atque intelligere quis poterit horum naturas, ultro ego renunciabo caetera omnia, quaecunque aemulationem merent deiformi pulchritudine circumdata.

Veruntamen consideremus singula, utcunque se habeant. Primus est (ens) ille, qui maior (natu) est etiam uno vel unico et principio. Deinde Entis verbum, seminativa entium vere essentia. Ex ente vero verbo tamquam ex fonte disruptae scaturiunt ambae virtutes. Una est creativa, secundum quod posuit (creavit scilicet) omnia et ornavit artifex: is deus appellatur. Altera regia, secundum quod princeps est factorum a creatore: is vocatur dominus. Ex his ergo duabus virtutibus germinant aliae. Quoniam germinat apud creativam propitia, cuius nomen est proprium benefica; apud vero regiam legislativa, cui nomen datur conveniens percussiva; sub his autem et iuxta haec arca. Arca autem est intelligibilis mundi symbolum, et habet omnia collocata sede in adyto sanctorum: symbolice inquam arca incorporeum mundum, et legem quam nuncupavit testimonium, legislativam et percussivam virtutem, propitiam ac beneficam superioremque creativam, quae est fons propitiae et beneficae, atque regiam, quae est radix percussivae et legislativae. Excellit tamen, eo quod in medio est, divinum verbum, verbum autem superat qui dicit. Quibus dinumeratis septenarius completur numerus: mundus videlicet intellectualis, et virtutes, quatenus cognatae sunt, percussiva et benefica, atque duae aliae his anteriores, creativa et regia, cognationem habente maiorem creativa, et gente singulisque, atque verbum, septimus autem qui dicit.

---

13 ἡ κολαστήριος: ita haud dubie corrigenda erat vitiosissima Grossmanni scriptura ἡ κολαστήρεον.

24 συγγένειαν ἔχουσαι etc.: rursus vehementer erravit interpres. Aucherus ipsa verba testatur sonare: *cognationem habet ampliorem creator et genus et unusquisque [unumquodque] verbum.*

πρῶτον, τὸν δὲ λόγον δεύτερον, τρίτον δὲ τὴν ποιητικὴν δύναμιν, τετάρτην δὲ τὴν ἀρχήν, εἶτα δὲ ὑπὸ μὲν τῇ ποιητικῇ πέμπτην τὴν εὐεργέτιν, ὑπὸ δὲ τῇ βασιλικῇ ἕκτην τὴν κολαστήριον, ἕβδομον δὲ τὸν ἐκ τῶν ἰδεῶν κόσμον.

* Διατί τὸν ἐν τῷ σαββάτῳ συλλέξαντα ξύλα καταλευσθῆναι προσέταξεν; (Num. 15, 32.)

Ἀποφαίνεται ὁ θεὸσ ὅτι θνήσκειν ὀφείλει καὶ οὐχ ἑτέρωσ ἢ καταλευσθείσ, ἐπειδήπερ ὁ νοῦσ εἰσ κωφὴν λίθον μετέβαλεν εἰργασμένῳ τελεώτατον παρανόμημα.

Philonis sententiae.**

1. Αἱ ἐκ χρημάτων καὶ κτημάτων ἐπιθυμίαι τοὺσ χρόνουσ ἀναλίσκουσι· χρόνου δὲ φείδεσθαι καλόν.

Cf. Mang. II. pag. 474. (De vita contemplativa.) Ibi vero est: Αἱ γὰρ χρημάτων καὶ κτημάτων ἐπιμέλειαι etc.

2. Τὰ καλὰ κἂν φθόνῳ πρὸσ ὀλίγον ἐπισκιασθῇ χρόνον, ἐπὶ καιρῷ λυθέντα αὖθισ ἀναλάμπει.

Cf. Mang. II. pag. 672. Ser. XCIX. Ibi male legitur: Τὰ καὶ ἂν φθόνῳ πρὸσ ὀλίγον ἐπισκιασθέντα χρόνον etc.

3. Μεῖζον ἀνθρώπῳ κακὸν ἀφροσύνησ οὐδέν ἐστιν, τὸ ἴδιον τοῦ λογιστικοῦ γένουσ τὸν νοῦν ζημιωθέντι.

Cf. Mang. II. pag. 649. (Ex Ioh. Dam. sacr. parall. p. 363. A.) Extrema ibi leguntur scriptura satis corrupta hunc in modum: ἐστι, τοῦ ἰδίου τοῦ λογισμοῦ γένουσ τὸν νοῦν ζημιωθέντι.***

4. Ἐγχρονίζον ἔθοσ φύσεωσ κραταιότερόν ἐστιν, καὶ μικρὰ μὴ

* Hausimus scholion istud ex catena codicis Vaticani 746 pag. 11.

** Ex codice Cahirino saeculi decimi.

*** Eadem apud Antonium tit. 28: τῷ ἴδιον τοῦ λογιστικοῦ etc. Hinc Mang. vult τῷ τὸ ἴδιον τοῦ λογικοῦ etc.

Quod si de superiore inchoabis, primo dicens, et secundo verbum, tertio virtus creativa, quarto principativa, deinde sub creativa quinto benefica, et sub regia sexto percussiva, septimus autem est mundus ex speciebus constans.

κωλυόμενα ἁμαρτήματα φύεται καὶ ἐπιδίδοται πρὸσ μέγεθοσ συναυξάνοντα.

Cf. Mang. II. pag. 674. (Ex florilegio Barocc. Περὶ συνηθείασ καὶ ἔθουσ.) Differunt illa a nostris eo quod habent καὶ τὰ μικρὰ μὴ κωλυόμενα omissa voce ἁμαρτήματα, et pro συναυξάνοντα praebent αὐξάνοντα.

5. (Anecdot. 10.) Τοιοῦτοσ γίνου περὶ τοὺσ σοὺσ οἰκέτασ οἷον εὔχῃ σοὶ τὸν θεὸν γενέσθαι· ὡσ γὰρ ἀκούομεν ἀκουσθησόμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ὡσ ὁρῶμεν ὁραθησόμεθα ὑπ᾽ αὐτοῦ· προενέγκωμεν οὖν τοῦ ἐλέου τὸν ἔλεον, ἵνα τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀντιλάβωμεν.

Cf. Mang, II. pag. 672. Ser. LVII. Omittitur ibi ὑπὸ τοῦ θεοῦ et pro ὑπ᾽ αὐτοῦ editum est ὑπὸ αὐτοῦ. Praeterea ibi pariter atque in codice Cahirino ὁρασθησόμεθα scriptum est, quae forma a Philone minime profecta videtur. προενέγκωμεν ex cod. Barocc. adsumpsimus pro προσενέγκωμεν. Hoc si retinetur, pro τοῦ ἐλέου scribendum videbitur τῷ δούλῳ. At potius dictum est, nobis erga alios misericordiam praestandam esse antequam dei erga nos experiamur misericordiam. Quod concinne dictum est, modo προφέρειν eo quo accepimus sensu poni possit. Deinde Mang. τοῦ ὁμοίου vult.

6. (Anecdot. 7.) Τοῦ φαύλου ἕτερα μὲν τὰ ἐνθύμια, ἕτερα δὲ τα ῥήματα, ἄλλαι δὲ αἱ πράξεισ, διάφορα δὲ πάντα καὶ μαχόμενα.

Cf. Mang. II. pag. 663. (Ex Ioh. Dam. codice Rupefucald.) Rectissime vero in nostro codice ἄλλαι δὲ pro πολλαὶ δὲ apud Mang. legitur. Nec aliter scriptum est apud Maxim. Confess. in gnomolog. I. pag. 530. ed. Combef. et in codice bibl. Lips. Paul.

Tischendorfiano VIII, de quo cf. Florileg. Lips. spec. ed. Westerm. pag. 10.

7. (Anecd. 24.) Ἀναιδὲς βλέμμα καὶ μετέωρος αὐχὴν καὶ συνεχὴς κίνησις ὀφρύων καὶ βάδισμα σεσοβημένον καὶ τὸ ἐπὶ μηδενὶ τῶν φαύλων ἐρυθριᾶν σημεῖα ψυχῆς ἐστιν αἰσχίστης, τοὺς ἀφανεῖς τῶν οἰκείων ὀνειδῶν τύπους ἐγγραφούσης τῷ φανερῷ σώματι.

Cf. Mang. II. pag. 652. (Ex Ioh. Dam. sacr. parall. p. 658.) Ibi vero pro ὀφρύων legitur ὀφθαλμῶν, ἐστι ψυχῆς pro ψυχῆς ἐστιν. Denique pro τύπους editum est apud Lequien pariter atque ab Mangeio eisque qui secuti sunt τόποις. Quod vitium non tam a libris scriptis quam a mira editorum incuria pendere videtur: certe enim iam apud Lequien in interpretatione Graecis adiecta τύπους expressum est: *haec foedissimi animi indicia sunt, obscuras probrorum suorum* ***formas*** *in conspicuo corpore insculpentis.*

8. (Anecd. 25.) Οὐκ ἔστιν παρὰ θεοῦ οὔτε πονηρὸν ὄντα ἀπολέσαι τὸν ἀγαθὸν μισθὸν περὶ ἑνὸς ἀγαθοῦ μετὰ πλειόνων κακῶν πεπραγμένου, οὔτε πάλιν ἀγαθὸν ὄντα ἀπολέσαι τὴν κόλασιν καὶ μὴ λαβεῖν αὐτὴν εἰ μετὰ πλειόνων ἀγαθῶν ἕν τι γένηται πονηρόν. ἀνάγκη γὰρ ζυγῷ καὶ σταθμῷ πάντα ἀποδιδόναι τὸν θεόν.

Cf. Mang. II. pag. 649. (Ex Ioh. Dam. sacr. parall. p. 349.) Pro ἔστιν παρὰ θεοῦ ibi legitur ἔστι παρὰ θεῷ. Item pro εἰ (cod. Cah. ἢ) μετὰ πλει. ἀγαθ. ἕν τι (cod. Cah. ἐάν τι) γένηται πονηρόν habet εἰ μετὰ πλει. ἀγαθ. ἕν τινι γένηται πονηρεύων.

9. (Anecd. 35.) Κακίας ἔξοδος ἀρετῆς εἴσοδον ἐργάζεται, ὡς καὶ τοὐναντίον ὑπεκστάντος ἀγαθοῦ τὸ ἐφεδρεῦον κακὸν εἰσέρχεται.

10. (Anecd. 41.) Χαίρειν ἐπὶ ταῖς ἑτέρων ἀτυχίαις, εἰ καὶ δίκαιόν ποτε, ἀλλ' οὐκ ἀνθρώπινον.

Quae sententiae, quarum locum apud Philonem ignoro, etiam apud Maxim. Conf. et in florilegio Lipsiensi leguntur. Quam num. 9. signavimus apud Maximum I, 530 et in florileg. apud Westerm. I, 26 legitur. Altera apud Maximum XVIII.

pag. 588. habetur, in cod. Lipsiensi tit. XVIII. (Westerm. nondum edidit), item apud Iohann. ineditum fol. 213 rect.

11. (Anecd. 34.) Ἐγκρατείασ μὲν ἴδιον ὑγίεια καὶ ἰσχύσ· ἀκρασίασ δὲ ἀσθένεια καὶ νόσοσ γειτνιῶσα θανάτῳ.

Cf. Mang. II. p. 548. (De virtutibus.) Ibi tamen scriptum est: τὰ δὲ ἐπίχειρα ἐγκρατείασ μὲν ὑγίεια etc.

Denique dicta alia quinque ex codice Cahirino adscribamus, quorum haud scio an nonnihil in editis Philonis operibus etiamnunc desideretur.

12. (Anecd. 32.) Ἄτοπον γὰρ ἁμαρτήμασιν ἐνόχουσ εἶναι τοὺσ τοῖσ ἄλλοισ τὰ δίκαια βραβεύειν ἀξιοῦντασ. καὶ τὸ μὲν δωροδοκεῖν ἐπ᾽ ἀδίκοισ παμπονήρων ἐστὶν ἀνθρώπων ἔργον, τὸ δ᾽ ἐπὶ δικαίοισ ἐφ᾽ ἡμισείᾳ πονηρευομένων.

13. (Anecd. 33.) Δοκεῖ γάρ μοι μηδὲν οὕτωσ ὁ θεὸσ ἐμφανὲσ ἀπεργάσασθαι μίμημα ὡσ ὄψιν λογισμοῦ.

14. (Anecd. 37.) Ὁ μὲν θεὸσ οὐδενὸσ δεῖται, ὁ βασιλεὺσ δὲ μόνου θεοῦ. μιμοῦ τοίνυν τὸν οὐδενὸσ δεόμενον καὶ δαψιλεύου τοῖσ αἰτοῦσι τὸν ἔλεον, μὴ ἀκριβολογούμενοσ περὶ τοὺσ σοὺσ ἱκέτασ, ἀλλὰ πᾶσι παρέχων τὰσ πρὸσ τὸ ζῆν αἰτήσεισ. πολὺ γὰρ κρεῖττόν ἐστι διὰ τοὺσ ἀξίουσ ἐλεεῖν καὶ τοὺσ ἀναξίουσ, καὶ μὴ τοὺσ ἀξίουσ ἀποστερεῖν διὰ τοὺσ ἀναξίουσ.

15. (Anecd. 39.) Πέφυκεν ὁ ἄφρων ἀεὶ ἐπὶ τὸν ὄρθον λόγον κινούμενοσ ἠρεμίᾳ καὶ ἀναπαύσει δυσμενὴσ εἶναι.

16. (Anecd. 40.) Πλέον ἀγάπα βασιλεῦ τοὺσ λαμβάνειν παρὰ σοῦ χάριτασ ἱκετεύοντασ ἤπερ τοὺσ σπουδάζοντασ δωρεάσ σοι προσφέρειν. τοῖσ μὲν γὰρ ὀφειλέτησ ἀμοιβῆσ καθίστασαι, οἱ δὲ σοὶ τὸν ὀφειλέτην ποιήσουσιν τὸν οἰκειούμενον τὰ εἰσ αὐτοὺσ γινόμενα καὶ ἀμειβόμενον* ἀγαθαῖσ ἀντιδόσεσιν τὸν φιλάνθρωπόν σου σκοπόν.

* Codex ἀμειβόμενα praebet.

LIPSIAE

TYPIS EXSCRIPSERUNT GIESECKE ET DEVRIENT

Unter der Presse:

NOVUM TESTAMENTUM GRAECE.

AD ANTIQUISSIMOS TESTES DENUO RECENSUIT,

APPARATUM CRITICUM OMNI STUDIO PERFECTUM APPOSUIT,

COMMENTATIONEM ISAGOGICAM

PRAETEXUIT

C. TISCHENDORF.

Ed. VIII. critica maior (omnium XIX[a]).

Lipsiae, Giesecke et Devrient.

Fasc. 1—4. 1864—67. Bogen 40 (bis Luc. 18, 10) 4 Thlr.

Im Laufe des Jahres 1868 werden die 4 Evangelien vollständig erscheinen. Bis Ostern 1870, s. G. w., das ganze Werk: 120—130 Bogen.

Handausgaben (H. Mendelssohn): **N. T. triglottum.** Graecum textum addito lectionum variarum delectu recensuit, Latinum Hieronymi notata Clementina lectione ex auctoritate cdd. antiquiss restituit, Germanicum ad pristinam Lutheranae editionis veritatem revocavit C T Ed. II. 1865. 2 Thlr. — Daraus: **N. T. Gr.** Ed. acad V. 1867 $^2/_3$ Thlr **N. T. Gr. et Lat.** 1858. $1^1/_3$ Thlr **N. T. Gr. et Germ.** 1864. $1^1/_3$ Thlr **N. T. Lat.** 1864. $^2/_3$ Thlr. **Das N. T. deutsch.** 1855. $^2/_3$ Thlr — Ferner: **N. T. Gr.** Ed. 2. 1862. (B. Tauchn.) $^7/_8$ Thlr. **N. T. Gr.** Ed. VII. crit. minor. 1859. (A. Winter) $1^1/_2$ Thlr. **Synopsis evangelica.** Ed II. 1864. $1^1/_3$ Thlr.
V. T. Gr. iuxta LXX interpretes etc. Ed III. 1860 4 Thlr. (Ed. IV unter der Presse.

Tischendorf's neutestam. apokryph. Publikationen:

De evangeliorum apocr. origine et usu etc. 1851. $1^1/_6$ Thlr. Vergriffen. Neue Ausarbeitung in Aussicht. **Evangg. apocrypha** etc. 1853. $3^2/_3$ Thlr. **Acta apostolorum apocr.** etc. 1851. $2^2/_3$ Thlr. **Apocalypses apocryphae** etc. 1866. $1^1/_3$ Thlr. (Alle 3 BB. zusammen bezogen $6^2/_3$ Thlr.)

Für sämmtliche 3 Bände hat der Herausgeber mehr als 100 Mss. benutzt; 19 Schriften hat er darin zum ersten Mal veröffentlicht, mehrere andere zum ersten Mal vollständig, alle übrigen nach neuen urkundlichen Forschungen.

Tischendorf's grössere dokumentliche Publikationen.

BIBLIORUM
CODEX SINAITICUS PETROPOLITANUS.

Auspiciis imperatoris Alexandri II. ex tenebris protraxit,

in Europam transtulit,

ad iuvandas atque illustrandas sacras litteras

edidit

C. Tischendorf.

Petropoli 1862. 4 Bände. Roy. Fol.

Von diesem im typographischen Institut von GIESECKE & DEVRIENT gedruckten Prachtwerke sind (Mai 1868) nur noch 14 Exemplare käuflich und ausschliesslich zu beziehen von GIESECKE & DEVRIENT, in deren Besitz sie übergegangen. Preis (1862 230 Thlr.) 175 Thlr., 650 Francs, 26 Pfd. Sterl.

Codex Friderico-Augustanus etc. 1846. (32 Thlr.) 18 Thlr

Diese Alttestam. Fragmente, ganz lithographirt, bilden das erste Resultat der Entdeckung des Codex Sinaiticus vom J. 1844; sie wurden in der Prachtausgabe des Cod. Sin. (1862) nicht wiederholt.

Codex Ephraemi Syri rescriptus. N. T 1843. (18 Thlr) V. T 1845. (9 Thlr)

Monumenta sacra inedita etc. 1846. 18 Thlr.

Evangelium Palatinum ineditum etc. (1847. 18 Thlr)

Codex Amiatinus etc. (1850. 6 Thlr.) Ed. repetita 1854 4 Thlr

Codex Claromontanus etc. (1852. 24 Thlr.)

Anecdota sacra et profana etc. (1855 8 Thlr.) Ed. repetita pluribusque additamentis aucta 1860. 6 Thlr.

Appendix codicum celeberrimorum Sinaitici, Vaticani, Alexandrini etc. 1867. (16 Thlr) 18 Thlr. Vergriffen.

Novum Testamentum Sinaiticum etc. 1863. 6 Thlr. Vergriffen. Dafür 1865: **N. T. Graece Ex Sin. cod.** omnium antiquissimo Vaticano itemque Elz. lectione notata. 4 Thlr.

Vorher: **Notitia ed. cod. bibl. Sin.** etc. Accedit catalogus codd. nuper ex oriente Petropolin perlatorum, item scholia Orig. in Prov. Sal. etc. 1860 $3^1/_3$ Thlr.

Dies Werk hat einen vom Cod. Sinait. unabhängigen Werth durch den Katalog über TISCHENDORF's Mss.-Sammlung vom J. 1859 (12 Palimpseste, 20 griechische Unzialmss., 18 griechische Minuskelmss., 9 syrische, 11 koptische, 7 arabische, 9 hebräische, 2 samaritanische, 11 abyssinische, 5 armenische u. a.) und durch mehrere Inedita (Orig. zu den Proverbien, S. 76—122; Kritobulos an Muhamed II., Papyrus über den Philos. Secundus).

Novum Testamentum Vaticanum. Post Angeli Maii aliorumque imperfectos labores ex ipso cod. ed etc. 1867 $4^2/_3$ Thlr. Dazu erscheint 1868 ein Appendix mit der Apocalypse aus dem Cod. Basiliano-Vaticanus.

Im Erscheinen begriffen:

Monumenta sacra inedita. Nova Collectio Voll. 8 et Appendix. 144 Thlr (Jeder Band 16 Thlr. Subscr.-Preis, später 18 Thlr Noch 25 Expl. disponibel)

Erschienen: Vol. I. 1855. Vol. II. 1857. Vol. III. 1860. Vol V. 1865. Fragmente des A. u. N. T. aus 24 Unzial-Mss., darunter 12 Palimpseste.

Vorbereitet: **Psalterium Turicense purpureum.** VI. **Apocalypsis et actus app.** ex libro Porphyrii palimpsesto etc. VII. **Chrysostomi codex Guelferbytanus** 6. fere saeculi etc. VIII **Reliquiae textus sacri utriusque** ex pluribus codd. palimps. etc. IX Appendix: **Codex Laud.** actuum app etc

PHILONEA Ed. TISCHENDORF. Ex photographia A. BRASCH.

TAB. I.

Vat. 381.

[illegible]

Monac. 459.

[illegible]

* σκοτεινὸν ἄγαν, οὐ ὑπόδειγμα

Monac. 113.

[illegible]

Εἰσὶ τοίνυν ἀριθμῷ δέκα ἑορταὶ ἃς ἀναγράφει ὁ νόμος·
πρώτην μὲν ἣν ἀκούσας θαυμάσαι τις ἂν ἴσως, αὕτη δ' ἐστὶν
ἡ ἡμέρα πᾶσα. δευτέρα δ' ἡ δι' ἓξ ἡμερῶν ἑβδόμη, σάββατον
αὐτὴν Ἑβραῖοι πατρίῳ γλώττῃ καλοῦσι· τρίτη δ' ἡ μετὰ τὴν σύνοδον
τὴν κατὰ σελήνην νέαν νεομηνίαν. τετάρτη δὲ τὴν διὰ

